3 1761 07976229 0

P. OVIDIUS NASO

[Opera]

EX RUDOLPHI MERKELII RECOGNITIONE

EDIDIT

R. EHWALD

[et Friedrich Walther Levy]

TOM. I

AMORES. EPISTULAE. MEDIC. FAC. FEM.
ARS AMAT. REMEDIA AMORIS

EDITIO STEREOTYPA

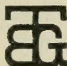

LIPSIAE IN AEDIBUS B. G. TEUBNERI MCMXVI

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEUBNERI.

In comparanda nova hac carminum amatoriorum Ovidi et Epistularum editione id maxime spectavi, ut et ea, quae tanto cum Ovidi sui emolumento R. Merkel, quo viro doctissimo nemo post N. Heinsium de poeta Paeligno melius meruit, ad restituendam genuinam versuum Ovidianorum formam tralaticia quadam specie tamdiu oblitteratam non solum primus via ac ratione sed etiam exactissimo iudicio adhibuerat, ipse quoque adhiberem atque si quae ille praetermisisset, explerem, et ea, quae post editionem eius nova accesserant a codicibus criticorumque studiis emendationis subsidia, quam accuratissime et quam cautissime ad Ovidi commodum usumque converterem, pro virili parte ipse conferens, quae mihi visus essem invenisse. In ipsa autem codicum censura atque aestimatione cum non habuerim, cur a R. Merkelio discedam, fundamentum recensionis Amorum Epistularum Artis amatoriae Remediorum in eisdem atque ille posui codicibus; sunt autem hi:

I Parisinus 8242 P (Puteaneus) scriptus, si H. Keilius et H. St. Sedlmayer recte iudicant, saeculo IX, si A. Holdero apud C. Diltheyum Cydippe p. 134 fides habenda est, saeculo XI. continet her. II, 14—IV, 47. 104—V, 96. VI, 50— ep. XIX, 175. amor. I, 2, 51—III, 12. 26. 14, 3—15, 8. cf. H. St. Sedlmayer prolegomena critica ad heroidas Ovidianas p. 1—3 et editionis praef. p. VIII; accurate codicem descripsit R. Merkel, cui praesto erant, quae H. Keilius de eo notaverat, praef. p. III. IV.

II Parisinus 7311 R (Regius) scriptus saeculi X

initio; continet Artem amatoriam, Remedia, Amorum epigramma, am. I, 1, 3—2, 49 (olim 3, 2): hunc quoque descripsit R. Merkel praef. p. IV. V.

Horum codicum ab auctoritate, universe ut iudicetur, nisi gravia fallaciae argumenta afferri possunt, recedi non licere ut alii ita ego arbitror, quamvis ne eos quidem tam suis ac propriis quam communibus vel optimorum codicum — atque in eo numero habendi sunt — vitiis laborare negaverim. Nam cum ipse eorum archetypus corruptelarum per varias lectiones et glossas quamvis raras additas dederit opportunitatem, tum librarii ipsorum maxime per haplographiae et dittographiae quam dicunt errores litterarumque similium vicissitudinem peccaverunt, quamquam toti fere liberi sint ab omni, quae posteriores obsedit, interpolatione malitiosa. Ita fit, ut ne in eis quidem partibus, quas ab illis traditas habemus, aliorum codicum subsidio supersedere possimus; adhibui igitur praeter illos

in Amoribus Sangallensem n. 864 saec. XI (Am. epigr. I, 1, 1—III, 7, 74 et III, 7, 75—9, 10; desunt I, 6, 46—8 (non 9), 74) cuius codicis collationem una cum Parisinorum descriptione accuratissima mihi ut antea R. Merkelio aliisque commodavit singularis H. Keilii benignitas;

in Epistulis Etonensem saec. XI continentem ep. I—VII, 154, cuius codicis memoriam notitiamque instauravit H. St. Sedlmayer cf. proll. p. 5 sqq., et Guelferbytanum n. 260 saec. XIII initio exaratum (cf. C. Dilthey obss. Gottingae 1884 p. 10 adn.); utriusque codicis lectiones sumpsi ex editione Sedlmayeriana;

in Artis libro primo Oxoniensem saeculo IX medio vel extremo scriptum, quem arcta cum Parisino necessitudine coniunctum, sed illo tamen inferiorem diligentissime, ut solet, descripsit contulitque R. Ellis in Hermae Berolinensis vol. XV p. 427—432; ad Remedia recensenda quod Etonensis codicis (de hoc cf. P. Bur-

mannum in Addendis IV p. 252 sqq. et H. St. Sedlmayerum l. l. p. 6) adiumento uti non potui, vehementissime ipse doleo. Si quos praeter hos secutus sum libros manuscriptos, — suppetebant collationes meae Bernensis 478 saec. XIII in epistulis carminumque ceterorum partibus et Gothanorum in epistulis — eos suis locis notavi; Sangallensem et Oxoniensem in re orthographia duces habui multis locis Parisino potiores. Excerpta ex Arte, quae in codice Bambergensi Nonii Marcelli (M. V, 18) margini foliorum 109—112 adscripsit manus, ut mihi videtur, saeculi X (sunt versus fere centum viginti) non maioris pretii sunt ad rem criticam factitandam quam fragmenta palimpsesti Guelferbytani saec. XI (cod. Gud. 227: her. I, 29—57. 58—86) de quibus cf. F. A. Knittel, Ulphilae versio Gothica p. 512 et F. A. Ebert Bibl. Guelf. Lipsiae 1827 p. 102, quae laudat ad her. I, 40 I. F. Heusinger.

Epistula Sapphus ne suo apparatu critico diutius esset destituta, cautum est laudabili S. G. de Vriesii diligentia*) (Epistula Sapphus ad Phaonem. Lugduni Bat. 1885): textus conformationem ego maxime ad Francofurtanum saec. XIII, unum ex A. Naugerii codicibus, revocavi; fragmentum autem libelli eius, quod Medicamina faciei femineae recte inscribi puto, emendatius ut edi posset, A. Kunzii sollertia effecit, qui textum eius recensuit et adnotavit in dissertatione Vindobonensi 1881: principem inter eius codices locum obtinet Florentinus Marcianus 223 saec. XI.

Quod vero ad textus mei formam adtinet ipsam, ut accuratam eorum, quae in codicibus feruntur, omnes

---

*) Ad eos epistulae Sapphus versus, qui ex Parisinis codicibus 17903. 7647 adhuc innotuerant — sunt 14. 31—34. 65 sq. 72. 81. 195 sq. cf. S. G. de Vries l. l. p. 3 sq. et N. Barbu, de Sapphus epistula diss. Berol. 1887 p. 6 — nunc a R. Ellisio felicissima sollertia inventum accedit distichon 133 sq. ex Paris. 11867 (saec. XIII): *Ulteriora pudet narrare. Et iuuat et sic te non licet esse mihi.* cf. Journal of Philol. XV p. 247 sq.

facile repraesentare possint imaginem, omnia, quae optimi codices non agnoscunt, in textu ita notavi, ut unde fere sumpta sint, indicaverim: asteriscum enim apposui eis versibus, qui quamquam in P et R in textu a manu prima scripti non exstant, tamen vel cur interciderint, facile apparet vel ipso sententiarum conexu ut adsint flagitatur: haec paene omnia manus altera supplevit in margine; qui sine horum codicum auctoritate in libris saeculi duodecimi et tertii decimi — Etonensis solus saeculi undecimi esse dicitur — ita leguntur versus, ut aut certa afferri non possit causa cur desint in illis aut ipsi dubiae sint fidei aut certo fraudis indicio insimulentur, eos uncinis significavi asterisco apposito, recepi tamen, ne quid desideretur, quod possit sane esse Ovidianum vel per tot saecula sit putatum, praesertim cum nonnihil inde repeti possit ad textus historiam recte perspiciendam; quae vero interpolata esse mihi videntur ita, ut nulla a codicibus moveatur suspicio, uncinis nudis curavi circumcludenda. Gravissima hoc in genere ab heroidibus epistulisque ducitur quaestio, sed confido equidem, eo magis dubitationes illae pleraeque fore ut tollantur, quo accuratius in argumentum earum ipsum inquisitum erit et in sententiarum, qualem non solum quatuordecim primae sed etiam reliquae hae suasoriae secundum rhetorum praecepta prae se ferunt, conexum et quo diligentius Ovidi ingenium scribendique genus ac mos imitatorum et natura erunt cognita. Tria enim epistularum paria et epistulam Sapphus quae fertur ab Ovidio esse composita, argumentis adhuc allatis mihi nondum persuasum est.

Inter ea, quae secundum virorum doctorum coniecturas mutavi, saepius R. Merkelii et N. Madvigii laudantur notae marginales: exstant eae in exemplaribus editionis Merkelianae, quae ab his viris usurpata, cum bibliothecae eorum venirent, mihi comparavi; R. Bentleyi notas desumpsi ex editionis Oxoniensis (1826) volumine quinto.

Quoniam autem nova haec recensio tota in fundamentis a R. Merkelio jactis est collocata, ea enumeranda esse existimavi, in quibus ab illa discessi, fonte mutationis causaque quam brevissime additis praemissisque eis, qualia ille ipse ediderat; sed ista ut in hoc indice omnia enumerabo, ita neque ea fere notabo, quae ab illo novata in mea recensione retinui, neque ea, quae ad rem orthographiam pertinent, in qua non tam ipsam codicum varietatem in textu exprimi volui quam eas constanter restitui formas, quas codicum auctoritas aetatisque ratio suaderet; ordinem vero, quo R. Merkel huius voluminis libros edidit, quamquam altera haec, quam nos habemus, Amorum editio aetate certe non omnibus epistulis anteit, tamen deserere nolui, cum plurima trium horum librorum carmina etiam in priore editione lecta esse necesse sit, ita ut maior nimirum Amorum pars prius scripta fuerit quam cetera Ovidi poemata omnia, altera autem editio quo tempore prodierit. accurate definiri nequeat (cf. Bursiani nunt. annal. XLIII. [1885. II] p. 126). Mutandi autem vel adnotandi mihi visi sunt recensionis Merkelianae loci hi:

Amores.

Liber I.

I, 15 (*tuum*) *est* add. R. II, 14 (*pressi*) *prensi* J. Markland ad Stat. Silv. I, 2, 45 cf. rem. 235. 19 (*En ego . . . confiteor . . . tua*) veterem interpunctionem restitui cf. II, 4, 3. 20—24 abscissi in R; inde a versu 51 incipit Paris. 8242 (f. 57). III, 13 (*Et*) scripsi: *At*. IV, 23 (*loquaris* = P) *queraris* codd. N. Heinsii. 46 *esse* P *ipse* S; *ecce* N. Heinsius. V, 11 *thalamosa* P. VI, 2 (*mota*) *motu* P *moto* S et codd. rell. 17 (*Aspice, . . . et ut videas*) scripsi: *Adspice* (*uti videas . . .*); *et* deest in PS; *invideas* S. 23 (*esse. Quod optes?*) *esse, quod optas.* codd.; interpunxit versum L. Müller Mus. Rh. XVIII p. 72 itemque N. Madvig adv. crit. II p. 67. 41 (*se praebet amanti,*) *te* PS *male perdat* P *amantis*

N. Heinsius cf. L. Müller Philol. XI p. 66. 65 (*pruinosos*) *pruinosus* P. VII, 9 mutavi interpunctionem cum aliis, item 12 sq. 30.—48 (*media* = P) *mediae* codd. rell. 58 (*umecta*) *abiecta* codd.; cf. J. Rappold act. gymn. Austr. 1881 p. 802. 62 (*reppulit*) scripsi: *rettudit; retulit* P. 66 (*adiuvet*) *adiubat* P. VIII, 11 (*stellantia* = P) *stillantia* codd. rell. 16 (*venit* = P) *micat* P m[1] in marg. pro var. script. cf. v. 100 et III, 7, 79; commendaverunt N. Heinsius et R. Bentley. 31 interpunxit N. Madvig adv. crit. II p. 67. 37 (*spectaris*) *spectabis* P; R. Bentley. 45 (*quas — portas* = codd.) *quae — portant* P. Burmannus. 50 (*Ut — amnis aquis* = N. Heins. ex Sarrav.) *Et — annus equis* P et codd. rell. 65 (*quinquatria* = P; addito obelo) *circum atria* N. Heinsius et R. Bentley. 67 (*Qui*) *Quin* P. 72 (*At*) *Et* P. 80 (*Vanescet*) *Vanescit* P. 100 *nemo* P m[1] in marg.; in textu: *Si dederit nil.* IX, 5 (*annos* = codd.) *animos* E. Rautenberg, de arte comp. quae est in Ovidii amor. Vratisl. 1868 p. 68. 6 (*toro* = N. Heins.) *viro* PS. 25 (*Nempe* = PS) *Saepe* v. l. cod. Sarrav.; restituit A. Riese, commendavit N. Heinsius. 34 (*Argolicas*) *Argivas* S *Argoas* P. 44 (*aere* = P; sed *e* an *a* habeat, parum liquere videtur) *aera* codd. rell. cf. X, 20. X, 45 et 59 sq. mutavi interpunctionem. XI, 22 in S omissus. XII, 19 (*raucis*) *ravis* N. Heinsius; *rasis* P. XIII, 1 (*venit a seniore marito Flava*) *venit seniore marito* PS; posui interpunctionem; versus 11—14, quos P m[2] in margine addidit post 18, Sangallensis omnino non habet, in textum, unde propter easdem versuum 10. 14. 18 clausulas excidisse videntur, reduxi atque eo loco posui, ubi codd. rell. (etiam Bern. 478) habent. 19 (*eadem sponsu vinctos* = C. Lachmann ad Lucr. p. 274) *sponsum cultos* P (*sponsos sulti* Bern. m[1]) F. Polle cj. *vadem;* scripsi: *vades — stultos; Atria* W. Hertzberg in vers. Germ. (Stuttgart 1854 ad h. l. J. H. Withof, Krit. Anm. (Düsseldorf 1798) IV p. 85 sq.: *sponsum multos vadimonia;* N. Madvig adv. crit. II p. 68:

sponsum incautos. Distichon: '*Quid — suam*' abest a PS; P m^2 in marg. addit post v. 30, habent codd. rell. (etiam Bern.) post v. 32. 37 (*longe*) *longo* codd.; mutavi interpunctionem. 39 (*malis*) *magis* P *manibus* S; *mavis* A. Riese cf. N. Madvig l. l. p. 68. XIV, 24 (*mala*) *male* PS. 46 (Tuta = PS) *Culta* vulg. XV, 19 (*Actius* = P) *Accius* S. 25 (*fruges* = PS) *segetes* codd. dett.; restituit R. Bentley cf. M. Haupt opusc. III p. 416.

Liber II.

I, 3 (*severa*) *sever(a)e* P *severi* S. 4 (*apta, theatra, modis*) omisi interpunctionem. 12 (*Gyan*) *Gygen* PS. 19 (*verba* = PS) *tela* edd. vett. 33 (*At facie tenerae laudata saepe puellae* = N. Heinsius) *facies* PS; scripsi: *Ut — laudatast.* II, 18—27 desunt in P m^1 et S; P m^2 addit in margine. 20 (*eat*) *erit* P m^2 R. Bentley. 22 (*iudiciis*) *et indiciis* P m^2; sic etiam O. Gruppe Roem. Elegie vol. II. 38 (*In verum* = PS) *In vero* P m^2 S m^2 *Et veri* cod. Sarrav. scripsi: *Et veris.* 53 (*perdis* = S) *prodis* P. V, 3 (*peccasse*) *ss* in P a m^2; *peccare* L. Müller = P m^1. 5 (*deceptae*) scripsi: *deprensae;* eadem verborum commutatio in codd. est e. g. III, 7, 71. 27 (*Phoebum — Dianae*) *Phoebo — Dianam* R. Bentley. 33 (*Hoc* = P) *Haec* S cf. her. X, 37. 41 (*His* = PS) *Hic* codd. dett. cf. L. Müller Mus. Rh. XVIII p. 76. 45 mutavi interp. VI, 10 (*antiqui*) *antiqua est* PS. 20 distinxi; versus 29—32 post v. 24 legi jusserunt Io. Schrader obs. I, VII (p. 84 sq.) et H. J. Polack cf. Bursiani nunt. annal. XXXI (1882, II) p. 192; versus 27 sq. post v. 32 transposuit J. Markland ad Stat. Silv. II, 4 s. f. 37 (*ille*) *illa* PS 45 (*aderat*) *venit* PS. VII, 24 (*per doctas*) *perdocta est* PS; (*manus* = codd.) *manu* N. Heinsius; *perdoctaest — manus* L. Müller Philol. XI p. 71. IX, 20 sq. sustuli obelos. Inde a v. 25 novam elegiam incipit L. Müller l. l. p. 89 sq. 36 (*hic*) *huc* N. Heinsius; utrumque vocabulum etiam in insequenti versu commutavit P. 51 (*rogantem* = P m^2) *Cupido* P m^1 et

codd. rell.; mutavi interpunctionem. X, 16 in P m[1] excidit propter idem versus insequentis initium, sed in marg. suo loco additus est. 27 (*lascivae consumpto tempore*) *lascive consumpsi tempora* PS. XI, 21 (*referant, at vos*) *ad* PS; mutavi interpunctionem. 22 (*credenti*) *qu(a)erenti* P. 25 sq. sustuli obelos. 25 (*quia* = P) scripsi: *cum;* item O. Gruppe; L. Müller Philol. XI p. 85: *quom; iam* S. XIV, 30 (*Aque*) *Atque* PS cf. I, 15, 38 (ubi frustra L. Müller: *aque*) II, 5, 35. her. V, 126. XII, 161 sq. a. a. III, 739. rem. 458 met. III, 115. trist. I, 6, (5). 17. 38 (*uteros* cj. R. Merkel) *utero* codd. XV, 11 (*si subeat dominae* cj. R. Merkel) *te cupiam dominae* PS; *cupiam, domina, et* N. Madvig adv. crit. II. p. 69. J. Rappold act. gymn. Austr. 1881 p. 803: *cum cupiat domina et;* R. Bentley: *si dominae libeat.* 19 (*Si dabor* = codd.) scripsi: *Sit labor.* 24 (*perfer euntis*) *fer pereuntis* J. Dousa; cf. Martial. XII, 50, 6. Horat. carm. III, 11, 27; de re ipsa vide quae Plinius h. n. XXXVII, 31, 106 praedicat de sardis. XVI, 1 *Paeligni* P. 3 *licitet admoto* P (non, ut dicit L. Müller Philol. XI p. 192 *licitet moto*) *licitet moto* S; sed cf. Tib. II, 3, 56. — 25. 26 posui ante 23. 25 (*qua* P) *quae* S. 27 (*Neptunum*) *Neptuni* PS; sic etiam R. Bentley. XVII, 5 *miti* omisit P. 16 (*reluctantem*) *recusantem* PS. 24 (*toro*) *foro* P. XVIII, 3 *ignava* an *ignavae* in P sit, dubium est. 5 sq. P in margine addidit. 26 (*Aeoliae Lesbis amica lyrae*)
eolię m[2] *amica* m[2]
etaoniaele suis (*u* in *b* mutavit m[2]) *amata lyre* P; conieci olim, quod etiam L. Müller Philol. XI p. 73 proposuit, *amata deae;* sed finis versus ex v. 34 desumptus esse videtur, ita ut de verbis ipsis, quae olim fuerint, ambigendum sit. ad '*Aoniae — lyrae*' cf. am. I, 1, 12. Prop. I, 2, 28. 38 *Laudamia* S. XIX, 20 *time* PS; vituperat hoc C. Lachmann ad Lucr. p. 199 et in Kleine Schriften II p. 61; si quod vulgo legitur '*face*' rectum esset, scribendum esset '*fac*'. E. Rautenberg l. l. p. 31

coniecit '*treme*' cf. B. Eschenburg progr. Lubec. 1874 p. 2; interpolatos esse versus 19—22 putat L. Müller Philol. XI p. 87; sed vocabuli iambici elisio non magis singularis vel intolerabilis est quam quales leguntur II, 13, 24 (*feram ante*) vel III, 6, 101 (*fluminum amores*); '*time*' autem idem est ac '*finge te timere*' cf. III, 8, 63; quam in insequenti hexametro habes longae syllabae in acutam arsin elisionem et aliorum poetarum et Ovidi in metamorphosesin exemplo et praepositionis ipsius accentu et, ut prior, loco elisionis excusatur; deesse propter sententiarum coniunctionem disticha non possunt. 26 mutavi interp. 29 (*Io*) scripsi: *Ion* ex constanti, ut videtur, Ovidi usu. 59 (*iuvet*) *iubat* P.

Liber III.

I, 6 et 21 sqq. mutavi interpunctionem; versus 47 sq. ante 43 posuerunt O. Drenkhahn Philol. XXX p. 436 sqq. et W. Gilbert ann. philol. CXI p. 124. 43 *sit* PS. 53 (*incisa* = P) scripsi: *inlisa*, *illisa* S cf. Verg. Aen. V, 206. 58 (*mersit* = P) scripsi: *mersat*. 60 (*habet* .. *petit*, = PS) *habes* edd. ante N. Heinsium. II, 8 *tuae* = codd.; *tibi* cj. R. Bentley, sed cf. fast. IV, 838; 5 R. Bentley cj. item ac L. Müller: *currus*. 15 (*A!*) *At* P *Ad* S. 16 (*Hippodamea* = P) *Hippodamia* S ut scribitur in ceteris locis epistularum et a. a. 33 (*istis*) *ipsis* L. Müller Philol. XI p. 74. 84 (*Hoc satis hic* = N. Heins. cum exc. Dousae et codd. Naugerii) scripsi: *Hic satis est*. *Hoc satis est* PS. III, 1 (*i, crede*, = N. Heinsius) *hic crede* PS. 35 (*suos*) *suo* codd. omnes. 37—40 sustuli obelos cf. fast. III, 175 sqq. IV, 5 sq. mutavi interpunctionem. 6 (*ni*) *ne* P; *ulla* PS 37 (*adultera*, *coniux*) *adultera coniunx*. V. Hanc elegiam Ovidi esse negant R. Merkel, L. Müller Mus. Rh. XVIII p. 81 sq. E. Rautenberg l. l. p. 41 alii; cf. etiam K. Bartsch, Albrecht von Halberstadt etc. p. VI et notam J. Ch. Jahnii; in Aldina (1502) omnino deest; in PS suo loco legitur; citat versum 18 interpolator

Servii ad Verg. ecl. 6, 54. — 8. 26. 28. 31 mutavi interpunctionem. 14 (*relinquit* = P) *reliquit* S. 19 (*ferenti* = PS) *ferendi* codd. dett. R. Bentley, qui recte confert III, 6, 70, ubi S prave exhibet '*currenti*'; *ferendi* etiam N. Madvig in notis manu scriptis. VI, 7 (*te*, errore typographico) *de*. [25 Lyrceide cj. R. Unger, Paradoxa Thebana p. 240 sq.] 31 (*Xantho*) *Xutho* N. Heinsius. [31 Thisbe G. R. Unger l. l. p. 65 sqq.] 41 (*Euadne*) scripsi cum A. Riesio: *Euanthe; ebanthe* P *ebante* S; (*Asopide*) *æsopide* P *inesopide* S *Inopide* R. Unger l. l. p. 368. 46 *pomifera* R. Bentley ad Hor. carm. I, 7, 4; *pomifer* PS, *spumifer* vulg. 51 *anien* P cf. Priscian. VI, 16 = G. L. II p. 208 H. *autẽ* S; m[2] infra scripsit *amnis* = vulg. 56 *Laumedonte* contra codd. scripsi cum Paris. 8242 ep. XVI (XVII) 58. 206. — 85 (*increvit* = codd.) scripsi: *increscis*; (*spatiosius*) *spatiosior* R. Bentley; *spatiosus in undis* PS. 101 interpunxit sic L. Müller Mus. Rh. XVIII p. 83 coll. Capri orthogr. p. 2244 P = G. L. VII p. 101 K. VII, 19 (*cur* cj. R. Merkel) *quo* PS. versu hoc novae elegiae initium notare videtur in P littera initialis maior. 55 (*Sed non blanda, puto*) *Sed puto non* PS, *blanda* codd.; scripsi: *blande*; idem mendum legitur in cod. Regio et in fragm. Oxon. a. a. I, 273. VIII, 1 (*suscipit*) *suscipiet* P m[1], corr. *suspiciet* (vel *suspicet*); *suspicet* S; *suspicit* N. Heinsius [PS *-etiamnunc*] 22 sq. mutavi interpunctionem. 28 (*possit* = P) *posset* S 51 sq. suspectae fidei esse mihi videntur. 59 (*avidi*) *avide*, ut scripsi, habere videtur P. IX, 10 hic desinit S. 23 (*Aelinon* —, *aelinon*,) *Et Linon* — *elinon* P; edidi: *Et Linon* — '*aelinon!*' cf. epigr. apud Schol. Victor. ad Hom. Il. XVIII, 570 (II p. 513 a. ed. J. Bekker) Suidas s. v. *αἴλινον*. cf. etiam a. a. I, 563 et fragm. Ennii apud Charis. II G. L. I p. 241 K. (= O. Ribbeck trag. Rom. fragg. p. 28); F. G. Welcker, Kl. Schriften I p. 42 Graevium secutus scribi voluit: *in sylvis idem Patareidis*. 24 hic versus in P a m. altera in spatio vacuo intra

textus lineas positus est. 28 (*Diffugiunt*) *Defugiunt* cum duobus codd. J. Ch. Jahn. 29 interpunxi 35 (*rapiant*) *rapiunt* P; R. Bentley. X, 5 *ubiquaque* P. 20—23 sustuli obelos. 24 (*nota*) *nostra* P. 42 (*optasset*, quod dubium esse H. Keilius adnotat num fuerit in P) *optavit* codd. rell. 45 sq. eieci. XI, 7 (*Perferre obdura* = P) *Perfer et obdura* codd. rell. et edd. ante R. Merkelium. cf. A. Zingerle Ovid. I p. 49 et diss. philol. minn. II p. 102. 19 (*comitata* = P) *cantata* cum Francof. et Palat. P. Burmannus cf. III, 12, 7. 28 mutavi interpunctionem. 30 *tumescentes* Pm[1]. a versu 33 novam incipiendam esse elegiam docuit L. Müller Philol. XI p. 91. 52 interpunxi; '*cogar amare*' est idem ac: '*si c. a.*' cf. e. g. I, 4, 29. II, 2, 59. III, 2, 9 et q. s. a. 12, 21 (*canos*) *caros* P cf. [Verg.] Cir. 126, ubi nihil mutandum est, a. a. I, 331. met. VIII, 8 sqq. 22 (*rabidos*) *rapidos* P cf. met. III, 242. her. XII, 123. — XII, 27—XIV, 2 desunt in P. XII, 27 (*Enceladum*) *Enceladon* N. Heinsius ex 'Moreti uno' et A. Riese ex Francof. 37 *Auriga* G. Knaack, quaest. Phaeth. p. 67. XIII, 8 (*concedas*) *concedes* edd. vett. XIV, 10 utrum *apposita* an *opposita* in P sit, non liquet; pro *summovet* habet *movet*; interpunctionem mutavi ut VIII, 22. 39 sq. eieci cum L. Müllero Philol. XI p. 88. 42 (*et falsum* cj. R. Merkel; *et falsis* P) *et falli* N. Madvig adv. crit. II p. 70. XV, 5 sq. sustuli obelos, interpunxi cum O. Gruppio et L. Müllero l. l. p. 88 sq.; versus inde ab octavo in P desunt. ad v. 12 cf. Bursiani nunt. ann. XLIII (1885, II) p. 280. 13 (*dicet*) *dicat* codd. Francof. unus Moreti et IV Heinsii secundum J. Ch. Jahnium cf. Prop. V, 1, 66; ad v. 18 in margine exemplaris sui R. Merkel pro *est magnis* coniecit *ęmoniis* ex Prop. III, 1, 2.

Epistulae. P. Ovidi Nasonis heroides.

De titulo cf. Th. Birt, ant. Buchw. p. 379 et mea in Bursiani nunt. annal. XXXI (1882 II) p. 173. Inscriptionum nomina in P addidit m[2] saec. XII.

I.

2 interpunxi commate cf. N. Barbu, de Sapphus epistula, Berol. 1887 p. 31. 10 *Lassasset* G; *Lassaret* Eton. [31 *Iamque* G] 33 (*hac est*) *haec est* N. Heinsius ex octo codd. 36 (*alacer missos*) *lacer admissos* N. Heinsius: 'sic duo aut tres ex nostris codices'. cf. epic. Drusi 320. 62 (*novata*) *notata* codd. dett. cf. am. I, 11, 14 her. III, 2. 103 sq. post versum 96 collocavi cf. Bursiani nunt. annal. XXXI (1882 II) p. 180, 107 sq. post v. 98 transposuit Th. Birt, nunt. doct. Gotting. 1882 p. 848. 110 (*aura*) *ara* N. Heinsius secundum codices Ciofani.

II.

10 (*Invito — es amore nocens;* cj. R. Merkel) *et amore noces* G: scripsi: *invitus.* — Inde a versu 14 incipit P. — 18 (*devenerata focis*) *sum venerata sacris* cod. Gissensis saec. XIV (cf. G. Peters obs. ad P. Ovidii Nasonis heroidum epist. Lips. 1882 p. 51), qui ex notis codicibus solus versus habet 18 19. F. Leo (Deutsche Litteraturzeitung 1887 p. 87 sq.) versus hos suppositicios esse ratus versu 17, ut ante eum Hubertinus, cum Eton. legi vult: *deis.* In fine editionis Aldinae (1502) leguntur haec: '*Illud non duxi silentio praetereundum in epistola Phyllidis ad Demophontem duos hosce adinventos esse versiculos:*

Sum prece turicremis devenerata focis

Saepe videns uentos caelo, Pelagoque faventes

additosque sic

Saepe deos supplex e. q. s.

Qui etiam sunt pernecessarii . nam sine ipsis nulla haberi constructio potest . quod facile est volenti cognoscere.' 47 (*quo — abires*) *quod — haberes* PG. 50 (*numinibusque*) *nominibusque* N. Heinsius cf. J. F. Gronovii Novas obs. (IV, XV) p. 247 et P. Burmannum in Addendis (IV p. 242). 51 (*similare* = Pm¹) *simulare* Pm². 61 (*demeruisse*) *me meruisse* G et, ut videtur, Pm¹. 67 mutavi interpunctionem; '*media st. i. urbe*' protasis

est conditionalis, ut infra v. 135 sq. cf. ad am. III, 11, 52. 84 (*Armigeram*) *Armiferam* P 98 (*face*) *fac* PG [100 *negateta* P; *e* ex *a* m² secundum H. Keilium; Sedlm. notat: *velane gataca*] 105 (*Utque*) *Atque* P m¹ (sec. H. Keilium); m² corr.: *Utque; Atque* scribi vult N. Madvig adv. crit. II p. 70; praeterea 105 sqq. nil mutavi nisi interpunctionem. 121 (*culmina*) *litora* codd. omnes. 142 (*lubet*) *iuuat* P.

III.

6 *queri* P 18 (*prenderet*) scripsi: *redderet.* 19 sic interpunxit N. Madvig l. l. p. 71. 25 (*Non*) *Nec* P. 30 (*blandae*) *blandas* P et codd. cett. praeter Gissensem, qui '*blandae*' habet cf. Peters l. l. p. 10; interpunctionem emendavit J. Vahlen Hermes XVII p. 269. 61 mutavi interpunctionem. 71 *Acheiadas* P m¹. 76 (*plenas*) *plenos* P m¹ Eton. 83 *Quid* = R. Merkel; P m¹ *qui*, m² *quid;* N. Heinsius: *quo.* 98 interpunxi cum aliis; sic etiam N. Madvig in notis marginalibus. 115 *Et quisquam* G, *Si quis quem* P, sed *Si* (secundum H. Keilium) a m² in ras. 132 (*sinu*) *sui* N. Heinsius.

IIII.

1 (*Qua*) *Quam* P. 9. 17. 67 sqq. mutavi interpunctionem; sic v. 9 etiam J. Gilbert progr. Misn. 1887 p. 19. 48—103 desunt in P. 65 (*Theseïdes*) *Thesides* vulg. sec. Priscianum II, 37 = G. L. II p. 66 H. — 84 (*iuvas* — *agas*) *iuvat* — *agis* Eton. 111 (*nisi nos* — *negemus*) *nisi si* N. Heinsius; *nisi manifesta negamus* P. 128 (*ille*) *ipse* G; post v. 132 codd. dett. addunt: *Saturnus periit, perierunt et sua regna; Sub Iove nunc mundus, iussa Iovis sequere,* qui versus a G et Eton. absunt. 137 mutavi interpunctionem; priora versus 137 verba item interpunxit N. Madvig adv. crit. II p. 71. 139 (*amplexus*) *amplexos* P. 150 interpunctionem hanc A. Drakenborchii defendit D. Ruhnken dict. p. 32. 155 (*reliquit*) *relinquit* P. 165 (*feros*) *ferox* P cf. XVIII (XIX) 141.

V.

Nympha — iugis ex Eton. cf. J. Vahlen, Ueber die Anfänge der Heroiden des Ovid. Berol. 1881 p. 26 sq. Goth. II, qui versus hos in fine argumenti prosaici affert, adscripsit: *isti non sunt de textu.* 25 sq. ex Eton. et codd. dett. *rivo* Eton. *ripa* codd. cett.; desunt in PG. 69 signum interrogationis post *fuerat* posuit J. F. Heusinger apud Lessingium, Zur Geschichte und Litteratur. III. Beytrag. Brunsvigae 1774 p. 25. 89 correxi interpunctionem; praeiit iam N. Heinsius, sed *tibi* mutato in *mihi.* 97—VI, 49 desunt in P. 136 (*Quaesierant* = G) *Quaesierunt* N. Heinsius. 138 distinxi cum F. X. Werfero Act. philol. Monac. (Monachi 1814) I p. 543; 140—145 et 151 sq. sustuli obelos. 147 (*medendi*) conieci: *medendo;* N. Heinsius: *medenti.*

VI.

Lemnias — erat ex Eton. cf. J. Vahlen l. l. p. 28. 3 (*ipso*) *ipsa* N. Heinsius. 7 (*signatur*) *signetur* G. 9 (*prior, quam nuntia litera*) *prior de te quam littera* G. 29 sic G. 31—38 secluserunt R. Merkel et A. Palmer cf. etiam G. Peters obss. p. 23; 32 *aeripedes* [met. VII, 105] G; '*et aerip.*' Eton. *aenipedes* N. Heinsius, nil mutavi in loco interpolato. 41 (*Heus*) *Heu* codd. post.; sic recte iam P. Burmannus cf. F. Hand, Turs. III p. 75 et fast. III, 485. 54 (*forti causa*) P: *fortuna;* m^2 supra *una* scripsit: *i vita* = G Eton; *pinna* in margine edit. Palmerianae adscripsit R. Merkel: sed retinenda est codicum lectio cf. J. Gilbert progr. Misn. 1887 p. 5 sq. 65 (*concedis*) *conscendis* codd.; Gm^1 *concedis.* 91 (*fingit*) *figit* P. 93 comma posui post '*herbis*'. 100 (*favet*) *facit* (Pm^1?) scripsit supra *favet*; *facit* Eton. 118 lectionem hanc (*me quoque* $\overset{?}{q}$|||'*lis* P) egregie defendit J. F. Gronovius Nov. obs. (IV, XV) p. 249 sq. 140 (*iratis*) *infirmis* (P *iratis* supra lineam a m^2) coniecerunt R. Bentley et J. F. Heusinger, qui etiam '*in-*

validis, l. l. p. 30; *iste* scripsit N. Madvig adv. crit. II p. 72, qui contra metrum ex G restitui vult etiam: *quod'ibet ad facinus;* sed cf. A. Palmer praef. edit. p. XXXVI. 144 mutavi interpunctionem. 156 (*aque*) *illa* PG; restituit hanc codd. lectionem N. Madvig l. l.

VII.

Accipe — legis Eton. cf. J. Vahlen l. l. p. 4. 15. — versibus (7). 8. (9.) 10. 12 notulas interrogationis adjunxit R. Bentley. 16 (*terenda*) *tenenda* P. 17 (*habendus et*) emendavit Th. Birt ad hist. hex. lat. symb. p. 14; *habenda et* G. 24 sq. extant in solis codd. dett.; retineri vult hos versus N. Heinsius itemque J. F. Heusinger l. l. p. 32. 33 sustuli obelum; *Aut ego quę* Pm[1]; suprascripsit m[2]: *Hec vel et;* (*neq;*) *neque* P. 32—35 mutavi interpunctionem. 45 (*quid non verearis*) scripsi: *quidni cuncteris; quid non censeris* P, sed 'altera virg. litterae *n* et littera *f* in ras.' Sedlm. 54 (*quam*) *tam* P secundum H. Sedlmayeri comm. crit. p. 28; interpunxit J. F. Heusinger l. l. p. 33. 71 (*Quid tanti est totum merui concedite dicas* adposito obelo) *Quid tanti est tutum* Pm[1]; corr. N. Madvig adv. crit. I p. 115. [81 *neque* libri multi.] 82 (*plectar*) *plector* P. 85 sq. sic P, sed v. 85 *Hoc;* verba recte distinxit, nisi quod interrogationis signum post *movere* posuit, J. Ch. Jahn. 97 *violate* Pm[2] G (Pm[1] *viole* ||| te) $\overset{h}{\textit{syceu}}$ (*y* (?) *h u* m[2]) P *sychei* G; post hos versus aliquot interciderunt, quam lacunam cum alii tum cod. Trev. V. Loersii ita explevit: *violataque* [*lecti Jura nec ad cineres fama retenta meos; Vosque, mei manes, animaeque cinisque*] *Sychaei*, quibus versibus in Trev. adscriptum est: '*sed non sunt de libro*'. cf. J. Vahlen l. l. p. 38 et Bursiani nunt. annal. XXXI (1882, II) p. 177. 103 (*debita*) *dedita* P. 108 (*tori*) *viri* P. [113 *in terras* PG.] 139 interpunxit H. Sedlmayer. 152 (*Hancque loco*) *Namq; loco* (*Inq; loco* m[2] written above) (?eras.) *regis* (*r* m[2] in ras.) *sceptraque*

ta m^{2}
(*que* eras.) *sacratene* Pm^{1} secundum H. Keilium, secundum Salmas. apud N. Heinsium: *Nomine coregis; Inq; loco* G Eton. *locum* codd. dett. et P. Burmannus, qui coniecit: *Hancque, locum regni; Iamque locum regni* A. Palmer, qui — item ex vestigiis Parisini — etiam coniecit: *Remque loco.* [155 *Quem superest* P.] 157 sqq. mutavi interpunctionem. 168 (*quodlibet*) *quidlibet* codd. dett. cf. Prop. II, 6, 26 sec. Guelf.; *quodlibet* P *quelibet* Gm^{1}. 169 (*frangentia*) *plangentia* N. Heinsius et R. Bentley. 172 R. Merkel in adnotat. manu scripta: *eiecta levem.* 177 (*ultra*) *ultro* P.

VIII.

Adloquor — habet edd. vett. (etiam Aldina); in cod. Goth., ut fere dicunt, distichon non legitur: nec Goth. I (saec. XIII) nec Goth. II (saec. XV) distichon agnoscit; de versibus ipsis cf. J. Vahlen l. l. p. 24. 18 (*feras*) *feres* Pm^{2}; m^{1} *feram.* 19 (*Si*) *Sit* codd. 20 sq. desunt in PG, leguntur in edd. vett. (etiam Ven. 1485 et Aldina) et codd. aliquot. cf. N. Madvig adv. crit. I p. 46 et J. Vahlen l. l. p. 36 sqq. 34 (*possit*) *posset* PG. 39 (*concedit*) *concedet* Pm^{2} Gm^{2}; m^{1} in utroque codice: *concedit.* 61 (*diffundimus*) *defundimus* P. [65
ti m^{2}
era · *nonnos* P.] 79 (*etiam tum*) *etiam tunc* P (*t*m^{2} in ras.); voluit sic scribi, sed verbis duobus, R. Bentley. 99 (*Helenam*) *Helenem* P; *Helenā* G, sed *a* in ras. 102 (*pugnet*) *pugnat* P. 103 *captam* P, non G solus, uti notavit R. Merkel. 104 *Et minus a — dedit* P; R. Merkel: *Hoc munus nobis — tulit* = G. scripsi: *Munus et a!* cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885. II) p. 238. 120 (*sic*) *se* P.

VIIII.

Mittor — tua est Exc. Put., cod. Reg., edd. vett. cf. J. Vahlen l. l. p. 28 sqq. 12 (*humili*) *humilis* PG; R. Bentley. 15 (*tota* = P) *tuta* N. Heinsius et R.

Bentley; commendant etiam D. J. van Lennep et in notis marg. N. Madvig. 20 (*cumulas — nota*) *cumulus* Pm^1 et codd. dett; *cumulus notat* ex cod. suo J. Dousa. 27 (*nominor*) *nominer* ex Argent. N. Heinsius. 51 (*Theutrantia*) *Teuthrantia*; *teuthantia* (h m^2) P. 60 mutavi interpunctionem. 63 sq. desunt in textu P; addidit Pm^2 in margine; exhibet versus G cf. Sen. Herc. Oet. 375. 73 *Inter Ioniacas* codd. omnes; cj. L. Quichérat in Thes. poet. s. v. *Ioniadas*; etiam a. a. II, 219, ubi R: '*Ioniacas inter*', retinui, cum alii codd. aliud exhibeant, quamquam, si Stephano Dindorfiano et Papio fides habenda est, apud Graecos scriptores *Ἰωνιακός* non legitur. 81 et 83 desunt in Pm^1; Pm^2 addidit in margine; in G leguntur. cf. Th. Birt nunt. doct. Gotting. 1882 p. 847. 83 *eximias pompas* (sec. H. Keilium; sec. N. Heinsium et H. Sedlmayerum: *eximiis pompis*) *inmania semina laudum* Pm^2; versus octogesimi secundi pars posterior genuina periit. 84 (*narrabas*) *narrabis* Gm^1, R. Bentley. 85 (*elisos*) *elisis* codd. dett.; etiam Bern. 478 et Goth. II cf. v. 98; *eliso* Pm^1 *elisos* m^2. 87 (*Tegeaeus*) *Phegeus* R. Unger Sinis p. 187. 193; Pm^1: *Utegeus*, m^2: *Utque tegeus*. 88 (*incubat — laedit*) *incubut* (?) — *lędat* P m^1, *incubat — lęsit* m^2. 95 *redundabat* Pm^2 in marg.; mendum latere videtur, quoniam Pm^1 *nudulabat* (*nud* (?) in ras; sic H. Keil) vel ... *elulabat* (sic N. Heinsius). 104 (*e*) *e* P m^2 supra rasuram; *a* codd. dett., etiam Goth. II. 106 mutavi interpunctionem cf. XIX, 50. 111 (*costas*) *costis* codd. dett. cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885, II) p. 191 et N. Madvig adv. crit. II p. 75 adn. 126 (*vultu fassa tegendo suam*) *vultu* | | (*vultus* an *vultum* fuerit, ambiguum est) *fassa tegente* | | | | P; in ras. extrema m^2 *suam*, quo vocabulo genuina lectio plane oblitterata est cf. F. Hand Jen. Allgem. Litztg. 1814 n. 16 p. 123 et Bursiani nunt. annal. l. l. p. 239. 129 (*sublimis ut*) *sublime sub* PG. 133 (*et insanii* = P, adposito obelo) *atque* G *Aonii* R. Merkel in appendice

edit. pr. cf. met. IX, 112; idem cj. R. Bentley. 141 (*in letifero Eueno*) *letifero veneno* Pm^1 *in lerniferoque veneno* m^2; versum corruptum esse et metri perturbatio clamat et vocabuli *letifero* importunitas. Ordo versuum in P hic est: 141. 144. 143. 142. 145; versum 142 post v. 141 m^2 in margine adscripsit, deinde sustulit. 147—152 desunt in P; addidit m^2 in margine, sed cf. met. IX, 149 sq. 149 (*Siquid* = N. Heins.) scripsi: *Ecquid; Et quid* G (secundum J. F. Heusingerum) et R. Bentley; P, e quo neque H. Keil neque H. Sedlmayer quicquam diserte adnotant, secundum N. Heinsium *Et quid*, secundum J. Ch. Jahnium *Ei quid* habet. 150 (*mihi*) *mea* P codd. dett. R. Bentley.

X.

Illa—velis 'priscae editiones et codices nonnulli' cf. J. Vahlen l. l. p. 26. 5 comma post *tu* sustulit J. Vahlen nunt. acad. Berol. 1882 p. 269. 21 (*clamanti litore*)
n m^2
clama,ti|||P, *clamavi* fragm. Vindobonense saec. XII.; *in* G; *clamavi* R. Bentley. 31 (cf. etiam J. Gilbert ind. philol. 1886 p. 403) et 53 mutavi interpunctionem. 69 (*At*) scripsi: *A!; at* P cf. e. c. III, 149. 75 (*tua . . . Si modo vivis,*) *vivit* codd. dett. cf. J. Vahlen Heroidenanfänge p. 40. — 86 (*an haec*) *an et haec saevas trigide*^{s} P; scripsi: *an et saevas;* cf. etiam Bursiani nunt. annal. XLIII (1885, II) p. 198; secundum H. Sedlm. *saevas* in P deest. 106 (*texit*) *stravit* Pm^2 in ras. et codd. post.; post v. 110 versus 131 sq. transposuit Th. Birt nunt. doctor. Gotting. 1882 p. 860. 129 (*sola*) *solam* PG cf. a. a. III, 36 Catull. 64, 200. 143 (*nec*) *ne* P frgt. Vindob., secundum J. F. Heusingerum etiam G; R. Bentley.

XI.

Aeolis — manu codd. dett. et edd. vett. cf. J. Vahlen l. l. p. 6. 15 sq. 46 (*Denaque*) *Nonaque* P. 56 (*si moriar*) *simreor* Pm^1 *si morior* Gm^1 Pm^2 *si morerer* codd. post.; mutavi interpunctionem. [59 *aisti* PG.]

61 (*fratri nam*) *germano* codd. nonnulli; *germani* R. Bentley; *germano* etiam in Puteaneo prius scriptum fuisse iam suspicatus est N. Heinsius; nunc in P pertinax est rasura; in margine m² scripsit: *fratri es nam nupta futura; fratri nam n. f. es* G. 67 *frugibus* P, quod pro *frūdibus* scriptum fuisse in archetypo cum J. F. Heusingero p. 50 suspicor. 76 *fraxincies* (a m²) P; *fraxina* codd. rell.; formam singularem analogia excusat. 92 (*genas*) *comas* G; Pm² *genas*, sed in ras. 104 (*Ac*) *Et* G, *At* P. 128 (*mandatis perfruar*) *mandatiſ* ($\bar{v}$) ($\bar{v}$ m²) *persequar* P.

XII.

Exul — vacant? ed. Ven. 1474 cf. J. Vahlen l. l. p. 9. 15 sq. 16 (*adunca*) *ad usta* (*adusta* Goth. II, Th. Birt nunt. doct. Gotting. 1882 p. 858. 17 (*sevisset*) *iecisset* G, in P eras., m² in marg. *sensisset*; (*totidem sevisset et hostes*) *totidemque & seminat &* (*&* eras; *t* m²?) *hostes* P m¹. *totidem quod seminat* G. 18 (*Et*) *Ut* P; G sec. J. F. Heusingerum *Et*; interpunctionem mutavi; post *boum* exclamationis signum poni voluit C. Lehrs Horat. p. CCLIV. 54 (*erant*) *erat* P. 63 *adversa* PG; R. Bentley; recte iam defendit J. A. Nodell Aviani fabb. (Amstelod. 1787) p. 95. 65 (*petit altera, et altera habebat:*) *alter petit, alter habebit* P; lectionem hanc commendavit Th. Birt l. l. p. 854 cf. etiam Salmas. ad Script. hist. Aug. (Lugd. Bat. 1671) II p. 6; interpunctionem ego mutavi; item v. 90; cf. met. VII, 89. 91 (*an* = PG) *a!* (*ah*) L. Müller de r. m. p. 335; *ac* A. Riese (= Bern. m²) *an et ars* H. St. Sedlmayer. 103 sq. eieci. 110 (*quodlibet* = P) *quod lic&* G et codd. rell. 118 (*tamque*) *iamque* PG et R. Bentley; interpunctionem mutavit J. Gilbert progr. Misn. 1887 p. 20. 143 *hymen* (*q;* m²) P pro '*Hyemenaee*' quod recte (cf. Catull. 61. 62 et her. XIV, 27) codd. dett. (etiam Bern.) exhibent (*hymenea* G); (*frequentant*) *frequenter* (*frequent*)

P (sic etiam Bern.). 145—150 mutavi interpunctionem. 149 (*lusus*) *iussus* PG. 151 (‘*Hinc .... abi!*’) *Hinc mihi ‘mater adi!*’ scripsi secundum Pm¹ (ut videtur); m² corr. *abi* (*bi* in ras.); *adi* (vel *ades*) sed ‘*Hic*’ cj. R. Bentley cf. etiam H. Jurenka, quaest. crit. Vindob. 1885 p. 18 sq. 163 (*serpentes*) *serpentis* P. 170 (*in misero pectore somnus habet*) *a!* (*ah*) *miserae pectora somnus habet* N. Heinsius. 201 (*aureo*) *alto* Pm¹ cf Apoll. Rhod. Arg. IV, 177.

XIII.

(*Laodamia*) in inscriptione et in versibus 2. 36. 70 scripsi *Laudamia*. P in inscr., quam addidit m² saec. XII, LAODAMIA; in textu m¹: v. 2 *laudomia* v. 36 *laudamina* v. 70 *laodamia*. 4 scripsi: *A* sine interpunctione cum codd. dett. cf. her. VIII, 110; sic in notis marg. etiam N. Madvig; Pm¹: *A^h*, secundum H. Sedlm.; H. Keil de lectione dubitat. 37 (*lanas*) *vestes* G (et P secund. H. Sedlm.) versus 36—40 praeter ... *les laudamina sinus* secundum H. Keilium rima in P absumpti sunt aeque ac 9—12 praeter haec verba: *Raptus es hinc pr ... Quem cuper .... Ventus erat ... Solvor ...*; H. Sedlmayer adnotat intercidisse versus tricesimi septimi partem posteriorem et tres sequentes totos. 38 (*gerat*) *geret* G. 39 (*prematur*) *premetur* codd. dett. 40 (*ferat*) *feret* G. 41 (*Qua* = Pm¹) *Quo* Pm² et codd. dett. 60 notavi parenthesin. 74 sq. desunt in PG; defenderunt versus N. Heinsius et C. Dilthey obs. I p. 15; agnovit etiam R. Bentley. 78 (*pios*) *pius* Pm¹. 120 (*rapies*) *capies* codd. septem Heinsii. 137 (*quae sic*) *quae si* N. Heinsius, qui ita legi in P (uteaneo) dicit; *qui sic* P (secundum H. Keilium et H. Sedlmayerum) et fragm. Vindob. saec. XII. 140 (*barbaraque*) *Dardanaque* P; R. Bentley. 166 (*Sit*) *Si* P (sec. N. Heinsium et H. Keilium), ita etiam A. Palmer; in altero ‘*sit*’ P *t* habet supra lineam.

XIV.

In interpungendis primis versibus secutus sum J. Vahlenum l. l. p. 18. 20. 18 (*orsa* Naugerius ex codd. suis) *ossa* codd. cett. 27 sic P (*vocāt*, non *vocat*). 36 (*audieram*) *audibam* P. 42 interpunxi *dederam, vina;* verba ipsa frustra sollicitavit A. Palmer cf. a. a. I, 292. 62 versus genuinus in P erasus est; *Quae — generis* m² in marg.; in G post v. 61 legitur 114, deinde *Quae — generis;* in Goth. I post v. 61 solus legitur v. 114 *Cum patre* e. q. s.; post v. 61 signum posui lacunae. 65 (*quid*) *quo* P. 78 restitui priorum editorum interpunctionem deletis notulis orationis. 86 (*Quo* = codd.) N. Madvig adv. crit. II p. 77 sq. *Quom;* scripsi: *Cum.* 103 (*Quid Io*) scripsi: *quid tu; quid'o* P cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885, II) p. 239. 108 (*insanae — bovis* = codd.) *insana — bove* J. F. Heusinger l. l. p. 63 post auctorem Elector. Eton., qui etiam: *Exuit insanam p. ora bovem*, et N. Madvig in notis marg. cf. met. IV, 591. 113. 114 desunt in P (et Goth. I); Pm² adscripsit in margine; v. 113 (*solio solus*) *solus solio* Pm². 123 *pie* *remanet* ...... m² P. 131 *lapsa* Pm¹; m² corr. *lassa*.

Notavi genuinam hic excidisse Sapphus epistulam; tria quae sequuntur epistularum paria ego non puto esse Ovidi, ne senis quidem; inscriptionem addidi.

XV.

31 sqq. interpunxi. versus 39—144 in bonis antiquisque codicibus desunt omnibus, sed notatur lacuna in P obliquis lineis rubris, quae manu ut non recenti ita vix aequali dextro margini post v. 39 adpictae sunt cf. F. Weihrich in editione H. St. Sedlmayeri praef. p. VIII. exstant in edd. Parmensi 1477 et Vincentina 1480 et in codice Palatino 1707 saec. XV; de fragmento Paulino J. Ch. Jahnii nihil iam constat. Ego a textu qualem edidit H. St. Sedlmayer (Vindobonae 1886) his locis

discessi (interpunctionis et rei orthographiae mutationes non notavi): 39 (*si sicut oporteat arcu*) *si, sicut oportet, ab arcu* N. Heinsius. inter 50 et 51 F. Xav. Werfer '*versiculos aliquot intercidisse*' recte suspicatus est. 53 (*in mediae nemorosis vallibus Idae*) *in mediis nemorosae v. I.* Francius coll. a. a. I, 289 et R. Bentley. 75 (*verebar*) *querebar* N. Heinsius. v. 79 partem priorem coniunxi cum antecedentibus. 91 (*per t. l. recepto*) *post t. l.* N. Heinsius *recepto est* codd. et edd. vett. 97 sq. primus omisit Aldus (1502) in nota post ep. Sapphus, defendit J. F. Heusinger l. l. p. 70 sq.; († *quas super Oenonem facies mutarer in orbem,*) scripsi dubitanter: *q. s. Oenones faciem mirabar, in orbe;* v. 98 (*ad te*) *a te* N. Heinsius. 113 (*malos*) scripsi: *malis.* 118 (*iubebar*) *Iubebat* N. Heinsius. 119 (*Et*) *At* R. Bentley. 120 (*viae*) *pia* N. Heinsius. 121 mutavi interpunctionem. 136 († *intonuisse*) *intumuisse*, uti iam Micyllus legisse dicebatur, in textum recepit P. Burmannus. 144 (*fuit*) *tum* [a m2] *est* P. 161 (*Paridi*) *Paridis* PG cod. Bernensis 478 (saec. XIII init.) inter v. 166 (168) et sequentem exhibet hoc distichon: *Cum venus et iuno pallasq; in mōtib; ide* | *Corpora iudicio supposuere meo;* in margine m² adscripsit: *ṕmaque c̃ regnũ iuno daret altạ regnū* | *Tindaridis ꝯiūx tª dixit eris;* in codice Cremifanensi primo (saec. XV) legitur: *Virtutem belli laudem Pallasque ferebat* | *Tertia coniugii laude frueris ait;* in Goth. II post v. 164 (166) *Cum Venus et Iuno Pallasque in vallibus Idae* | *Corpora iudicio subposuere meo* | *Dumque — mihi* | *Virtutem belli Pallas laudemque ferebat* | a *Tertia coniugii laude frueris ait* ‖ d *Nec piget* e. q. s. In margine inferiore adscripta sunt haec: b *Primaque cum regnum belli daret altera sortem* | c *T=indaridos coniux tertia dixit eris* (= XVI (XVII) 117 sq.); in Trevirensi sec. V. Loersium idem legitur in textu, sed pro: '*Tyndaridos — eris*' versus hic exstat: *sed te promissa non mihi cura fuit.*

In multis codicibus recentioribus '*Cum Venus* e. q. s.' legitur post v. 166 (168); in Vindob. 102 s. XV distichon XVI (XVII) 117 sq. post 166 (168) scriptum est sequiturque: *Cum Venus* e. q. s. 176 posui parenthesin. 200 (*noctis*) *Noctis;* commendavit D. Ruhnken. 211 sq. interpunctionem recepi, quam post alios suasit V. Loers. 261 interpunxi cum J. Vahleno l. l. p. 13. post v. 263 (265) Guelf. 161 saec. XIII et codices aliquot saec. XV habent haecce, quae in Bernensi et Goth. II non exstant: *Quae propero cursu vicerat ante procos* ‖ *Sic et tu Phrygias venies regina per urbes;* eadem alii codices habent post 264 (266); Goth. I versum: '*Quae propero cursu vicerat ante procos*' loco genuini post versum 263 (265) exhibet. 277 (279) mutavi interpunctionem. 301 (*Restat, ut Idaei mandem*) *Esset et Idei mando* Pm¹ *mandā∫* m²; *Rem tibi et — mando* temptaveram secundum XVI, 159, cum in N. Madvigii notis marginalibus inveni emendationem hanc: *Res et ut Idaei mando.* 320 (*in sacra iura tuis*) scripsi: *in tua iura meis;* in P pentametri pars posterior a m¹ non exstat; addidit m²: *in sacra iura meis; in tua iussa meis* G. (326 *propriore.*) 345 (*Pagaseius*) P: *pagaseius* (Keil) vel *pagasius* (Sedlm.); *pagaseus* G. 363 sq. (*Num — num*) *Non . . . non* PG. 366 (*habet*) *erit* P.

XVI.

Si — probae addidit N. Heinsius cf. J. Vahlen p. 12. 16; unde sumpserit distichon Heinsius, non constat: nam in margine Puteanei, cui adscriptos eos invenisse se dicit, non leguntur cf. H. Sedlmayer ed. praef. p. VIII. 17 (*vixi*) *lusi* P. 36 (*simulator* = P) *simulatur* Pm² et codd. plurimi; Bern.: *simuletur.* 41 interpunxi ut H. Sedlmayer. 54 (*decus* = Pm¹ in marg.) *genus* Pm¹ in textu = G. (Bern.) 61 *terrae* Pm¹ in textu et G; *troiae* Pm¹ in marg. et 'pro glossa' Gm². 99 sq. interpunxi cum Friderico Jacobsio ad Ael. hist.

an. VI, 44 p. 233 cf. G. Jacob, annal. philol. VII (1833) p. 285, et cum N. Madvigio adv. crit. II p. 78 adn. 102 (*minus* = PG) *magis* codd. aliquot, in his Bern.; Goth. I in textu *minus*, in marg. m^2 *magis*. 164 (*adeo* = PG) *ideo* vulgata (etiam Bern.). 171 (*relictam*) *relicta* P. 192 (*fugit*) *fuit* Pm^1. 194 (*lusa*) *questa* N. Heinsius; *iusta* PG. 203 (*relinquis* = PG) *relinques* edd. 210 (*aliae* = P) *Asiae* codd. multi (in his Bern.). 245 (*dubitem; dubite* P) *dubito* codd. cett. 253 pro *veneri* et *marti* scripsi *Veneri* et *Marti*, sicuti semper. 259 (*faciam*) *sapiam* codd. aliquot, etiam Bern. et R. Bentley; commendaverat iam N. Heinsius; Pm^1: ?*sautiam* (quod m^2 mutavit in: *faciam*) ... *pudorem*. 260 (*cunctas* = Pm^1; obelus versui adpositus) *cunctatas* A. Palmer praef. ed. p. XL et O. Müller Herm. XII p. 304, uterque etiam '*sapiam*' in versu antecedenti restituit.

XVII.

v. 1. 2 in spatio vacuo a manu altera in P additi sunt; exstant in Guelf. cf. J. Vahlen l. l. p. 22 et G. Peters obs. p. 46. 2 (*Sesta* = codd.) *Sesti* in textu posuit D. J. van Lennep, commendaverunt N. Heinsius, R. Bentley, alii. 23 sq. in P a m^1 non exstant, addidit in marg. m^2; exstant in G; pro spuriis eiecit C. Lehrs Horat. praef. p. CCXXXII. cf. Sedlmayer comm. crit. p. 65 sq.; contra dicunt J. Vahlen l. l. p. 36, et G. Peters p. 46 sq. 36 (*inversis*); *adinversis* P; *adversis* codd. rell. 41 (*non*) *num* P (cf. Sedlmayer comm. crit p. 66). 50 (*hic — adest*) *hinc* codd. quatuor Heinsii et nonnulli Loersiani (etiam Goth. II) *abest* Pm^1 R. Bentley; restituit versum iam J. F. Heusinger ex Guelf. tertio l. l. p. 85. 66 (*ipsa*) *ipse* Pm^1; coniecerat F. X. Werfer Acta philol. Monac. I p. 517. 119 (*huc*) scripsi: *hinc* cf. Bursiani nunt. ann. XLIII (1885. II) p. 214. 121 interpunxit F. Leo Deutsche Littztg. 1887, p. 88 cf. etiam *id quoque* (C. Lachmann ad Lucr. p. 357 et J. Vahlen index lect. Berol. 1881/82 p. 5 sq.).

127 sq. seclusit C. Dilthey obs. I p. 8. 156 (*erit in tenebris*) *erat tenebris* Pm¹, *errat* 'alter Moreti' cj. R. Bentley [edit. Oxon. mendose: *erat in*]. 175 (*An*) *Num* P (sec. Sedlm.) G. 191 (*id*) *in* C. Dilthey l. l. p. 7 sq.

XVIII.

44 (*putes*) *putas* P. 49 (*tela*) *terra* P (etiam Bern.) R. Bentley ex cod. Dun. cf. J. Marquardt ant. Rom. priv. II² p. 501. 53 (*incertis*) *incertas* Pm² (sec. H. Keilium; sec. H. Sedlmayerum: *incertis*) commendavit N. Heinsius. 62 sic cj. R. Merkel, recte ut opinor coll. Musaei vers. 271 et her. XIII, 148; P: *iuncto n͞ra*. 70 (*natator*) *morator* Pm¹. R. Bentley. 81 (*lenta*) *l&a* P. 127 (*ut nunc est*) *utcumque est* C. Dilthey l. l. p. 9 cf. etiam Antipatri epigr. Anth. Pal. IX, 215, 1. 133 sic restituit N. Heinsius ex Hygini fab. 157; *ceuceque et aucone* P (secundum H. Keilium) vel *ceaceque et aueone* (sec. H. Sedlm.) *celiceq; aueone* G. 135 (*Laodice*) *Laudice* P. 163 (*huc*) *hac* P. 175 (*Pagaseus*). 192 (*quae ... frigora*) *quid* (*q͞d* P) codd. plurimi (etiam Bern. Goth. I) *frigore* PG. 208 (*Tum*) *Tu* P (sec. H. Keilium) G (*toto* = P, sed idem v. 92 a m¹ '*totus*' pro '*tutus*') *tuto* G. 209 (*quoniam nanti*) *nandi quoniam* Gm¹; *quoniam nandi* P cf. XVII (XVIII) 147.

XVIIII.

Accipe — dedit Bern. et codd. dett. cf. J. Vahlen l. l. p. 28 sq. 4 (*Qui — dolente*) *Quod — dolere* C. Dilthey in editione harum epistularum, quam inseruit libro suo, qui inscribitur De Callimachi Cydippa Lipsiae 1863; *q͞d* Laur. cf. C. Dilthey l. l. p. 134; *dol^e^ore* P; *dolore* Bern. m¹ (*dolere* m²) *dolere* G. cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885. II) p. 216. 5 (*ora*) *ante* PG. 13 ita interpunxit C. Dilthey, sed legit '*teneo*'; in obs. I p. 16 commendavit '*cupio*', quod suasit iam R. Bentley. 15 *nūc* (non: *nec*) P. 19 mutavi

interpunctionem. 20 (*tulisse* = PG) *probasse* e codd. dett. commendavit N. Heinsius. 23 (*uti tibi iungerer uni*) *iungerer? unum* P. Burmannus. 24 (*me*) *te* R. Bentley. 36 (*peti — ipsa,*) *petam* P (sec. H. Sedlm.) G Bern. *ipse* P Bern.; distinxi verba praeeunte fere J. F. Heusingero. 50 interpunxit C. Dilthey. 59 (*vultus*) *motus* C. Dilthey obs. I p. 18. 75 (*flentem*) *flentes* P. 93 sq. mutavi interpunctionem: *hoc quoque, quod tu vis;* sic etiam F. Leo Deutsche Littztg. 1887 p. 88 cf. ad XVII, 121. 101 (*nam scimus, ut illo*) in P m[1] verba erasa sunt, m[2] in marg. sic scripsit, ut edidi; R. Merkel in textu = G Bern. Goth. I m[2], cum manus prima exhibeat: *sic scaevus ut ill(a?)* = codd. aliquot Heinsii. 102 (*Sit*) *Vix* J. H. Withof, Kritische Anmerkungen, Düsseldorf 1798, IV p. 78, qui v. 101 legit: *tam saevus, ut isto.* cf. etiam J. Schrader emendat. p. 187. Distichon ne ita quidem sanatum esse puto. 107 (*verbum*) *verum* G et codd. cett. (*ver*$\overset{bum}{....}$ m[1] P). 109 (*hoc est*) scripsi: *hoc tu; tu* Goth. II. [120 *orbe* errore typogr.] 127 (*Inque caput*) scripsi: *In caput ut nostrum; In caput nostrum* P *Inque c. n.* G. alii aliud. 161 (*timet haec*) scriptura initio versus quae fuerit in P m[1], non constat; *hic metuit mendax* P m[2] in margine = G; *timet haece piura* P m[1]; *hic m. m. haec et p. v.* etiam Bern. cf. etiam C. Dilthey obs. I p. 18. 162 (*Num dubites*) *An dubitas* P Bern. R. Bentley. 172 (*Ad quid*) *Ad te* Bern. m[2] pro varia lect. et ed. pr. Rom.; scribi sic iusserunt R. Bentley et D. Ruhnken cf. etiam F. Hand Jen. Allg. Litztg. 1814 p. 131 et C. Dilthey obs. I p. 18. 175 hic desinit P. 178 mutavi interpunctionem; (*tu*) *tunc* (*tc̄*) Bern. J. Gilbert (annal. philol. CXXIX (1884) p. 821 *terque ego* cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885. II) p. 216. 223. 192 (*offerat*) *adferat* G Bern. 193 ita iam Aldina interpunxit; (*sint*) *sunt* Goth. II (cum Dresdensi) edd. vett. 194 (*Ipse*) *Iste* C. Dilthey. 197 (*meliore*) *maiore* codd. (etiam Bern.).

202 (*ruboris*) *pudoris* Bern. et alii cf. C. Dilthey obs. I p. 14. 204 (*facis*) *facit* Guelf. III Heusingeri; R. Bentley, P. Burmannus, D. J. van Lennep, C. Dilthey cf. XX (XXI) 93. 219 mutavi interpunctionem. 221 (*Coryciis* = G) *Carthaeis* D. J. van Lennep coll. met. X, 109. VII, 368 et Ph. Buttmann, Mytholog. II, p. 120. 242 (*tibi*) *sibi* N. Heinsius.

XX.

Littera — meis Goth. II (Vindob. III) et codd. quidam N. Heinsii cf. J. Vahlen l. l. p. 28. 3 (*Ut*) *Et* G Bern. Versus inde a tertio decimo usque ad finem recensui omissis solum interpolationum notis 11 sq. 135 sq. 143—150 secundum C. Diltheyi editionem; versus 13—144 in paucis codicibus recentioribus et editionibus saeculi XV exstant, versus 144 usque ad finem in uno Laurentiano, de quo confer H. St. Sedlmayer stud. Vindob. III p. 158 sq., et in editionibus veteribus. 17 (*huc*) *Nunc* codd. 21 mutavi interpunctionem. 24 (*dicta*) *ficta* codd. 26 (*coepta*) *cauta* codd. 49 (*et alter*) *at alter* R. Bentley. 106 mutavi interpunctionem itemque v. 28. 40. 42. 63. — 126 [*vices* C. Dilthey; codd et edd.: *faces*.] 137 uncis inclusi; C. Dilthey v. 135 sq. spurios esse putat. 146 (*divitis*) *ditibus* N. Heinsius et D. Ruhnken. 149 (*hac*) *hoc* R. Bentley. 158 (*e*) scripsi: *a*. 159 (*confusa*; cj. C. Dilthey) *infusa* L et edd. [*resumit* C. Dilthey; *resurgunt* L edd.] 167 sq. suadente G. Meynckio apud C. Diltheyum posui ante 165. (*sua deductas*) *suas de ducta* J. H. Withof Krit. Anm. IV p. 81. *suas deducta* L edd. 169 interpunxi ut am. III, 6, 101. 188 (*sacra*) *diva* L edd. 193 (*de me*) *de te* N. Heinsius. 196 (*accipit*) *admovet* C. Dilthey obs. I p. 22. 203 (*ista voluptas*) *ipsa* C. Dilthey in adnot. crit. *voluntas* J. F. Heusinger, D. J. van Lennep, D. Ruhnken. 205 (*si mihi lingua foret*) scripsi: *Ei mihi! lingua labat.* 214 (*magna*) *bina* L edd. (217 *misto*) 227 (*prout*) *quod et* R. Bentley.

228 (*Et discas*) *adspiceres* scripsi; *aspicias* R. Bentley, qui versu 227 *adspicias vellem.* C. Dilthey obs. I p. 22 *aspicias velim.* 230 (*tum — petes*) *Tu — petas* L edd. 231 sq. sic post Ciofanium interpunxit iam D. J. van Lennep. 235 (*et deus hoc vates*) *Hoc deus, hoc vates* R. Bentley, C. Dilthey obs. I p. 21. 236 (*numina*) *carmina* L edd. 239 (*numen*) *partis* scripsi; *pacis* 'vetus liber' N. Heinsii; *partes* N. Heinsius, R. Bentley; post versus 238 et 240 lacunas notavit C. Dilthey obs. I p. 21. in interpungendis versibus (cf. ad v. 106) discessi a C. Diltheyo etiam 124. 213. 231. 248.

Epistula Sapphus.

5 (*requiris*) *requiras* F. 7 (*elegeia*) *elegi* codd. plerique (*elegi quoque* F). 11 (*celebrat*) *celebras* R. Bentley. 14 mutavi interpunctionem. 17 (*Cydno*) *Cydro* F, qui solus recte etiam *Anactorie*, et codd. mell.; R. Bentley: *crede Gyrinno.* 19 (*non*) *hic* codd. plurimi; post v. 32 inserui versus interpolatos, quos praeter F, excerpta Parisina, Harleianum omnes codices pro 33. 34 exhibent; Harleianus unus utrumque distichon coniunxit. 43 mutavi interpunctionem. 53 *vestra* G(uelf. 82, 6 saec. XV) m[2]. Ae. Bährens Rivista di Filologia XIII p. 11. 63 (*Arsit inops*) scripsi: *Sparsit opes; carpsit opes* R. Bentley et J. H. Withof Krit. Anm. IV p. 72 — (*victus meretricis*) *meretricis captus* F. 76 (*rore — olet*) *dona — habet* F, qui etiam *Arabum*; codd. cett.: *Arabo;* an legendum: *dona — olet?* 78 (*abest*) *abes* N. Heinsius. 100 (*Et*) *Si* G et alii codd. 107 (*discedat*) *discedit* F. 113 (*imminuit*) *invenit* F. 125 (*quamquam*) *quamvis* codd. meliores. 140 (*Impulit*) *Abstulit* N. Heinsius; codd. plurimi: *attulit; attigit* F. 156 interpunxerunt Th. Birt Mus. Rh. XXXII, p. 431 et Ae. Bährens l. l. p. 14; intercidisse pentametrum et hexametrum coniecit N. Barbu, de Sapphus epistula. Berol. 1887 p. 41; idem pro '*ut*' legendum esse censet '*et*'. 158 mutavi

interpunctionem. 159 (*extendit*) *expandit* codd. mell. 166 (*Actaeum*) *Actiacum* F. 169 (*mersi* = F) *Pyrrhae* (*pirre, pyrre, pire*e. q. s. a.) codd. plur. cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885. II) p. 221 [*fugit* F; *figit* Harl. sed cf. *met.* IX, 720]. 182 (*erit*) *erunt* F. 201 (*amatae*) *amore* Ae. Bährens p. 19. *amare* codd. omnes praeter F, qui habet: *amatae.* 207 (*pectusque*) *pectusne* Harlei. Fuld. et alii nonnulli, cj. etiam N. Heinsius. 208 (*An*) *A* Ae. Bährens l. l. p. 19. post '*ago*' v. 207 interrogationis signum ut poneretur, N. Heinsius iam suasit, sed legi voluit: *En quid.* 211 (*parantur*) scripsi: *paranda* coll. epic. Drusi 126. 217 (*Sappho*) *Sapphon* F et codd. meliores omnes cf. ad am. II, 19, 29. 218 (*fuga*) *fugi* ex G S. G. de Vries in editionis suae pagina 117.

Medicamina faciei femineae.

In M inscribitur sic LIBELLVS DH MHDICAMINH FACIHY ΦHMYNHH (sic); restitui titulum ex a. a. III, 205 et ad exemplum Remediorum, quae ipsa quoque de Remedio inscribuntur, et Artis, cuius in multis codicibus hic est titulus: De arte amandi.

2 (*forma*) *cura* codd. fere omnes; scripsi: *causa.* 6 (*Cultaque*) *Fissaque* M. 12 (*Maluerant*) *Maluerint* M. 14 (*Assiduum duro*) *Assiduo durum* M. 17 (*nostrae*) *vestrae* M. 20 (*Conspicuas — manus*) *Conspicuam — manum* M. 23 (*si*) *sit* M. 25 (*poliuntur*) *potiuntur* M; post versum 26 itemque post versum 50 signum posui lacunae cf. Bursiani nunt. annal. XLIII (1885. II) p. 185. 27 (*Pro se quaeque — et quos*) *Pro se queque ... et qs̃ venerent̃* M; scripsi: *Quo se cuique ... et quo* cf. Bursiani nunt. annal. l. l. — 31 (*cuicumque*) *quaecumque* M. 34 (*multa*) *muta* M. 35 (*nos uret*) *vos urget* M m[1]. 41 (*Temeseïa moverit*) *Temes(a)ea removerit* M. 51 (*Discite*) *Dic age* M. 59 (*cadunt*) *cadent* M. 60 (*face*) *fac* M [*solida* codd. *solidi* N. Heinsius] mutavi interpunctionem. 62 (*in cumeris*) *innumeris*

M et codd. rell. fere omnes. 68 (*ipsa*) *illa* codd. nonnulli; .. *ia* M. 70 (*inflantes — fabas*) *instantis frige f e — e* M; *inflantis* .. (*frange*) .. *fabae* Marii Nigri est emendatio secundum N. Heinsium cf. A. Kunz ad h. l. 74 (*aprica*) *Illyrica* (*illirica*) M. 85 (*tubera*) *corpora* M. 86 (*utrimque*) *utrumque* codd. 87 (*dereptum*) *direptum* M. 88. 91. 92 *murris* M. 89 (*contriris*) *contrieris* M. 91 *marathos* M. 92 (*trahant*) *parent* M (*marathri scrupula*) *marathi scripula* M. 93 (*prehendit*) *prehendat* M. 95 (*infunde*) *affunde* M. 97 (*sint . . . molli*) *sit mollis* M *sis* cj. N. Heinsius (*vultu*) *vultus* N. Heinsius, qui scripsit: *sis molles — illita vultus.*

Ars Amatoria.

Liber I.

10 *apta regi* O *ar*^re^*tegi* R. 21 (*cedit* = R sed cf. R. Merkel praef. p. VI) *cedet* O. 60 (*et Aeneae constat in urbe*) *in Aeneae constitit* O; *et* (in ras.) *eneae constit* (*constat* m^2) *in urbe* R. 76 *viro* R m^2 in ras.; *deo* O.; cuius in margine additum fuisse *Syro* N. Heinsius testis est; v. 416 in R genuinum vocabulum erasum et a m^2 *viro* scriptum est; in O. etiam illic: *sacra deo,* sed cf. Tib. I, 7, 18. 101 (*Primus*) *Primos* R m^1 O. 114 (*petenda*) *petita* R. Bentley et N. Madvig adv. crit. II p. 78; *repente* vel *petente* P. Burmannus. 133 (*solemnia*) *solemni* N. Madvig l. l.; versum distinxi. 141 (*nolis* = R) *nolit* O. 145 commata sustulit J. Vahlen nunt. acad. Berol. 1882 p. 269. 147 sic R; O: *celestibus — eburnis,* sed cf. Dionys. Hal. Ant. R. VII, 72 et L. Friedländer apud J. Marquardtium Antiqu. publ. Rom. III p. 488. 161 (*ventos*) *vento* R m^1 (*s* additum in ras.) O; (*tabella*) *tabellam* RO. 175 mutavi interpunctionem. 181 (*armis*) *annis* RO. 191 sq. retinui *animis; annis* RO. 199 (*feras* R) *feres* O. 221 interpunxi cum edd. vett. 225 *facito* N. Heinsius; *facis* R sed — *is* in ras.; *facit* O. 231 (*positi*) *positis* R m^1 (*s* eras.) *possitis* O; *poti* C. Lachmann ad Prop. V, 6, 75.

255 (*velis*) *Bais* O; *litora velis*, sed *a vel* in ras. R. 256 *sulphure* R *solphore* O. 264 *Thalea* RO. 268 interpunctionem sustulit J. Rappold acta gymn. Austr. 1881 p. 804. 293 *Gnossiades* R sed cf. v. 527. 323 *Ion* scripsi secundum am. II, 2, 45. cf. ad am. II, 19, 29. 326 (*partus* = R) *partu* O et codd. rell. 328 (*Ei* cj. R. Merkel) *Et* RO (*uni*) *uno* O *unum* R m^1 (*placere* = R et codd. rell.) *calere* A. Köchly apud L. Müllerum Mus. Rh. XVII p. 529; *carere* O. — versus duos, qui post v. 331 leguntur, omiserunt RO; in R margini adscripsit manus saeculi XII, secundum quam edidi; versum priorem alii codices, in his Bern. 478, item scribunt, alii sic: *Puppe cadens celsa facta refertur avis;* in versu altero: *scirces* R; in aliis codd. (in his Bern.) legitur: *maris monstrum medicamine circes.* 332 (*rabidos*) *rapidos* Bern. cf. am. III, 12, 22. 348 *suis* RO. 370 (*Ut* = RO) *At — poteras* C. Lachmann ad Lucr. p. 282; *at* [*poteris*] iam P. Burmannus; *poteras* R, sed pro '*ipsa*' *ipse; poteris ipsa* O. 373 *auraeque* N. Heinsius ex Palatino; *iureq* R (*u* eras.) *iraeque* O. 379 mutavi interpunctionem. 389 (*Aut numquam temptes*) *Aut non* quã *tēp tas* (*a* corr. in *e*) R *Aut non temptasses* O. *Aut non tentaris* N. Heinsius. *Aud non temptaris* Bern. 395 sq. desunt in RO, leguntur in ceteris codd.; R m^2 addidit in margine. 435 *Quod* (eras.) *non mihi* R *Quid mihi* O. 436 *sint* O *sunt* R. 438 (*nuntia* = O) *conscia* (*c̄stia*) R. 439 *amoitum* O. 455 *peroretur* R m^1 (*e* in *a* corr. m^2) *perhornetur* O. 466—471 omissi sunt in RO; in R m^2 addidit in margine. 485 mutavi interpunctionem. 495 *de medi≡is aliquid* R *demedis — transiræ* O. 515 (*Linguaque*) *Linguam* O *Lingua* R, *que* neuter codex habet; scripsi: *rigeant* (*Labraque ne rigeant* R. Bentley); eandem constructionem habes am. II, 6, 30, ubi Parisino iubente restituta est. 518 (*docta*) *scita* N. Heinsius; *tuta* RO: etiam fast. V, 54 *docta* glossa est, quae codices occupavit pro *scita.* 543 distinxi. 544 (*ante* cj.

R. Merkel) *arte* codd. [*p̄ses* O.] 546 *male sedit* R. sed *e sedit* in ras.; *calce urget* O. *malus urget* codd. cett. 560 (*pedi*) *pede* RO; mutavi interpunctionem. 583 (*sit*) *erit* vulg. *Si velit* R *si vellit* O. 601 distinxi; cf. e. g. Tib. II, 1, 31. 610 (*incipias*) *cupias* RO. 644 (*minus* — *tuenda*) *magis* — *pudenda* RO; *Hac* O *Haec* R. 662 *uda* = vulg. *deficient* ..... *cun*^{c}*ta* R (*c* prius eras.) *cuncta* O, N. Heinsius cj.: *uncta*, quod improbavit P. Burmannus. 669 (*cetera sumet*) *sum*^{p}*sit* R *sumpsit* O. 683 (*sua*) *mala* R. 689 notavi parenthesin. 727 (*tibi*) *tua* RO. 730 (*multi*) *stulti* W. Hertzberg in vers. Germ. (Stuttgart 1854) p. 1563. *nulli* L. Müller Mus. Rh. XVII p. 531. 730 sq. sustuli obelos. 731 (*linces* — *arion*) *lince*$^{a\,m^{2}}$*s silli ius* — *arion* R; O versum totum omisit. *Side* (cf. Apollod. bibl. I, 4, 3, 2), de quo nomine iam monuit N. Heinsius, R. Schultze apud L. Müllerum Mus. Rh. XVII p. 531. *Orion* codd. praeter R omnes. R. Unger Statii ecloga ultima p. 234 sqq. cj. *in Liro* et v. 732 *Pallidus in Syneta Naide.* 736 (*e*) *in* RO. 743 sq. interpunxi; cf. her. VII, 139. ep. XVI, 41 trist. II, 253. 277. V, 1, 69 ex P. I, 5, 25 sq. 745 (*quo*) scripsi: *qua*, uti 285, ubi RO *qua* exhibent; hoc versu uterque codex: *quod* (*qđ* R). 758 (*hac*) *hic* RO. 763 (*illa* = R) *illic* O. 764 *H*^{i}*oc* R *Haec* O. 770 (*ad a.* = R) *inamplexus* O.

Liber II.

33 *simul ut* R. 42 (*sint* = R) *sunt* vulg.; recte H. Lindemann confert am. II, 3, 10, ubi tres codd. Heinsii *sint.* 77 sq. desunt apud R. Merkelium, quoniam hoc loco omissi sunt in R, qui eos tamen inverso ordine habet post v. 103; genuinos esse docet locus met. VIII, 217 sq. 87 (*despexit*) *dispexit* R m^{1} cf. C. Lachmann ad Lucr. p. 384. 94 (*quove*) *quoque* R. 108 sq. distinxi similiter ac J. Ch. Jahn cf. H. Schuetze in progr.

Spandaviensi 1861 p. 8. — 115 (*semperve hyacinthina* = *apollinea* N. Heinsius) *nec hyaccintia* R, sed *hyac* eras.; *nec hiantia* septem codd. Heinsii; *nec candida* vel *mollia* codd. plurimi; scripsi: *nec ianthina*. 138 (*macte* cj. R. Merkel) *nocte* codd.; *noctem* R sed *c* m² in ras., *m* eras.; interpunxi. 144 (*aut*) *atque* vulg. cf. H. A. Koch, acta rer. gymnas. Berol. 1862 p. 401 (R: *haud*, corr. *aut*). 196 (*cauto* = N. Heinsius) *cautae* R. 217 (*fatigatae perimendo — novercae*) *fatigatae praebendo — novercae* R; correxit N. Madvig adv. crit. II p. 78. cf. met. IX, 198. 219 *Ioniacas inter* R, sed cf. ad her. IX, 73. 227 (*epulo*: N. Heinsius) *epula* R. (cf. Pauli epit. Fest. p. 82 M.) *epulis* vulg.: recte ut docent e. g. met. IV, 765. fast. II, 327. 247 (*scire* cj. R. Merkel) *&* (vulg. *ut*) . . *sciet* R; interpunxi. 254 interpunctionem sustuli ut supra I, 145. 269 (*columba*) *corona* R. 300 (*sumpsit* = Charis. G. L. I p. 104 K; Priscian. Gr. L. II p. 333 H.) *sumit* R et 'membranae castigatiores' Heinsii. 308 (*praedam* cj. R. Merkel) *quaedam* R; locus haud dubie corruptus est; *quae dat gaudia, voce proba* vel *q. d. g. nocte, p.* vel *quae dant gaudia noctis, ama* P. Burmann. N. Madvig in notis marginalibus: *quo* (an *qua?*) *dat gaudia noctis,* * * ipse conieci: *quod iuvat et, quae dat, gaudia noctis habet*. [330 *sulpor* R.] 356 *Laudamia* R. 361 (*Quis*) *Qui* R. 375 *lactantibus* R; *lactentibus* = vulg. Charis G. L. I p. 103 K. sed cf. met. X, 227. 381 (*maritae*) *maritaē* (i. e.: *marita est*) R m¹; m² *mariti; marita* cj. H. A. Koch, symb. philol. Bonn. p. 335 cf. her. XII, 87 et quae ibi adnotavit V. Loers. 405 (*ipsam*) *ipsa* R. 413 (*uno*) *uno est* R; recte distinxit J. Vahlen Herm. XVII p. 270. 415 (*Sunt, qui*) *Sunt quae* R. 495 (*inducta*) *induta* R cf. met. IX, 159. trist. IV, 10, 29. 496 (*agit* = N. Heinsius) *abit* R; *adit* vulg.; sic cj. R. Bentley et N. Madvig in notis marg.; H. A. Koch l. l. apte confert met. X, 650. [520 *madant* R.] 532

(*adest*) *obest* R. 540 (*in orbe* = R) vulgo *in arce* Hertzberg in vers. Germ.: *in arte;* credo: *ab arte.* 556 (*victo laesus*) *fassus* R, in marg. *lesās; ficto* N. Madvig adv. crit. II p. 78 sq.; cf. ep. XVI (XVII) 15 (17). 569 (*semel* cj. R. Merkel) *simul* R. 571 (*primos*) *primo* R. 589 (*profectum* = N. Heins.) *perfecto* R. [590 *ut* R.] 593 (*vetui . vos, ecce*) *vetiti vos esse* R scripsi: *estc.* [611 *Haud tamen* cj. J. F. Heusinger (cf. supra p. XVI) p. 14 idemque cj. N. Madvig adv. crit. II p. 79; R. Bentley 611 *Scilicet* 612 *Sic tamen;* sed nil mutandum.] 616 (*saepe* = codd.) *nempe* R. Bentley. 627 (*ubicumque*) *ubiqueque* [*puella est*] R *ubiquaque* corr. R. Merkel in praef. p. XX cf. ad am. III, 10, 5. 633 (*tractant* = R in marg.) *tangunt* R in textu cf. III, 269 et, quem laudat ibi N. Heinsius, J. Gronovium obs. III, XVIII (p. 592) et Tib. I, 8, 25. 651 (*eadem* = R in marg.) *etiam* R in textu. 653 *Eximit* R; *eximet* vulg. et Charis. G. L. I p. 72 K., Eutyches G. L. V p. 473 K., Beda G. L. VII p. 280 K.; *ipsa* R. Charis. Eutyches; *ipse* Beda; *omnis e* R Charis. Beda; *omnes ex* Eutyches. 659 (*crassa est, Veneris similis . si torva Minervae* cj. R. Merkel) *Si crasia est, Veneris similis, si parva* (in marg. *flava*) *Minerve* R. *paeta — rava* M. Haupt opusc. III p. 347 cf. Priap. 36, 4. *Veneri* vulg. cf. P. Hau de casuum usu Ovid. (Monast. 1884) p. 70 sq. 666 (*leget* = R) *legit* 'prima ed. cum Iureti et Scaligeri excerptis et aliis quibusdam scriptis'. cf. ad a. a. I, 21. 669—74 post 702 transponi vult L. Müller Mus. Rh. XVII p. 532 sq. 681 *illi sentitur non inritata* R, in marg. *tacta.* 690 (*Utque — memet*) *Atque — meme* R; distinxi verba. 713 (*tangi manibus*) *manibusq;* (*q;* add. m²) *tangi* R.

Liber III.

13 (*Eriphyles*) *Eriphyle* R. 19 (*Pagasia* = R) *Pagasaea* cf. ad ep. XV, 345. 20 (*Pro viro est* = R; addito obelo) *Proque viro* codd. Heinsii. 21 (*miscebimus*) *miscebimur* N. Heinsius. 33 (*Phasidiam* scr. R. Merkel

coll. A. Lobeck Proll. pathol. serm. Graec. p. 356; *Phasideam* R) *Phasida iam* 'prima editio et tres scripti'. N. Heinsius. [36 R in marg. *solotoro.* 40 *Elissa*, in marg. *Dido* R.] 58 *vita sinit* R, in marg. *iura sinū;* cf. v. 492 et 614. 61 (*etiamnunc editis*) *etiam num riceditis* R; scripsi: *etiamnum degitis;* num '*veros*' recte scribatur, dubium multis visum est: *vernos* cj. N. Heinsius; *virides* J. Markland ad Stat. Silv. V, 3, 92 et R. Bentley, uterque: *ducitis;* L. Müller: *carpitis* A. Riese: *vivitis.* 81 (*breviora*) *seniora* R. 117 (*concilio*) *consilio* R. [135 R in mrg. *licebit.* 138 scripsi: *Laudamia*] 150 (*Hyble*) *Hyblae* R. 153 interpunxi. 155 (*casum similet*) *casus similis* R; corr. A. Riese. 167 (*rubor* = codd.) *pudor* C. Dilthey obs. I p. 14. cf. v. 203; interpunxi N. Madvigio in not. marg. suadente cum 'Vaticano et Bern.' 205 *Est mi* R, sed '*mi*' pro '*mihi*' bis tantum solis in mett. (XIII, 503. IX, 191); fortasse legendum est: *Est, in quo.* 213 (*Oesypa*) *Oesopa* W. Wagner in Fleckeis. annal. philol. XCV (1867) p. 450; sic R remed. 354. 227 *tua* R. 228 (*cogis* = R) *prodis* N. Heinsius ex ed.pr. et cod. Sarrav.; sic etiam alii codd. non pauci; an legendum: *quin rude condis opus?* 231 (*pendent*) *splendent* P. Burmannus. 232 *brattea* R; N. Madvig adv. II p. 79: *inspice: contemnes; bractea ligna beat* R: *inspice contempnens brattea . . tegat.* 241 (*ut* = N. Heinsius) *et* R et codd. cett., interpunxi. 242 *plorat et* R. 252 (*Perque*) scripsi: *Perve.* 269 (*spargat*) *tangat* R. 273 (*analeptrides*) *analecptrides* R; scripsit archetypus: *analectrides*, uti docent corruptelae Regii I, 20 eu nobis III, 300 allicigat 803 iuueat. 277 (*loquetur* = R) *loquatur* vulg. 286 (*sonent*) *sonet* R. 288 (*laeta* = vulg.) *usaẽ* R, in marg. *lata; quassa* J. Rappold annal. gymn. Austr. 1881 p. 804. 289 mutavi interpunctionem. 332 (*cuive*) *cumve* R; scripsi: *cuique.* 343 sic vulgata; *Dece cerem* m^1, *Deie* corr. R. (*titulus quos*) *titulos quo* R; scripsi: *titulo quos.* 364 interpunxi secundum J. Marquardtium Ant. priv. II^2 p. 834

adn. 4. 377 mutata interpunctione obelum sustuli. 388 (*qua* = R) *cum* codd. rell. confer I, 67 sq. 390 mutavi interpunctionem. 405 (*fuerant* = R et codd. plur.) *fuerunt* N. Heinsius cum exc. Iureti 415 *clu.sa* R. 426 (*credas* = Vatic.) *credis* R. 440 *Priame* .. *tuis* R; N. Madvig adv. crit. II p. 79 (cf. I p. 114) *Priami* .. *tuis;* sed cf. her. V, 95 sq. ibique A. Palmer. 454 (*armillis* cj. R. Merkel) *a multis* codd.; scripsi: *a! multi;* P. Burmannus cj.: *et multi.* 458 *testis* R. 468 (*exspatiare* cj. R. Merkel) *excutiare* codd. 470 interpunxi: '*temptent*' idem est ac '*si temptent*'. cf. ad am. III, 11, 52 et her. II, 67. 476 (*eduro — ore*) *eduro — ille* R; *e duro* commendavit N. Heinsius, restituerunt N. Madvig adv. crit. II p. 80 et A. Riese. 484 *E studio bis* R. 485 *manus ferat arte* R, quod R. Bentley (collato am. I, 11, 7) et R. Merkel correxerunt. 486 (*credita* = R; *volo* cj. R. Merkel) *credite* codd. rell.; pro '*vestra*' R: *nostra; novo* codd. omnes. 487 (*pallentis*) *fallentis* R *pallentes* codd. Heinsii. 499 (*Sed libet* = N. Heinsius cum duobus codd.) *Si licet* R. 500 mutavi interpunctionem. 545 (*mollimur* = N. Heinsius) *mollitur* R et codd. fere omnes. 583 *renovemu*ˢ R (*u*ˢ m²); codd. plur. *renovamur;* tres Heinsii: *removemur.* 591 versum distinxit N. Madvig adv. crit. II p. 80; similiter iam antea H. A. Koch symb. philol. Bonn. p. 337. 598 interpunxi ut am. I, 2, 19. 629 mutata interpunctione obelum sustuli. 644 *petes* R. 651 *monere* R. 655 (*Quid .... quum* (sic cj. R. Merkel; *quom* L. Müller Mus. Rh. XVII p. 536) .. *gaudet*) *quoque* R; scripsi: *Quod — gaudens,* interpunctione posita post *sapiens.* 672 (*Lemnias in*) *Lemnias & gladio in mea fama dabo* R *Lemniasi et* N. Heinsius; idem ad her. XIII, 137 *Lemniasin.* 675 (*iuvenem, suspiret*) *iuvenem &* R. 700 (*detulit*) *retulit* R *rettulit* restituit A. Riese. 720 (*quia amans* = N. Heinsius) *quia mens* R, non ut N. Heins. dicit: *quod amans.* 733 (*movisse* = N. Heinsius) *vidisse* R *artus* cj. R. Merkel, *arcus* R.

743 sq. hoc ordine leguntur in R et codd. cett. R. Merkelius cum aliis '*Dixit et incauto* e. q. s.' edidit ante '*Ille sinu* e. q. s.' (*Dixit* = codd.) *Exit* cj. N. Heinsius, qui genuinum versuum ordinem retinuit. 749 (*Scilicet*) *Sollicite* R et 'scripti plerique cum prima editione'. (*expectes* = R) *expectas* vulg. 750 *quaeris* R. 752 (*mora est: Veneris;* interpunxit sic P. Burmannus, sed scripsit: *Veneri;* N. Heinsius: *mora est Veneri,*) *mora venies* vulgata; *veniens* R. 755 *quidam* R; corr. N. Heinsius cum prima ed. et cod. Vatic. 757 (*Sive — seu*) *Neve — sed* R. 758 (*cupis, et paulo, quam potes, esse, prius*) *capies* R; scripsi: *capis: es; es* (cf. Neue Formenlehre II p. 603) coniecerunt etiam Vogel apud H. Lindemannum ad h. l. et N. Madvig adv. crit. II p. 80. *prius* cj. R. Merkel; *minus* codd.; *capis; et .... esto minus* N. Heinsius advers. p. 136. 764 (*nec*) *ne* R. 776 *aspicienda* R, corr. N. Heinsius ex codd. 799 (*puella*) *puellę* R; *puella es* N. Heinsius ex Sarraviano; *puella est* sex codd. Heins. cum prima editione; notavi parenthesin. 803 (*Quam* cj. R. Merkel) *Quid* R, qui versum sic legit: *Quid & iuueat et vos et anhelitus argiat oris.* 806 posui signum lacunae (*nolet* = N. Heins. cum codd. pluribus) *nollet* R et multi alii.

Remedia amoris.

Quae in hoc indice R. Bentleyi nomine notavi, ea utrum ex codice quodam Cantabrigiensi attulerit an, id quod veri similius est, ipse pleraque invenerit criticus divinus, ex notis editionis Oxoniensis discerni nequit.

9 sq. desunt in R. 13 (*amat*) scripsi: *amans;* Put. in fine versus '*ardens*', quod commendavit N. Heinsius. 19 (*fodiat* = R) *fodit* N. Heinsius ex quatuor codd. 25 [*Non* R. Bentley et cod. Campensis (scr. 1339) quem contulit J. A. Nodell in Aviani fabb. (Amstelod. 1787) p. 47. 26 (*carent*) *cerent* Rm[1]; sustuli obelos, sed distichon corruptum videtur; forsitan legendum sit: *Non ... sagittis? Sed ... madent.* cf. a. a. II, 520.]

70 cf. a. a. III, 564. 84 (*quae* = R) *quod* N. Heinsius ex codd. 112 (*Altera . . manus*) *Certa . . . manu* N. Heinsius ex Put. et Iureti cod. *Caetera . . . manum* (*m* eras.) R. 116 (*quoque*) *tibi* R. 131 mutavi interpunctionem. 137 (*quod*) *ut* R. 185 (*compositos* = R) *suppositos* vulg.; etiam Bern. 189 sq. desunt in R. 210 (*supremis*) *sub parvis* R. Bentley et H. A. Koch, symb. philol. Bonn. p. 337 cf. fast. VI, 240. cj. N. Heinsius: *sub primis*. 230 interpunctione mutata significavi enthymema, ut A. Riese. 240 *praetendes* R; contrarium eiusdem erratum habes e. g. a. a. III, 752. 261 (*Phasidiae*) cf. ad a. a. III, 33. *pasiphe* R; *Phasiacae* vulg. 282 (*Rhesus*) *rursus* R cf. Hom. Il. VIII, 92 sqq. [320 *Et tamen* N. Heins. cum Puteaneo et Argentinensi; R *nec*.] 333 (*quod*) *ut* R 'et Puteaneus cum alio Regio'. *uti* 'Scaligeri excerpta et Iureti cum uno Puteaneo'. N. Heinsius cj. *exigito cantet*. cf. Bursiani nunt. ann. XLIII. (1885. II) p. 220 et Calpurn. ecl. III, 35. 338 (*habent tumidae*) *habent* (sic m^1; *n* eras.) *vitium* R. 345 mutavi interpunctionem. 351 (*cum positis sua collinet*) *com positis cum linit* R; restituit versum A. Riese. 354 *oesopa* R. cf. ad a. a. III, 213. 356 (*meo*) *est* add. R. 364 (*dolet* cj. R. Merkel) *volet* codd. [*inpugnet* R sed cf. L. Müller de r. m. p. 331.] 385 (*mea*) *meast; est* add. R. 392 *capiunt* (*e* suprascr.) R. 401 (*pectore*) *corpore* R. 408 (*putes*) *putas* R. 425 (*mores totidem*) *totidem mores* R. 433—436 post v. 440 posuit L. Müller Mus. Rh. XVII p. 538. 443 (*bipartito*) *biperato* R. 446 (*Saevaque* cj. R. Merkel) *cassaque* R m^2 (m^1 *Haesaque*); *cassa* defendit N. Heinsius hic et ad fast. VI, 406. (*diducto*) *seducto* R. [447 *hanchora* R.] 453 (*Pasiphaës . . . Prognide*, addito obelo) *Pasiphes . . . in progne deperdidit* R; *Procride* ex 'optimo Puteaneo' N. Heinsius. 464 (*Quam quae*) *Quam q;* R m^1 *quem quoque* m^2; *quae* codd. rell.; scripsi: *quem; cui* N. Heinsius. 467 (*id*) *ut* R. interpunxi; similiter iam A. Riese. 475 *Atrides ait*

est R corr. N. Heinsius. 479 (*incusat*) *accusat* R. 497 (*es*) *est* Rm[1]; *t* eras. 505 interpunctionem mutavit N. Madvig in notis margin. 514 *Propositis* codd. *Propositus* R. Bentley et P. Burmannus. 517 (*Nec tibi tam .... quae* cj. R. Merkel) *nec sibi ... nec* R; mutavi interp. 531 (*referant*) *referent* R. 547 sq. sustuli obelos. 570 (*feta* = N. Heinsius, qui *foeta*) *foeda* (*faeda* R) codd. 'omnes meliores'. 600 (*quo*) *qua* R. 607 (*timeto*) *timete* R. 612 *conciderant* R *conciderunt* R. Bentley; *condiderat* N. Heinsius ex Sarrav., altero Regio, uno Vaticano. 646 (*dum*) *ut* R. 651 (*acrius*) *altior* R, *acrior* A. Riese; contulit iam N. Heinsius Claudian. de Manlii Theod. cons. 234. cf. a. III, 6, 85. 683 (*quod — obstet*) *quid* R, idemque in fine versus: *obstat;* mutavi interpunctionem. 699 (*Dulichio furialis more sagittas*) *Dulichio — more* R et exc. Scaligeri, *Dulichias* codd. cett.; *furiali* codd. omnes; scripsi: *frustrari.* 701 *resicabimus* R sed cf. a. a. I, 300 remed. 112. 713 (*artes*) *artẽ* R. 719 (*quamvis*) *pones* R; lectionem optimi codicis restituit et parenthesin notavit post P. Burmannum N. Madvig adv. crit. II p. 81, sed immerito legi jussit: *fero — in igne.* 724 *Laudamia* R. 727 (*dormivimus illo*) *dormimus in illo* Rm[1] cf. J. Vahlen index lect. Berol. 1886/87 p. 17 et (Ovid.) ep. XIX (XX) 217. Verg. Aen. II, 275. IV, 228. 729 (*admonitu* cf. v. 662) *admonitus* R. 730 (*causa*) *culpa* R. 735 *Capherea* R. 743 sq. sustuli obelos. 745 sq. uncinis circumclusi: suaserunt L. Müller Mus. Rh. XVII p. 541 F. Leo Senecae trag. I p. 174 N. Madvig in notis marginalibus. 778 *oiro* R, quod primum in '*viro*' deinde in '*toro*' correxit m[1]. post v. 750 in R in fine folii 101 av. leguntur versus 801. 802, qui suo loco desunt; tres syllabae primae versuum 811—813, duae primae versus ultimi sunt abscissae.

Scripsi Gothae mense Februario MDCCCLXXXVIII.

R. Ehwald.

P. OVIDI NASONIS AMORES.

LIBER PRIMUS.

EPIGRAMMA IPSIUS.

Qui modo Nasonis fueramus quinque libelli,
Tres sumus: hoc illi praetulit auctor opus;
Ut iam nulla tibi nos sit legisse voluptas,
At levior demptis poena duobus erit.

I. Arma gravi numero violentaque bella parabam
Edere, materia conveniente modis;
Par erat inferior versus: risisse Cupido
Dicitur atque unum surripuisse pedem.
'Quis tibi, saeve puer, dedit hoc in carmina iuris?
Pieridum vates, non tua turba sumus.
Quid, si praeripiat flavae Venus arma Minervae,
Ventilet accensas flava Minerva faces?
Quis probet in silvis Cererem regnare iugosis,
Lege pharetratae virginis arva coli?
Crinibus insignem quis acuta cuspide Phoebum
Instruat, Aoniam Marte movente lyram?
Sunt tibi magna, puer, nimiumque potentia regna:
Cur opus adfectas, ambitiose, novum?
An, quod ubique, tuumst? tua sunt Heliconia tempe?
Vix etiam Phoebo iam lyra tuta suast?
Cum bene surrexit versu nova pagina primo,
Attenuat nervos proximus ille meos;
Nec mihi materiast numeris levioribus apta,

Aut puer aut longas compta puella comas.'
Questus eram, pharetra cum protinus ille soluta
Legit in exitium spicula facta meum
Lunavitque genu sinuosum fortiter arcum
'Quod' que 'canas, vates, accipe' dixit 'opus!'
Me miserum! certas habuit puer ille sagittas:
Uror, et in vacuo pectore regnat Amor.
Sex mihi surgat opus numeris, in quinque residat:
Ferrea cum vestris bella valete modis!
Cingere litorea flaventia tempora myrto,
Musa, per undenos emodulanda pedes!

II. Esse quid hoc dicam, quod tam mihi dura videntur
Strata, neque in lecto pallia nostra sedent,
Et vacuus somno noctem, quam longa, peregi,
Lassaque versati corporis ossa dolent?
Nam, puto, sentirem, siquo temptarer amore.
An subit et tecta callidus arte nocet?
Sic erit: haeserunt tenues in corde sagittae,
Et possessa ferus pectora versat Amor.
Cedimus an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus! leve fit, quod bene fertur, onus:
Vidi ego iactatas mota face crescere flammas
Et vidi nullo concutiente mori;
Verbera plura ferunt, quam quos iuvat usus aratri,
Detractant prensi dum iuga prima boves;
Asper equus duris contunditur ora lupatis,
Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius invitos multoque ferocius urget,
Quam qui servitium ferre fatentur, Amor.
En ego confiteor: tua sum nova praeda, Cupido;
Porrigimus victas ad tua iura manus.
Nil opus est bello: veniam pacemque rogamus,
Nec tibi laus armis victus inermis ero.
Necte comam myrto, maternas iunge columbas!
Qui deceat, currum vitricus ipse dabit,
Inque dato curru, populo clamante triumphum,

Stabis et adiunctas arte movebis aves;
Ducentur capti iuvenes captaeque puellae:
Haec tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego, praeda recens, factum modo vulnus habebo
Et nova captiva vincula mente feram;
Mens Bona ducetur manibus post terga retortis
Et Pudor et castris quidquid Amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua bracchia tendens
Vulgus 'io' magna voce 'triumphe' canet.
Blanditiae comites tibi erunt Errorque Furorque,
Adsidue partes turba secuta tuas:
His tu militibus superas hominesque deosque,
Haec tibi si demas commoda, nudus eris.
Laeta triumphanti de summo mater Olympo
Plaudet et adpositas sparget in ora rosas,
Tu pinnas gemma, gemma variante capillos
Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tunc quoque non paucos, si te bene novimus, ures,
Tunc quoque praeteriens vulnera multa dabis;
Non possunt, licet ipse velis, cessare sagittae,
Fervida vicino flamma vapore nocet.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra:
Tu gravis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo cum possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere, victor, opes!
Adspice cognati felicia Caesaris arma:
Qua vicit, victos protegit ille manu.

II. Iusta precor: quae me nuper praedata puellast,
Aut amet aut faciat, cur ego semper amem!
A, nimium volui! tantum patiatur amari:
Audierit nostras tot Cytherea preces!
Accipe, per longos tibi qui deserviat annos,
Accipe, qui pura norit amare fide!
Si me non veterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis auctor eques,
Nec meus innumeris renovatur campus aratris,

Temperat et sumptus parcus uterque parens:
At Phoebus comitesque novem vitisque repertor
Hinc faciunt, at me qui tibi donat, Amor,
At nulli cessura fides, sine crimine mores
Nudaque simplicitas purpureusque pudor.
Non mihi mille placent, non sum desultor amoris:
Tu mihi, siqua fides, cura perennis eris;
Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Vivere contingat teque dolente mori;
Te mihi materiem felicem in carmina praebe:
Provenient causa carmina digna sua.
Carmine nomen habent exterrita cornibus Io
Et quam fluminea lusit adulter ave
Quaeque super pontum simulato vecta iuvenco
Virginea tenuit cornua vara manu:
Nos quoque per totum pariter cantabimur orbem,
Iunctaque semper erunt nomina nostra tuis.

IIII. Vir tuus est epulas nobis aditurus easdem:
Ultima coena tuo sit, precor, illa viro.
Ergo ego dilectam tantum conviva puellam
Adspiciam? tangi quem iuvet, alter erit,
Alteriusque sinus apte subiecta fovebis?
Iniciet collo, cum volet, ille manum?
Desine mirari, posito quod candida vino
Atracis ambiguos traxit in arma viros;
Nec mihi silva domus, nec equo mea membra cohaerent:
Vix a te videor posse tenere manus.
Quae tibi sint facienda tamen, cognosce nec Euris
Da mea nec tepidis verba ferenda Notis!
Ante veni, quam vir! nec quid, si veneris ante,
Possit agi, video, sed tamen ante veni!
Cum premet ille torum, vultu comes ipsa modesto
Ibis, ut accumbas, clam mihi tange pedem;
Me specta nutusque meos vultumque loquacem,
Excipe furtivas et refer ipsa notas!
Verba superciliis sine voce loquentia dicam:

Verba leges digitis, verba notata mero.
Cum tibi succurret Veneris lascivia nostrae,
  Purpureas tenero pollice tange genas;
Siquid erit, de me tacita quod mente queraris,
  Pendeat extrema mollis ab aure manus;
Cum tibi, quae faciam, mea lux, dicamve, placebunt,
  Versetur digitis anulus usque tuis!
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes,
  Optabis merito cum mala multa viro!
Quod tibi miscuerit, sapias, bibat ipse, iubeto:
  Tu puerum leviter posce, quod ipsa voles;
Quae tu reddideris, ego primus pocula sumam
  Et, qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quod praegustaverit ipse,
  Reice libatos illius ore cibos,
Nec premat inpositis sinito tua colla lacertis,
  Mite nec in rigido pectore pone caput,
Nec sinus admittat digitos habilesve papillae,
  Oscula praecipue nulla dedisse velis!
Oscula si dederis, fiam manifestus amator
  Et dicam 'mea sunt' iniciamque manum.
Haec tamen adspiciam, sed quae bene pallia celant,
  Illa mihi caeci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur nec crure cohaere
  Nec tenerum duro cum pede iunge pedem!
Multa miser timeo, quia feci multa proterve,
  Exemplique metu torqueor, ecce, mei:
Saepe mihi dominaeque meae properata voluptas
  Veste sub iniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies; sed, ne fecisse puteris,
  Conscia de tergo pallia deme tuo!
Vir bibat, usque roga (precibus tamen oscula desint!)
  Dumque bibit, furtim, si potes, adde merum!
Si bene conpositus somno vinoque iacebit,
  Consilium nobis resque locusque dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus et omnes,
  In medium turbae fac memor agmen eas:

Agmine me invenies aut invenieris in illo;
Quidquid ibi poteris tangere, tange mei!
Me miserum! monui, paucas quod prosit in horas:
Separor a domina nocte iubente mea.
Nocte vir includet, lacrimis ego maestus obortis,
Qua licet, ad saevas prosequar usque fores;
Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet:
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.
Verum invita dato (potes hoc) similisque coactae;
Blanditiae taceant, sitque maligna Venus!
Si mea vota valent, illum quoque ne iuvet, opto,
Si minus, at certe te iuvet inde nihil;
Sed quaecumque tamen noctem fortuna sequetur,
Cras mihi constanti voce dedisse nega!

V. Aestus erat, mediamque dies exegerat horam:
Adposui medio membra levanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestrae,
Quale fere silvae lumen habere solent,
Qualia sublucent fugiente crepuscula Phoebo,
Aut ubi nox abiit, nec tamen orta dies:
Illa verecundis lux est praebenda puellis,
Qua timidus latebras speret habere pudor.
Ecce, Corinna venit, tunica velata recincta,
Candida dividua colla tegente coma:
Qualiter in thalamos famosa Semiramis isse
Dicitur et multis Lais amata viris.
Deripui tunicam; nec multum rara nocebat,
Pugnabat tunica sed tamen illa tegi;
Quae cum ita pugnaret, tamquam quae vincere nollet,
Victast non aegre proditione sua.
Ut stetit ante oculos posito velamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos umeros, quales vidi tetigique lacertos!
Forma papillarum quam fuit apta premi!
Quam castigato planus sub pectore venter!
Quantum et quale latus! quam iuvenale femur!

Singula quid referam? nil non laudabile vidi
Et nudam pressi corpus ad usque meum.
Cetera quis nescit? lassi requievimus ambo.
Proveniant medii sic mihi saepe dies!

VI. Ianitor, indignum, dura religate catena,
Difficilem moto cardine pande forem!
Quod precor, exiguumst: aditu fac ianua parvo
Obliquum capiat semiadaperta latus!
Longus amor tales corpus tenuavit in usus
Aptaque subducto corpore membra dedit;
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat, inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem simulacraque vana timebam;
Mirabar, tenebris quisquis iturus erat:
Risit, ut audirem, tenera cum matre Cupido
Et leviter 'fies tu quoque fortis' ait.
Nec mora, venit amor: non umbras nocte volantis,
Non timeo strictas in mea fata manus;
Te nimium lentum timeo, tibi blandior uni:
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Adspice, (uti videas, inmitia claustra relaxa!)
Uda sit ut lacrimis ianua facta meis!
Certe ego, cum posita stares ad verbera veste,
Ad dominam pro te verba tremente tuli;
Ergo quae valuit pro te quoque gratia quondam,
Heu facinus! pro me nunc valet illa parum?
Redde vicem meritis! grato licet esse, quod optas.
Tempora noctis eunt; excute poste seram!
Excute: sic umquam longa relevere catena,
Nec tibi perpetuo serva bibatur aqua!
Ferreus orantem nequiquam, ianitor, audis,
Roboribus duris ianua fulta riget.
Urbibus obsessis clausae munimina portae
Prosunt: in media pace quid arma times?
Quid facies hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt; excute poste seram!

Non ego militibus venio comitatus et armis:
  Solus eram, si non saevus adesset Amor;
Hunc ego, si cupiam, nusquam dimittere possum:
  Ante vel a membris dividar ipse meis.
Ergo Amor et modicum circa mea tempora vinum
  Mecumst et madidis lapsa corona comis.
Arma quis haec timeat? quis non eat obvius illis?
  Tempora noctis eunt; excute poste seram!
Lentus es: an somnus, qui te male perdat, amantis
  Verba dat in ventos aure repulsa tua?
At, memini, primo, cum te celare volebam,
  Pervigil in mediae sidera noctis eras.
Forsitan et tecum tua nunc requiescit amica:
  Heu! melior quanto sors tua sorte mea!
Dummodo sic, in me durae transite catenae!
  Tempora noctis eunt; excute poste seram!
Fallimur, an verso sonuerunt cardine postes,
  Raucaque concussae signa dedere fores?
Fallimur: inpulsast animoso ianua vento.
  Ei mihi! quam longe spem tulit aura meam!
Si satis es raptae, Borea, memor Orithyiae,
  Huc ades et surdas flamine tunde foris!
Urbe silent tota, vitreoque madentia rore
  Tempora noctis eunt; excute poste seram!
Aut ego iam ferroque ignique paratior ipse,
  Quem face sustineo, tecta superba petam.
Nox et Amor vinumque nihil moderabile suadent:
  Illa pudore vacat, Liber Amorque metu.
Omnia consumpsi, nec te precibusque minisque
  Movimus, o foribus durior ipse tuis:
Non te formosae decuit servare puellae
  Limina, sollicito carcere dignus eras;
Iamque pruinosus molitur Lucifer axes,
  Inque suum miseros excitat ales opus.
At tu, non laetis detracta corona capillis,
  Dura super tota limina nocte iace:
Tu dominae, cum te proiectam mane videbit,

Temporis absumpti tam male testis eris.
Qualiscumque vale sentique abeuntis honorem;
Lente nec admisso turpis amante, vale!
Vos quoque, crudeles rigido cum limine postes
Duraque conservae ligna, valete, fores!

II. Adde manus in vincla meas (meruere catenas),
Dum furor omnis abit, siquis amicus ades!
Nam furor in dominam temeraria bracchia movit:
Flet mea vaesana laesa puella manu.
Tunc ego vel caros potui violare parentes
Saeva vel in sanctos verbera ferre deos.
Quid? non et clipei dominus septemplicis Aiax
Stravit deprensos lata per arva greges,
Et, vindex in matre patris, malus ultor, Orestes
Ausus in arcanas poscere tela deas?
Ergo ego digestos potui laniare capillos?
Nec dominam motae dedecuere comae:
Sic formosa fuit; talem Schoeneida dicam
Maenalias arcu sollicitasse feras;
Talis periuri promissaque velaque Thesei
Flevit praecipites Cressa tulisse Notos;
Sic, nisi vittatis quod erat Cassandra capillis,
Procubuit templo, casta Minerva, tuo.
Quis mihi non 'demens!' quis non mihi 'barbare!' [dixit?
Ipsa nihil: pavidost lingua retenta metu;
Sed taciti fecere tamen convicia vultus,
Egit me lacrimis ore silente reum.
Ante meos umeris vellem cecidisse lacertos:
Utiliter potui parte carere mei;
In mea vaesanas habui dispendia vires
Et valui poenam fortis in ipse meam.
Quid mihi vobiscum, caedis scelerumque ministrae?
Debita sacrilegae vincla subite manus!
An, si pulsassem minimum de plebe Quiritem,
Plecterer: in dominam ius mihi maius erit?
Pessima Tydides scelerum monimenta reliquit:

Ille deam primus perculit: alter ego!
Et minus ille nocens: mihi, quam profitebar amare,
Laesast, Tydides saevus in hoste fuit.
I nunc, magnificos victor molire triumphos,
Cinge comam lauro votaque redde Iovi,
Quaeque tuos currus comitatus turba sequetur,
Clamet 'io! forti victa puella virost!'
Ante eat effuso tristis captiva capillo,
Si sinerent laesae, candida tota, genae.
Aptius inpressis fuerat livere labellis
Et collo blandi dentis habere notam.
Denique, si tumidi ritu torrentis agebar,
Caecaque me praedam fecerat ira suam,
Nonne satis fuerat timidae inclamasse puellae
Nec nimium rigidas intonuisse minas
Aut tunicam summa deducere turpiter ora
Ad mediam? mediae zona tulisset opem.
At nunc sustinui raptis a fronte capillis
Ferreus ingenuas ungue notare genas:
Adstitit illa amens albo et sine sanguine vultu,
Caeduntur Pariis qualia saxa iugis;
Exanimis artus et membra trementia vidi,
Ut cum populeas ventilat aura comas,
Ut leni Zephyro gracilis vibratur harundo,
Summave cum tepido stringitur unda Noto;
Suspensaeque diu lacrimae fluxere per ora,
Qualiter abiecta de nive manat aqua.
Tunc ego me primum coepi sentire nocentem:
Sanguis erat lacrimae, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes volui procumbere supplex:
Ter formidatas rettudit illa manus.
At tu ne dubita (minuet vindicta dolorem)
Protinus in vultus unguibus ire meos,
Nec nostris oculis nec nostris parce capillis:
Quamlibet infirmas adiuvat ira manus;
Neve mei sceleris tam tristia signa supersint,
Pone reconpositas in statione comas!

VIII. Est quaedam (quicumque volet cognoscere lenam,
Audiat!), est quaedam nomine Dipsas anus.
Ex re nomen habet: nigri non illa parentem
Memnonis in roseis sobria vidit equis.
Illa magas artes Aeaeaque carmina novit
Inque caput liquidas arte recurvat aquas;
Scit bene, quid gramen, quid torto concita rhombo
Licia, quid valeat virus amantis equae.
Cum voluit, toto glomerantur nubila caelo;
Cum voluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine, siqua fides, stillantia sidera vidi;
Purpureus Lunae sanguine vultus erat.
Hanc ego nocturnas versam volitare per umbras
Suspicor et pluma corpus anile tegi;
Suspicor, et famast; oculis quoque pupula duplex
Fulminat, et gemino lumen ab orbe micat;
Evocat antiquis proavos atavosque sepulcris
Et solidam longo carmine findit humum.
Haec sibi proposuit thalamos temerare pudicos;
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit; illa monebat
Talia (me duplices occuluere fores):
'Scis here te, mea lux, iuveni placuisse beato?
Haesit et in vultu constitit usque tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma secundast;
Me miseram! dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses quam formosissima, vellem:
Non ego, te facta divite, pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis:
Mars abiit; signo nunc Venus apta suo.
Prosit ut adveniens, en adspice! dives amator
Te cupiit: curae, quid tibi desit, habet.
Est etiam facies, quae se tibi conparet, illi:
Si te non emptam vellet, emendus erat.'
Erubuit. 'decet alba quidem pudor ora, sed iste,
Si simules, prodest; verus obesse solet.
Cum bene deiectis gremium spectabis ocellis,

Quantum quisque ferat, respiciendus erit.
Forsitan inmundae Tatio regnante Sabinae
Noluerint habiles pluribus esse viris;
Nunc Mars externis animos exercet in armis,
At Venus Aeneae regnat in urbe sui.
Ludunt formosae: castast, quam nemo rogavit;
Aut, si rusticitas non vetat, ipsa rogat.
Has quoque, quae frontis rugas in vertice portant,
Excute: de rugis crimina multa cadent.
Penelope iuvenum vires temptabat in arcu:
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte fallitque volubilis aetas,
Et celer admissis labitur annus equis.
Aera nitent usu, vestis bona quaerit haberi,
Canescunt turpi tecta relicta situ:
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit,
Nec satis effectus unus et alter habent.
Certior e multis nec iam invidiosa rapinast:
Plena venit canis de grege praeda lupis.
Ecce, quid iste tuus praeter nova carmina vates
Donat? amatoris milia multa leges.
Ipse deus vatum palla spectabilis aurea
Tractat inauratae consona fila lyrae.
Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero:
Crede mihi, res est ingeniosa dare.
Nec tu, siquis erit capitis mercede redemptus,
Despice: gypsati crimen inane pedis.
Nec te decipiant veteres circum atria cerae:
Tolle tuos tecum, pauper amator, avos!
Quin, quia pulcher erit, poscet sine munere noctem!
Quod det, amatorem flagitet ante suum!
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant; captos legibus ure tuis!
Nec nocuit simulatus amor; sine, credat amari,
Et cave, ne gratis hic tibi constet amor!
Saepe nega noctes: capitis modo finge dolorem,
Et modo, quae causas praebeat, Isis erit;

Mox recipe, ut nullum patiendi colligat usum,
Neve relentescat saepe repulsus amor.
Surda sit oranti tua ianua, laxa ferenti;
Audiat exclusi verba receptus amans;
Et, quasi laesa prior, nonnumquam irascere laeso:
Vanescit culpa culpa repensa tua.
Sed numquam dederis spatiosum tempus in iram:
Saepe simultates ira morata facit.
Quin etiam discant oculi lacrimare coacti,
Et faciant udas ille vel ille genas;
Nec, siquem falles, tu periurare timeto:
Commodat in lusus numina surda Venus.
Servus et ad partes sollers ancilla parentur,
Qui doceant, apte quid tibi possit emi;
Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
Postmodo de stipula grandis acervus erit.
Et soror et mater, nutrix quoque carpat amantem:
Fit cito per multas praeda petita manus.
Cum te deficient poscendi munera causae,
Natalem libo testificare tuum!
Ne securus amet nullo rivale, caveto:
Non bene, si tollas proelia, durat amor.
Ille viri videat toto vestigia lecto
Factaque lascivis livida colla notis;
Munera praecipue videat, quae miserit alter:
Si dederit nemo, Sacra roganda viast.
Cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet,
Quod numquam reddas, commodet, ipsa roga!
Lingua iuvet mentemque tegat: blandire noceque;
Inpia sub dulci melle venena latent.
Haec si praestiteris usu mihi cognita longo,
Nec tulerint voces ventus et aura meas,
Saepe mihi dices vivae bene, saepe rogabis,
Ut mea defunctae molliter ossa cubent.'
Vox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra,
At nostrae vix se continuere manus,
Quin albam raramque comam lacrimosaque vino

Lumina rugosas distraherentque genas.
Di tibi dent nullosque Lares inopemque senectam
Et longas hiemes perpetuamque sitim!

VIIII. Militat omnis amans, et habet sua castra Cupido:
Attice, crede mihi, militat omnis amans.
Quae bellost habilis, Veneri quoque convenit aetas:
Turpe senex miles, turpe senilis amor;
Quos petiere duces animos in milite forti,
Hos petit in socio bella puella viro;
Pervigilant ambo; terra requiescit uterque:
Ille fores dominae servat, at ille ducis;
Militis officium longast via: mitte puellam,
Strenuus exempto fine sequetur amans;
Ibit in adversos montes duplicataque nimbo
Flumina, congestas exteret ille nives,
Nec freta pressurus tumidos causabitur Euros
Aptaque verrendis sidera quaeret aquis.
Quis nisi vel miles vel amans et frigora noctis
Et denso mixtas perferet imbre nives?
Mittitur infestos alter speculator in hostes,
In rivale oculos alter, ut hoste, tenet.
Ille graves urbes, hic durae limen amicae
Obsidet; hic portas frangit, at ille fores.
Saepe soporatos invadere profuit hostes
Caedere et armata vulgus inerme manu:
Sic fera Threicii ceciderunt agmina Rhesi,
Et dominum capti deseruistis equi;
Saepe maritorum somnis utuntur amantes,
Et sua sopitis hostibus arma movent.
Custodum transire manus vigilumque catervas
Militis et miseri semper amantis opus.
Mars dubius nec certa Venus: victique resurgunt,
Quosque neges umquam posse iacere, cadunt.
Ergo desidiam quicumque vocabat amorem,
Desinat: ingeniist experientis amor.
Ardet in abducta Briseide magnus Achilles:

Dum licet, Argivas frangite, Troes, opes!
Hector ab Andromaches conplexibus ibat ad arma,
Et, galeam capiti quae daret, uxor erat.
Summa ducum, Atrides, visa Priameide fertur
Maenadis effusis obstipuisse comis;
Mars quoque deprensus fabrilia vincula sensit:
Notior in caelo fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram discinctaque in otia natus:
Mollierant animos lectus et umbra meos;
Inpulit ignavum formosae cura puellae
Iussit et in castris aera merere suis:
Inde vides agilem nocturnaque bella gerentem.
Qui nolet fieri desidiosus, amet!

X. Qualis ab Eurota Phrygiis avecta carinis
Coniugibus belli causa duobus erat,
Qualis erat Lede, quam plumis abditus albis
Callidus in falsa lusit adulter ave,
Qualis Amymone siccis erravit in agris,
Cum premeret summi verticis urna comas,
Talis eras: aquilamque in te taurumque timebam,
Et quidquid magno de Iove fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animique resanuit error,
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus, quaeris? quia munera poscis;
Haec te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amavi;
Nunc mentis vitio laesa figura tuast.
Et puer est et nudus Amor; sine sordibus annos
Et nullas vestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
Quo pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris Veneris nec filius armis:
Non decet inbelles aera merere deos.
Stat meretrix certo cuivis mercabilis aere,
Et miseras iusso corpore quaerit opes;
Devovet imperium tamen haec lenonis avari

Et, quod vos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes:
Turpe erit, ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum vacca poposcit,
Non aries placitam munere captat ovem;
Sola viro mulier spoliis exultat ademptis,
Sola locat noctes, sola locanda venit
Et vendit, quod utrumque iuvat, quod uterque petebat,
Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quae Venus ex aequo venturast grata duobus,
Altera cur illam vendit, et alter emit?
Cur mihi sit damno, tibi sit lucrosa voluptas,
Quam socio motu femina virque ferunt?
Non bene conducti vendunt periuria testes,
Non bene selecti iudicis arca patet.
Turpe, reos empta miseros defendere lingua;
Quod faciat magnas, turpe tribunal, opes;
Turpe, tori reditu census augere paternos
Et faciem lucro prostituisse suam.
Gratia pro rebus merito debetur inemptis;
Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor solvit: mercede soluta
Non manet officio debitor ille tuo.
Parcite, formosae, pretium pro nocte pacisci;
Non habet eventus sordida praeda bonos:
Non fuit armillas tanti pepigisse Sabinas,
Ut premerent sacrae virginis arma caput;
E quibus exierat, traiecit viscera ferro
Filius, et poenae causa monile fuit.
Nec tamen indignumst a divite praemia posci:
Munera poscenti quod dare possit, habet;
Carpite de plenis pendentes vitibus uvas,
Praebeat Alcinoi poma benignus ager!
Officium pauper numerat studiumque fidemque:
Quod quis habet, dominae conferat omne suae!
Est quoque carminibus meritas celebrare puellas:
Dos mea! quam volui, nota fit arte mea.

Scindentur vestes, gemmae frangentur et aurum:
Carmina quam tribuent, fama perennis erit.
Nec dare, sed pretium posci dedignor et odi:
Quod nego poscenti, desine velle, dabo

XI. Colligere incertos et in ordine ponere crines
Docta neque ancillas inter habenda Nape
Inque ministeriis furtivae cognita noctis
Utilis et dandis ingeniosa notis,
Saepe venire ad me dubitantem hortata Corinnam,
Saepe laboranti fida reperta mihi,
Accipe et ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer et obstantes sedula pelle moras!
Nec silicum venae nec durum in pectore ferrum
Nec tibi simplicitas ordine maior adest;
Credibilest et te sensisse Cupidinis arcus:
In me militiae signa tuere tuae!
Si quaeret, quid agam, spe noctis vivere dices;
Cetera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit: vacuae bene redde tabellas.
Verum continuo fac tamen illa legat!
Adspicias oculos mando frontemque legentis:
E tacito vultu scire futura licet.
Nec mora, perlectis rescribat multa, iubeto:
Odi, cum late splendida cera vacat;
Conprimat ordinibus versus, oculosque moretur
Margine in extremo littera rasa meos!
Quid digitos opus est graphio lassare tenendo?
Hoc habeat scriptum tota tabella 'veni!'
Non ego victrices lauro redimire tabellas
Nec Veneris media ponere in aede morer;
Subscribam 'Veneri fidas sibi Naso ministras
Dedicat.' at nuper vile fuistis acer.

XII. Flete meos casus: tristes rediere tabellae!
Infelix hodie littera posse negat.
Omina sunt aliquid: modo cum discedere vellet.

Ad limen digitos restitit icta Nape.
Missa foras iterum limen transire memento
Cautius atque alte sobria ferre pedem!
Ite hinc, difficiles, funebria ligna, tabellae,
Tuque, negaturis cera referta notis,
Quam, puto, de longae collectam flore cicutae
Melle sub infami Corsica misit apis.
At tamquam minio penitus medicata rubebas:
Ille color vere sanguinulentus erat.
Proiectae triviis iaceatis, inutile lignum,
Vosque rotae frangat praetereuntis onus!
Illum etiam, qui vos ex arbore vertit in usum,
Convincam puras non habuisse manus:
Praebuit illa arbor misero suspendia collo,
Carnifici diras praebuit illa cruces:
Illa dedit turpes ravis bubonibus umbras,
Vulturis in ramis et strigis ova tulit.
His ego commisi nostros insanus amores
Molliaque ad dominam verba ferenda dedi!
Aptius hae capiant vadimonia garrula cerae,
Quas aliquis duro cognitor ore legat;
Inter ephemeridas melius tabulasque iacerent,
In quibus absumptas fleret avarus opes.
Ergo ego vos rebus duplices pro nomine sensi:
Auspicii numerus non erat ipse boni.
Quid precer iratus, nisi vos cariosa senectus
Rodat, et inmundo cera sit alba situ?

XIII. Iam super oceanum venit, seniore marito
Flava pruinoso quae vehit axe diem.
Quo properas, Aurora? mane! sic Memnonis umbris
Annua sollemni caede parentet avis!
Nunc iuvat in teneris dominae iacuisse lacertis;
Si quando, lateri nunc bene iuncta meost.
Nunc etiam somni pingues et frigidus aer,
Et liquidum tenui gutture cantat avis.
Quo properas, ingrata viris, ingrata puellis?

Roscida purpurea supprime lora manu!
*Ante tuos ortus melius sua sidera servat
Navita nec media nescius errat aqua;
Te surgit quamvis lassus veniente viator,
Et miles saevas aptat ad arma manus;*
Prima bidente vides oneratos arva colentes,
Prima vocas tardos sub iuga panda boves;
Tu pueros somno fraudas tradisque magistris,
Ut subeant tenerae verbera saeva manus,
Atque vades sponsum stultos ante Atria mittis,
Unius ut verbi grandia damna ferant;
Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto:
Cogitur ad lites surgere uterque novas;
Tu, cum feminei possint cessare labores,
Lanificam revocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer; sed surgere mane puellas,
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optavi quotiens, ne Nox tibi cedere vellet,
Ne fugerent vultus sidera mota tuos;
Optavi quotiens, aut ventus frangeret axem,
Aut caderet spissa nube retentus equus!
*[Quid, si Cephalio numquam flagraret amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?]*
Invida, quo properas? quod erat tibi filius ater,
Materni fuerat pectoris ille color.
Tithono vellem de te narrare liceret:
Femina non caelo turpior ulla foret;
Illum dum refugis, longo quia grandior aevo,
Surgis ad invisas a sene mane rotas;
At si, quem mavis, Cephalum conplexa teneres,
Clamares: 'lente currite, Noctis equi!'
Cur ego plectar amans, si vir tibi marcet ab annis?
Num me nupsisti conciliante seni?
Adspice, quot somnos iuveni donarit amato
Luna! neque illius forma secunda tuae.
Ipse deum genitor, ne te tam saepe videret,
Commisit noctes in sua vota duas.

Iurgia finieram; scires audisse: rubebat;
Nec tamen adsueto tardius orta dies.

XIIII

Dicebam 'medicare tuos desiste capillos!'
Tingere quam possis, iam tibi nulla comast.
At si passa fores, quid erat spatiosius illis?
Contigerant imum, qua patet usque, latus.
Quid, quod erant tenues, et quos ornare timeres,
Vela colorati qualia Seres habent,
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leve deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat nec erat tamen aureus ille,
Sed, quamvis neuter, mixtus uterque color,
Qualem clivosae madidis in vallibus Idae
Ardua derepto cortice cedrus habet.
Adde, quod et dociles et centum flexibus apti
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non vallum pectinis illos;
Ornatrix tuto corpore semper erat:
Ante meos saepest oculos ornata nec umquam
Bracchia derepta saucia fecit acu.
Saepe etiam nondum digestis mane capillis
Purpureo iacuit semisupina toro:
Tum quoque erat neclecta decens, ut Threcia Bacche,
Cum temere in viridi gramine lassa iacet.
Cum graciles essent tamen et lanuginis instar,
Heu! male vexatae quanta tulere comae!
Quam se praebuerunt ferro patienter et igni,
Ut fieret torto nexilis orbe sinus!
Clamabam 'scelus est istos, scelus urere crines!
Sponte decent: capiti, ferrea, parce tuo!
Vim procul hinc remove! non est, qui debeat uri:
Erudit admotas ipse capillus acus.'
Formosae periere comae, quas vellet Apollo,
Quas vellet capiti Bacchus inesse suo;
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur umenti sustinuisse manu.

Quid male dispositos quereris periisse capillos?
Quid speculum maesta ponis, inepta, manu?
Non bene consuetis a te spectaris ocellis:
Ut placeas, debes inmemor esse tui.
Non te cantatae laeserunt paelicis herbae,
Non anus Haemonia perfida lavit aqua;
Nec tibi vis morbi nocuit, (procul omen abesto!)
Nec minuit densas invida lingua comas:
Facta manu culpaque tua dispendia sentis;
Ipsa dabas capiti mixta venena tuo.
Nunc tibi captivos mittet Germania crines:
Culta triumphatae munere gentis eris.
O quam saepe comas aliquo mirante rubebis,
Et dices 'empta nunc ego merce probor;
Nescio quam pro me laudat nunc iste Sygambram:
Fama tamen memini cum fuit ista mea.'
Me miserum! lacrimas male continet oraque dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas;
Sustinet antiquos gremio spectatque capillos,
Ei mihi! non illo munera digna loco.
Collige cum vultu mentem! reparabile damnumst:
Postmodo nativa conspiciere coma.

XV. Quid mihi, Livor edax, ignavos obicis annos,
Ingeniique vocas carmen inertis opus;
Non me more patrum, dum strenua sustinet aetas,
Praemia militiae pulverulenta sequi
Nec me verbosas leges ediscere nec me
Ingrato vocem prostituisse foro?
Mortalest, quod quaeris, opus; mihi fama perennis
Quaeritur, in toto semper ut orbe canar.
Vivet Maeonides, Tenedos dum stabit et Ide,
Dum rapidas Simois in mare volvet aquas;
Vivet et Ascraeus, dum mustis uva tumebit,
Dum cadet incurva falce resecta Ceres;
Battiades semper toto cantabitur orbe:
Quamvis ingenio non valet, arte valet;

Nulla Sophocleo veniet iactura cothurno;
Cum sole et luna semper Aratus erit;
Dum fallax servus, durus pater, inproba lena
Vivent et meretrix blanda, Menandros erit;
Ennius arte carens animosique Accius oris
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem primamque ratem quae nesciet aetas,
Aureaque Aesonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies;
Tityrus et segetes Aeneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit;
Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
Discentur numeri, culte Tibulle, tui;
Gallus et Hesperiis et Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo, cum silices, cum dens patientis aratri
Depereant aevo, carmina morte carent:
Cedant carminibus reges regumque triumphi,
Cedat et auriferi ripa benigna Tagi!
Vilia miretur vulgus; mihi flavus Apollo
Pocula Castalia plena ministret aqua,
Sustineamque coma metuentem frigora myrtum
Atque ita sollicito multus amante legar!
Pascitur in vivis Livor, post fata quiescit,
Cum suus ex merito quemque tuetur honos.
Ergo etiam cum me supremus adederit ignis,
Vivam, parsque mei multa superstes erit.

LIBER SECUNDUS.

I. Hoc quoque conposui Paelignis natus aquosis,
Ille ego nequitiae Naso poeta meae;
Hoc quoque iussit Amor: procul hinc, procul este, severae!
Non estis teneris apta theatra modis.
Me legat in sponsi facie non frigida virgo
Et rudis ignoto tactus amore puer;

Atque aliquis iuvenum, quo nunc ego, saucius arcu
Agnoscat flammae conscia signa suae
Miratusque diu 'quo' dicat 'ab indice doctus
Conposuit casus iste poeta meos?'
Ausus eram, memini, caelestia dicere bella
Centimanumque Gygen, (et satis oris erat)
Cum male se Tellus ultast, ingestaque Olympo
Ardua devexum Pelion Ossa tulit;
In manibus nimbos et cum Iove fulmen habebam,
Quod bene pro caelo mitteret ille suo;
Clausit amica fores: ego cum Iove fulmen omisi:
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter, ignoscas: nil me tua tela iuvabant,
Clausa tuo maius ianua fulmen habet;
Blanditias elegosque levis, mea tela, resumpsi:
Mollierunt duras lenia verba fores.
Carmina sanguineae deducunt cornua lunae,
Et revocant niveos Solis euntis equos;
Carmine dissiliunt abruptis faucibus angues,
Inque suos fontes versa recurrit aqua;
Carminibus cessere fores, insertaque posti,
Quamvis robur erat, carmine victa serast.
Quid mihi profuerit velox cantatus Achilles?
Quid pro me Atrides alter et alter agent,
Quique tot errando, quot bello, perdidit annos,
Raptus et Haemoniis flebilis Hector equis?
Ut facies tenerae laudatast saepe puellae,
Ad vatem, pretium carminis, ipsa venit.
Magna datur merces! heroum clara valete
Nomina: non aptast gratia vestra mihi.
Ad mea formosos vultus adhibete, puellae,
Carmina, purpureus quae mihi dictat Amor!

II. Quem penes est dominam servandi cura, Bagoe,
Dum perago tecum pauca, sed apta, vaca!
Hesterna vidi spatiantem luce puellam
Illa, quae Danai porticus agmen habet;

Protinus, ut placuit, misi scriptoque rogavi:
Rescripsit trepida 'non licet' illa manu,
Et, cur non liceat, quaerenti reddita causast,
Quod nimium dominae cura molesta tuast.
Si sapis, o custos, odium, mihi crede, mereri
Desine: quem metuit quisque, perisse cupit.
Vir quoque non sapiens: quid enim servare laboret,
Unde nihil, quamvis non tueare, perit?
Sed gerat ille suo morem furiosus amori
Et castum, multis quod placet, esse putet;
Huic furtiva tuo libertas munere detur,
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse velis: dominast obnoxia servo;
* Conscius esse times: dissimulare licet.
Scripta leget secum: matrem misisse putato!
Venerit ignotus: postmodo notus erit.
Ibit ad adfectam, quae non languebit, amicam:
Visat, et indiciis aegra sit illa tuis;
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Inposita gremio stertere fronte potes.
Nec tu, linigeram fieri quid possit ad Isim,
Quaesieris nec tu curva theatra time!
Conscius adsiduos commissi tollet honores. *
Quis minor est autem quam tacuisse labor?
Ille placet versatque domum neque verbera sentit:
Ille potens; alii, sordida turba, iacent.
Huic, verae ut lateant causae, finguntur inanes,
Atque ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene vir traxit vultum rugasque coegit,
Quod voluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quoque iurgia nectat
Et simulet lacrimas carnificemque vocet;
Tu contra obicies, quae tuto diluat illa,
Et veris falso crimine deme fidem!
Sic tibi semper honos, sic alta peculia crescent;
Haec fac: in exiguo tempore liber eris.
Adspicis indicibus nexas per colla catenas;

Squalidus orba fide pectora carcer habet;
Quaerit aquas in aquis et poma fugacia captat
Tantalus: hoc illi garrula lingua dedit;
Dum nimium servat custos Iunonius Ion,
Ante suos annos occidit, illa deast.
Vidi ego conpedibus liventia crura gerentem,
Unde vir incestum scire coactus erat;
Poena minor merito: nocuit mala lingua duobus;
Vir doluit, famae damna puella tulit.
Crede mihi, nulli sunt crimina grata marito,
Nec quemquam, quamvis audiat, illa iuvant:
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures;
Sive amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili quamvis manifesta probatur:
Iudicis illa sui tuta favore venit.
Viderit ipse licet, credet tamen ille neganti
Damnabitque oculos et sibi verba dabit.
Adspiciat dominae lacrimas, plorabit et ipse
Et dicet 'poenas garrulus iste dabit!'
Quid dispar certamen inis? tibi verbera victo
Adsunt, in gremio iudicis illa sedet.
Non scelus adgredimur, non ad miscenda coimus
Toxica, non stricto fulminat ense manus;
Quaerimus, ut tuto per te possimus amare:
Quid precibus nostris mollius esse potest?

III Ei mihi, quod dominam nec vir nec femina servas
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes!
Qui primus pueris genitalia membra recidit,
Vulnera quae fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium facilisque rogantibus esses,
Si tuus in quavis praetepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis,
Bellica non dextrae convenit hasta tuae.
Ista mares tractent, tu spes depone viriles:
Sunt tibi cum domina signa ferenda tua.
Hanc inple meritis, huius tibi gratia prosit;

Si careas illa, quis tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indignast pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamvis habeare molestus:
Non caret effectu, quod voluere duo.
Aptius ut fuerit precibus temptasse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

IIII. Non ego mendosos ausim defendere mores
Falsaque pro vitiis arma movere meis.
Confiteor, siquid prodest delicta fateri;
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi nec possum cupiens non esse, quod odi:
Heu! quam, quae studeas ponere, ferre gravest!
Nam desunt vires ad me mihi iusque regendum;
Auferor ut rapida concita puppis aqua.
Non est certa meos quae forma invitet amores;
Centum sunt causae, cur ego semper amem.
Sive aliquast oculos in se deiecta modestos,
Uror, et insidiae sunt pudor ille meae;
Sive procax aliquast, capior, quia rustica non est,
Spemque dat in molli mobilis esse toro;
Aspera si visast rigidasque imitata Sabinas,
Velle, sed ex alto dissimulare puto;
Sive es docta, places raras dotata per artes;
Sive rudis, placita es simplicitate tua.
Est, quae Callimachi prae nostris rustica dicat
Carmina: cui placeo, protinus ipsa placet;
Est etiam, quae me vatem et mea carmina culpet:
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit: motu capit; altera durast:
At poterit tacto mollior esse viro.
Haec quia dulce canit flectitque facillima vocem,
Oscula cantanti rapta dedisse velim;
Haec querulas habili percurrit pollice chordas:
Tam doctas quis non possit amare manus?
Illa placet gestu numerosaque bracchia ducit

Et tenerum molli torquet ab arte latus:
Ut taceam de me, qui causa tangor ab omni,
Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, veteres heroidas aequas
Et potes in toto multa iacere toro;
Haec habilis brevitate suast: corrumpor utraque;
Conveniunt voto longa brevisque meo.
Non est culta: subit, quid cultae accedere possit;
Ornatast: dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiet, capiet me flava puella,
Est etiam in fusco grata colore Venus;
Seu pendent nivea pulli cervice capilli,
Leda fuit nigra conspicienda coma;
Seu flavent, placuit croceis Aurora capillis:
Omnibus historiis se meus aptat amor.
Me nova sollicitat, me tangit serior aetas:
Haec melior specie corporis, illa sapit.
Denique quas tota quisquam probet Urbe puellas,
Noster in has omnis ambitiosus amor.

V. Nullus amor tantist, (abeas, pharetrate Cupido!)
Ut mihi sint totiens maxima vota mori.
Vota mori mea sunt, cum te peccare recordor,
Ei mihi, perpetuum nata puella malum!
Non mihi deprensae nudant tua facta tabellae,
Nec data furtive munera crimen habent.
O utinam arguerem sic, ut non vincere possem!
Me miserum! quare tam bona causa meast?
Felix, qui, quod amat, defendere fortiter audet,
Cui sua 'non feci' dicere amica potest!
Ferreus est nimiumque suo favet ille dolori,
Cui petitur victa palma cruenta rea.
Ipse miser vidi, cum me dormire putares,
Sobrius adposito crimina vestra mero;
Multa supercilio vidi vibrante loquentes:
Nutibus in vestris pars bona vocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaque vino

Mensa, nec in digitis littera nulla fuit;
Sermonem agnovi, quod non videatur, agentem
Verbaque pro certis iussa valere notis.
Iamque frequens ierat mensa conviva relicta,
Compositi iuvenes unus et alter erant:
Inproba tum vero iungentes oscula vidi,
(Illa mihi lingua nexa fuisse liquet)
Qualia non fratri tulerit germana severo,
Sed tulerit cupido mollis amica viro,
Qualia credibilest non Phoebo ferre Dianam,
Sed Venerem Marti saepe tulisse suo.
'Quid facis?' exclamo 'quo nunc mea gaudia differs?
Iniciam dominas in mea iura manus.
Haec tibi sunt mecum, mihi sunt communia tecum:
In bona cur quisquam tertius ista venit?'
Haec ego, quaeque dolor linguae dictavit; at illi
Conscia purpureus venit in ora pudor,
Quale coloratum Tithoni coniuge caelum
Subrubet aut sponso visa puella novo,
Quale rosae fulgent inter sua lilia mixtae,
Aut ubi cantatis Luna laborat equis,
Aut quod, ne longis flavescere possit ab annis,
Maeonis Assyrium femina tinxit ebur;
Hic erat aut alicui color ille simillimus horum,
Et numquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram: terram spectare decebat;
Maesta erat in vultu: maesta decenter erat.
Sicut erant (et erant) culti, laniare capillos
Et fuit in teneras impetus ire genas:
Ut faciem vidi, fortes cecidere lacerti;
Defensast armis nostra puella suis.
Qui modo saevus eram, supplex ultroque rogavi,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit et ex animo dedit optima, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Iovi;
Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter,
Et volo non ex hac illa fuisse nota.

Haec quoque, quam docui, multo meliora fuerunt,
Et quiddam visast addidicisse novi.
Quod nimium placuere, malumst, quod tota labellis
Lingua tuast nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo, non oscula tantum
Iuncta queror, quamvis haec quoque iuncta queror:
Illa nisi in lecto nusquam potuere doceri.
Nescio quis pretium grande magister habet.

VI. Psittacus, Eois imitatrix ales ab Indis,
Occidit: exequias ite frequenter, aves;
Ite, piae volucres, et plangite pectora pinnis
Et rigido teneras ungue notate genas;
Horrida pro maestis lanietur pluma capillis,
Pro longa resonent carmina vestra tuba!
Quod scelus Ismarii quereris, Philomela, tyranni,
Expletast annis ista querela suis;
Alitis in rarae miserum devertere funus:
Magna, sed antiquast causa doloris Itys.
Omnes, quae liquido libratis in aere cursus,
Tu tamen ante alios, turtur amice, dole!
Plena fuit vobis omni concordia vita,
Et stetit ad finem longa tenaxque fides:
Quod fuit Argolico iuvenis Phoceus Orestae,
Hoc tibi, dum licuit, psittace, turtur erat.
Quid tamen ista fides, quid rari forma coloris,
Quid vox mutandis ingeniosa sonis,
Quid iuvat, ut datus es, nostrae placuisse puellae?
Infelix, avium gloria, nempe iaces!
Tu poteras fragiles pinnis hebetare zmaragdos
Tincta gerens rubro Punica rostra croco.
Non fuit in terris vocum simulantior ales:
Reddebas blaeso tam bene verba sono!
Raptus es invidia: non tu fera bella movebas;
Garrulus et placidae pacis amator eras.
Ecce, coturnices inter sua proelia vivunt,

Forsitan et fiant inde frequenter anus.
Plenus eras minimo nec prae sermonis amore
In multos poteras ora vacare cibos;
Nux erat esca tibi causaeque papavera somni,
Pellebatque sitim simplicis umor aquae.
Vivit edax vultur ducensque per aera gyros
Miluus et pluviae graculus auctor aquae;
Vivit et armiferae cornix invisa Minervae,
Illa quidem saeclis vix moritura novem:
Occidit illa loquax humanae vocis imago,
Psittacus, extremo munus ab orbe datum!
Optima prima fere manibus rapiuntur avaris,
Inplentur numeris deteriora suis:
Tristia Phylacidae Thersites funera vidit,
Iamque cinis vivis fratribus Hector erat.
Quid referam timidae pro te pia vota puellae,
Vota procelloso per mare rapta Noto?
Septima lux venit non exhibitura sequentem,
(Et stabat vacuo iam tibi Parca colo)
Nec tamen ignavo stupuerunt verba palato:
Clamavit moriens lingua 'Corinna, vale!'
Colle sub Elysio nigra nemus ilice frondet,
Udaque perpetuo gramine terra viret:
Siqua fides dubiis, volucrum locus ille piarum
Dicitur, obscenae quo prohibentur aves;
Illic innocui late pascuntur olores
Et vivax phoenix, unica semper avis;
Explicat ipsa suas ales Iunonia pinnas,
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psittacus has inter nemorali sede receptus
Convertit volucres in sua verba pias.
Ossa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus,
Quo lapis exiguus par sibi carmen habet:
'Colligor ex ipso dominae placuisse sepulcro;
Ora fuere mihi plus ave docta loqui.'

VII. Ergo sufficiam reus in nova crimina semper?
Ut vincam, totiens dimicuisse piget.
Sive ego marmorei respexi summa theatri,
Eligis e multis, unde dolere velis;
Candida seu tacito vidit me femina vultu,
In vultu tacitas arguis esse notas.
Siquam laudavi, misero petis ungue capillos;
Si culpo, crimen dissimulare putas.
Sive bonus color est, in te quoque frigidus esse,
Seu malus, alterius dicor amore mori.
Atque ego peccati vellem mihi conscius essem:
Aequo animo poenam, qui meruere, ferunt;
Nunc temere insimulas credendoque omnia frustra
Ipsa vetas iram pondus habere tuam;
Adspice, ut auritus miserandae sortis asellus
Adsiduo domitus verbere lentus eat.
Ecce novum crimen: sollers ornare Cypassis
Obicitur dominae contemerasse torum.
Di melius, quam me, si sit peccasse libido,
Sordida contemptae sortis amica iuvet!
Quis Veneris famulae conubia liber inire
Tergaque conplecti verbere secta velit?
Adde, quod ornandis illast operata capillis
Et tibi perdoctast grata ministra manu:
Scilicet ancillam, quae tam tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro puerique volatilis arcus
Me non admissi criminis esse reum.

VIII. Ponendis in mille modos perfecta capillis,
Comere sed solas digna, Cypassi, deas,
Et mihi iucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominae, sed magis apta mihi,
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit concubitus unde Corinna tuos?
Num tamen erubui? num, verbo lapsus in ullo,
Furtivae Veneris conscia signa dedi?

Quid, quod in ancilla siquis delinquere possit,
Illum ego contendi mente carere bona!
Thessalus ancillae facie Briseidos arsit,
Serva Mycenaeo Phoebas amata duci:
Nec sum ego Tantalide maior, nec maior Achille;
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Ut tamen iratos in te defixit ocellos,
Vidi te totis erubuisse genis;
At quanto, si forte refers, praesentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem!
Tu, dea, tu iubeas animi periuria puri
Carpathium tepidos per mare ferre Notos!
Pro quibus officiis pretium mihi dulce repende
Concubitus hodie, fusca Cypassi, tuos!
Quid renuis fingisque novos, ingrata, timores?
Unumst e dominis emeruisse satis.
Quod si stulta negas, index anteacta fatebor
Et veniam culpae proditor ipse meae,
Quoque loco tecum fuerim, quotiensque, Cypassi,
Narrabo dominae, quotque quibusque modis.

VIIII. O numquam pro me satis indignate Cupido,
O in corde meo desidiose puer,
Quid me, qui miles numquam tua signa reliqui,
Laedis, et in castris vulneror ipse meis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes vincere maior erat.
Quid? non Haemonius, quem cuspide perculit, heros
Confossum medica postmodo iuvit ope?
Venator sequitur fugientia, capta relinquit
Semper et inventis ulteriora petit.
Nos tua sentimus, populus tibi deditus, arma,
Pigra reluctanti cessat in hoste manus.
Quid iuvat in nudis hamata retundere tela
Ossibus? ossa mihi nuda relinquit amor.
Tot sine amore viri, tot sunt sine amore puellae:
Hinc tibi cum magna laude triumphus eat.

Roma, nisi inmensum vires movisset in orbem,
  Stramineis esset nunc quoque tecta casis.
Fessus in acceptos miles deducitur agros,
  Mittitur in saltus carcere liber equus;
Longaque subductam celant navalia pinum,
  Tutaque deposito poscitur ense rudis:
Me quoque, qui totiens merui sub amore puellae,
  Defunctum placide vivere tempus erat.

VIIIIb.

'Vive' deus 'posito' siquis mihi dicat 'amore',
  Deprecer: usque adeo dulce puella malumst.
Cum bene pertaesumst, animoque relanguit ardor,
  Nescio quo miserae turbine mentis agor.
Ut rapit in praeceps dominum spumantia frustra
  Frena retentantem durior oris equus,
Ut subitus, prope iam prensa tellure, carinam
  Tangentem portus ventus in alta rapit,
Sic me saepe refert incerta Cupidinis aura,
  Notaque purpureus tela resumit Amor.
Fige, puer! positis nudus tibi praebeor armis:
  Hic tibi sunt vires, huc tua dextra facit;
Huc tamquam iussae veniunt iam sponte sagittae:
  Vix illis prae me nota pharetra suast.
Infelix, tota quicumque quiescere nocte
  Sustinet et somnos praemia magna vocat!
Stulte, quid est somnus, gelidae nisi mortis imago?
  Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Me modo decipiant voces fallacis amicae,
  Sperando certe gaudia magna feram;
Et modo blanditias dicat, modo iurgia nectat;
  Saepe fruar domina, saepe repulsus eam.
Quod dubius Mars est, per te, privigne Cupido, est,
  Et movet exemplo vitricus arma tuo.
Tu levis es multoque tuis ventosior alis
  Gaudiaque ambigua dasque negasque fide;
Si tamen exaudis, pulchra cum matre, Cupido,
  Indeserta meo pectore regna gere;

Accedant regno, nimium vaga turba, puellae:
  Ambobus populis sic venerandus eris.

X. Tu mihi, tu certe, memini, Graecine, negabas
  Uno posse aliquem tempore amare duas;
Per te ego decipior, per te deprensus inermis,
  Ecce, duas uno tempore turpis amo.
Utraque formosast, operosae cultibus ambae;
  Artibus in dubiost haec sit an illa prior.
Pulchrior hac illast, haec est quoque pulchrior illa;
  Et magis haec nobis, et magis illa placet.
Errant ut ventis discordibus acta phaselos
  Dividuumque tenent alter et alter amor.
Quid geminas, Erycina, meos sine fine dolores?
  Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sidera caelo,
  In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore iacerem:
  Hostibus eveniat vita severa meis;
Hostibus eveniat viduo dormire cubili
  Et medio laxe ponere membra toro;
At mihi saevus amor somnos abrumpat inertes,
  Simque mei lecti non ego solus onus;
Me mea disperdat nullo prohibente puella,
  Si satis una potest, si minus una, duae!
Sufficiam; graciles, non sunt sine viribus artus:
  Pondere, non nervis corpora nostra carent;
Et lateri dabit in vires alimenta voluptas:
  Deceptast opera nulla puella mea;
Saepe ego lascive consumpsi tempora noctis
  Utilis et forti corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt!
  Di faciant, leti causa sit ista mei!
Induat adversis contraria pectora telis
  Miles et aeternum sanguine nomen emat;
Quaerat avarus opes et, quae lassarit arando,
  Aequora periuro naufragus ore bibat;

At mihi contingat Veneris languescere motu,
  Cum moriar, medium solvar et inter opus,
Atque aliquis nostro lacrimans in funere dicat
  'Conveniens vitae mors fuit ista tuae.'

XI. Prima malas docuit mirantibus aequoris undis
  Peliaco pinus vertice caesa vias,
Quae concurrentis inter temeraria cautes
  Conspicuam fulvo vellere vexit ovem.
O utinam, nequis remo freta longa moveret,
  Argo funestas pressa bibisset aquas!
Ecce, fugit notumque torum sociosque Penates
  Fallacisque vias ire Corinna parat.
Quid tibi, me miserum, Zephyros Eurosque timebo
  Et gelidum Borean egelidumque Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere silvas:
  Unast iniusti caerula forma maris;
Nec medius tenuis conchas pictosque lapillos
  Pontus habet: bibuli litoris illa morast.
Litora marmoreis pedibus signate, puellae:
  Hactenus est tutum; cetera caeca viast.
Et vobis alii ventorum proelia narrent,
  Quas Scylla infestet, quasve Charybdis aquas,
Et quibus emineant violenta Ceraunia saxis,
  Quo lateant Syrtes magna minorque sinu!
Haec alii referant ad vos; quod quisque loquetur,
  Credite! quaerenti nulla procella nocet.
Sero respicitur tellus, ubi fune soluto
  Currit in inmensum panda carina salum,
Navita sollicitus cum ventos horret iniquos
  Et prope tam letum, quam prope cernit aquam.
Quod si concussas Triton exasperet undas,
  Quam tibi sit toto nullus in ore color!
Tum generosa voces fecundae sidera Ledae
  Et 'felix', dicas 'quem sua terra tenet!'
Tutius est fovisse torum, legisse libellos,
  Threiciam digitis increpuisse lyram.

At, si vana ferunt volucres mea dicta procellae,
Aequa tamen puppi sit Galatea tuae!
Vestrum crimen erit talis iactura puellae,
Nereidesque deae Nereidumque pater.
Vade memor nostri vento reditura secundo,
Inpleat illa tuos fortior aura sinus!
Tum mare in haec magnus proclinet litora Nereus,
Huc venti spirent, huc agat aestus aquas!
Ipsa roges, Zephyri veniant in lintea soli,
Ipsa tua moveas turgida vela manu.
Primus ego adspiciam notam de litore puppim
Et dicam 'nostros advehit illa deos'
Excipiamque umeris et multa sine ordine carpam
Oscula: pro reditu victima vota cadet,
Inque tori formam molles sternentur harenae,
Et tumulus mensae quilibet instar erit.
Illic adposito narrabis multa Lyaeo:
Paene sit ut mediis obruta navis aquis,
Dumque ad me properas, neque iniquae tempora noctis
Nec te praecipites extimuisse Notos.
Omnia pro veris credam, sint ficta licebit:
Cur ego non votis blandiar ipse meis?
Haec mihi quamprimum caelo nitidissimus alto
Lucifer admisso tempora portet equo!

XII. Ite triumphales circum mea tempora laurus!
Vicimus: in nostrost, ecce, Corinna sinu,
Quam vir, quam custos, quam ianua firma, tot hostes,
Servabant, nequa posset ab arte capi.
Haec est praecipuo victoria digna triumpho,
In qua, quaecumquest, sanguine praeda caret.
Non humiles muri, non parvis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat?
At mea sepositast et ab omni milite dissors
Gloria, nec titulum muneris alter habet:

Me duce ad hanc voti finem, me milite veni;
  Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis inmiscuit actis:
  Huc ades, o cura parte Triumphe mea!
Nec bellist nova causa mei: nisi rapta fuisset
  Tyndaris, Europae pax Asiaeque foret;
Femina silvestris Lapithas populumque biformem
  Turpiter adposito vertit in arma mero;
Femina Troianos iterum nova bella movere
  Inpulit in regno, iuste Latine, tuo;
Femina Romanis etiamnunc Urbe recenti
  Inmisit soceros armaque saeva dedit.
Vidi ego pro nivea pugnantes coniuge tauros:
  Spectatrix animos ipsa iuvenca dabat.
Me quoque, qui multos, sed me sine caede, Cupido
  Iussit militiae signa movere suae.

XIII. Dum labefactat onus gravidi temeraria ventris,
  In dubio vitae lassa Corinna iacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli
  Ira digna mea, sed cadit ira metu;
Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
  Est mihi pro facto saepe, quod esse potest.
Isi, Paraetonium genialiaque arva Canopi
  Quae colis et Memphin palmiferamque Pharon,
Quaque celer Nilus lato delapsus in alveo
  Per septem portus in maris exit aquas,
Per tua sistra precor, per Anubidis ora verendi:
  (Sic tua sacra pius semper Osiris amet,
Pigraque labatur circa donaria serpens,
  Et comes in pompa corniger Apis eat!
Huc adhibe vultus, et in una parce duobus!
  Nam vitam dominae tu dabis, illa mihi.
Saepe tibi sedit certis operata diebus,
  Qua tingit laurus Gallica turma tuas;
Tuque laborantes utero miserata puellas,
  Quarum tarda latens corpora tendit onus,

Lenis ades precibusque meis fave, Ilithyia!
Dignast, quam iubeas muneris esse tui.
Ipse ego tura dabo fumosis candidus aris,
Ipse feram ante tuos munera vota pedes;
Adiciam titulum 'servata Naso Corinna',
Tu modo fac titulo muneribusque locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore,
Hac tibi sit pugna dimicuisse satis!

XIIII. Quid iuvat inmunes belli cessare puellas,
Nec fera peltatas agmina velle sequi,
Si sine Marte suis patiuntur vulnera telis,
Et caecas armant in sua fata manus?
Quae prima instituit teneros convellere fetus,
Militia fuerat digna perire sua:
Scilicet, ut careat rugarum crimine venter,
Sternetur pugnae tristis harena tuae?
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum vitio deperitura fuit,
Quique iterum iaceret, generis primordia nostri,
In vacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in ventre necasset,
Casurus dominae conditor Urbis erat;
Si Venus Aenean gravida temerasset in alvo,
Caesaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoque, cum posses nasci formosa, perisses,
Temptasset, quod tu, si tua mater opus;
Ipse ego, cum fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos matre necante dies.
Quid plenam fraudas vitem crescentibus uvis,
Pomaque crudeli vellis acerba manu?
Sponte fluant matura sua, sine crescere nata:
Est pretium parvae non leve vita morae.
Vestra quid effoditis subiectis viscera telis
Et nondum natis dira venena datis?

Colchida respersam puerorum sanguine culpant
   Atque sua caesum matre queruntur Ityn;
Utraque saeva parens: sed tristibus utraque causis
   Iactura socii sanguinis ulta virum.
Dicite, quis Tereus, quis vos inritet Iaso
   Figere sollicita corpora vestra manu?
Hoc neque in Armeniis tigres fecere latebris,
   Perdere nec fetus ausa leaena suos;
At tenerae faciunt, sed non inpune, puellae:
   Saepe, suos utero quae necat, ipsa perit.
Ipsa perit ferturque rogo resoluta capillos,
   Et clamant 'merito', qui modo cumque vident.
Ista sed aetherias vanescant dicta per auras,
   Et sint ominibus pondera nulla meis;
Di faciles, peccasse semel concedite tuto:
   Et satis est; poenam culpa secunda ferat!

XV. Anule, formosae digitum vincture puellae,
   In quo censendum nil nisi dantis amor,
Munus eas gratum; te laeta mente receptum
   Protinus articulis induat illa suis;
Tam bene convenias, quam mecum convenit illi,
   Et digitum iusto commodus orbe teras!
Felix, a domina tractaberis, anule, nostra:
   Invideo donis iam miser ipse meis.
O utinam fieri subito mea munera possem
   Artibus Aeaeae Carpathiive senis!
Tunc ego te cupiam, domina, et tetigisse papillas
   Et laevam tunicis inseruisse manum:
Elabar digito quamvis angustus et haerens
   Inque sinum mira laxus ab arte cadam;
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
   Neve tenax ceram siccaque gemma trahat,
Umida formosae tangam prius ora puellae:
   Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Sit labor, ut condar loculis: exire negabo,
   Adstringens digitos orbe minore tuos.

Non ego dedecori tibi sim, mea vita, futurus,
Quodve tener digitus ferre recuset, onus.
Me gere, cum calidis perfunderis imbribus artus,
Damnaque sub gemma fer pereuntis aquae;
Sed, puto, te nuda mea membra libidine surgent,
Et paragam partes anulus ille viri.
Inrita quid voveo? parvum proficiscere munus:
Illa datam tecum sentiat esse fidem!

XVI. Pars me Sulmo tenet Paeligni tertia ruris,
Parva, sed inriguis ora salubris aquis,
Sol licet admoto tellurem sidere findat,
Et micet Icarii stella proterva canis:
Arva pererrantur Paeligna liquentibus undis.
Et viret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax Cereris multoque feracior uvis,
Dat quoque baciferam Pallada rarus ager,
Perque resurgentes rivis labentibus herbas
Gramineus madidam caespes obumbrat humum.
At meus ignis abest: verbo peccavimus uno!
Quae movet ardores, est procul; ardor adest.
Non ego, si medius Polluce et Castore ponar,
In caeli sine te parte fuisse velim.
Solliciti iaceant terraque premantur iniqua,
In longas orbem qui secuere vias;
Aut iuvenum comites iussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda vias!
Tum mihi, si premerem ventosas horridus Alpes,
Dummodo cum domina, molle fuisset iter;
Cum domina Libycas ausim perrumpere Syrtes
Et dare non aequis vela ferenda Notis;
Non quae submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit et effusas ore receptat aquas,
Non quae virgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam vestros, curva Malea, sinus.
Quod si Neptuni ventosa potentia vincit,
Et subventuros auferet unda deos,

Tu nostris niveos umeris inpone lacertos:
  Corpore nos facili dulce feremus onus;
Saepe petens Heron iuvenis transnaverat undas:
  Tum quoque transnasset, sed via caeca fuit.
At sine te, quamvis operosi vitibus agri
  Me teneant, quamvis amnibus arva natent,
Et vocet in rivos currentem rusticus undam,
  Frigidaque arboreas mulceat aura comas,
Non ego Paelignos videor celebrare salubres,
  Non ego natalem, rura paterna, locum,
Sed Scythiam Cilicasque feros viridesque Britannos,
  Quaeque Prometheo saxa cruore rubent.
Ulmus amat vitem, vitis non deserit ulmum:
  Separor a domina cur ego saepe mea?
At mihi te comitem iuraras usque futuram
  Per me perque oculos, sidera nostra, tuos:
Verba puellarum, foliis leviora caducis,
  Inrita, qua visumst, ventus et unda ferunt.
Siqua mei tamen est in te pia cura relicti,
  Incipe pollicitis addere facta tuis
Parvaque quamprimum rapientibus esseda mannis
  Ipsa per admissas concute lora iubas!
At vos, qua veniet, tumidi, subsidite, montes,
  Et faciles curvis vallibus este, viae!

VII. Siquis erit, qui turpe putet servire puellae,
  Illo convincar iudice turpis ego;
Sim licet infamis, dum me moderatius urat,
  Quae Paphon et fluctu pulsa Cythera tenet.
Atque utinam dominae miti quoque praeda fuissem,
  Formosae quoniam praeda futurus eram!
Dat facies animos: facie violenta Corinnast;
  Me miserum! cur est tam bene nota sibi?
Scilicet a speculi sumuntur imagine fastus,
  Nec nisi conpositam se prius illa videt.
Non, tibi si facies nimium dat in omnia regni,
  (O facies oculos nata tenere meos!)

Collatum idcirco tibi me contemnere debes:
  Aptari magnis inferiora licet.
Traditur et nymphe mortalis amore Calypso
  Capta recusantem detinuisse virum;
Creditur aequoream Phthio Nereida regi,
  Egeriam iusto concubuisse Numae,
Vulcano Venerem, quamvis incude relicta
  Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus inpar, sed tamen apte
  Iungitur herous cum breviore modo.
Tu quoque me, mea lux, in quaslibet accipe leges:
  Te deceat medio iura dedisse foro.
Non tibi crimen ero, nec quo laetere remoto:
  Non erit hic nobis infitiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu,
  Et multae per me nomen habere volunt;
Novi aliquam, quae se circumferat esse Corinnam:
  Ut fiat, quid non illa dedisse velit?
Sed neque diversi ripa labuntur eadem
  Frigidus Eurotas populiferque Padus,
Nec nisi tu nostris cantabitur ulla libellis:
  Ingenio causas tu dabis una meo.

XVIII. Carmen ad iratum dum tu perducis Achillen
  Primaque iuratis induis arma viris,
Nos, Macer, ignava Veneris cessamus in umbra,
  Et tener ausuros grandia frangit Amor.
* Saepe meae 'tandem' dixi 'discede'. puellae:
  In gremio sedit protinus illa meo;*
Saepe 'pudet' dixi: lacrimis vix illa retentis
  'Me miseram, iam te' dixit 'amare pudet?'
Inplicuitque suos circum mea colla lacertos
  Et, quae me perdunt, oscula mille dedit.
Vincor, et ingenium sumptis revocatur ab armis,
  Resque domi gestas et mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi, curaque tragoedia nostra
  Crevit, et huic operi quamlibet aptus eram:

Risit Amor pallamque meam pictosque cothurnos
Sceptraque privata tam cito sumpta manu:
Hinc quoque me dominae numen deduxit iniquae,
Deque cothurnato vate triumphat Amor.
Quod licet, aut artes teneri profitemur Amoris,
(Ei mihi! praeceptis urgeor ipse meis)
Aut, quod Penelopes verbis reddatur Ulixi,
Scribimus et lacrimas, Phylli relicta, tuas,
Quod Paris et Macareus et quod male gratus Iaso
Hippolytique parens Hippolytusque legant,
Quodque tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dicat et Aoniae Lesbis †amata lyrae.
Quam cito de toto rediit meus orbe Sabinus
Scriptaque diversis rettulit ille locis!
Candida Penelope signum cognovit Ulixis,
Legit ab Hippolyto scripta noverca suo;
Iam pius Aeneas miserae rescripsit Elissae,
Quodque legat Phyllis, si modo vivit, adest;
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera venit;
Det votam Phoebo Lesbis amata lyram.
Nec tibi, qua tutum vati, Macer, arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur Amor:
Et Paris est illic et adultera, nobile crimen,
Et comes extincto Laudamia viro.
Si bene te novi, non bella libentius istis
Dicis et a vestris in mea castra venis.

XVIIII. Si tibi non opus est servata, stulte, puella,
At mihi fac serves, quo magis ipse velim.
Quod licet, ingratumst; quod non licet, acrius urit:
Ferreus est, siquis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes,
Et faciat voto rara repulsa locum!
Quo mihi fortunam, quae numquam fallere curet?
Nil ego, quod nullo tempore laedat, amo.
Viderat hoc in me vitium versuta Corinna,
Quaque capi possem, callida norat opem.

A! quotiens sani capitis mentita dolores
  Cunctantem tardo iussit abire pede!
A! quotiens finxit culpam, quantumque licebat
  Insonti, speciem praebuit esse nocens!
Sic ubi vexarat tepidosque refoverat ignis,
  Rursus erat votis comis et apta meis.
Quas mihi blanditias, quam dulcia verba parabat;
  Oscula, di magni, qualia quotque dabat!
Tu quoque, quae nostros rapuisti nuper ocellos,
  Saepe time insidias, saepe rogata nega
Et sine me ante tuos proiectum in limine postis
  Longa pruinosa frigora nocte pati!
Sic mihi durat amor longosque adolescit in annos:
  Hoc iuvat, haec animi sunt alimenta mei.
Pinguis amor nimiumque patens in taedia nobis
  Vertitur et, stomacho dulcis ut esca, nocet.
Si numquam Danaen habuisset aenea turris,
  Non esset Danae de Iove facta parens;
Dum servat Iuno mutatam cornibus Ion,
  Factast, quam fuerat, gratior illa Iovi.
Quod licet et facilest, quisquis cupit, arbore frondis
  Carpat et e magno flumine potet aquam!
Siqua volet regnare diu, deludat amantem!
  Ei mihi! ne monitis torquear ipse meis!
Quidlibet eveniat, nocet indulgentia nobis:
  Quod sequitur, fugio; quod fugit, ipse sequor.
At tu, formosae nimium secure puellae,
  Incipe iam prima claudere nocte forem;
Incipe, quis totiens furtim tua limina pulset,
  Quaerere, quid latrent nocte silente canes,
Quas ferat et referat sollers ancilla tabellas,
  Cur totiens vacuo secubet ipsa toro;
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas,
  Daque locum nostris materiamque dolis!
Ille potest vacuo furari litore harenas,
  Uxorem stulti siquis amare potest;
Iamque ego praemoneo: nisi tu servare puellam

Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa diuque tuli; speravi saepe, futurum,
Cum bene servasses, ut bene verba darem;
Lentus es et pateris nulli patienda marito:
At mihi concessa finis amoris erit.
Scilicet infelix numquam prohibebor adire?
Nox mihi sub nullo vindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies, cur te iure perisse velim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpit vitio gaudia nostra suo.
Quin alium, quem tanta iuvat patientia, quaeris?
Me tibi rivalem si iuvat esse, veta!

LIBER TERTIUS.

I. Stat vetus et multos incaedua silva per annos:
Credibilest illi numen inesse loco;
Fons sacer in medio speluncaque pumice pendens,
Et latere ex omni dulce queruntur aves.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
(Quod mea, quaerebam, Musa moveret opus)
Venit odoratos Elegeia nexa capillos,
Et, puto, pes illi longior alter erat:
Forma decens, vestis tenuissima, vultus amantis;
Et pedibus vitium causa decoris erat.
Venit et ingenti violenta Tragoedia passu
(Fronte comae torva, palla iacebat humi;
Laeva manus sceptrum late regale movebat,
Lydius alta pedum vincla cothurnus erat)
Et prior 'ecquis erit' dixit 'tibi finis amandi,
O argumenti lente poeta tui?
Nequitiam vinosa tuam convivia narrant,
Narrant in multas conpita secta vias.
Saepe aliquis digito vatem designat euntem,
Atque ait "hic, hic est, quem ferus urit Amor."
Fabula, nec sentis, tota iactaris in Urbe,

Dum tua praeterito facta pudore refers.
Tempus erat, thyrso pulsum graviore moveri;
Cessatum satis est: incipe maius opus!
Materia premis ingenium; cane facta virorum:
"Haec animo" dices "area facta meost."
Quod tenerae cantent, lusit tua Musa, puellae,
Primaque per numeros acta iuventa suos;
Nunc habeam per te Romana Tragoedia nomen!
Inplebit leges spiritus iste meas.'
Hactenus, et movit pictis innixa cothurnis
Densum caesarie terque quaterque caput.
Altera, si memini, limis subrisit ocellis;
(Fallor, an in dextra myrtea virga fuit?)
'Quid gravibus verbis, animosa Tragoedia,' dixit
'Me premis? an numquam non gravis esse potes?
Inparibus tamen es numeris dignata moveri:
In me pugnasti versibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris.
Obruit exiguas regia vestra fores.
Sum levis, et mecum levis est, mea cura, Cupido:
Non sum materia fortior ipsa mea;
Et tamen emerui plus, quam tu, posse ferendo
Multa supercilio non patienda tuo.
Rustica sit sine me lascivi mater Amoris:
Huic ego proveni lena comesque deae;
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Haec est blanditiis ianua laxa meis;
Per me decepto didicit custode Corinna
Liminis adstricti sollicitare fidem
Delabique toro tunica velata soluta
Atque inpercussos nocte movere pedes.
Vel quotiens foribus duris inlisa pependi,
Non verita a populo praetereunte legi;
Quin ego me memini, dum custos saevus abiret,
Ancillae missam delituisse sinu;
Quid, cum me munus natali mittis, at illa
Rumpit et adposita barbara mersat aqua?

Prima tuae movi felicia semina mentis:
Munus habes, quod te iam petit ista, meum.'
Desierat; coepi 'per vos utramque rogamus,
In vacuas aures verba timentis eant.
Altera me sceptro decoras altoque cothurno:
Iam nunc contacto magnus in ore sonus;
Altera das nostro victurum nomen amori:
Ergo ades et longis versibus adde brevis!
Exiguum vati concede, Tragoedia, tempus:
Tu labor aeternus; quod petit illa, brevest.'
Mota dedit veniam: teneri properentur Amores,
Dum vacat; a tergo grandius urguet opus.

II. 'Non ego nobilium sedeo studiosus equorum:
Cui tamen ipsa faves, vincat ut ille, precor.
Ut loquerer tecum, veni, tecumque sederem,
Ne tibi non notus, quem facis, esset amor.
Tu cursus spectas, ego te: spectemus uterque,
Quod iuvat, atque oculos pascat uterque suos!
O, cuicumque faves, felix agitator equorum!
Ergo illi curae contigit esse tuae?
Hoc mihi contingat, sacro de carcere missis
Insistam forti mente vehendus equis
Et modo lora dabo, modo verbere terga notabo,
Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor,
Deque meis manibus lora remissa fluent.
At quam paene Pelops Pisaea concidit hasta,
Dum spectat vultus, Hippodamia, tuos!
Nempe favore suae vicit tamen ille puellae.
Vincamus dominae quisque favore suae!
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi:
Haec in lege loci commoda circus habet.
Tu tamen, a dextra quicumque es, parce puellae:
Contactu lateris laeditur ista tui.
Tu quoque, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est, rigido nec preme terga genu!

Sed nimium demissa iacent tibi pallia terra:
  Collige! vel digitis en ego tollo meis.
Invida vestis eras, quae tam bona crura tegebas;
  Quoque magis spectes — invida vestis eras.
Talia Milanion Atalantes crura fugacis
  Optavit manibus sustinuisse suis;
Talia pinguntur succinctae crura Dianae,
  Cum sequitur fortes fortior ipsa feras.
His ego non visis arsi; quid fiet ab ipsis?
  In flammam flammas, in mare fundis aquas.
Suspicor ex istis et cetera posse placere,
  Quae bene sub tenui condita veste latent.
Vis tamen interea faciles arcessere ventos?
  Quos faciet nostra mota tabella manu.
An magis hic meus est animi, non aeris aestus,
  Captaque femineus pectora torret amor?
Dum loquor, alba levi sparsast tibi pulvere vestis:
  Sordide de niveo corpore pulvis abi!
Sed iam pompa venit: linguis animisque favete!
  Tempus adest plausus: aurea pompa venit.
Prima loco fertur passis Victoria pinnis:
  Huc ades et meus hic fac, dea, vincat amor!
Plaudite Neptuno, nimium qui creditis undis!
  Nil mihi cum pelago, me mea terra capit.
Plaude tuo Marti, miles! nos odimus arma:
  Pax iuvat et media pace repertus amor.
Auguribus Phoebus, Phoebe venantibus adsit,
  Artifices in te verte, Minerva, manus;
Ruricolae Cereri teneroque adsurgite Baccho,
  Pollucem pugiles, Castora placet eques!
Nos tibi, blanda Venus, puerisque potentibus arcu
  Plaudimus: inceptis adnue, diva, meis
Daque novae mentem dominae! patiatur amari!
  Adnuit et motu signa secunda dedit.
Quod dea promisit, promittas ipsa, rogamus:
  Pace loquar Veneris, tu dea maior eris.
Per tibi tot iuro testes pompamque deorum,

Te dominam nobis tempus in omne peti.
Sed pendent tibi crura: potes, si forte iuvabit,
Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam vacuo praetor spectacula circo
Quadriiugos aequo carcere misit equos.
Cui studeas, video; vincet, cuicumque favebis:
Quid cupias, ipsi scire videntur equi.
Me miserum! metam spatioso circuit orbe.
Quid facis? admoto proxumus axe subit.
Quid facis, infelix? perdis bona vota puellae:
Tende, precor, valida lora sinistra manu!
Favimus ignavo; sed enim revocate, Quirites,
Et date iactatis undique signa togis!
En, revocant! at, ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet usque sinus.
Iamque patent iterum reserato carcere postes:
Evolat admissis discolor ágmen equis.
Nunc saltem supera spatioque insurge patenti:
Sint mea, sint dominae fac rata vota meae!
Sunt dominae rata vota meae, mea vota supersunt;
Ille tenet palmam: palma petenda meast.'
Risit et argutis quiddam promisit ocellis:
Hic satis est; alio cetera redde loco!

III. Esse deos hic crede: fidem iurata fefellit,
Et facies illi, quae fuit ante, manet!
Quam longos habuit nondum periura capillos,
Tam longos, postquam numina laesit, habet;
Candida candorem roseo suffusa rubore
Ante fuit: niveo lucet in ore rubor;
Pes erat exiguus: pedis est artissima forma;
Longa decensque fuit: longa decensque manet;
Argutos habuit: radiant ut sidus ocelli,
Per quos mentitast perfida saepe mihi.
Scilicet aeterno falsum iurare puellis
Di quoque concedunt, formaque numen habet.
Perque suos illam nuper iurasse recordor

Perque meos oculos: et doluere mei!
Dicite, di, si vos inpune fefellerat illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non invidiae vobis Cepheia virgost,
Pro male formosa iussa parente mori?
Non satis est, quod vos habui sine pondere testis,
Et mecum lusos ridet inulta deos?
Ut sua per nostram redimat periuria poenam,
Victima deceptus decipientis ero?
Aut sine re nomen deus est frustraque timetur
Et stulta populos credulitate movet,
Aut, siquis deus est, teneras amat ille puellas
Et nimium solas omnia posse iubet.
Nobis fatifero Mavors accingitur ense,
Nos petit invicta Palladis hasta manu,
Nobis flexibiles curvantur Apollinis arcus,
In nos alta Iovis dextera fulmen habet;
Formosas superi metuunt offendere laesi
Atque ultro, quae se non timuere, timent.
Et quisquam pia tura focis inponere curat?
Certe plus animi debet inesse viris.
Iuppiter igne suo lucos iaculatur et arces
Missaque periuras tela ferire vetat;
Tot meruere peti: Semele miserabilis arsit!
Officiost illi poena reperta suo;
At si venturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet opus.
Quid queror et toto facio convicia caelo?
Di quoque habent oculos, di quoque pectus habent!
Si deus ipse forem, numen sine fraude liceret
Femina mendaci falleret ore meum;
Ipse ego iurarem verum iurare puellas
Et non de tetricis dicerer esse deus.
Tu tamen illorum moderatius utere dono,
Aut oculis certe parce, puella, meis!

IIII. Dure vir, inposito tenerae custode puellae
Nil agis: ingeniost quaeque tuenda suo.
Siqua metu dempto castast, ea denique castast;
Quae, quia non liceat, non facit, illa facit.
Ut iam servaris bene corpus, adultera mens est:
Nec custodiri, ne velit, illa potest,
Nec corpus servare potes, licet omnia claudas;
Omnibus exclusis intus adulter erit.
Cui peccare licet, peccat minus: ipsa potestas
Semina nequitiae languidiora facit.
Desine, crede mihi, vitia inritare vetando:
Obsequio vinces aptius illa tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua vincla tenacem
Ore reluctanti fulminis ire modo;
Constitit, ut primum concessas sensit habenas
Frenaque in effusa laxa iacere iuba.
Nitimur in vetitum semper cupimusque negata:
Sic interdictis inminet aeger aquis.
Centum fronte oculos, centum cervice gerebat
Argus: et hos unus saepe fefellit Amor;
In thalamum Danae ferro saxoque perennem
Quae fuerat virgo tradita, mater erat:
Penelope mansit, quamvis custode carebat,
Inter tot iuvenes intemerata procos.
Quidquid servatur, cupimus magis, ipsaque furem
Cura vocat: pauci, quod sinit alter, amant.
Nec facie placet illa sua, sed amore mariti:
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba fit, quam vir servat, sed adultera cara:
Ipse timor pretium corpore maius habet.
Indignere licet, iuvat inconcessa voluptas:
Sola placet, 'timeo' dicere siqua potest.
Nec tamen ingenuam ius est servare puellam:
Hic metus externae corpora gentis agat!
Scilicet ut possit custos 'ego' dicere 'feci',
In laudem servi casta sit illa tui?
Rusticus est nimium, quem laedit adultera coniunx,

Et notos mores non satis Urbis habet,
In qua Martigenae non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades Iliadesque Remus.
Quo tibi formosam, si non nisi casta placebat?
Non possunt ullis ista coire modis!
Si sapis, indulge dominae vultusque severos
Exue nec rigidi iura tuere viri
Et cole, quos dederit (multos dabit) uxor, amicos:
Gratia sic minimo magna labore venit;
Sic poteris iuvenum convivia semper inire
Et, quae non dederis, multa videre domi.

V. 'Nox erat, et somnus lassos submisit ocellos;
Terruerunt animum talia visa meum:
Colle sub aprico creberrimus ilice lucus
Stabat, et in ramis multa latebat avis;
Area gramineo suberat viridissima prato,
Umida de guttis lene sonantis aquae;
Ipse sub arboreis vitabam frondibus aestum:
(Fronde sub arborea sed tamen aestus erat)
Ecce, petens variis inmixtas floribus herbas
Constitit ante oculos candida vacca meos,
Candidior nivibus, tunc cum cecidere recentes,
In liquidas nondum quas mora vertit aquas,
Candidior, quod adhuc spumis stridentibus albet
Et modo siccatam, lacte, reliquit ovem.
Taurus erat comes huic, feliciter ille maritus,
Cumque sua teneram coniuge pressit humum.
Dum iacet et lente revocatas ruminat herbas
Atque iterum pasto pascitur ante cibo,
Visus erat, somno vires adimente ferendi,
Cornigerum terra deposuisse caput.
Huc levibus cornix pinnis delapsa per auras
Venit et in viridi garrula sedit humo
Terque bovis niveae petulanti pectora rostro
Fodit et albentis abstulit ore iubas.
Illa locum taurumque diu cunctata relinquit,

(Sed niger in vaccae pectore livor erat)
Utque procul vidit carpentes pabula tauros,
(Carpebant tauri pabula laeta procul
Illuc se rapuit gregibusque inmiscuit illis
Et petiit herbae fertilioris humum.
Dic age, nocturnae, quicumque es, imaginis augur,
Siquid habent veri, visa quid ista ferant.'
Sic ego; nocturnae sic dixit imaginis augur,
Expendens animo singula dicta suo:
'Quem tu mobilibus foliis vitare volebas,
Sed male vitabas, aestus amoris erat.
Vacca puella tuast: aptus color ille puellae;
Tu vir et in vacca conpare taurus eras;
Pectora quod rostro cornix fodiebat acuto,
Ingenium dominae lena movebat anus;
Quod cunctata diu taurum sua vacca reliquit,
Frigidus in viduo destituere toro;
Livor et adverso maculae sub pectore nigrae
Pectus adulterii labe carere negant.'
Dixerat interpres: gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, et ante oculos nox stetit alta meos.

VI. Amnis harundinibus limosas obsite ripas,
Ad dominam propero: siste parumper aquas!
Nec tibi sunt pontes nec quae sine remigis ictu
Concava traiecto cumba rudente vehat.
Parvus eras, memini, nec te transire refugi,
Summaque vix talos contigit unda meos:
Nunc ruis adposito nivibus de monte solutis
Et turpi crassas gurgite volvis aquas.
Quid properasse iuvat, quid parca dedisse quieti
Tempora, quid nocti conseruisse diem,
Si tamen hic standumst, si non datur artibus ullis
Ulterior nostro ripa premenda pedi?
Nunc ego, quas habuit pinnas Danaeius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput,
Nunc opto currum, de quo Cerealia primum

Semina venerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor veterum mendacia vatum,
Nec tulit haec umquam nec feret ulla dies;
Tu potius, ripis effuse capacibus amnis,
(Sic aeternus eas!) labere fine tuo!
Non eris invidiae, torrens, mihi crede, ferendae,
Si dicar per te forte retentus amans.
Flumina deberent iuvenes in amore iuvare;
Flumina senserunt ipsa, quid esset amor:
Inachus in Melie Bithynide pallidus isse
Dicitur et gelidis incaluisse vadis:
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit vultus, Xanthe, Neaera tuos;
Quid? non Alpheon diversis currere terris
Virginis Arcadiae certus adegit amor?
Te quoque promissam Xutho, Penee, Creusam
Phthiotum terris occuluisse ferunt.
Quid referam Asopon, quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinque futura parens?
Cornua si tua nunc ubi sint, Acheloe, requiram,
Herculis irata fracta querere manu:
Nec tanti Calydon nec tota Aetolia tanti,
Una tamen tanti Deianira fuit.
Ille fluens dives septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantae tam bene celat aquae,
Fertur in Euanthe collectam Inopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis;
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere iussit aquam: iussa recessit aqua.
Nec te praetereo, qui per cava saxa volutans
Tiburis Argei pomifera arva rigas,
Ilia cui placuit, quamvis erat horrida cultu,
Ungue notata comas, ungue notata genas:
Illa gemens patruique nefas delictaque Martis
Errabat nudo per loca sola pede;
Hanc Anien rapidis animosus vidit ab undis
Raucaque de mediis sustulit ora vadis

Atque ita 'quid nostras' dixit 'teris anxia ripas,
  Ilia, ab Idaeo Laumedonte genus?
Quo cultus abiere tui? quid sola vagaris,
  Vitta nec evinctas inpedit alba comas?
Quid fles et madidos lacrimis corrumpis ocellos
  Pectoraque insana plangis aperta manu?
Ille habet et silices et vivum in pectore ferrum,
  Qui tenero lacrimas lentus in ore videt.
Ilia, pone metus! tibi regia nostra patebit,
  Teque colent amnes; Ilia, pone metus!
Tu centum aut plures inter dominabere nymphas:
  Nam centum aut plures flumina nostra tenent;
Ne me sperne, precor, tantum, Troiana propago:
  Munera promissis uberiora feres.'
Dixerat; illa oculos in humum deiecta modestos
  Spargebat teneros flebilis imbre sinus;
Ter molita fugam ter ad altas restitit undas,
  Currendi vires eripiente metu;
Sera tamen scindens inimico pollice crinem
  Edidit indignos ore tremente sonos:
'O utinam mea lecta forent patrioque sepulcro
  Condita, cum poterant virginis ossa legi!
Cur, modo Vestalis, taedas invitor ad ullas
  Turpis et Iliacis infitianda focis?
Quid moror et digitis designor adultera vulgi?
  Desint famosus quae notet ora pudor!'
Hactenus, et vestem tumidis praetendit ocellis
  Atque ita se in rapidas perdita misit aquas:
Supposuisse manus ad pectora lubricus amnis
  Dicitur et socii iura dedisse tori.
Te quoque credibilest aliqua caluisse puella;
  Sed nemora et silvae crimina vestra tegunt.
Dum loquor, increscis latis spatiosior undis,
  Nec capit admissas alveus altus aquas:
Quid mecum, furiose, tibi? quid mutua differs
  Gaudia? quid coeptum, rustice, rumpis iter?
Quid, si legitimum flueres, si nobile flumen,

Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum, rivis collecte caducis,
Nec tibi sunt fontes nec tibi certa domus;
Fontis habes instar pluviamque nivesque solutas,
Quas tibi divitias pigra ministrat hiemps:
Aut lutulentus agis brumali tempore cursus,
Aut premis arentem pulverulentus humum:
Quis te tum potuit sitiens haurire viator?
Quis dixit grata voce 'perennis eas'?
Damnosus pecori curris, damnosior agris;
Forsitan haec alios, me mea damna movent.
Huic ego vae! demens narrabam fluminum amores!
Iactasse indigne nomina tanta pudet;
Nescio quem hunc spectans Acheloon et Inachon amnem
Et potui nomen, Nile, referre tuum!
At tibi pro meritis, opto, non candide torrens,
Sint rapidi soles siccaque semper hiemps!

VII. At non formosast, at non bene culta puella,
At, puto, non votis saepe petita meis.
Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
Sed iacui pigro crimen onusque toro
Nec potui cupiens, pariter cupiente puella,
Inguinis effeti parte iuvante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Bracchia Sithonia candidiora nive
Osculaque inseruit cupide luctantia linguis
Lascivum femori supposuitque femur
Et mihi blanditias dixit dominumque vocavit,
Et quae praeterea publica verba iuvant.
Tacta tamen veluti gelida mea membra cicuta
Segnia propositum destituere meum;
Truncus iners iacui, species et inutile pondus,
Et non exactum, corpus an umbra forem.
Quae mihi venturast, siquidem ventura, senectus,
Cum desit numeris ipsa iuventa suis?
A! pudet annorum! quo me iuvenemque virumque

Nec iuvenem nec me sensit amica virum?
Sic flammas aditura pias aeterna sacerdos
Surgit et a caro fratre verenda soror.
At nuper bis flava Chlide, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meost;
Exigere a nobis angusta nocte Corinnam,
Me memini numeros sustinuisse novem.
Num mea Thessalico languent devota veneno
Corpora? num misero carmen et herba nocent,
Sagave poenicea defixit nomina cera
Et medium tenuis in iecur egit acus?
Carmine laesa Ceres sterilem vanescit in herbam,
Deficiunt laesi carmine fontis aquae,
Ilicibus glandes cantataque vitibus uva
Decidit, et nullo poma movente fluunt.
Quid vetat et nervos magicas torpere per artes?
Forsitan inpaiens sit latus inde meum.
Huc pudor accessit: facti pudor ipse nocebat;
Ille fuit vitii causa secunda mei.
At qualem vidi tantum tetigique puellam:
(Sic etiam tunica tangitur illa sua!)
Illius ad tactum Pylius iuvenescere possit
Tithonosque annis fortior esse suis.
Haec mihi contigerat! sed vir non contigit illi.
Quas nunc concipiam per nova vota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati paenituisse deos.
Optabam certe recipi: sum nempe receptus;
Oscula ferre: tuli; proximus esse: fui.
Quo mihi fortunae tantum? quo regna sine usu?
Quid, nisi possedi dives avarus opes?
Sic aret mediis taciti vulgator in undis
Pomaque, quae nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos possit adire deos?
Sed, puto, non blande, non optima perdidit in me
Oscula! non omni sollicitavit ope!

Illa graves potuit quercus adamantaque durum
Surdaque blanditiis saxa movere suis:
Digna movere fuit certe vivosque virosque:
Sed neque tum vixi nec vir, ut ante, fui.
Quid iuvet, ad surdas si cantet Phemius aures?
Quid miserum Thamyran picta tabella iuvat?
At quae non tacita formavi gaudia mente!
Quos ego non finxi disposuique modos!
Nostra tamen iacuere velut praemortua membra
Turpiter hesterna languidiora rosa:
Quae nunc, ecce, vigent intempestiva valentque,
Nunc opus exposcunt militiamque suam.
Quin istic pudibunda iaces, pars pessima nostri?
Sic sum pollicitis captus et ante tuis:
Tu dominum fallis, per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu:
Sed postquam nullas consurgere posse per artes
Inmemoremque sui procubuisse videt,
'Quid me ludis?' ait, 'quis te, male sane, iubebat
Invitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Aeaea venefica lanis
Devovet, aut alio lassus amore venis.'
Nec mora, desiluit tunica velata soluta
(Et decuit nudos proripuisse pedes!)
Neve suae possent intactam scire ministrae,
Dedecus hoc sumpta dissimulavit aqua.

VIII. Et quisquam ingenuas etiamnunc suspicit artes,
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro,
At nunc barbariast grandis, habere nihil.
Cum pulchre dominae nostri placuere libelli,
Quo licuit libris, non licet ire mihi:
Cum bene laudavit, laudato ianua clausast:
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.

Ecce, recens dives parto per vulnera censu
  Praefertur nobis sanguine pastus eques.
Hunc potes amplecti formosis, vita, lacertis?
  Huius in amplexu, vita, iacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat;
  Ense latus cinctum, quod tibi servit, erat;
Laeva manus, cui nunc serum male convenit aurum,
  Scuta tulit; dextram tange: cruenta fuit.
Qua periit aliquis, potes hanc contingere dextram?
  Heu! ubi mollities pectoris illa tui?
Cerne cicatrices, veteris vestigia pugnae:
  Quaesitumst illi corpore, quidquid habet;
Forsitan et, quotiens hominem iugulaverit, ille
  Indicet! hoc fassas tangis, avara, manus:
Ille ego Musarum purus Phoebique sacerdos
  Ad rigidas canto carmen inane fores?
Discite, qui sapitis, non quae nos scimus inertes,
  Sed trepidas acies et fera castra sequi
Proque bono versu primum deducite pilum!
  Hoc tibi, si velles, posset, Homere, dari.
Iuppiter, admonitus nihil esse potentius auro,
  Corruptae pretium virginis ipse fuit:
Dum merces aberat, durus pater, ipsa severa,
  Aerati postes, ferrea turris erat;
Sed postquam sapiens in munera venit adulter,
  Praebuit ipsa sinus et dare iussa dedit.
At cum regna senex caeli Saturnus haberet,
  Omne lucrum tenebris alta premebat humus:
Aeraque et argentum cumque auro pondera ferri
  Manibus admorat, nullaque massa fuit;
At meliora dabat: curvo sine vomere fruges
  Pomaque et in quercu mella reperta cava.
Nec valido quisquam terram scindebat aratro,
  Signabat nullo limite mensor humum,
Non freta demisso verrebant eruta remo:
  Ultima mortali tum via litus erat.
Contra te sollers, hominum natura, fuisti

Et nimium damnis ingeniosa tuis:
Quo tibi, turritis incingere moenibus urbes?
Quo tibi, discordes addere in arma manus?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses!
Cur non et caelum, tertia regna, petis?
[Qua licet, adfectas caelum quoque: templa Quirinus,
Liber et Alcides et modo Caesar habent.]
Eruimus terra solidum pro frugibus aurum;
Possidet inventas sanguine miles opes;
Curia pauperibus clausast; dat census honores:
Inde gravis iudex, inde severus eques.
Omnia possideant; illis Campusque forumque
Serviat, hi pacem crudaque bella gerant:
Tantum ne nostros avide liceantur amores!
Et (satis est) aliquid pauperis esse sinant!
At nunc, exaequet tetricas licet illa Sabinas,
Imperat ut captae, qui dare multa potest;
Me prohibet custos, in me timet illa maritum:
Si dederim, tota cedet uterque domo.
O si neclecti quisquam deus ultor amantis
Tam male quaesitas pulvere mutet opes!

VIIII. Memnona si mater, mater ploravit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata deas,
Flebilis indignos, Elegeia, solve capillos!
A! nimis ex vero nunc tibi nomen erit:
Ille tui vates operis, tua fama, Tibullus
Ardet in extructo, corpus inane, rogo.
Ecce, puer Veneris fert eversamque pharetram
Et fractos arcus et sine luce facem;
Adspice, demissis ut eat miserabilis alis
Pectoraque infesta tundat aperta manu;
Excipiunt lacrimas sparsi per colla capilli,
Oraque singultu concutiente sonant:
Fratris in Aeneae sic illum funere dicunt
Egressum tectis, pulcher Iule, tuis;
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,

Quam iuveni rupit cum ferus inguen aper.
At sacri vates et divum cura vocamur;
Sunt etiam, qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors inportuna profanat,
Omnibus obscuras inicit illa manus!
Quid pater Ismario, quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid victas obstipuisse feras?
Et Linon in silvis idem pater 'aelinon!' altis
Dicitur invita concinuisse lyra;
Adice Maeoniden, a quo ceu fonte perenni
Vatum Pieriis ora rigantur aquis;
Hunc quoque summa dies nigro submersit Averno.
Defugiunt avidos carmina sola rogos:
Durat, opus vatum, Troiani fama laboris
Tardaque nocturno tela retexta dolo.
Sic Nemesis longum, sic Delia nomen habebunt,
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid vos sacra iuvant? quid nunc Aegyptia prosunt
Sistra? quid in vacuo secubuisse toro?
Cum rapiunt mala fata bonos, (ignoscite fasso!)
Sollicitor nullos esse putare deos.
Vive pius: moriere; pius cole sacra: colentem
Mors gravis a templis in cava busta trahet;
Carminibus confide bonis: iacet, ecce, Tibullus;
Vix manet e toto, parva quod urna capit.
Tene, sacer vates, flammae rapuere rogales
Pectoribus pasci nec timuere tuis?
Aurea sanctorum potuissent templa deorum
Urere, quae tantum sustinuere nefas.
Avertit vultus, Erycis quae possidet arces:
Sunt quoque, qui lacrimas continuisse negant.
Sed tamen hoc melius, quam si Phaeacia tellus
Ignotum vili supposuisset humo:
Hinc certe madidos fugientis pressit ocellos
Mater et in cineres ultima dona tulit;
Hinc soror in partem misera cum matre doloris
Venit inornatas dilaniata comas,

Cumque tuis sua iunxerunt Nemesisque priorque
  Oscula nec solos destituere rogos.
Delia descendens 'felicius' inquit 'amata
  Sum tibi: vixisti, dum tuus ignis eram.'
Cui Nemesis 'quid' ait 'tibi sunt mea damna dolori?
  Me tenuit moriens deficiente manu.'
Si tamen e nobis aliquid nisi nomen et umbra
  Restat, in Elysia valle Tibullus erit:
Obvius huic venias hedera iuvenalia cinctus
  Tempora cum Calvo, docte Catulle, tuo;
Tu quoque, si falsumst temerati crimen amici,
  Sanguinis atque animae prodige Galle tuae.
His comes umbra tuast; siquast modo corporis umbra,
  Auxisti numeros, culte Tibulle, pios.
Ossa quieta, precor, tuta requiescite in urna,
  Et sit humus cineri non onerosa tuo!

X. Annua venerunt Cerealis tempora sacri:
  Secubat in vacuo sola puella toro.
Flava Ceres, tenues spicis redimita capillos,
  Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te, dea, munificam gentes ubiquaque loquuntur,
  Nec minus humanis invidet ulla bonis.
Ante nec hirsuti torrebant farra coloni,
  Nec notum terris area nomen erat,
Sed glandem quercus, oracula prima, ferebant:
  Haec erat et teneri caespitis herba cibus;
Prima Ceres docuit turgescere semen in agris
  Falce coloratas subsecuitque comas,
Prima iugis tauros supponere colla coegit
  Et veterem curvo dente revellit humum.
Hanc quisquam lacrimis laetari credit amantum
  Et bene tormentis secubituque coli?
Nec tamen est, quamvis agros amet illa feraces,
  Rustica nec viduum pectus amoris habet.
Cretes erunt testes; (nec fingunt omnia Cretes;
  Crete nutrito terra superba Iove:

Illic, sideream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer;
Magna fides testi: testis laudatur alumno)
Fassuram Cererem crimina nostra puto.
Viderat Iasium Cretaea diva sub Ida
Figentem certa terga ferina manu;
Vidit, et ut tenerae flammam rapuere medullae,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor:
Victus amore pudor. sulcos arere videres
Et sata cum minima parte redire sui:
Cum bene iactati pulsarant arva ligones,
Ruperat et duram vomer aduncus humum,
Seminaque in latos ierant aequaliter agros,
Inrita decepti vota colentis erant.
Diva potens frugum silvis cessabat in altis;
Deciderant longae spicea serta comae.
Sola fuit Crete fecundo fertilis anno:
Omnia, qua tulerat se dea, messis erat;
Ipse locus nemorum canebat frugibus Idae,
Et ferus in silva farra metebat aper;
Optavit Minos similes sibi legifer annos,
Optavit, Cereris longus ut esset amor.
Quod tibi secubitus tristes, dea flava, fuissent,
Hoc cogor sacris nunc ego ferre tuis.
[Cur ego sim tristis, cum sit tibi nata reperta
Regnaque quam Iuno sorte minore regat?]
Festa dies Veneremque vocat cantusque merumque:
Haec decet ad dominos munera ferre deos.

XI. Multa diuque tuli: vitiis patientia victast;
Cede fatigato pectore, turpis amor!
Scilicet adserui iam me fugique catenas,
Et quae non puduit ferre, tulisse pudet.
Vicimus et domitum pedibus calcamus amorem:
Venerunt capiti cornua sera meo.
Perfer et obdura! dolor hic tibi proderit olim:
Saepe tulit lassis sucus amarus opem.

Ergo ego sustinui, foribus tam saepe repulsus,
Ingenuum dura ponere corpus humo?
Ergo ego nescio cui, quem tu conplexa tenebas,
Excubui clausam, servus ut, ante domum?
Vidi, cum foribus lassus prodiret amator,
Invalidum referens emeritumque latus.
Hoc tamen est levius, quam quod sum visus ab illo:
Eveniat nostris hostibus ille pudor!
Quando ego non fixus lateri patienter adhaesi,
Ipse tuus custos, ipse vir, ipse comes?
Scilicet et populo per me cantata placebas:
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam vanae mendacia linguae
Et periuratos in mea damna deos?
Quid iuvenum tacitos inter convivia nutus
Verbaque conpositis dissimulata notis?
Dicta erat aegra mihi: praeceps amensque cucurri;
Veni, et rivali non erat aegra meo.
His et quae taceo duravi saepe ferendis:
Quaere alium pro me, qui queat ista pati;
Iam mea votiva puppis redimita corona
Lenta tumescentes aequoris audit aquas.
Desine blanditias et verba, potentia quondam,
Perdere: non ego sum stultus, ut ante fui.

Luctantur pectusque leve in contraria tendunt XIb.
Hac amor hac odium, sed, puto, vincit amor.
Odero, si potero; si non, invitus amabo:
Nec iuga taurus amat; quae tamen odit, habet.
Nequitiam fugio: fugientem forma reducit;
Aversor morum crimina: corpus amo;
Sic ego nec sine te nec tecum vivere possum
Et videor voti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minus inproba, vellem:
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium, facies exorat amorem:
Me miserum! vitiis plus valet illa suis!

Parce, per o lecti socialia iura, per omnis,
Qui dant fallendos se tibi saepe, deos
Perque tuam faciem, magni mihi numinis instar,
Perque tuos oculos, qui rapuere meos!
Quidquid eris, mea semper eris; tu selige tantum,
Me quoque velle velis, anne coactus amem!
Lintea dem potius ventisque ferentibus utar,
Ut, quamvis nolim, cogar amare, velim.

XII. Quis fuit ille dies, quo tristia semper amanti
Omina non albae concinuistis aves?
Quodve putem sidus nostris occurrere fatis,
Quosve deos in me bella movere querar?
Quae modo dicta meast, quam coepi solus amare,
Cum multis vereor ne sit habenda mihi.
Fallimur, an nostris innotuit illa libellis?
Sic erit: ingenio prostitit illa meo.
Et merito! quid enim formae praeconia feci?
Vendibilis culpa facta puella meast.
Me lenone placet, duce me perductus amator,
Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint, dubium, nocuerunt carmina semper:
Invidiae nostris illa fuere bonis.
Cum Thebe, cum Troia foret, cum Caesaris acta,
Ingenium movit sola Corinna meum:
Aversis utinam tetigissem carmina Musis,
Phoebus et inceptum destituisset opus!
Nec tamen ut testes mos est audire poetas;
Malueram verbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri caros furata capillos
Pube premit rapidos inguinibusque canes;
Nos pedibus pinnas dedimus, nos crinibus angues;
Victor Abantiades alite fertur equo.
Idem per spatium Tityon porreximus ingens,
Et tria vipereo fecimus ora cani;
* Fecimus Enceladon iaculantem mille lacertis,
Ambiguae captos virginis ore viros;

Aeolios Ithacis inclusimus utribus Euros;
Proditor in medio Tantalus amne sitit;
De Niobe silicem, de virgine fecimus ursam;
Concinit Odrysium Cecropis ales Ityn;
Iuppiter aut in aves aut se transformat in aurum
Aut secat inposita virgine taurus aquas;
Protea quid referam Thebanaque semina, dentes;
Qui vomerent flammas ore, fuisse boves,
Flere genis electra tuas, Auriga, sorores,
Quaeque rates fuerint, nunc maris esse deas,
Aversumque diem mensis furialibus Atrei
Duraque percussam saxa secuta lyram?
Exit in inmensum fecunda licentia vatum,
Obligat historica nec sua verba fide;
Et mea debuerat falso laudata videri
Femina: credulitas nunc mihi vestra nocet.

XIII. Cum mihi pomiferis coniunx foret orta Faliscis,
Moenia contigimus victa, Camille, tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant
Per celebres ludos indigenamque bovem:
Grande morae pretium ritus cognoscere, quamvis
Difficilis clivis huc via praebet iter.
Stat vetus et densa praenubilus arbore lucus;
Adspice: concedes numen inesse loco;
Accipit ara preces votivaque tura piorum,
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hinc, ubi praesonuit sollemni tibia cantu,
It per velatas annua pompa vias;
Ducuntur niveae populo plaudente iuvencae,
Quas aluit campis herba Falisca suis,
Et vituli nondum metuenda fronte minaces
Et minor ex humili victima porcus hara
Duxque gregis cornu per tempora dura recurvo;
Invisast dominae sola capella deae:
Illius indicio silvis inventa sub altis
Dicitur inceptam destituisse fugam;

Nunc quoque per pueros iaculis incessitur index
Et pretium auctori vulneris ipsa datur.
Qua ventura deast, iuvenes timidaeque puellae
Praeverrunt latas veste iacente vias:
Virginei crines auro gemmaque premuntur,
Et tegit auratos palla superba pedes;
More patrum Graio velatae vestibus albis
Tradita supposito vertice sacra ferunt.
Ore favent populi tunc, cum venit aurea pompa,
Ipsa sacerdotes subsequiturque suas.
Argivast pompae facies: Agamemnone caeso
Et scelus et patrias fugit Halaesus opes
Iamque pererratis profugus terraque fretoque
Moenia felici condidit alta manu;
Ille suos docuit Iunonia sacra Faliscos:
Sint mihi, sint populo semper amica suo!

IIII. Non ego, ne pecces, cum sis formosa, recuso,
Sed ne sit misero scire necesse mihi,*
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam,
Sed tamen, ut temptes dissimulare, rogat.
Non peccat, quaecumque potest peccasse negare,
Solaque famosam culpa professa facit.
Quis furor est, quae nocte latent, in luce fateri
Et, quae clam facias, facta referre palam?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti
Opposita populum summovet ante sera:
Tu tua prostitues famae peccata sinistrae
Commissi perages indiciumque tui?
Sit tibi mens melior, saltemve imitare pudicas,
Teque probam, quamvis non eris, esse putem!
Quae facis, haec facito; tantum fecisse negato,
Nec pudeat coram verba modesta loqui!
Est qui nequitiam locus exigat: omnibus illum
Deliciis inple, stet procul inde pudor!
Hinc simul exieris, lascivia protinus omnis
Absit, et in lecto crimina pone tuo!

Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori
Nec femori inpositum sustinuisse femur;
Illic purpureis condatur lingua labellis,
Inque modos Venerem mille figuret amor;
Illic nec voces nec verba iuvantia cessent,
Spondaque lasciva mobilitate tremat!
Indue cum tunicis metuentem crimina vultum,
Et pudor obscenum diffiteatur opus;
Da populo, da verba mihi; sine, nescius errem,
Et liceat stulta credulitate frui!
Cur totiens video mitti recipique tabellas?
Cur pressus prior est interiorque torus?
Cur plus quam somno turbatos esse capillos
Collaque conspicio dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos;
Si dubitas famae parcere, parce mihi!
Mens abit et morior, quotiens peccasse fateris,
Perque meos artus frigida gutta fluit.
[Tunc amo, tunc odi frustra, quod amare necessest;
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse velim.]
Nil equidem inquiram: nec, quae celare parabis,
Insequar, et falli muneris instar erit;
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra videnda meis,
Quae bene visa mihi fuerint, bene visa negato:
Concedent verbis lumina nostra tuis.
Prona tibi vinci cupientem vincere palmast,
Sit modo 'non feci' dicere lingua memor:
Cum tibi contingat verbis superare duobus,
Etsi non causa, iudice vince tuo!

XV. Quaere novum vatem, tenerorum mater Amorum:
Raditur hic elegis ultima meta meis;
Quos ego conposui, Paeligni ruris alumnus,
(Nec me deliciae dedecuere meae)
Siquid id est, usque a proavis vetus ordinis heres,
Non modo militiae turbine factus eques.

Mantua Vergilio, gaudet Verona Catullo;
Paelignae dicar gloria gentis ego,
* Quam sua libertas ad honesta coegerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.
Atque aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Moenia, quae campi iugera pauca tenent,
'Quae tantum' dicat 'potuistis ferre poetam,
Quantulacumque estis, vos ego magna voco.'
Culte puer puerique parens Amathusia culti,
Aurea de campo vellite signa meo!
Corniger increpuit thyrso graviore Lyaeus:
Pulsandast magnis area maior equis.
Inbelles elegi, genialis Musa, valete,
Post mea mansurum fata superstes opus!

EPISTULAE.

P. OVIDI NASONIS HEROIDES.

PENELOPE ULIXI.

I. Hanc tua Penelope lento tibi mittit, Ulixe:
Nil mihi rescribas, at tamen ipse veni!
Troia iacet certe Danais invisa puellis:
Vix Priamus tanti totaque Troia fuit.
O utinam tum, cum Lacedaemona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
Non quererer tardos ire relicta dies,
Nec mihi quaerenti spatiosam fallere noctem
Lassasset viduas pendula tela manus.
Quando ego non timui graviora pericula veris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam violentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo pallida semper eram;
Sive quis Antilochum narrabat ab Hectore victum,
Antilochus nostri causa timoris erat;
Sive Menoetiaden falsis cecidisse sub armis,
Flebam successu posse carere dolos;
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam:
Tlepolemi leto cura novata meast;
Denique, quisquis erat castris iugulatus Achivis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto deus aequus amori:
Versast in cineres sospite Troia viro.

Argolici rediere duces: altaria fumant;
Ponitur ad patrios barbara praeda deos;
Grata ferunt nymphae pro salvis dona maritis,
Illi victa suis Troica fata canunt;
Mirantur iustique senes trepidaeque puellae,
Narrantis coniunx pendet ab ore viri,
Atque aliquis posita monstrat fera proelia mensa
Pingit et exiguo Pergama tota mero:
'Hac ibat Simois, haec est Sigeia tellus,
Hic steterat Priami regia celsa senis;
Illic Aeacides, illic tendebat Ulixes,
Hic lacer admissos terruit Hector equos.'
Omnia namque tuo senior te quaerere misso
Rettulerat nato Nestor, at ille mihi.
Rettulit et ferro Rhesumque Dolonaque caesos,
Utque sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es, o nimium nimiumque oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo
Totque simul mactare viros, adiutus ab uno!
At bene cautus eras et memor ante mei!
Usque metu micuere sinus, dum victor amicum
Dictus es Ismariis isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest vestris disiecta lacertis
Ilios et, murus quod fuit, esse solum,
Si maneo, qualis Troia durante manebam,
Virque mihi dempto fine carendus abest?
Diruta sunt aliis, uni mihi Pergama restant,
Incola captivo quae bove victor arat.
Iam seges est, ubi Troia fuit, resecandaque falce
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus,
Semisepulta virum curvis feriuntur aratris
Ossa, ruinosas occulit herba domos:
Victor abes, nec scire mihi, quae causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet!
Quisquis ad haec vertit peregrinam litora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus abit,
Quamque tibi reddat, si te modo viderit usquam,

Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleia Nestoris arva,
Misimus: incertast fama remissa Pylo;
Misimus et Sparten: Sparte quoque nescia veri.
Quas habitas terras aut ubi lentus abes?
Utilius starent etiamnunc moenia Phoebi:
(Irascor votis heu! levis ipsa meis)
Scirem, ubi pugnares, et tantum bella timerem,
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam, ignoro; timeo tamen omnia demens,
Et patet in curas area lata meas:
Quaecumque aequor habet, quaecumque pericula tellus,
Tam longae causas suspicor esse morae.
Haec ego dum stulte metuo, quae vestra libidost,
Esse peregrino captus amore potes;
Forsitan et narres, quam sit tibi rustica coniunx,
Quae tantum lanas non sinat esse rudes.
Fallar, et hoc crimen tenues vanescat in auras,
Neve, revertendi liber, abesse velis!
Me pater Icarius viduo discedere lecto
Cogit et inmensas increpat usque moras.
Increpet usque licet! tua sum, tua dicar oportet:
Penelope coniunx semper Ulixis ero.
Ille tamen pietate mea precibusque pudicis
Frangitur et vires temperat ipse suas:
Dulichii Samiique et, quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa proci
Inque tua regnant nullis prohibentibus aula;
Viscera nostra, tuae dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrum Polybumque Medontaque dirum
Eurymachique avidas Antinoique manus
Atque alios referam, quos omnis turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis?
Irus egens pecorisque Melanthius actor edendi
Ultimus accedunt in tua damna pudor.
Hinc faciunt custosque boum longaevaque nutrix,
Tertius inmundae cura fidelis harae!

97 Tres sumus inbelles numero, sine viribus uxor
Laertesque senex Telemachusque puer.
107 Telemacho veniet, vivat modo, fortior aetas:
Nunc erat auxiliis illa tuenda patris;
99 Ille per insidias paenest mihi nuper ademptus,
Dum parat invitis omnibus ire Pylon:
Di, precor, hoc iubeant, ut euntibus ordine fatis
Ille meos oculos conprimat, ille tuos.
105 Sed neque Laertes, ut qui sit inutilis armis,
Hostibus in mediis regna tenere potest,
109 Nec mihi sunt vires inimicos pellere tectis:
Tu citius venias, portus et ara tuis!
Est tibi sitque, precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat;
Respice Laerten: ut iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem;
115 Certe ego, quae fueram te discedente puella,
Protinus ut venias, facta videbor anus.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

II. Hospita, Demophoon, tua te Rhodopeia Phyllis
Ultra promissum tempus abesse queror.
Cornua cum lunae pleno semel orbe coissent,
Litoribus nostris ancora pacta tuaest:
Luna quater latuit, toto quater orbe recrevit,
Nec vehit Actaeas Sithonis unda rates.
Tempora si numeres, quae nos numeramus amantes,
Non venit ante suam nostra querela diem;
Spes quoque lenta fuit: tarde, quae credita laedunt,
Credimus! invitus nunc et amore noces.
Saepe fui mendax pro te mihi, saepe notavi
Alba procellosos vela referre Notos;
Thesea devovi, quia te dimittere nollet:
Nec tenuit cursus forsitan ille tuos;
Interdum timui, ne, dum vada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua;
Saepe deos supplex, ut tu, scelerate, valeres,

*Cum prece turicremis sum venerata sacris;
Saepe, videns ventos caelo pelagoque faventes,*
Ipsa mihi dixi 'si valet ille, venit';
Denique fidus amor, quidquid properantibus obstat,
Finxit, et ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes, nec te iurata reducunt
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon, ventis et verba et vela dedisti:
Vela queror reditu, verba carere fide.
Dic mihi, quid feci, nisi non sapienter amavi?
Crimine te potui demeruisse meo.
Unum in me scelus est, quod te, scelerate, recepi,
Sed scelus hoc meriti pondus et instar habet.
Iura, fides ubi nunc commissaque dextera dextrae,
Quique erat in falso plurimus ore deus?
Promissus socios ubi nunc Hymenaeus in annos,
Qui mihi coniugii sponsor et obses erat?
Per mare, quod totum ventis agitatur et undis,
Per quod saepe ieras, per quod iturus eras,
Perque tuum mihi iurasti, nisi fictus et illest,
Concita qui ventis aequora mulcet, avum,
Per Venerem nimiumque mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces,
Iunonemque, toris quae praesidet alma maritis,
Et per taediferae mystica sacra deae:
Si de tot laesis sua numina quisque deorum
Vindicet, in poenas non satis unus eris.
At laceras etiam puppes furiosa refeci,
Ut, qua desererer, firma carina foret,
Remigiumque dedi, quod me fugiturus haberes:
Heu! patior telis vulnera facta meis!
Credidimus blandis, quorum tibi copia, verbis,
Credidimus generi nominibusque tuis,
Credidimus lacrimis: an et hae simulare docentur?
Hae quoque habent artes, quaque iubentur, eunt?
Dis quoque credidimus. quo iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.

Nec moveor, quod te iuvi portuque locoque:
(Debuit haec meriti summa fuisse mei!)
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Paenitet et lateri conseruisse latus.
Quae fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori.
Speravi melius, quia me meruisse putavi:
Quaecumque ex merito spes venit, aequa venit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria: simplicitas digna favore fuit.
Sum decepta tuis et amans et femina verbis:
Di faciant, laudis summa sit ista tuae,
Inter et Aegidas, media statuaris in urbe,
Magnificus titulis stet pater ante suis;
Cum fuerit Sciron lectus torvusque Procrustes
Et Sinis et tauri mixtaque forma viri
Et domitae bello Thebae fusique bimembres
Et pulsata nigri regia caeca dei,
Hoc tua post illos titulo signetur imago:
'Hic est, cuius amans hospita capta dolost.'
De tanta rerum turba factisque parentis
Sedit in ingenio Cressa relicta tuo;
Quod solum excusat, solum miraris in illo:
Heredem patriae, perfide, fraudis agis.
Illa (nec invideo) fruitur meliore marito
Inque capistratis tigribus alta sedet,
At mea despecti fugiunt conubia Thraces,
Quod ferar externum praeposuisse meis,
Atque aliquis 'iam nunc doctas eat' inquit 'Athenas:
Armiferam Thracen qui regat, alter erit.
Exitus acta probat.' careat successibus, opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat;
At si nostra tuo spumescant aequora remo,
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed neque consului, nec te mea regia tanget
Fessaque Bistonia membra lavabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhaeret,

Cum premeret portus classis itura meos:
Ausus es amplecti colloque infusus amantis
Oscula per longas iungere pressa moras
Cumque tuis lacrimis lacrimas confundere nostras,
Quodque foret velis aura secunda, queri
Et mihi discedens suprema dicere voce:
'Phylli, fac expectes Demophoonta tuum!'
Expectem, qui me numquam visurus abisti?
Expectem pelago vela negata meo?
Et tamen expecto, redeas modo serus amanti,
Ut tua sit solo tempore lapsa fides!
Quid precor infelix? te iam tenet altera coniunx
Forsitan et, nobis qui male favit, Amor,
Atque tibi excidimus: nullam, puto, Phyllida nosti;
Ei mihi, si, quae sim Phyllis et unde, rogas,
Quae tibi, Demophoon, longis erroribus acto
Threicios portus hospitiumque dedi,
Cuius opes auxere meae, cui dives egenti
Munera multa dedi, multa datura fui;
Quae tibi subieci latissima regna Lycurgi,
Nomine femineo vix satis apta regi,
Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Haemum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas,
Cui mea virginitas avibus libata sinistris
Castaque fallaci zona recincta manu!
Pronuba Tisiphone thalamis ululavit in illis,
Et cecinit maestum devia carmen avis;
Adfuit Allecto brevibus torquata colubris,
Suntque sepulcrali lumina mota face.
Maesta tamen scopulos fruticosaque litora calco
Quaeque patent oculis litora lata meis;
Sive die laxatur humus, seu frigida lucent
Sidera, prospicio, quis freta ventus agat,
Et quaecumque procul venientia lintea vidi,
Protinus illa meos auguror esse deos;
In freta procurro, vix me retinentibus undis,
Mobile qua primas porrigit aequor aquas;

Quo magis accedunt, minus et minus utilis adsto:
Linquor et ancillis excipienda cado.
Est sinus, adductos modice falcatus in arcus;
Ultima praerupta cornua mole rigent:
Hinc mihi suppositas inmittere corpus in undas
Mens fuit et, quoniam fallere pergis, erit.
Ad tua me fluctus proiectam litora portent,
Occurramque oculis intumulata tuis,
Duritia ferrum ut superes adamantaque teque,
'Non tibi sic' dices 'Phylli, sequendus eram.'
Saepe venenorum sitis est mihi, saepe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuvat;
Colla quoque, infidis quia se nectenda lacertis
Praebuerunt, laqueis inplicuisse iuvat.
Stat nece matura tenerum pensare pudorem;
In necis electu parva futura morast.
Inscribere meo causa invidiosa sepulcro;
Aut hoc aut simili carmine notus eris:
'Phyllida Demophoon leto dedit hospes amantem:
Ille necis causam praebuit, ipsa manum.'

BRISEIS ACHILLI.

III. Quam legis, a rapta Briseide littera venit,
Vix bene barbarica Graeca notata manu;
Quascumque adspicies, lacrimae fecere lituras:
Sed tamen et lacrimae pondera vocis habent.
Si mihi pauca queri de te dominoque viroque
Fas est, de domino pauca viroque querar.
Non, ego poscenti quod sum cito tradita regi,
Culpa tuast, quamvis haec quoque culpa tuast:
Nam simul Eurybates me Talthybiusque vocarunt,
Eurybati data sum Talthybioque comes;
Alter in alterius iactantes lumina vultum
Quaerebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui: poenae mora grata fuisset.
Ei mihi! discedens oscula nulla dedi!
At lacrimas sine fine dedi rupique capillos:

Infelix iterum sum mihi visa capi.
Saepe ego decepto volui custode reverti,
Sed, me qui timidam redderet, hostis erat:
Si progressa forem, caperer ne, nocte, timebam,
Quamlibet ad Priami munus itura nurum.
Sed data sim, quia danda fui: tot noctibus absum
Nec repetor; cessas, iraque lenta tuast.
Ipse Menoetiades tum, cum tradebar, in aurem
'Quid fles? hic parvo tempore' dixit 'eris'.
Nec repetisse, parum! pugnas, ne reddar, Achille:
I nunc et cupidi nomen amantis habe!
Venerunt ad te Telamone et Amyntore nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes,
Laertaque satus, per quos comitata redirem
(Auxerunt blandas grandia dona preces)
Viginti fulvos operoso ex aere lebetas
Et tripodas septem pondere et arte pares:
Addita sunt illis auri bis quinque talenta,
Bis sex adsueti vincere semper equi,
Quodque supervacuumst, forma praestante puellae
Lesbides, eversa corpora capta domo,
Cumque tot his (sed non opus est tibi coniuge) coniunx
Ex Agamemnoniis una puella tribus.
Si tibi ab Atride pretio redimenda fuissem,
Quae dare debueras, accipere illa negas!
Qua merui culpa fieri tibi vilis, Achille?
Quo levis a nobis tam cito fugit amor?
An miseros tristis fortuna tenaciter urget,
Nec venit inceptis mollior hora meis?
Diruta Marte tuo Lyrnesia moenia vidi,
(Et fueram patriae pars ego magna meae)
Vidi consortes pariter generisque necisque
Tres cecidisse, (tribus, quae mihi, mater erat)
Vidi, quantus erat, fusum tellure cruenta
Pectora iactantem sanguinulenta virum:
Tot tamen amissis te conpensavimus unum;
Tu dominus, tu vir, tu mihi frater eras.

Tu mihi, iuratus per numina matris aquosae,
Utile dicebas ipse fuisse capi,
Scilicet ut, quamvis veniam dotata, repellas
Et mecum fugias, quae tibi dantur, opes.
Quin etiam famast, cum crastina fulserit Eos,
Te dare nubiferis lintea velle Notis;
Quod scelus ut pavidas miserae mihi contigit aures,
Sanguinis atque animi pectus inane fuit.
Ibis et o! miseram cui me, violente, relinquis?
Quis mihi desertae mite levamen erit?
Devorer ante, precor, subito telluris hiatu
Aut rutilo missi fulminis igne cremer,
Quam sine me Phthiis canescant aequora remis,
Et videam puppes ire relicta tuas!
Si tibi iam reditusque placent patriique Penates,
Non ego sum classi sarcina magna tuae;
Victorem captiva sequar, non nupta maritum:
Est mihi, quae lanas molliat, apta manus.
Inter Achaeiadas longe pulcherrima matres
In thalamos coniunx ibit eatque tuos,
Digna nurus socero, Iovis Aeginaeque nepote,
Cuique senex Nereus prosocer esse velit:
Nos humiles famulaeque tuae data pensa trahemus,
Et minuent plenos stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua, deprecor, uxor,
Quae mihi nescio quo non erit aequa modo,
Neve meos coram scindi patiare capillos
Et leviter dicas 'haec quoque nostra fuit.'
Vel patiare licet, dum ne contempta relinquar:
Hic mihi vae! miserae concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona paenitet irae,
Et iacet ante tuos Graecia maesta pedes.
Vince animos iramque tuam, qui cetera vincis!
Quid lacerat Danaas inpiger Hector opes?
Arma cape, Aeacide, sed me tamen ante recepta,
Et preme turbatos Marte favente viros!
Propter me motast, propter me desinat ira,

Simque ego tristitiae causa modusque tuae!
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris:
Coniugis Oenides versus in arma precest.
Res audita mihi, notast tibi: fratribus orba
Devovit nati spemque caputque parens.
Bellum erat: ille ferox positis secessit ab armis
Et patriae rigida mente negavit opem;
Sola virum coniunx flexit. felicior illa!
At mea pro! nullo pondere verba cadunt.
Nec tamen indignor nec me pro coniuge gessi
Saepius in domini serva vocata torum.
Me quaedam, memini, dominam captiva vocabat:
'Servitio' dixi 'nominis addis onus.'
Per tamen ossa viri subito male tecta sepulcro,
Semper iudiciis ossa verenda meis,
Perque trium fortes animas, mea numina, fratrum,
Qui bene pro patria cum patriaque iacent,
Perque tuum nostrumque caput, quae iunximus una,
Perque tuos enses, cognita tela meis,
Nulla Mycenaeum sociasse cubilia mecum
Iuro: fallentem deseruisse velis!
Si tibi nunc dicam 'fortissime, tu quoque iura
Nulla tibi sine me gaudia facta', neges.
At Danai maerere putant: tibi plectra moventur,
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et quisquam quaerit, quare pugnare recuses!
Pugna nocet, citharae noxque Venusque iuvant;
Tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,
Threiciam digitis increpuisse lyram,
Quam manibus clipeos et acutae cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant,
Partaque bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas,
Cumque mea patria laus tua victa iacet?
Di melius! validoque, precor, vibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus!

Mittite me, Danai! dominum legata rogabo
  Multaque mandatis oscula mixta feram;
Plus ego quam Phoenix, plus quam facundus Ulixes,
  Plus ego quam Teucri, credite, frater agam:
Est aliquid, collum solitis tetigisse lacertis,
  Praesentisque oculos admonuisse sui!
Sis licet inmitis matrisque ferocior undis,
  Ut taceam, lacrimis conminuere meis.
Nunc quoque (sic omnes Peleus pater inpleat annos,
  Sic eat auspiciis Pyrrhus ad arma tuis!)
Respice sollicitam Briseida, fortis Achille,
  Nec miseram lenta ferreus ure mora,
Aut, si versus amor tuus est in taedia nostri,
  Quam sine te cogis vivere, coge mori!
Utque facis, coges: abiit corpusque colorque;
  Sustinet hoc animae spes tamen una tui,
Qua si destituor, repetam fratresque virumque;
  Nec tibi magnificum femina iussa mori.
Cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro:
  Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si dea passa fuisset,
  Ensis in Atridae pectus iturus erat!
A! potius serves nostram, tua munera, vitam!
  Quod dederas hosti victor, amica rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia praebent
  Pergama: materiam caedis ab hoste pete;
Me modo, sive paras inpellere remige classem,
  Sive manes, domini iure venire iube!

PHAEDRA HIPPOLYTO.

III. Quam nisi tu dederis, cariturast ipsa, salutem
  Mittit Amazonio Cressa puella viro.
Perlege, quodcumquest! quid epistula lecta nocebit?
  Te quoque in hac aliquid quod iuvet esse potest:
His arcana notis terra pelagoque feruntur;
  Inspicit acceptas hostis ab hoste notas.
Ter tecum conata loqui ter inutilis haesit

Lingua, ter in primo destitit ore sonus.
Qua licet et sequitur pudor, est miscendus amori;
Dicere quae puduit, scribere iussit amor.
Quidquid Amor iussit, non est contemnere tutum:
Regnat et in dominos ius habet ille deos.
Ille mihi primo dubitanti scribere dixit:
'Scribe! dabit victas ferreus ille manus.'
Adsit et, ut nostras avido fovet igne medullas,
Figat sic animos in mea vota tuos!
Non ego nequitia socialia foedera rumpam:
(Fama, velim quaeras, crimine nostra vacat)
Venit amor gravius, quo serius: urimur intus;
Urimur, et caecum pectora vulnus habent.
Scilicet ut teneros laedunt iuga prima iuvencos,
Frenaque vix patitur de grege captus equus,
Sic male vixque subit primos rude pectus amores,
Sarcinaque haec animo non sedet apta meo.
Ars fit, ubi a teneris crimen condiscitur annis;
Quae venit exacto tempore, peius amat.
Tu nova servatae carpes libamina famae,
Et pariter nostrum fiet uterque nocens:
Est aliquid, plenis pomaria carpere ramis
Et tenui primam delegere ungue rosam.
Si tamen ille prior, quo me sine crimine gessi,
Candor ab insolita labe notandus erat,
At bene successit, digno quod adurimur igni:
Peius adulterio turpis adulter obest;
Si mihi concedat Iuno fratremque virumque,
Hippolytum videor praepositura Iovi.
Iam quoque, vix credes, ignotas mutor in artes:
Est mihi per saevas impetus ire feras;
Iam mihi prima deast arcu praesignis adunco
Delia: iudicium subsequor ipsa tuum.
In nemus ire libet pressisque in retia cervis
Hortari celeris per iuga summa canes
Aut tremulum excusso iaculum vibrare lacerto
Aut in graminea ponere corpus humo;

Saepe iuvat versare leves in pulvere currus
Torquentem frenis ora fugacis equi;
Nunc feror, ut Bacchi furiis Eleleides actae,
*Quaeque sub Idaeo tympana colle movent,
Aut quas semideae dryades Faunique bicornes
Numine contactas attonuere suo.
Namque mihi referunt, cum se furor ille remisit,
Omnia; me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc generis fato reddamus amorem,
Et Venus ex tota gente tributa petat:
Iuppiter Europen (primast ea gentis origo)
Dilexit, tauro dissimulante deum;
Pasiphae mater, decepto subdita tauro,
Enixast utero crimen onusque suo;
Perfidus Aegides, ducentia fila secutus,
Curva meae fugit tecta sororis ope.
En, ego nunc, ne forte parum Minoia credar,
In socias leges ultima gentis eo!
Hoc quoque fatalest: placuit domus una duabus;
Me tua forma capit, capta parente soror;
Thesides Theseusque duas rapuere sorores:
Ponite de nostra bina tropaea domo!
Tempore quo nobis initast Cerealis Eleusin,
(Gnosia me vellem detinuisset humus!
Tunc mihi praecipue, nec non tamen ante, placebas)
Acer in extremis ossibus haesit amor.
Candida vestis erat, praecincti flore capilli,
Flava verecundus tinxerat ora rubor,
Quemque vocant aliae vultum rigidumque trucemque,
Pro rigido Phaedra iudice fortis erat.
Sint procul a nobis iuvenes ut femina compti!
Fine coli modico forma virilis amat.
Te tuus iste rigor positique sine arte capilli
Et levis egregio pulvis in ore decet:
Sive ferocis equi luctantia colla recurvas,
Exiguo flexos miror in orbe pedes;
Seu lentum valido torques hastile lacerto,

Ora ferox in se versa lacertus habet;
Sive tenes lato venabula cornea ferro —
Denique nostra iuvat lumina, quidquid agis.
Tu modo duritiam silvis depone iugosis!
Non sum materia digna perire tua.
Quid iuvat incinctae studia exercere Dianae
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est:
Haec reparat vires fessaque membra novat;
Arcus, (et arma tuae tibi sunt imitanda Dianae)
Si numquam cesses tendere, mollis erit.
Clarus erat silvis Cephalus, multaeque per herbas
Conciderant illo percutiente ferae,
Nec tamen Aurorae male se praebebat amandum:
Ibat ad hunc sapiens a sene diva viro;
Saepe sub ilicibus Venerem Cinyraque creatum
Sustinuit positos quaelibet herba duos;
Arsit et Oenides in Maenalia Atalanta:
Illa ferae spolium pignus amoris habet;
Nos quoque iam primum turba numeremur in ista!
Si Venerem tollas, rustica silva tuast.
Ipsa comes veniam, nec me latebrosa movebunt
Saxa neque obliquo dente timendus aper.
Aequora bina suis obpugnant fluctibus Isthmon,
Et tenuis tellus audit utrumque mare:
Hic tecum Troezena colam, Pittheia regna;
Iam nunc est patria gratior illa mea.
Tempore abest aberitque diu Neptunius heros:
Illum Pirithoi detinet ora sui;
Praeposuit Theseus, nisi si manifesta negamus,
Pirithoum Phaedrae Pirithoumque tibi.
Sola nec haec ad nos iniuria venit ab illo,
In magnis laesi rebus uterque sumus:
Ossa mei fratris clava perfracta trinodi
Sparsit humi, soror est praeda relicta feris;
Prima securigeras inter virtute puellas
Te peperit, nati digna vigore parens;

Si quaeras, ubi sit, Theseus latus ense peregit:
Nec tanto mater pignore tuta fuit,
At ne nupta quidem taedaque accepta iugali;
Cur, nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit et fratres ex me tibi, quos tamen omnis
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi, pulcherrime rerum,
In medio nisu viscera rupta forent!
I nunc, sic meriti lectum reverere parentis,
Quem fugit et factis abdicat ipse suis!
Nec, quia privigno videar coitura noverca,
Terruerint animos nomina vana tuos!
Ista vetus pietas, aevo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente fuit;
Iuppiter esse pium statuit, quodcumque iuvaret,
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena,
Inposuit nodos cui Venus ipsa suos.
Nec labor est celare: licet; pete munus! ab illa
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexos aliquis, laudabimur ambo:
Dicar privigno fida noverca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua, non custos decipiendus erit;
Ut tenuit domus una duos, domus una tenebit;
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis;
Tutus eris mecum laudemque merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum properataque foedera iunge:
Qui mihi nunc saevit, sic tibi parcat Amor!
Non ego dedignor supplex humilisque precari.
Heu! ubi nunc fastus altaque verba? iacent!
Et pugnare diu nec me submittere culpae
Certa fui, certi siquid haberet amor:
Victa precor genibusque tuis regalia tendo
Bracchia! quid deceat, non videt ullus amans.
Depuduit, profugusque pudor sua signa relinquit.

Da veniam fassae duraque corda doma!
Quod mihi sit genitor, qui possidet aequora, Minos,
Quod veniant proavi fulmina torta manu,
Quod sit avus radiis frontem vallatus acutis,
Purpureo tepidum qui movet axe diem,
Nobilitas sub amore iacet: miserere priorum
Et, mihi si non vis parcere, parce meis!
Est mihi dotalis tellus Iovis insula, Crete:
Serviat Hippolyto regia tota meo!
Flecte, ferox, animos! potuit corrumpere taurum
Mater: eris tauro saevior ipse truci?
Per Venerem, parcas, oro, quae plurima mecumst!
Sic numquam, quae te spernere possit, ames;
Sic tibi secretis agilis dea saltibus adsit,
Silvaque perdendas praebeat alta feras;
Sic faveant Satyri montanaque numina Panes,
Et cadat adversa cuspide fossus aper;
Sic tibi dent nymphae, quamvis odisse puellas
Diceris, arentem quae levet unda sitim!
Addimus his precibus lacrimas quoque: verba precantis
Perlegis et lacrimas finge videre meas!

OENONE PARIDI.

V. *[Nympha suo Paridi, quamvis suus esse recuset,
Mittit ab Idaeis verba legenda jugis.]*
Perlegis? an coniunx prohibet nova? perlege! non est
Ista Mycenaea littera facta manu.
Pegasis Oenone, Phrygiis celeberrima silvis,
Laesa queror de te, si sinis, ipsa meo.
Quis deus opposuit nostris sua numina votis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quidquid patiare, ferendumst;
Quae venit indigno poena, dolenda venit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Edita de magno flumine nympha fui;
Qui nunc Priamides, (absit reverentia vero!)
Servus eras: servo nubere nympha tuli.

Saepe greges inter requievimus arbore tecti,
   Mixtaque cum foliis praebuit herba torum;
Saepe super stramen faenoque iacentibus alto
   Defensast humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus venatibus aptos,
   Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia saepe comes maculis distincta tetendi,
   Saepe citos egi per iuga longa canes.
Incisae servant a te mea nomina fagi,
   Et legor Oenone falce notata tua,
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt:
   Crescite et in titulos surgite recta meos!
*[Populus est, memini, fluviali consita rivo,
   Est in qua nostri littera scripta memor:]*
Popule, vive, precor, quae consita margine ripae
   Hoc in rugoso cortice carmen habes:
'Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
   Ad fontem Xanthi versa recurret aqua.'
Xanthe, retro propera, versaeque recurrite lymphae!
   Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miserae mihi dixit, ab illa
   Pessima mutati coepit amoris hiemps,
Qua Venus et Iuno sumptisque decentior armis
   Venit in arbitrium nuda Minerva tuum.
Attoniti micuere sinus, gelidusque cucurrit,
   Ut mihi narrasti, dura per ossa tremor;
Consului (neque enim modice terrebar) anusque
   Longaevosque senes: constitit esse nefas.
Caesa abies, sectaeque trabes, et classe parata
   Caerula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens: hoc saltim parce negare!
   Praeterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti et nostros vidisti flentis ocellos:
   Miscuimus lacrimas maestus uterque suas;
Non sic adpositis vincitur vitibus ulmus,
   Ut tua sunt collo bracchia nexa meo.
A! quotiens, cum te vento quererere teneri,

Riserunt comites (ille secundus erat);
Oscula dimissae quotiens repetita dedisti;
Quam vix sustinuit dicere lingua 'vale'!
Aura levis rigido pendentia lintea malo
Suscitat, et remis eruta canet aqua:
Prosequor infelix oculis abeuntia vela,
Qua licet, et lacrimis umet harena meis,
Utque celer venias, virides Nereidas oro:
Scilicet ut venias in mea damna celer.
Votis ergo meis alii rediture redisti?
Ei mihi! pro dira paelice blanda fui!
Adspicit inmensum moles nativa profundum:
(Mons fuit; aequoreis illa resistit aquis
Hinc ego vela tuae cognovi prima carinae,
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror, in summa fulsit mihi purpura prora:
Pertimui; cultus non erat ille tuus.
Fit propior terrasque cita ratis attigit aura:
Femineas vidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat? quid enim furiosa morabar?
Haerebat gremio turpis amica tuo!
Tunc vero rupique sinus et pectora planxi
Et secui madidas ungue rigente genas
Inplevique sacram querulis ululatibus Iden:
Illuc has lacrimas in mea saxa tuli.
Sic Helene doleat desertaque coniuge ploret,
Quaeque prior nobis intulit, ipsa ferat!
Nunc tibi conveniunt, quae te per aperta sequantur
Aequora legitimos destituantque viros;
At cum pauper eras armentaque pastor agebas,
Nulla nisi Oenone pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus nymphae socer esse recuset,
Aut Hecubae fuerim dissimulanda nurus;
Dignaque sum et cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas possint sceptra decere, manus;

Nec me, faginea quod tecum fronde iacebam,
  Despice: purpureo sum magis apta toro;
Denique tutus amor meus est: tibi nulla parantur
  Bella, nec ultrices advehit unda rates.
Tyndaris infestis fugitiva reposcitur armis:
  Hac venit in thalamos dote superba tuos.
Quae si sit Danais reddenda, vel Hectora fratrem,
  Vel cum Deiphobo Polydamanta roga;
Quid gravis Antenor, Priamus quid suadeat ipse,
  Consule, quis aetas longa magistra fuit!
* Turpe rudimentum, patriae praeponere raptam;
  Causa pudenda tuast: iusta vir arma movet.
Nec tibi, si sapias, fidam promitte Lacaenam,
  Quae sit in amplexus tam cito versa tuos!
Ut minor Atrides temerati foedera lecti
  Clamat et externo laesus amore dolet,
Tu quoque clamabis: nulla reparabilis arte
  Laesa pudicitiast; deperit illa semel.
Ardet amore tui? sic et Menelaon amavit:
  Nunc iacet in viduo credulus ille toro.
Felix Andromache, certo bene nupta marito!
  Uxor ad exemplum fratris habenda fui;
Tu levior foliis, tum cum sine pondere suci
  Mobilibus ventis arida facta volant;
Et minus est in te quam summa pondus arista,
  Quae levis adsiduis solibus usta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat,
  Sic mihi diffusis vaticinata comis:
'Quid facis, Oenone? quid harenae semina mandas?
  Non profecturis litora bubus aras.
Graia iuvenca venit, quae te patriamque domumque
  Perdat! io! prohibe! Graia iuvenca venit!
Dum licet, obscenam ponto demergite puppim!
  Heu! quantum Phrygii sanguinis illa vehit!'
Dixerat; in cursu famulae rapuere furentem,
  At mihi flaventes diriguere comae.
A! nimium miserae vates mihi vera fuisti:

Possidet, en, saltus Graia iuvenca meos!
Sit facie quamvis insignis, adultera certest:
Deseruit socios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus, (nisi nomine fallor:
Nescio quis Theseus) abstulit ante sua:
A iuvene et cupido credatur reddita virgo?
Unde hoc conpererim tam bene, quaeris? amo.
Vim licet appelles et culpam nomine veles:
Quae totiens raptast, praebuit ipsa rapi;
At manet Oenone fallenti casta marito:
Et poteras falli legibus ipse tuis!
Me Satyri celeres (silvis ego tecta latebam)
Quaesierunt rapido, turba proterva, pede
Cornigerumque caput pinu praecinctus acuta
Faunus in inmensis, qua tumet Ida, iugis.
Me fide conspicuus Troiae munitor amavit:
Ille meae spolium virginitatis habet,
Id quoque luctando; rupi tamen ungue capillos,
Oraque sunt digitis aspera facta meis;
Nec pretium stupri gemmas aurumque poposci:
Turpiter ingenuum munera corpus emunt;
Ipse, ratus dignam, medicas mihi tradidit artes
Admisitque meas ad sua dona manus:
Quaecumque herba potens ad opem radixque medendo
Utilis in toto nascitur orbe, meast.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis!
Deficior prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis vaccas pavisse Pheraeas
Fertur et e nostro saucius igne fuit.
Quod nec graminibus tellus fecunda creandis
Nec deus, auxilium tu mihi ferre potes;
Et potes, et merui: dignae miserere puellae!
Non ego cum Danais arma cruenta fero;
Sed tua sum tecumque fui puerilibus annis
Et tua, quod superest temporis, esse precor.

HYPSIPYLE IASONI.

VI. *[Lemnias Hypsipyle, Bacchi genus, Aesone nato
Dicit, et in verbis pars quota mentis erat:]*
Litora Thessaliae reduci tetigisse carina
Diceris auratae vellere dives ovis.
Gratulor incolumi, quantum sinis; hoc tamen ipsa
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam ne pacta tibi praeter mea regna redires,
Cum cuperes, ventos non habuisse potes.
Quamlibet adverso signetur epistula vento:
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior de te quam littera venit:
Isse sacros Martis sub iuga panda boves,
Seminibus iactis segetes adolesse virorum
Inque necem dextra non eguisse tua,
Pervigilem spolium pecudis servasse draconem,
Rapta tamen forti vellera fulva manu?
Haec ego si possem timide credentibus 'ista
Ipse mihi scripsit' dicere, quanta forem!
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli!
Barbara narratur venisse venefica tecum,
In mihi promissi parte recepta tori.
Credula res amor est: utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse virum!
Nuper ab Haemoniis hospes mihi Thessalus oris
Venerat, et tactum vix bene limen erat,
'Aesonides' dixi 'quid agit meus?' ille pudore
Haesit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui tunicisque a pectore ruptis
'Vivit? an' exclamo 'me quoque fata vocant?'
'Vivit' ait; timidumque mihi iurare coegi:
Vix mihi teste deo credita vita tuast.
[Utque animus rediit, tua facta requirere coepi.
Narrat aeripedes Martis arasse boves,
Vipereos dentes in humum pro semine iactos,
Et subito natos arma tulisse viros:

Terrigenas populos civili Marte peremptos
Inplesse aetatis fata diurna suae.
Devictus serpens. iterum, si vivat Iason,
Quaerimus; alternant spesque timorque fidem.]
Singula dum narrat, studio cursuque loquendi
Detegit ingenio vulnera nostra suo.
Heu! ubi pacta fides? ubi conubialia iura
Faxque sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furto tibi cognita: pronuba Iuno
Adfuit et sertis tempora vinctus Hymen;
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erinys
Praetulit infaustas sanguinulenta faces.
Quid mihi cum Minyis, quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria, navita Tiphy, mea?
Non erat hic aries villo spectabilis aureo,*
Nec senis Aeetae regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mala fata trahebant).
Hospita feminea pellere castra manu,
Lemniadesque viros, nimium quoque, vincere norunt:
Milite tam forti vita tuenda fuit!
Urbe virum vidi: tectoque animoque recepi!
Hic tibi bisque aestas bisque cucurrit hiemps.
Tertia messis erat, cum tu dare vela coactus
Inplesti lacrimis talia verba tuis:
'Abstrahor, Hypsipyle, sed dent modo fata recursus!
Vir tuus hinc abeo, vir tibi semper ero;
Quod tamen e nobis gravida celatur in alvo,
Vivat, et eiusdem simus uterque parens!'
Hactenus, et lacrimis in falsa cadentibus ora
Cetera te memini non potuisse loqui;
Ultimus e sociis sacram conscendis in Argon.
Illa volat; ventus concava vela tenet;
Caerula propulsae subducitur unda carinae:
Terra tibi, nobis adspiciuntur aquae.
In latus omne patens turris circumspicit undas;
Huc feror, et lacrimis osque sinusque madent.
Per lacrimas specto, cupidaeque faventia menti

Longius adsueto lumina nostra vident.
Adde preces castas inmixtaque vota timori,
Nunc quoque te salvo persoluenda mihi!
Vota ego persolvam? votis Medea fruetur!
Cor dolet, atque ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis, vivum quod Iasona perdo?
Hostia pro damnis concidat icta meis?
Non equidem secura fui semperque verebar,
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum.
Argolidas timui: nocuit mihi barbara paelex!
Non expectata vulnus ab hoste tuli.
Nec facie meritisque placet, sed carmina novit
Diraque cantata pabula falce metit:
Illa reluctantem cursu deducere Lunam
Nititur et tenebris abdere Solis equos;
Illa refrenat aquas obliquaque flumina sistit;
Illa loco silvas vivaque saxa movet;
Per tumulos errat passis discincta capillis
Certaque de tepidis colligit ossa rogis.
Devovet absentis simulacraque cerea figit,
Et miserum tenuis in iecur urget acus,
Et quae nescierim melius: male quaeritur herbis,
Moribus et forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti thalamoque relictus in uno
Inpavidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ita te iuga ferre coegit
Quaque feros anguis, te quoque mulcet ope.
Adde, quod adscribi factis procerumque tuisque
Se facit et titulo coniugis uxor obest.
Atque aliquis Peliae de partibus acta venenis
Inputat et populum, qui sibi credat, habet:
'Non haec Aesonides, sed Phasias Aeetine
Aurea Phrixeae terga revellit ovis.'
Non probat Alcimede mater tua (consule matrem),
Non pater, a gelido cui venit axe nurus;
Illa sibi Tanai Scythiaeque paludibus udae
Quaerat et a patria Phasidis usque virum!

Mobilis Aesonide vernaque incertior aura,
Cur tua polliciti pondere verba carent?
Vir meus hinc ieras, vir non meus inde redisti:
Sim reducis coniunx, sicut euntis eram!
Si te nobilitas generosaque nomina tangunt,
En, ego Minoo nata Thoante feror;
Bacchus avus: Bacchi coniunx redimita corona
Praeradiat stellis signa minora suis.
Dos tibi Lemnos erit, terra ingeniosa colenti;
Me quoque res talis inter habere potes.
Nunc etiam peperi: gratare ambobus, Iason!
Dulce mihi gravidae fecerat auctor onus.
Felix in numero quoque sum prolemque gemellam,
Pignora Lucina bina favente dedi.
Si quaeris, cui sint similes, cognosceris illis:
Fallere non norunt; cetera patris habent;
Legatos quos paene dedi pro matre ferendos,
Sed tenuit coeptas saeva noverca vias.
Medeam timui: plus est Medea noverca;
Medeae faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quae fratris potuit lacerata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen, o demens Colchisque ablate venenis,
Diceris Hypsipyles praeposuisse toro!
Turpiter illa virum cognovit adultera virgo:
Me tibi teque mihi taeda pudica dedit;
Prodidit illa patrem: rapui de clade Thoanta;
Deseruit Colchos: me mea Lemnos habet.
Quid refert, scelerata piam si vincet et ipso
Crimine dotatast emeruitque virum?
Lemniadum facinus culpo, non miror, Iason:
Quamlibet infirmis iste dat arma dolor.
Dic age, si ventis, ut oportuit, actus iniquis
Intrasses portus tuque comesque meos,
Obviaque exissem fetu comitante gemello,
(Hiscere nempe tibi terra roganda fuit!)
Quo vultu natos, quo me, scelerate, videres?

Perfidiae pretio qua nece dignus eras?
Ipse quidem per me tutus sospesque fuisses,
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego;
Paelicis ipsa meos inplessem sanguine vultus,
Quosque veneficiis abstulit illa suis.
Medeae Medea forem! quodsi quid ab alto
Iustus adest votis Iuppiter ipse meis,
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoque subnuba nostri
Maereat et leges sentiat ipsa suas;
Utque ego destituor coniunx materque duorum,
A totidem natis orba sit illa viro;
Nec male parta diu teneat peiusque relinquat:
Exulet et toto quaerat in orbe fugam!
Quam fratri germana fuit miseroque parenti
Filia, tam natis, tam sit acerba viro;
Cum mare, cum terras consumpserit, aera temptet;
Erret inops, exspes, caede cruenta sua!
Haec ego, coniugio fraudata Thoantias oro.
Vivite devoto nuptaque virque toro!

DIDO AENEAE.

VII. *[Accipe, Dardanide, moriturae carmen Elissae;
Quae legis, a nobis ultima verba legis:]*
Sic ubi fata vocant, udis abiectus in herbis
Ad vada Maeandri concinit albus olor;
Nec quia te nostra sperem prece posse moveri,
Adloquor (adverso movimus ista deo),
Sed merita et famam corpusque animumque pudicum
Cum male perdiderim, perdere verba levest.
Certus es ire tamen miseramque relinquere Didon,
Atque idem venti vela fidemque ferent?
Certus es, Aenea, cum foedere solvere naves
Quaeque ubi sint nescis, Itala regna sequi?
Nec nova Carthago, nec te crescentia tangunt
Moenia nec sceptro tradita summa tuo?
Facta fugis, facienda petis: quaerenda per orbem
Altera, quaesitast altera terra tibi.

Ut terram invenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arva tenenda dabit?
Alter amor tibi restat? habendast altera Dido?
Quamque iterum fallas, altera danda fides?
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem
Et videas populos altus ab arce tuos?
Omnia ut eveniant, nec te tua vota morentur,
Unde tibi, quae te sic amet, uxor erit?
Uror, ut inducto ceratae sulpure taedae:
*[Ut pia fumosis addita tura focis.
Aeneas oculis semper vigilantis inhaeret,]*
Aenean animo noxque diesque refert.
Ille quidem male gratus et ad mea munera surdus
Et quo, si non sim stulta, carere velim:
Non tamen Aenean, quamvis male cogitat, odi,
Sed queror infidum questaque peius amo.
Parce, Venus, nurui, durumque amplectere fratrem,
Frater Amor! castris militet ille tuis!
Aut ego, quae coepi (neque enim dedignor) amare,
(Materiam curae praebeat ille meae!)
Fallor, et ista mihi falso iactatur imago:
Matris ab ingenio dissidet ille suae.
Te lapis et montes innataque rupibus altis
Robora, te saevae progenuere ferae,
Aut mare, quale vides agitari nunc quoque ventis,
Quo tamen adversis fluctibus ire paras!
Quo fugis? obstat hiemps. hiemis mihi gratia prosit!
Adspice, ut eversas concitet Eurus aquas!
Quod tibi malueram, sine me debere procellis:
Iustior est animo ventus et unda tuo.
Non ego sum tanti, (quidni cuncteris, inique?)
Ut pereas, dum me per freta longa fugis.
Exerces pretiosa odia et constantia magno,
Si, dum me careas, est tibi vile mori:
Iam venti ponent, strataque aequaliter unda
Caeruleis Triton per mare curret equis.
Tu quoque cum ventis utinam mutabilis esses!

Et, nisi duritia robora vincis, eris.
Quid, si nescires, insana quid aequora possunt?
Expertae totiens, tam male, credis aquae!
Ut, pelago suadente etiam, retinacula solvas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec violasse fidem temptantibus aequora prodest:
Perfidiae poenas exigit ille locus,
Praecipue cum laesus amor, quia mater Amorum
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam, timeo, noceamve nocenti,
Neu bibat aequoreas naufragus hostis aquas.
Vive, precor! sic te melius quam funere perdam:
Tu potius leti causa ferere mei.
Finge, age, te rapido (nullum sit in omine pondus!)
Turbine deprendi: quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsae periuria linguae
Et Phrygia Dido fraude coacta mori;
Coniugis ante oculos deceptae stabit imago
Tristis et effusis sanguinulenta comis.
Quid tantist ut tum 'merui! concedite!' dicas,
Quaeque cadent, in te fulmina missa putes?
Da breve saevitiae spatium pelagique tuaeque:
Grande morae pretium tuta futura viast!
Nec mihi tu curae; puero parcatur Iulo!
Te satis est titulum mortis habere meae.
Quid puer Ascanius, quid di meruere Penates?
Ignibus ereptos obruet unda deos!
Sed neque fers tecum, nec, quae mihi, perfide, iactas,
Presserunt umeros sacra paterque tuos.
Omnia mentiris, neque enim tua fallere lingua
Incipit a nobis, primaque plector ego:
Si quaeras, ubi sit formosi mater Iuli,
Occidit a duro sola relicta viro.
Haec mihi narraras: at me movere! merentem
Ure: minor culpa poena futura meast.
Nec mihi mens dubiast, quin te tua numina damnent:
Per mare, per terras septima iactat hiemps.

Fluctibus eiectum tuta statione recepi
  Vixque bene audito nomine regna dedi.
His tamen officiis utinam contenta fuissem,
  Et mihi concubitus fama sepulta foret!
Illa dies nocuit, qua nos declive sub antrum
  Caeruleus subitis conpulit imber aquis.
Audieram vocem: nymphas ululasse putavi;
  Eumenides fatis signa dedere meis.
Exige, laese pudor, poenas! violate Sychaei . . . . .
  Ad quas, me miseram, plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in aede Sychaeus
  (Oppositae frondes velleraque alba tegunt):
Hinc ego me sensi noto quater ore citari;
  Ipse sono tenui dixit 'Elissa, veni!'
Nulla morast, venio, venio tibi dedita coniunx;
  Sum tamen admissi tarda pudore mei.
Da veniam culpae! decepit idoneus auctor:
  Invidiam noxae detrahit ille meae.
Diva parens seniorque pater, pia sarcina nati,
  Spem mihi mansuri rite dedere viri;
Si fuit errandum, causas habet error honestas:
  Adde fidem, nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum vitaeque novissima nostrae
  Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor:
Occidit internas coniunx mactatus ad aras,
  Et sceleris tanti praemia frater habet;
Exul agor cineresque viri patriamque relinquo
  Et feror in duras hoste sequente vias;
Adplicor ignotis fratrique elapsa fretoque
  Quod tibi donavi, perfide, litus emo;
Urbem constitui lateque patentia fixi
  Moenia finitimis invidiosa locis.
Bella tument: bellis peregrina et femina temptor,
  Vixque rudis portas urbis et arma paro;
Mille procis placui, qui me coiere querentes
  Nescio quem thalamis praeposuisse suis:
Quid dubitas vinctam Gaetulo tradere Iarbae?

Praebuerim sceleri bracchia nostra tuo.
Est etiam frater, cuius manus inpia possit
Respergi nostro, sparsa cruore viri.
Pone deos et quae tangendo sacra profanas!
Non bene caelestis inpia dextra colit;
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Paenitet elapsos ignibus esse deos.
Forsitan et gravidam Didon, scelerate, relinquas,
Parsque tui lateat corpore clausa meo
Accedet fatis matris miserabilis infans,
Et nondum nati funeris auctor eris,
Cumque parente sua frater morietur Iuli,
Poenaque conexos auferet una duos.
'Sed iubet ire deus.' vellem, vetuisset adire,
Punica nec Teucris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe deo ventis agitaris iniquis
Et teris in rapido tempora longa freto!
Pergama vix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si vivo quanta fuere forent!
Non patrium Simoenta petis, sed Thybridas undas:
Nempe ut pervenias, quo cupis, hospes eris;
Utque latet vitatque tuas abstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
Hos potius populos in dotem, ambage remissa,
Accipe et advectas Pygmalionis opes;
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem
Iamque locum regis sceptraque sacra tene!
Si tibi mens avidast belli, si quaerit Iulus,
Unde suo partus Marte triumphus eat,
Quem superet, nequid desit, praebebimus hostem:
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Tu modo, per matrem fraternaque tela, sagittas,
Perque fugae comites, Dardana sacra, deos,
(Sic superent, quoscumque tua de gente reportas,
Mars ferus et damni sit modus ille tui,
Ascaniusque suos feliciter inpleat annos,
Et senis Anchisae molliter ossa cubent!)

Parce, precor, domui, quae se tibi tradit habendam!
Quod crimen dicis praeter amasse meum?
Non ego sum Phthia magnisque oriunda Mycenis,
Nec steterunt in te virque paterque meus.
Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar:
Dum tua sit, Dido quidlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum plangentia litus:
Temporibus certis dantque negantque viam;
Cum dabit aura viam, praebebis carbasa ventis:
Nunc levis eiectam continet alga ratem.
Tempus ut observem, manda mihi: serius ibis,
Nec te, si cupies, ipsa manere sinam.
Et socii requiem poscunt, laniataque classis
Postulat exiguas semirefecta moras;
Pro meritis et siqua tibi debebimus ultro,
Pro spe coniugii tempora parva peto,
Dum freta mitescunt et amor, dum tempore et usu
Fortiter edisco tristia posse pati.
Si minus, est animus nobis effundere vitam:
In me crudelis non potes esse diu.
Adspicias utinam, quae sit scribentis imago:
Scribimus, et gremio Troicus ensis adest,
Perque genas lacrimae strictum labuntur in ensem,
Qui iam pro lacrimis sanguine tinctus erit.
Quam bene conveniunt fato tua munera nostro!
Instruis inpensa nostra sepulcra brevi.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo:
Ille locus saevi vulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna, meae male conscia culpae,
Iam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar Elissa Sychaei,
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit:
'Praebuit Aeneas et causam mortis et ensem;
Ipsa sua Dido concidit usa manu.'

HERMIONE ORESTI.

VIII. *[Adloquor Hermione nuper fratremque virumque.
Nunc fratrem; nomen coniugis alter habet:]*
Pyrrhus Achillides, animosus imagine patris,
Inclusam contra iusque piumque tenet.
Quod potui, renui, ne non invita tenerer;
Cetera femineae non valuere manus.
'Quid facis, Aeacide? non sum sine vindice;' dixi
'Haec tibi sub dominost, Pyrrhe, puella suo.'
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid gravius capta Lacedaemone serva tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen vexavit Achaia victrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu, cura mei si te pia tangit, Oreste,
Inice non timidas in tua iura manus!
An siquis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feres, rapta coniuge lentus eris?
Sit socer exemplo, nuptae repetitor ademptae,
*[Cui pia militiae causa puella fuit!
Si socer ignavus vidua stertisset in aula,]*
Nupta foret Paridi mater, ut ante fuit.
Nec tu mille rates sinuosaque vela pararis
Nec numeros Danai militis, ipse veni!
Sic quoque eram repetenda tamen, nec turpe marito,
Aspera pro caro bella tulisse toro;
Quid, quod avus nobis idem Pelopeius Atreus,
Et, si non esses vir mihi, frater eras!
Vir, precor, uxori, frater succurre sorori!
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus, vita gravis auctor et annis,
Tradidit: arbitrium neptis habebat avus;
At pater Aeacidae promiserat inscius acti:
Plus quoque, qui prior est ordine, posset avus!
Cum tibi nubebam, nulli mea taeda nocebat;
Si iungar Pyrrho, tu mihi laesus eris.

Et pater ignoscet nostro Menelaus amori:
Succubuit telis praepetis ipse dei;
Quem sibi permisit, genero concedet amorem;
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater est; quas egerat olim
Dardanius partis advena, Pyrrhus agit.
Ille licet patriis sine fine superbiat actis:
Et tu, quae referas facta parentis, habes.
Tantalides omnis ipsumque regebat Achillem;
Hic pars militiae, dux erat ille ducum.
Tu quoque habes proavum Pelopem Pelopisque parentem;
Si melius numeres, a Iove quintus eris.
Nec virtute cares! arma invidiosa tulisti:
Sed tu quid faceres? induit illa pater.
Materia vellem fortis meliore fuisses:
Non lectast operi, sed data causa tuo.
Hanc tamen inplesti, iuguloque Aegisthus aperto
Tecta cruentavit, quae pater ante tuus.
Increpat Aeacides laudemque in crimina vertit,
Et tamen adspectus sustinet ille meos.
Rumpor, et ora mihi pariter cum mente tumescunt,
Pectoraque inclusis ignibus usta dolent:
Hermione coram quisquamne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt vires, nec ferus ensis adest!
Flere licet certe: flendo defundimus iram,
Perque sinum lacrimae fluminis instar eunt;
Has solas habeo semper semperque profundo:
Ument incultae fonte perenne genae.
Num generis fato, quod nostros errat in annos,
Tantalides matres apta rapina sumus?
Non ego fluminei referam mendacia cygni
Nec querar in plumis delituisse Iovem;
Qua duo porrectus longe freta distinet Isthmos,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis;
Castori Amyclaeo et Amyclaeo Polluci
Reddita Mopsopia Taenaris urbe soror;
Taenaris Idaeo trans aequora ab hospite rapta

Argolicas pro se vertit in arma manus!
Vix equidem memini, memini tamen: omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant;
Flebat avus Phoebeque soror fratresque gemelli,
Orabat superos Leda suumque Iovem;
Ipsa ego, non longos etiamtunc scissa capillos,
Clamabam 'sine me, me sine, mater, abis?'
Nam coniunx aberat! — ne non Pelopeia credar,
Ecce, Neoptolemo praeda parata fui.
Pelides utinam vitasset Apollinis arcus!
Damnaret nati facta proterva pater:
Nec quondam placuit nec nunc placuisset Achilli
Abducta viduum coniuge flere virum.
Quae mea caelestis iniuria fecit iniquos,
Quodve mihi miserae sidus obesse querar?
Parva mea sine matre fui, pater arma ferebat,
Et duo cum vivant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis, mea mater, in annis
Incerto dictas ore puella tuli,
Non ego captavi brevibus tua colla lacertis
Nec gremio sedi sarcina grata tuo;
Non cultus tibi cura mei, nec pacta marito
Intravi thalamos matre parante novos.
Obvia prodieram reduci tibi (vera fatebor),
Nec facies nobis nota parentis erat:
Te tamen esse Helenen, quod eras pulcherrima, sensi;
Ipsa requirebas, quae tua nata foret.
Pars haec una mihi, coniunx bene cessit Orestes:
Is quoque, ni pro se pugnat, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce et victore parente:
Munus et a! nobis diruta Troia dedit!
Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix liberiore malo;
Nox ubi me thalamis ululantem et acerba gementem
Condidit in maesto procubuique toro,
Pro somno lacrimis oculi funguntur obortis,
Quaque licet, fugio sicut ab hoste viro.

Saepe malis stupeo rerumque oblita locique
  Ignara tetigi Scyria membra manu,
Utque nefas sensi, male corpora tacta relinquo
  Et mihi pollutas credor habere manus;
Saepe Neoptolemi pro nomine nomen Orestis
  Exit, et errorem vocis ut omen amo.
Per genus infelix iuro generisque parentem,
  Qui freta, qui terras et sua regna quatit,
Per patris ossa tui, patrui mihi, quae tibi debent,
  Quod se sub tumulo fortiter ulta iacent:
Aut ego praemoriar primoque exstinguar in aevo,
  Aut ego Tantalidae Tantalis uxor ero.

DEIANIRA HERCULI.

VIIII. *[Mittor ad Alciden a coniuge conscia mentis
  Littera, si coniunx Deianira tuast:]*
Gratulor Oechaliam titulis accedere nostris,
  Victorem victae subcubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito pervenit in urbes
  Decolor et factis infitianda tuis,
Quem numquam Iuno seriesque inmensa laborum
  Fregerit, huic Iolen inposuisse iugum.
Hoc velit Eurystheus, velit hoc germana Tonantis,
  Laetaque sit vitae labe noverca tuae,
At non ille velit, cui nox (sic creditur) una
  Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi quam Iuno, nocuit Venus: illa premendo
  Sustulit, haec humilis sub pede colla tenet.
Respice vindicibus pacatum viribus orbem,
  Qua latam Nereus caerulus ambit humum:
Se tibi pax terrae, tibi se tuta aequora debent,
  Inplesti meritis solis utramque domum;
Quod te laturumst, caelum prius ipse tulisti:
  Hercule supposito sidera fulsit Atlans.
Quid nisi notitiast misero quaesita pudori,
  Si cumulus stupri facta priora notat?
Tene ferunt geminos pressisse tenaciter angues,

Cum tener in cunis iam Iove dignus eras?
Coepisti melius, quam desinis; ultima primis
Cedunt: dissimiles hic vir et ille puer;
Quem non mille ferae, quem non Stheneleius hostis,
Non potuit Iuno vincere, vincit Amor.
At bene nupta feror, quia nominer Herculis uxor,
Sitque socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quam male inaequales veniunt ad aratra iuvenci,
Tam premitur magno coniuge nupta minor;
Non honor est sed onus species laesura ferentis:
Siqua voles apte nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, et coniuge notior hospes,
Monstraque terribiles persequiturque feras;
Ipsa domo vidua votis operata pudicis
Torqueor, infesto ne vir ab hoste cadat;
Inter serpentes aprosque avidosque leones
Iactor et haesuros terna per ora canes.
Me pecudum fibrae simulacraque inania somni
Omniaque arcana nocte petita movent;
Aucupor infelix incertae murmura famae,
Speque timor dubia spesque timore cadit.
Mater abest queriturque deo placuisse potenti,
Nec pater Amphitryon nec puer Hyllus adest;
Arbiter Eurystheus irae Iunonis iniquae
Sentitur nobis iraque longa deae.
Haec mihi ferre parum! peregrinos addis amores,
Et mater de te quaelibet esse potest.
Non ego Partheniis temeratam vallibus Augen,
Nec referam partus, Ormeni nympha, tuos;
Non tibi crimen erunt, Teuthrantia turba, sorores,
Quarum de populo nulla relicta tibist:
Una, recens crimen, referetur adultera nobis,
Unde ego sum Lydo facta noverca Lamo!
Maeandros, terris totiens errator in isdem,
Qui lassas in se saepe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo
Illo, cui caelum sarcina parva fuit.

Non puduit fortis auro cohibere lacertos,
Et solidis gemmas opposuisse toris?
Nempe sub his animam pestis Nemeaea lacertis
Edidit, unde umerus tegmina laevus habet!
*Ausus es hirsutos mitra redimire capillos!
Aptior Herculeae populus alba comae.*
Nec te Maeonia lascivae more puellae
Incingi zona dedecuisse putes?
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pavit equas?
Si te vidisset cultu Busiris in isto,
Huic victor victo nempe pudendus eras!
Detrahat Antaeus duro redimicula collo,
Ne pigeat molli subcubuisse viro!
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Diceris et dominae pertimuisse minas.
Non fugis, Alcide, victricem mille laborum
Rasilibus calathis inposuisse manum
Crassaque robusto deducis pollice fila
Aequaque formosae pensa rependis erae!
A! quotiens, digitis dum torques stamina duris,
Praevalidae fusos conminuere manus!
[Crederis infelix scuticae tremefactus habenis]
Ante pedes dominae [pertimuisse minas] . . . . .
[Eximias pompas, inmania semina laudum]
Factaque narrabis dissimulanda tibi:
Scilicet inmanes elisis faucibus hydros
Infantem caudis involuisse manum,
Ut Phegeus aper cupressifero Erymantho
Incubet et vasto pondere laedat humum.
Non tibi Threiciis adfixa penatibus ora,
Non hominum pingues caede tacentur equae
Prodigiumque triplex, armenti dives Hiberi
Geryones, quamvis in tribus unus erat,
Inque canes totidem trunco digestus ab uno
Cerberos inplicitis angue minante comis,
Quaeque redundabat fecundo vulnere serpens

Fertilis et damnis dives ab ipsa suis,
Quique inter laevumque latus laevumque lacertum
Praegrave conpressa fauce pependit onus,
Et male confisum pedibus formaque bimembri
Pulsum Thessalicis agmen equestre iugis.
Haec tu Sidonio potes insignitus amictu
Dicere? non cultu lingua retenta silet?
Se quoque nympha tuis ornavit Iardanis armis
Et tulit a capto nota tropaea viro.
I nunc, tolle animos et fortia gesta recense:
Quod tu non esses, iure vir illa fuit,
Qua tanto minor es, quanto te, maxime rerum,
Quam quos vicisti, vincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum:
Cede bonis! heres laudis amica tuae.
O pudor! hirsuti costis exuta leonis
Aspera texerunt vellera molle latus!
Falleris et nescis: non sunt spolia illa leonis,
Sed tua, tuque feri victor es, illa tui.
Femina tela tulit Lernaeis atra venenis
Ferre gravem lana vix satis apta colum
Instruxitque manum clava domitrice ferarum
Vidit et in speculo coniugis arma sui.
Haec tamen audieram; licuit non credere famae,
Et venit ad sensus mollis ab aure dolor:
Ante meos oculos adducitur advena paelex,
Nec mihi, quae patior, dissimulare licet!
Non sinis averti: mediam captiva per urbem
Invitis oculis adspicienda venit,
Nec venit incultis captarum more capillis,
Fortunam vultus fassa tegente †suam;
Ingreditur late lato spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoque cultus eras;
Dat vultum populo sublime sub Hercule victo:
Oechaliam vivo stare parente putes;
Forsitan et pulsa Aetolide Deianira
Nomine deposito paelicis uxor erit,

Eurytidosque Ioles atque Aonii Alcidae
Turpia famosus corpora iunget Hymen.
Mens fugit admonitu, frigusque perambulat artus,
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoque cum multis, sed me sine crimine amasti;
Ne pigeat, pugnae bis tibi causa fui:
Cornua flens legit ripis Achelous in udis
Truncaque limosa tempora mersit aqua;
Semivir occubuit † in letifero veneno
Nessus, et infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego haec refero? scribenti nuntia venit
Fama, virum tunicae tabe perire meae.
Ei mihi! quid feci? quo me furor egit amantem?
Inpia quid dubitas Deianira mori?
*An tuus in media coniunx lacerabitur Oeta,
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Ecquid adhuc habeo facti, cur Herculis uxor
Credar? coniugii mors mea pignus erit!
Tu quoque cognosces in me, Meleagre, sororem!
Inpia quid dubitas Deianira mori?*
Heu devota domus! solio sedet Agrios alto,
Oenea desertum nuda senecta premit;
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris,
Alter fatali vivus in igne fuit;
Exegit ferrum sua per praecordia mater.
Inpia quid dubitas Deianira mori?
Deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
Ne videar fatis insidiata tuis.
Nessus, ut est avidum percussus harundine pectus,
'Hic' dixit 'vires sanguis amoris habet.'
Inlita Nesseo misi tibi texta veneno.
Inpia quid dubitas Deianira mori?
Iamque vale, seniorque pater germanaque Gorge
Et patria et patriae frater adempte tuae,
Et tu lux oculis hodierna novissima nostris
Virque (sed o possis!) et puer Hylle, vale!

ARIADNE THESEO.

X. * [Illa relicta feris etiamnunc, inprobe Theseu,
Vivit: et haec aequa mente tulisse velis:] *
Mitius inveni quam te genus omne ferarum:
Credita non ulli quam tibi peius eram.
Quae legis, ex illo, Theseu, tibi litore mitto,
Unde tuam sine me vela tulere ratem,
In quo me somnusque meus male prodidit et tu
Per facinus somnis insidiate meis.
Tempus erat, vitrea quo primum terra pruina
Spargitur et tectae fronde queruntur aves;
Incertum vigilans a somno languida movi
Thesea prensuras semisupina manus:
Nullus erat! referoque manus iterumque retempto
Perque torum moveo bracchia: nullus erat!
Excussere metus somnum; conterrita surgo,
Membraque sunt viduo praecipitata toro:
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
Utque erat e somno turbida, rapta comast.
Luna fuit: specto, siquid nisi litora cernam;
Quod videant oculi, nil nisi litus habent.
Nunc huc, nunc illuc, et utroque sine ordine, curro;
Alta puellares tardat harena pedes.
Interea toto clamavi in litore 'Theseu':
Reddebant nomen concava saxa tuum,
Et quotiens ego te, totiens locus ipse vocabat:
Ipse locus miserae ferre volebat opem.
Mons fuit: apparent frutices in vertice rari;
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis:
Adscendo (vires animus dabat) atque ita late
Aequora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam ventis quoque sum crudelibus usa)
Vidi praecipiti carbasa tenta Noto:
Aut vidi aut tamquam quae me vidisse putarem —
Frigidior glacie semianimisque fui.
Nec languere diu patitur dolor; excitor illo,
Excitor et summa Thesea voce voco.

'Quo fugis?' exclamo 'scelerate revertere Theseu,
Flecte ratem! numerum non habet illa suum.'
Haec ego; quod voci deerat, plangore replebam:
Verbera cum verbis mixta fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Iactatae late signa dedere manus,
Candidaque inposui longae velamina virgae,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamque oculis ereptus eras: tum denique flevi;
Torpuerant molles ante dolore genae.
Quid potius facerent, quam me mea lumina flerent,
Postquam desierant vela videre tua?
Aut ego diffusis erravi sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita Baccha deo,
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi,
Quamque lapis sedes, tam lapis ipsa fui;
Saepe torum repeto, qui nos acceperat ambos,
Sed non acceptos exhibiturus erat,
Et tua, quae possum, pro te vestigia tango
Strataque, quae membris intepuere tuis.
Incumbo lacrimisque toro manante profusis
'Pressimus' exclamo 'te duo: redde tuos!
Venimus huc ambo: cur non discedimus ambo?
Perfide, pars nostri, lectule, maior ubist?'
Quid faciam? quo sola ferar? vacat insula cultu:
Non hominum video, non ego facta boum.
Omne latus terrae cingit mare; navita nusquam,
Nulla per ambiguas puppis itura vias.
Finge dari comitesque mihi ventosque ratemque:
Quid sequar? accessus terra paterna negat:
Ut rate felici pacata per aequora labar,
Temperet ut ventos Aeolus, exul ero!
Non ego te, Crete centum digesta per urbes,
Adspiciam, puero cognita terra Iovi:
A! pater et tellus iusto regnata parenti
Prodita sunt facto, nomina cara, meo,
Cum tibi, ne victor tecto morerere recurvo,

Quae regerent passus, pro duce fila dedi,
Cum mihi dicebas 'per ego ipsa pericula iuro,
Te fore, dum nostrum vivet uterque, meam.'
Vivimus, et non sum, Theseu, tua, si modo vivit
Femina periuri fraude sepulta viri.
Me quoque, qua fratrem, mactasses, inprobe, clava,
Esset, quam dederas, morte soluta fides;
Nunc ego non tantum, quae sum passura, recordor,
Sed quaecumque potest ulla relicta pati.
Occurrunt animo pereundi mille figurae,
Morsque minus poenae quam mora mortis habet
Iam iam venturos aut hac aut suspicor illac,
Qui lanient avido viscera dente, lupos;
Forsitan et fulvos tellus alat ista leones;
Quis scit, an et saevas tigridas insula habet?
Et freta dicuntur magnas expellere phocas!
Quis vetat et gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiva catena,
Neve traham serva grandia pensa manu,
Cui pater est Minos, cui mater filia Phoebi,
Quodque magis memini, quae tibi pacta fui!
Si mare, si terras porrectaque litora vidi,
Multa mihi terrae, multa minantur aquae.
Caelum restabat: timeo simulacra deorum!
Destituor rapidis praeda cibusque feris;
Sive colunt habitantque viri, diffidimus illis:
Externos didici laesa timere viros.
Viveret Androgeos utinam! nec facta luisses
Inpia funeribus, Cecropi terra, tuis,
Nec tua mactasset nodoso stipite, Theseu,
Ardua parte virum dextera, parte bovem,
Nec tibi, quae reditus monstrarent, fila dedissem,
Fila per adductas saepe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
Strataque Cretaeam belua stravit humum:
Non poterant figi praecordia ferrea cornu;
Ut te non tegeres, pectore tutus eras.

Illic tu silices, illic adamanta tulisti,
Illic qui silices, Thesea, vincat, habes;
131 Nec pater est Aegeus, nec tu Pittheidos Aethrae
132 Filius: auctores saxa fretumque tui!
Crudeles somni, quid me tenuistis inertem?
Aut semel aeterna nocte premenda fui.
Vos quoque crudeles, venti, nimiumque parati
Flaminaque in lacrimas officiosa meas;
Dextera crudelis, quae me fratremque necavit,
Et data poscenti, nomen inane, fides!
In me iurarunt somnus ventusque fidesque:
Prodita sum causis una puella tribus.
Ergo ego nec lacrimas matris moritura videbo,
Nec, mea qui digitis lumina condat, erit;
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
Nec positos artus unguet amica manus;
Ossa superstabunt volucres inhumata marinae?
Haec sunt officiis digna sepulcra meis!
Ibis Cecropios portus patriaque receptus,
Cum steteris turbae celsus in ore tuae
Et bene narraris letum taurique virique
Sectaque per dubias saxea tecta vias,
Me quoque narrato solam tellure relictam!
Non ego sum titulis subripienda tuis.
133 Di facerent, ut me summa de puppe videres!
Movisset vultus maesta figura tuos.
Nunc quoque non oculis, sed, qua potes, adspice mente
Haerentem scopulo, quem vaga pulsat aqua;
Adspice demissos lugentis more capillos
Et tunicas lacrimis sicut ab imbre gravis!
Corpus, ut inpulsae segetes aquilonibus, horret,
Litteraque articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro:
Debita sit facto gratia nulla meo,
Sed ne poena quidem! si non ego causa salutis,
Non tamen est, cur sis tu mihi causa necis.
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas

Infelix tendo trans freta longa manus,
Hos tibi, qui superant, ostendo maesta capillos!
Per lacrimas oro, quas tua facta movent:
Flecte ratem, Theseu, versoque relabere vento!
Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

CANACE MACAREO.

I. *[Aeolis Aeolidae, quam non habet ipsa, salutem
Mittit et armata verba notata manu;]*
Siqua tamen caecis errabunt scripta lituris,
Oblitus a dominae caede libellus erit:
Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
Et iacet in gremio charta soluta meo.
Haec est Aeolidos fratri scribentis imago,
Sic videor duro posse placere patri.
Ipse necis cuperem nostrae spectator adesset,
Auctorisque oculis exigeretur opus;
Ut ferus est multoque suis truculentior Euris,
Spectasset siccis vulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid, cum saevis vivere ventis:
Ingenio populi convenit ille sui.
Ille Noto Zephyroque et Sithonio Aquiloni
Imperat et pinnis, Eure proterve, tuis;
Imperat heu! ventis, tumidae non imperat irae
Possidet et vitiis regna minora suis.
Quid iuvat admotam per avorum nomina caelo
Inter cognatos posse referre Iovem?
Num minus infestum, funebria munera, ferrum
Feminea teneo, non mea tela, manu?
O utinam, Macareu, quae nos commisit in unum,
Venisset leto serior hora meo!
Cur umquam plus me, frater, quam frater amasti,
Et tibi, non debet quod soror esse, fui?
Ipsa quoque incalui, qualemque audire solebam,
Nescio quem sensi corde tepente deum.
Fugerat ore color, macies adduxerat artus,
Sumebant minimos ora coacta cibos;

Nec somni faciles et nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo laesa dolore dabam;
Nec, cur haec facerem, poteram mihi reddere causam
Nec noram, quid amans esset; at illud eram.
Prima malum nutrix animo praesensit anili,
Prima mihi nutrix 'Aeoli,' dixit 'amas.'
Erubui, gremioque pudor deiecit ocellos:
Haec satis in tacita signa fatentis erant.
Iamque tumescebant vitiati pondera ventris,
Aegraque furtivum membra gravabat onus:
Quas mihi non herbas, quae non medicamina nutrix
Attulit audaci supposuitque manu,
Ut penitus nostris (hoc te celavimus unum)
Visceribus crescens excuteretur onus!
A! nimium vivax admotis restitit infans
Artibus et tecto tutus ab hoste fuit.
Iam noviens erat orta soror pulcherrima Phoebi,
Nonaque luciferos Luna movebat equos:
Nescia, quae faceret subitos mihi causa dolores,
Et rudis ad partus et nova miles eram;
Nec tenui vocem; 'quid' ait 'tua crimina prodis?'
Oraque clamantis conscia pressit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor edere cogit,
Sed timor et nutrix et pudor ipse vetant.
Contineo gemitus elapsaque verba reprendo
Et cogor lacrimas conbibere ipsa meas.
Mors erat ante oculos, et opem Lucina negabat,
(Et grave, si morerer, mors quoque crimen erat!)
Cum super incumbens scissa tunicaque comaque
Pressa refovisti pectora nostra tuis
Et mihi 'vive, soror, soror o carissima,' aisti
'Vive nec unius corpore perde duos!
Spes bona det vires: germano nupta futura es;
Illius, de quo mater, et uxor eris.'
Mortua, crede mihi, tamen ad tua verba revixi:
Et positumst uteri crimen onusque mei.
Quid tibi grataris? media sedet Aeolus aula:

Crimina sunt oculis subripienda patris.
Frondibus infantem ramisque albentis olivae
Et levibus vittis sedula celat anus
Fictaque sacra facit dicitque precantia verba:
Dat populus sacris, dat pater ipse viam.
Iam prope limen erat: patrias vagitus ad auris
Venit, et indicio proditur ille suo.
Eripit infantem mentitaque sacra revelat
Aeolus: insana regia voce sonat.
Ut mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura,
Ut quatitur tepido fraxina virga Noto,
Sic mea vibrari pallentia membra videres:
Quassus ab inposito corpore lectus erat.
Inruit et nostrum vulgat clamore pudorem
Et vix a misero continet ore manus;
Ipsa nihil praeter lacrimas pudibunda profudi:
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamque dari parvum canibusque avibusque nepotem
Iusserat in solis destituique locis:
Vagitus dedit ille miser (sensisse putares)
Quaque suum poterat voce rogabat avum.
Quid mihi tunc animi credis, germane, fuisse
(Nam potes ex animo colligere ipse tuo),
Cum mea me coram silvas inimicus in altas
Viscera montanis ferret edenda lupis?
Exierat thalamo; tunc demum pectora plangi
Contigit inque meas unguibus ire comas.
Interea patrius vultu maerente satelles
Venit et indignos edidit ore sonos:
'Aeolus hunc ensem mittit tibi' (tradidit ensem)
'Et iubet ex merito scire, quid iste velit.'
Scimus et utemur violento fortiter ense:
Pectoribus condam dona paterna meis.
His mea muneribus, genitor, conubia donas?
Hac tua dote, pater, filia dives erit!
Tolle procul decepte faces, Hymenaee, maritas
Et fuge turbato tecta nefanda pede!

Ferte faces in me, quas fertis, Erinyes atrae,
Et meus ex isto luceat igne rogus!
Nubite felices Parca meliore sorores,
Amissae memores sed tamen este mei!
Quid puer admisit tam paucis editus horis?
Quo laesit facto vix bene natus avum?
Si potuit meruisse necem, meruisse putetur:
A! miser admisso plectitur ille meo!
Nate, dolor matris, rapidarum praeda ferarum,
Ei mihi! natali dilacerate tuo,
Nate, parum fausti miserabile pignus amoris:
Haec tibi prima dies, haec tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lacrimis perfundere iustis,
In tua non tonsas ferre sepulcra comas,
Non super incubui, non oscula frigida carpsi:
Diripiunt avidae viscera nostra ferae.
Ipsa quoque infantis cum vulnere prosequar umbras
Nec mater fuero dicta nec orba diu;
Tu tamen, o frustra miserae sperate sorori,
Sparsa, precor, nati collige membra tui
Et refer ad matrem socioque inpone sepulcro,
Urnaque nos habeat quamlibet arta duos!
Vive memor nostri lacrimasque in vulnera funde
Neve reformida corpus amantis amans:
Tu, rogo, dilectae nimium mandata sororis
Perfer! mandatum persequar ipsa patris.

MEDEA IASONI.

XII. * [Exul, inops, contempta novo Medea marito
Dicit: an a regnis tempora nulla vacant?] *
At tibi Colchorum, memini, regina vacavi,
Ars mea cum peteres ut tibi ferret opem.
Tunc, quae dispensant mortalia fata, sorores
Debuerant fusos evoluisse meos.
Tum potui Medea mori bene! quidquid ab illo
Produxi vitam tempore, poena fuit.
Ei mihi! cur umquam iuvenalibus acta lacertis

Phrixeam petiit Pelias arbor ovem?
Cur umquam Colchi Magnetida vidimus Argon,
Turbaque Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus aequo flavi placuere capilli
Et decor et linguae gratia ficta tuae?
Aut, semel in nostras quoniam nova puppis harenas
Venerat audacis attuleratque viros,
Isset anhelatos non praemedicatus in ignes
Inmemor Aesonides oraque ad usta boum;
Semina iecisset, totidemque et semina et hostes,
Ut caderet cultu cultor ab ipse suo!
Quantum perfidiae tecum, scelerate, perisset,
Dempta forent capiti quam mala multa meo!
Est aliqua ingrato meritum exprobrare voluptas:
Hac fruar, haec de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos advertere puppim
Intrasti patriae regna beata meae:
Hoc illic Medea fui, nova nupta quod hic est;
Quam pater est illi, tam mihi dives erat;
Hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille nivosa
Omne tenet, Ponti qua plaga laeva iacet.
Accipit hospitio iuvenes Aeeta Pelasgos,
Et premitis pictos, corpora Graia, toros:
Tunc ego te vidi, tunc coepi scire, quis esses;
Illa fuit mentis prima ruina meae.
Et vidi et perii! nec notis ignibus arsi,
Ardet ut ad magnos pinea taeda deos.
Et formosus eras, et me mea fata trahebant:
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide, sensisti. quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dicitur interea tibi lex, ut dura ferorum
Insolito premeres vomere colla boum:
Martis erant tauri plus quam per cornua saevi,
Quorum terribilis spiritus ignis erat,
Aere pedes solidi praetentaque naribus aera,
Nigra per adflatus haec quoque facta suos;

Semina praeterea populos genitura iuberis
  Spargere devota lata per arva manu,
Qui peterent natis secum tua corpora telis:
  Illast agricolae messis iniqua suo;
Lumina custodis succumbere nescia somno
  Ultimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Aeetes: maesti consurgitis omnes,
  Mensaque purpureos deserit alta toros.
Quam tibi tunc longe regnum dotale Creusae
  Et socer et magni nata Creontis erat?
Tristis abis; oculis abeuntem prosequor udis,
  Et dixit tenui murmure lingua 'vale!'
Ut positum tetigi thalamo male saucia lectum,
  Actast per lacrimas nox mihi, quanta fuit:
Ante oculos taurique meos segetesque nefandae,
  Ante meos oculos pervigil anguis erat;
Hinc amor, hinc timor est; ipsum timor auget amorem.
  Mane erat, et thalamo cara recepta soror
Disiectamque comas adversaque in ora iacentem
  Invenit et lacrimis omnia plena meis.
Orat opem Minyis (alter petit, alter habebit):
  Aesonio iuveni, quod rogat illa, damus.
Est nemus et piceis et frondibus ilicis atrum,
  Vix illuc radiis solis adire licet;
Sunt in eo (fuerant certe) delubra Dianae,
  Aurea barbarica stat dea facta manu:
(Noscis? an exciderunt mecum loca?) venimus illuc;
  Orsus es infido sic prior ore loqui:
'Ius tibi et arbitrium nostrae fortuna salutis
  Tradidit, inque tuast vitaque morsque manu.
Perdere posse sat est, siquem iuvet ipsa potestas:
  Sed tibi servatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorum potes esse levamen,
  Per genus et numen cuncta videntis avi,
Per triplicis vultus arcanaque sacra Dianae
  Et si forte aliquos gens habet ista deos,
O virgo, miserere mei, miserere meorum;

Effice me meritis tempus in omne tuum!
Quodsi forte virum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam faciles unde meosque deos?)
Spiritus ante meus tenues vanescat in auras,
Quam thalamo nisi tu nupta sit ulla meo!
Conscia sit Iuno sacris praefecta maritis
Et dea, marmorea cuius in aede sumus!'
Haec animum (et quota pars haec sunt?) movere puellae
Simplicis et dextrae dextera iuncta meae;
Vidi etiam lacrimas (a! pars est fraudis in illis):
Sic cito sum verbis capta puella tuis.
Iungis et aeripedes inadusto corpore tauros
Et solidam iusso vomere findis humum;
Arva venenatis pro semine dentibus inples:
Nascitur et gladios scutaque miles habet;
Ipsa ego, quae dederam medicamina, pallida sedi,
Cum vidi subitos arma tenere viros,
Donec terrigenae, facinus mirabile, fratres
Inter se strictas conseruere manus;
Insopor ecce vigil squamis crepitantibus horrens
Sibilat et torto pectore verrit humum:
[Dotis opes ubi erant? ubi erat tibi regia coniunx,
Quique maris gemini distinet Isthmos aquas?]
Illa ego, quae tibi sum nunc denique barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi visa nocens,
Flammea subduxi medicato lumina somno
Et tibi, quae raperes, vellera tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum patriamque reliqui:
Munus, in exilio quod licet esse, tuli!
Virginitas factast peregrini praeda latronis,
Optima cum cara matre relicta soror;
At non te fugiens sine me, germane, reliqui:
Deficit hoc uno littera nostra loco;
Quod facere ausa meast, non audet scribere dextra;
Sic ego, sed tecum, dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?)
Credere me pelago, femina iamque nocens.

Numen ubist? ubi di? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis poenas, credulitatis ego!
Conpressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraque adhaererent ossibus ossa tuis,
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos
(Debuit ingratis Scylla nocere viris),
Quaeque vomit totidem fluctus totidemque resorbet,
Nos quoque Trinacriae supposuisset aquae!
Sospes ad Haemonias victorque reverteris urbes;
Ponitur ad patrios aurea lana deos.
Quid referam Peliae natas pietate nocentes
Caesaque virginea membra paterna manu?
Ut culpent alii, tibi me laudare necessest,
Pro quo sum totiens esse coacta nocens.
Ausus es (o! iusto desunt sua verba dolori),
Ausus es 'Aesonia' dicere 'cede domo!'
Iussa domo cessi natis comitata duobus
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Ut subito nostras Hymen cantatus ad aures
Venit, et accenso lampades igne micant,
Tibiaque effundit socialia carmina vobis,
At mihi funerea flebiliora tuba,
Pertimui nec adhuc tantum scelus esse putabam:
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt et 'Hymen' clamant 'Hymenaee' frequenter:
Quo propior vox haec, hoc mihi peius erat.
Diversi flebant servi lacrimasque tegebant;
(Quis vellet tanti nuntius esse mali?)
Me quoque, quidquid erat, potius nescire iuvabat,
Sed tamquam scirem, mens mea tristis erat,
Cum minor e pueris iussus studioque videndi
Constitit ad geminae limina prima foris:
Hinc mihi 'mater, adi! pompam pater' inquit 'Iason
Ducit et adiunctos aureus urget equos.'
Protinus abscissa planxi mea pectora veste,
Tuta nec a digitis ora fuere meis.
Ire animus mediae suadebat in agmina turbae

Sertaque conpositis demere rapta comis;
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem 'meus est' iniceremque manus.
Laese pater, gaude; Colchi gaudete relicti;
Inferias umbrae fratris habete mei:
Deseror amissis regno patriaque domoque
Coniuge, qui nobis omnia solus erat!
Serpentis igitur potui taurosque furentes,
Unum non potui perdomuisse virum;
Quaeque feros pepuli doctis medicatibus ignes,
Non valeo flammas effugere ipsa meas;
Ipsi me cantus herbaeque artesque relinquunt:
Nil dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata dies; noctes vigilantur amarae,
Nec tener a! miserae pectora somnus habet;
Quae me non possum, potui sopire draconem:
Utilior cuivis quam mihi cura meast;
Quos ego servavi, paelex amplectitur artus
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan et, stultae dum te iactare maritae
Quaeris et iniustis auribus apta loqui,
In faciem moresque meos nova crimina fingas,
Rideat et vitiis laeta sit illa meis.
Rideat et Tyrio iaceat sublimis in ostro:
Flebit et ardores vincet adusta meos!
Dum ferrum flammaeque aderunt sucusque veneni,
Hostis Medeae nullus inultus erit.
Quodsi forte preces praecordia ferrea tangunt,
Nunc animis audi verba minora meis!
Tam tibi sum supplex, quam tu mihi saepe fuisti,
Nec moror ante tuos procubuisse pedes;
Si tibi sum vilis, communis respice natos:
Saeviet in partus dira noverca meos.
Et nimium similes tibi sunt, et imagine tangor,
Et quotiens video, lumina nostra madent.
Per superos oro, per avitae lumina flammae,
Per meritum et natos, pignora nostra, duos,

Redde torum, pro quo tot res insana reliqui!
Adde fidem dictis auxiliumque refer!
Non ego te inploro contra taurosque virosque,
Utque tua serpens victa quiescat ope;
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit, quaeris? campo numeravimus illo,
Qui tibi laturo vellus arandus erat;
Aureus ille aries villo spectabilis alto
Dos mea, quam, dicam si tibi 'redde', neges;
Dos mea tu sospes, dos est mea Graia iuventus:
I nunc, Sisyphias, inprobe, confer opes!
Quod vivis, quod habes nuptam socerumque potentis,
Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meumst.
Quos equidem actutum — sed quid praedicere poenam
Attinet? ingentis parturit ira minas.
Quo feret ira, sequar! facti fortasse pigebit:
Et piget infido consuluisse viro.
Viderit ista deus, qui nunc mea pectora versat!
Nescio quid certe mens mea maius agit.

LAUDAMIA PROTESILAO.

XIII. Mittit et optat amans, quo mittitur, ire salutem
Haemonis Haemonio Laudamia viro.
Aulide te famast vento retinente morari:
A me cum fugeres, hic ubi ventus erat?
Tum freta debuerant vestris obsistere remis;
Illud erat saevis utile tempus aquis:
Oscula plura viro mandataque plura dedissem,
Et sunt quae volui dicere multa tibi.
Raptus es hinc praeceps, et qui tua vela vocaret,
Quem cuperent nautae, non ego, ventus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti:
Solvor ab amplexu, Protesilae, tuo,
Linguaque mandantis verba inperfecta reliquit;
Vix illud potui dicere triste 'vale'.
Incubuit Boreas abreptaque vela tetendit,

Iamque meus longe Protesilaus erat.
Dum potui spectare virum, spectare iuvabat,
Sumque tuos oculos usque secuta meis;
Ut te non poteram, poteram tua vela videre,
Vela diu vultus detinuere meos;
At postquam nec te nec vela fugacia vidi,
Et quod spectarem, nil nisi pontus erat,
Lux quoque tecum abiit, tenebrisque exanguis obortis
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, vix me grandaevus Acastus,
Vix mater gelida maesta refecit aqua;
Officium fecere pium, sed inutile nobis:
Indignor miserae non licuisse mori.
Ut rediit animus, pariter rediere dolores;
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos curast praebere capillos,
Nec libet aurata corpora veste tegi:
Ut quas pampinea tetigisse Bicorniger hasta,
Creditur, huc illuc, qua furor egit, eo.
Conveniunt matres Phylaceides et mihi clamant:
'Indue regales, Laudamia, sinus!'
Scilicet ipsa geram saturatas murice vestes,
Bella sub Iliacis moenibus ille geret;
Ipsa comas pectar, galea caput ille premetur;
Ipsa novas vestes, dura vir arma feret?
Quo possum, squalore tuos imitata labores
Dicar et haec belli tempora tristis agam.
Dyspari Priamide, damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quam malus hospes eras!
Aut te Taenariae faciem culpasse maritae,
Aut illi vellem displicuisse tuam!
Tu, qui pro rapta nimium, Menelae, laboras,
Ei mihi! quam multis flebilis ultor eris!
Di, precor, a nobis omen removete sinistrum,
Et sua det reduci vir meus arma Iovi!
Sed timeo, quotiens subiit miserabile bellum:
More nivis lacrimae sole madentis eunt.

Ilion et Tenedos Simoisque et Xanthus et Ide
Nomina sunt ipso paene timenda sono;
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat: vires noverat ille suas.
Venerat, ut famast, multo spectabilis auro
Quique suo Phrygias corpore ferret opes,
Classe virisque potens, per quae fera bella geruntur:
(Et sequitur regni pars quota quemque sui?)
His ego te victam, consors Ledaea gemellis,
Suspicor, haec Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo: Paris Hectora dixit
Ferrea sanguinea bella movere manu;
Hectora, quisquis is est, si sum tibi cara, caveto:
Signatum memori pectore nomen habe!
Hunc ubi vitaris, alios vitare memento
Et multos illic Hectoras esse puta
Et facito, ut dicas, quotiens pugnare parabis:
'Parcere me iussit Laudamia sibi.'
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
Te quoque non ullum vulnus habente cadat!
Pugnet et adversos tendat Menelaus in hostis:
*[Ut rapiat Paridi, quae Paris ipsa sibi!
Inruat et causa quem vicit, vincat et armis:]*
Hostibus e mediis nupta petenda virost.
Causa tuast dipar: tu tantum vivere pugna
Inque pius dominae posse redire sinus!
Parcite, Dardanidae, de tot, precor, hostibus uni,
Ne meus ex illo corpore sanguis eat!
Non est, quem deceat nudo concurrere ferro
Saevaque in oppositos pectora ferre viros;
Fortius ille potest multo, quam pugnat, amare:
Bella gerant alii, Protesilaus amet!
Nunc fateor: volui revocare, animusque ferebat;
Substitit auspicii lingua timore mali.
Cum foribus velles ad Troiam exire paternis,
Pes tuus offenso limine signa dedit;
Ut vidi, ingemui tacitoque in pectore dixi:

'Signa reversuri sint, precor, ista viri!'
Haec tibi nunc refero, ne sis animosus in armis:
Fac, meus in ventos hic timor omnis eat!
Sors quoque nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaum Troada tangat humum:
Infelix, quae prima virum lugebit ademptum!
Di faciant, ne tu strenuus esse velis!
Inter mille rates tua sit millensima puppis
Iamque fatigatas ultima verset aquas!
Hoc quoque praemoneo: de nave novissimus exi!
Non est, quo properes, terra paterna tibi.
Cum venies, remoque move veloque carinam
Inque tuo celerem litore siste gradum!
Sive latet Phoebus seu terris altior exstat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte venis,
Nocte tamen quam luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.
Aucupor in lecto mendaces caelibe somnos;
Dum careo veris, gaudia falsa iuvant.
Sed tua cur nobis pallens occurrit imago?
Cur venit a verbis multa querela tuis?
Excutior somno simulacraque noctis adoro,
Nulla caret fumo Thessalis ara meo:
Tura damus lacrimamque super, qua sparsa relucet,
Ut solet adfuso surgere, flamma, mero.
Quando ego, te reducem cupidis amplexa lacertis,
Languida laetitia solvar ab ipsa mea?
Quando erit, ut lecto mecum bene iunctus in uno
Militiae referas splendida facta tuae?
Quae mihi dum referes, quamvis audire iuvabit,
Multa tamen capies oscula, multa dabis:
Semper in his apte narrantia verba resistunt;
Promptior est dulci lingua referre mora.
Sed cum Troia subit, subeunt ventique fretumque,
Spes bona sollicito victa timore cadit;
Hoc quoque, quod venti prohibent exire carinas,
Me movet: invitis ire paratis aquis.

Quis velit in patriam vento prohibente reverti?
  A patria pelago vela vetante datis!
Ipse suam non praebet iter Neptunus ad urbem:
  Quo ruitis? vestras quisque redite domos!
Quo ruitis, Danai? ventos audite vetantis!
  Non subiti casus, numinis ista morast.
Quid petitur tanto nisi turpis adultera bello?
  Dum licet, Inachiae vertite vela rates!
Sed quid ago? revoco? revocaminis omen abesto,
  Blandaque conpositas aura secundet aquas!
Troasin invideo, quae si lacrimosa suorum
  Funera conspicient, nec procul hostis erit:
Ipsa suis manibus forti nova nupta marito
  Inponet galeam Dardanaque arma dabit;
Arma dabit, dumque arma dabit, simul oscula sumet
  (Hoc genus officii dulce duobus erit)
Producetque virum dabit et mandata reverti
  Et dicet 'referas ista fac arma Iovi!'
Ille ferens dominae mandata recentia secum
  Pugnabit caute respicietque domum;
Exuet haec reduci clipeum galeamque resolvet
  Excipietque suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertae, nos anxius omnia cogit,
  Quae possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geres diverso miles in orbe,
  Quae referat vultus est mihi cera tuos:
Illi blanditias, illi tibi debita verba
  Dicimus, amplexus accipit illa meos.
Crede mihi, plus est, quam quod videatur, imago:
  Adde sonum cerae, Protesilaus erit.
Hanc specto teneoque sinu pro coniuge vero
  Et, tamquam possit verba referre, queror.
Per reditus corpusque tuum, mea numina, iuro
  Perque pares animi coniugiique faces
Perque, quod ut videam canis albere capillis,
  Quod tecum possis ipse referre, caput,
Me tibi venturam comitem, quocumque vocaris,

Sive — quod heu! timeo, sive superstes eris.
Ultima mandato claudetur epistula parvo:
Si tibi cura mei, sit tibi cura tui!

HYPERMESTRA LYNCEO.

IIII. Mittit Hypermestra de tot modo fratribus uni
(Cetera nuptarum crimine turba iacet):
Clausa domo teneor gravibusque coercita vinclis;
Est mihi supplicii causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit iugulo demittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si scelus ausa forem.
Esse ream praestat, quam sic placuisse parenti;
Non piget inmunes caedis habere manus.
Me pater igne licet, quem non violavimus, urat,
Quaeque aderant sacris, tendat in ora faces
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit ensem,
Ut, qua non cecidit vir nece, nupta cadam:
Non tamen, ut dicant morientia 'paenitet' ora,
Efficiet: non est, quam piget esse piam;
Paeniteat sceleris Danaum saevasque sorores:
Hic solet eventus facta nefanda sequi.
Cor pavet admonitu temeratae sanguine noctis,
Et subitus dextrae praepedit ossa tremor;
Quam tu caede putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi caede timet.
Sed tamen experiar! — modo facta crepuscula terris,
Ultima pars lucis primaque noctis erat:
Ducimur Inachides magni sub tecta Pelasgi,
Et socer armatas accipit ipse nurus.
Undique conlucent praecinctae lampades auro;
Dantur in invitos inpia tura focos;
Vulgus 'Hymen, Hymenaee' vocant. fugit ille vocantis;
Ipsa Iovis coniunx cessit ab urbe sua.
Ecce, mero dubii, comitum clamore frequentes,
Flore novo madidas inpediente comas,
In thalamos laeti — thalamos, sua busta! — feruntur
Strataque corporibus funere digna premunt.

Iamque cibo vinoque graves somnoque iacebant,
Securumque quies alta per Argos erat:
Circum me gemitus morientum audire videbar
Et tamen audibam, quodque verebar, erat:
Sanguis abit, mentemque calor corpusque relinquit,
Inque novo iacui frigida facta toro.
Ut leni Zephyro graciles vibrantur aristae,
Frigida populeas ut quatit aura comas,
Aut sic, aut etiam tremui magis; ipse iacebas,
Quaeque tibi dederam, vina soporis erant.
Excussere metum violenti iussa parentis:
Erigor et capio tela tremente manu:
Non ego falsa loquar: ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato reccidit ense manus;
Admovi iugulo, (sine me tibi vera fateri!)
Admovi iugulo tela paterna tuo,
Sed timor et pietas crudelibus obstitit ausis,
Castaque mandatum dextra refugit opus.
Purpureos laniata sinus, laniata capillos
Exiguo dixi talia verba sono:
'Saevus, Hypermestra, pater est tibi: iussa parentis
Effice; germanis sit comes iste suis!
Femina sum et virgo, natura mitis et annis:
Non faciunt molles ad fera tela manus.
Quin age, dumque iacet, fortis imitare sorores!
Credibilest caesos omnibus esse viros.
Si manus haec aliquam posset committere caedem,
Morte foret dominae sanguinulenta suae.
Aut meruere necem patruelia regna tenendo . . . . .
[Quae tamen externis danda forent generis?]
Finge viros meruisse mori: quid fecimus ipsae?
Quo mihi commisso non licet esse piae?
Quid mihi cum ferro? quo bellica tela puellae?
Aptior est digitis lana colusque meis.'
Haec ego; dumque queror, lacrimae sua verba sequuntur
Deque meis oculis in tua membra cadunt;
Dum petis amplexus sopitaque bracchia iactas,

Paene manus telo saucia facta tuast;
Iamque patrem famulosque patris lucemque timebam:
Expulerunt somnos haec mea dicta tuos:
'Surge age, Belide, de tot modo fratribus unus!
Nox tibi, ni properas, ista perennis erit.'
Territus exsurgis; fugit omnis inertia somni:
Adspicis in timida fortia tela manu:
Quaerenti causam 'dum nox sinit, effuge!' dixi;
Dum nox atra sinit, tu fugis, ipsa moror.
Mane erat, et Danaus generos ex caede iacentis
Dinumerat: summae criminis unus abes;
Fert male cognatae iacturam mortis in uno
Et queritur facti sanguinis esse parum;
Abstrahor a patriis pedibus, raptamque capillis
(Haec meruit pietas praemia!) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
Cum bos ex hominest, ex bove facta dea.
At satis est poenae teneram mugisse puellam
Nec, modo formosam, posse placere Iovi.
Adstitit in ripa liquidi nova vacca parentis
Cornuaque in patriis non sua vidit aquis
Conatoque queri mugitus edidit ore
Territaquest forma, territa voce sua.
Quid furis, infelix? quid te miraris in umbra?
Quid numeras factos ad nova membra pedes?
Illa Iovis magni paelex metuenda sorori
Fronde levas nimiam caespitibusque famem,
Fonte bibis spectasque tuam stupefacta figuram
Et, te ne feriant, quae geris, arma, times,
Quaeque modo, ut posses etiam Iove digna videri,
Dives eras, nuda nuda recumbis humo;
Per mare, per terras cognataque flumina curris:
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra viam.
Quae tibi causa fugae? quid tu freta longa pererras?
Non poteris vultus effugere ipsa tuos.
Inachi, quo properas? eadem sequerisque fugisque:
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci!

Per septem Nilus portus emissus in aequor
  Exuit insana paelicis ora bove.
Ultima quid referam, quorum mihi cana senectus
  Auctor? dant anni, quod querar, ecce, mei!
Bella pater patruusque gerunt; regnoque domoque
  Pellimur: eiectos ultimus orbis habet.
*[Ille ferox solus solio sceptroque potitur:
  Cum sene nos inopi turba vagamur inops.]*
De fratrum populo pars exiguissima restat:
  Quique dati leto, quaeque dedere, fleo;
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores:
  Accipiat lacrimas utraque turba meas!
En, ego, quod vivis, poenae crucianda reservor:
  Quid fiet sonti, cum rea laudis agar
Et consanguineae quondam centensima turbae
  Infelix uno fratre manente cadam?
At tu, siqua piae, Lynceu, tibi cura sororis,
  Quaeque tibi tribui munera, dignus habes,
Vel fer opem, vel dede neci defunctaque vita
  Corpora furtivis insuper adde rogis
Et sepeli lacrimis perfusa fidelibus ossa,
  Sculptaque sint titulo nostra sepulcra brevi:
'Exul Hypermestra, pretium pietatis iniquum,
  Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.'
Scribere plura libet, sed pondere lapsa catenae
  Est manus, et vires subtrahit ipse timor.

[XV.] [SAPPHO PHAONI.]

[Poetae Ovidiani]

EPISTULAE.

PARIS HELENAE.

XV. Hanc tibi Priamides mitto, Ledaea, salutem,
  Quae tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar, an flammae non est opus indice notae,
  Et plus quam vellem, iam meus extat amor?

Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
   Laetitiae mixtos non habitura metus.
Sed male dissimulo: quis enim celaverit ignem,
   Lumine qui semper proditur ipse suo?
Si tamen expectas, vocem quoque rebus ut addam,
   Uror! habes animi nuntia verba mei.
Parce, precor, fasso nec vultu cetera duro
   Perlege sed formae conveniente tuae!
Iamdudum gratumst, quod epistula nostra recepta
   Spem facit, hoc recipi me quoque posse modo;
Quae rata sit, nec te frustra promiserit, opto,
   Hoc mihi quae suasit, mater Amoris, iter.
Namque ego divino monitu (ne nescia pecces!)
   Advehor, et coepto non leve numen adest.
Praemia magna quidem sed non indebita posco:
   Pollicitast thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigeo dubias a litore feci
   Longa Phereclea per freta puppe vias;
Illa dedit faciles auras ventosque secundos:
   In mare nimirum ius habet orta mari.
Perstet et ut pelagi, sic pectoris adiuvet aestum
   Deferat in portus et mea vota suos!
Attulimus flammas, non hic invenimus, illas:
   Hae mihi tam longae causa fuere viae.
Nam neque tristis hiemps neque nos huc appulit error:
   Taenaris est classi terra petita meae.
Nec me crede fretum merces portante carina
   Findere, (quas habeo, di tueantur opes!)
Nec venio Graias veluti spectator ad urbes
   (Oppida sunt regni divitiora mei):
Te peto, quam pepigit lecto Venus aurea nostro;
   Te prius optavi, quam mihi nota fores;
Ante tuos animo vidi quam lumine vultus:
   Prima fuit vultus nuntia fama tui.
* Nec tamen est mirum, si, sicut oportet, ab arcu
   Missilibus telis eminus ictus amo:
Sic placuit fatis! quae ne convellere temptes,

Accipe cum vera dicta relata fide:
Matris adhuc utero partu remorante tenebar
(Iam gravidus iusto pondere venter erat):
Illa sibi ingentem visast sub imagine somni
Flammiferam pleno reddere ventre facem;
Territa consurgit metuendaque noctis opacae
Visa seni Priamo, vatibus ille refert;
Arsurum Paridis vates canit Ilion igni:
Pectoris, ut nunc est, fax fuit illa mei!....
Forma vigorque animi, quamvis de plebe videbar,
Indicium tectae nobilitatis erat.
Est locus in mediis nemorosae vallibus Idae
Devius et piceis ilicibusque frequens,
Qui nec ovis placidae nec amantis saxa capellae
Nec patulo tardae carpitur ore bovis;
Hinc ego Dardaniae muros excelsaque tecta
Et freta prospiciens arbore nixus eram:
Ecce, pedum pulsu visast mihi terra moveri
(Vera loquar veri vix habitura fidem);
Constitit ante oculos actus velocibus alis
Atlantis magni Pleionesque nepos,
(Fas vidisse fuit, fas sit mihi visa referre!)
Inque dei digitis aurea virga fuit,
Tresque simul divae, Venus et cum Pallade Iuno,
Graminibus teneros inposuere pedes.
Obstipui, gelidusque comas erexerat horror,
Cum mihi 'pone metum!' nuntius ales ait,
'Arbiter es formae: certamina siste dearum,
Vincere quae forma digna sit una duas!'
Neve recusarem, verbis Iovis imperat et se
Protinus aetheria tollit in astra via.
Mens mea convaluit, subitoque audacia venit,
Nec timui vultu quamque notare meo:
Vincere erant omnes dignae iudexque querebar
Non omnes causam vincere posse suam;
Sed tamen ex illis iam tunc magis una placebat,
Hanc esse ut scires, unde movetur amor

Tantaque vincendi curast; ingentibus ardent
  Iudicium donis sollicitare meum:
Regna Iovis coniunx, virtutem filia iactat;
  Ipse potens dubito fortis an esse velim:
Dulce Venus risit 'nec te, Pari, munera tangant
  Utraque suspensi plena timoris,' ait,
'Nos dabimus, quod ames, et pulchrae filia Ledae
  Ibit in amplexus pulchrior illa tuos!'
Dixit, et ex aequo donis formaque probata
  Victorem caelo rettulit illa pedem.
Interea, credo versis ad prospera fatis,
  Regius adgnoscor per rata signa puer:
Laeta domus nato post tempora longa receptost,
  Addit et ad festos hunc quoque Troia diem;
Utque ego te cupio, sic me cupiere puellae:
  Multarum votum sola tenere potes!
Nec tantum regum natae petiere ducumque,
  Sed nymphis etiam curaque amorque fui;
Quas super Oenones faciem mirabar: in orbe
  Nec Priamost a te dignior ulla nurus.
Sed mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
  Coniugii spes est, Tyndari, facta tui:
Te vigilans oculis, animo te nocte videbam,
  Lumina cum placido victa sopore iacent.
Quid facies praesens, quae nondum visa placebas?
  Ardebam, quamvis hinc procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
  Caerulea peterem quin mea vota via:
Troia caeduntur Phrygia pineta securi
  Quaeque erat aequoreis utilis arbor aquis,
Ardua proceris spoliantur Gargara silvis,
  Innumerasque mihi longa dat Ida trabes;
Fundatura citas flectuntur robora naves,
  Texitur et costis panda carina suis;
Addimus antennas et vela sequentia malis,
  Accipit et pictos puppis adunca deos:
Qua tamen ipse vehor, comitata Cupidine parvo

Sponsor coniugii stat dea picta sui.
Inpositast factae postquam manus ultima classi,
Protinus Aegaeis ire lubebat aquis:
At pater et genetrix inhibent mea vota rogando
Propositumque pia voce morantur iter,
Et soror, effusis ut erat, Cassandra, capillis,
Cum vellent nostrae iam dare vela rates,
'Quo ruis?' exclamat, 'referes incendia tecum:
Quanta per has nescis flamma petatur aquas!'
Vera fuit vates: dictos invenimus ignes,
Et ferus in molli pectore flagrat amor!
Portubus egredior ventisque ferentibus usus
Applicor in terras, Oebali nympha, tuas;
Excipit hospitio vir me tuus: hoc quoque factum
Non sine consilio numinibusque deum!
Ille quidem ostendit, quidquid Lacedaemone tota
Ostendi dignum conspicuumque fuit,
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam
Lumina nil aliud quo caperentur erat:
Ut vidi, obstipui praecordiaque intima sensi
Attonitus curis intumuisse novis.
His similes vultus, quantum reminiscor, habebat
Venit in arbitrium cum Cytherea meum:
Si tu venisses pariter certamen in illud,
In dubium Veneris palma futura fuit!
Magna quidem de te rumor praeconia fecit,
Nullaque de facie nescia terra tuast:
Nec tibi par usquam Phrygia nec solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet! *
143 Credis et hoc nobis? minor est tua gloria vero,
Famaque de forma paene maligna tuast:
145 Plus hic invenio, quam quod promiserat illa,
Et tua materia gloria victa suast.
Ergo arsit merito, qui noverat omnia, Theseus,
Et visa es tanto digna rapina viro,
More tuae gentis nitida dum nuda palaestra
150 Ludis et es nudis femina mixta viris.

Quod rapuit, laudo; miror, quod reddidit umquam:
Tam bona constanter praeda tenenda fuit;
Ante recessisset caput hoc cervice cruenta,
Quam tu de thalamis abstraherere meis.
Tene manus umquam nostrae dimittere vellent?
Tene meo paterer vivus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem,
Nec Venus ex toto nostra fuisset iners:
Vel mihi virginitas esset libata vel illud,
Quod poterat salva virginitate rapi.
Da modo te: quae sit Paridis constantia, nosces;
Flamma rogi flammas finiet una meas.
Praeposui regnis ego te, quae maxima quondam
Pollicitast nobis nupta sororque Iovis,
Dumque tuo possem circumdare bracchia collo,
Contemptast virtus Pallade dante mihi.
Nec piget, aut umquam stulte legisse videbor:
Permanet in voto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam,
Deprecor, o tanto digna labore peti!
Non ego coniugium generosae degener opto,
Nec mea, crede mihi, turpiter uxor eris:
Pliada, si quaeres, in nostra gente Iovemque
Invenies, medios ut taceamus avos;
Sceptra parens Asiae, qua nulla beatior orast,
(Finibus inmensis vix obeunda!) tenet:
Innumeras urbes atque aurea tecta videbis,
Quaeque suos dicas templa decere deos;
Ilion adspicies firmataque turribus altis
Moenia, Phoebeae structa canore lyrae.
Quid tibi de turba narrem numeroque virorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum;
Occurrent denso tibi Troades agmine matres,
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O quotiens dices 'quam pauper Achaia nostrast!'
Una domus quaevis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere vestram:

In qua tu nata es, terra beata mihist;
Parca sed est Sparte, tu cultu divite digna:
Ad talem formam non facit iste locus;
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti
Deliciisque decet luxuriare novis!
Cum videas cultus nostra de gente virorum,
Qualem Dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem nec dedignare maritum,
Rure Therapnaeo nata puella, Phrygem!
Phryx erat et nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum dis potando nectare miscet aquas;
Phryx erat Aurorae coniunx, tamen abstulit illum
Extremum Noctis quae dea finit iter;
Phryx etiam Anchises, volucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idaeis concubuisse iugis.
Nec, puto, conlatis forma Menelaus et annis
Iudice te nobis anteferendus erit:
Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
Lumina, qui trepidos a dape vertat equos,
Nec Priamo pater est soceri de caede cruentus
Et qui Myrtoas crimine signat aquas,
Nec proavo Stygia nostro captantur in unda
Poma, nec in mediis quaeritur umor aquis.
Quid tamen hoc refert, si te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Iuppiter esse socer?
Heu facinus! totis indignus noctibus ille
Te tenet amplexu perfruiturque tuo;
At mihi conspiceris posita vix denique mensa,
Multaque, quae laedant, hoc quoque tempus habet.
Hostibus eveniant convivia talia nostris,
Experior posito qualia saepe mero!
Paenitet hospitii, cum me spectante lacertos
Inponit collo rusticus iste tuo;
Rumpor et invideo, (quidni tamen omnia narrem?)
Membra superiecta cum tua veste fovet;
Oscula cum vero coram non dura daretis,
Ante oculos posui pocula sumpta meos;

Lumina demitto, cum te tenet artius ille,
Crescit et invito lentus in ore cibus.
Saepe dedi gemitus et te, lasciva, notavi
In gemitu risum non tenuisse meo;
Saepe mero volui flammam conpescere, at illa
Crevit, et ebrietas ignis in igne fuit,
Multaque ne videam, versa cervice recumbo,
Sed revocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam, dubito: dolor est meus illa videre,
Sed dolor a facie maior abesse tua.
Qua licet et possum, luctor celare furorem,
Sed tamen apparet dissimulatus amor;
Nec tibi verba damus: sentis mea vulnera, sentis;
Atque utinam soli sint ea nota tibi!
A! quotiens lacrimis venientibus ora reflexi,
Ne causam fletus quaereret ille mei;
A! quotiens aliquem narravi potus amorem,
Ad vultus referens singula verba tuos,
Indiciumque mei ficto sub nomine feci!
Ille ego, si nescis, verus amator eram;
Quin etiam, ut possem verbis petulantius uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt, memini, tunica tua pectora laxa
Atque oculis aditum nuda dedere meis,
Pectora vel puris nivibus vel lacte tuamque
Complexo matrem candidiora Iove:
Dum stupeo visis (nam pocula forte tenebam),
Tortilis a digitis excidit ansa meis!
Oscula si natae dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero laetus ab ore tuli.
Et modo cantabam veteres resupinus amores,
Et modo per nutum signa tegenda dabam;
Et comitum primas, Clymenen Aethramque, tuarum
Ausus sum blandis nuper adire sonis,
Quae mihi non aliud, quam formidare, locutae
Orantis medias deseruere preces.
Di facerent, pretium magni certaminis esses,

Teque suo posset victor habere toro,
Ut tulit Hippomenes Schoeneida praemia cursus,
Venit ut in Phrygios Hippodamia sinus,
Ut ferus Alcides Acheloia cornua fregit,
Dum petit amplexus, Deianira, tuos,
Nostra per has leges audacia fortiter isset,
Teque mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te, formosa, precari
Amplectique tuos, si patiare, pedes.
O decus, o praesens geminorum gloria fratrum,
O Iove digna viro, ni Iove nata fores,
Aut ego Sigeos repetam te coniuge portus,
Aut hic Taenaria contegar exul humo!
Non mea sunt summa leviter districta sagitta
Pectora; descendit vulnus ad ossa meum:
Hoc mihi (nam repeto: fore, ut a caeleste sagitta
Figar) erat verax vaticinata soror.
Parce datum fatis, Helene, contemnere amorem!
Sic habeas faciles in tua vota deos!
Multa quidem subeunt, sed coram ut plura loquamur,
Excipe me lecto nocte silente tuo!
An pudet et metuis Venerem temerare maritam
Castaque legitimi fallere iura tori?
A! nimium simplex Helene, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas?
Aut faciem mutes aut sis non dura, necessest:
Lis est cum forma magna pudicitiae.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis:
Haec tibi nempe patrem furta dedere Iovem.
Vix fieri, si sunt vires in semine morum,
Et Iovis et Ledae filia, casta potes.
Casta tamen tum sis, cum te mea Troia tenebit,
Et tua sim, quaeso, crimina solus ego;
Nunc ea peccemus, quae corriget hora iugalis,
Si modo promisit non mihi vana Venus!
Sed tibi et hoc suadet rebus, non voce maritus,
Neve sui furtis hospitis obstet, abest.

Non habuit tempus, quo Cresia regna videret,
Aptius: (o mira calliditate virum!)
'Res et ut Idaei mando tibi' dixit iturus
'Curam pro nobis hospitis, uxor, agas.'
Neclegis absentis, testor, mandata mariti:
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Huncine tu speras hominem sine pectore dotes
Posse satis formae, Tyndari, nosse tuae?
Falleris: ignorat! nec, si bona magna putaret,
Quae tenet, externo crederet illa viro.
Ut te nec mea vox nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius commoditate frui;
Aut erimus stulti, sic ut superemus et ipsum,
Si tam securum tempus abibit iners.
Paene suis ad te manibus deducit amantem:
Utere mandantis simplicitate viri!
Sola iaces viduo tam longa nocte cubili,
In viduo iaceo solus et ipse toro:
Te mihi meque tibi communia gaudia iungant,
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quaevis tibi numina meque
Adstringam verbis in tua iura meis;
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostra,
Efficiam praesens, ut mea regna petas.
Si pudet et metuis, ne me videare secuta,
Ipse reus sine te criminis huius ero.
Nam sequar Aegidae factum fratrumque tuorum;
Exemplo tangi non propiore potes:
Te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi;
Quartus in exemplis adnumerabor ego.
Troia classis adest armis instructa virisque:
Iam facient celeres remus et aura vias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes,
Teque novam credet vulgus adesse deam,
Quaque feres gressus, adolebunt cinnama flammae,
Caesaque sanguineam victima planget humum.
Dona pater fratresque et cum genetrice sorores

Iliadesque omnes totaque Troia dabit.
Ei mihi! pars a me vix dicitur ulla futuri:
Plura feres, quam quae littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur,
Concitet et vires Graecia magna suas:
Tot prius abductis ecquast repetita per arma?
Crede mihi, vanos res habet ista metus!
Nomine ceperunt Aquilonis Erechthida Thraces,
Et tuta a bello Bistonis ora fuit;
Phasida puppe nova vexit Pagasaeus Iason,
Laesa nequest Colcha Thessala terra manu;
Te quoque qui rapuit, rapuit Minoida Theseus;
Nulla tamen Minos Cretas ad arma vocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo:
Quaque timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si vis, ingens consurgere bellum:
Et mihi sunt vires, et mea tela nocent!
Nec minor est Asiae quam vestrae copia terrae:
Illa viris dives, dives abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit
Quam Paris aut armis anteferendus erit:
Paene puer caesis abducta armenta recepi
Hostibus et causam nominis inde tuli;
Paene puer iuvenes vario certamine vici,
In quibus Ilioneus Deiphobusque fuit;
Neve putes, non me nisi comminus esse timendum,
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Non potes haec illi primae dare facta iuventae,
Instruere Atriden non potes arte mea!
Omnia si dederis, numquid dabis Hectora fratrem?
Unus is innumeri militis instar erit.
Quid valeam nescis, et te mea robora fallunt;
Ignoras, cui sis nupta futura viro:
Aut igitur nullo belli repetere tumultu,
Aut cedent Marti Dorica castra meo!
Nec tamen indigner pro tanta sumere ferrum
Coniuge: certamen praemia magna movent;

Tu quoque, si de te totus contenderit orbis,
  Nomen ab aeterna posteritate feres:
Spe modo non timida dis hinc egressa secundis
  Exige cum plena munera pacta fide!

HELENE PARIDI.

XVI. *[Si mihi, quae legi, Pari, non legisse liceret,
  Servarem numeros sicut et ante probae.]*
Nunc oculos tua cum violarit epistula nostros,
  Non rescribendi gloria visa levis.
Ausus es hospitii temeratis, advena, sacris
  Legitimam nuptae sollicitare fidem!
Scilicet idcirco ventosa per aequora vectum
  Excepit portu Taenaris ora suo,
Nec tibi, diversa quamvis e gente venires,
  Oppositas habuit regia nostra fores,
Esset ut officii merces iniuria tanti?
  Qui sic intrabas, hospes an hostis eras?
Nec dubito, quin haec, cum sit tam iusta, vocetur
  Rustica iudicio nostra querela tuo;
Rustica sim sane, dum non oblita pudoris,
  Dumque tenor vitae sit sine labe meae!
Si non est ficto tristis mihi vultus in ore,
  Nec sedeo duris torva superciliis,
Fama tamen clarast, et adhuc sine crimine lusi,
  Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quae sit fiducia coepti,
  Spemque tori dederit quae tibi causa mei.
An, quia vim nobis Neptunius attulit heros,
  Rapta semel videor bis quoque digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem:
  Cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Non tamen e facto fructum tulit ille petitum:
  Excepto redii passa timore nihil.
Oscula luctanti tantummodo pauca protervus
  Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quae tua nequitiast, non his contenta fuisset:

Di melius! similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam: minuitque modestia crimen,
Et iuvenem facti paenituisse patet;
Thesea paenituit, Paris ut succederet illi,
Ne quando nomen non sit in ore meum?
Nec tamen irascor, (quis enim succenset amanti?)
Si modo, quem praefers, non simulatur amor.
Hoc quoque enim dubito, non quod fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi.
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaque dicuntur vestra carere fide.
'At peccant aliae, matronaque rara pudicast'.
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod visast tibi mater idonea, cuius
Exemplo flecti me quoque posse putes,
Matris in admisso falsa sub imagine lusae
Error inest: pluma tectus adulter erat;
Nil ego, si peccem, possum nescisse, nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit;
Illa bene erravit vitiumque auctore redemit:
Felix in culpa quo Iove dicar ego?
Et genus et proavos et regia nomina iactas;
Clara satis domus haec nobilitate suast:
Iuppiter ut soceri proavus taceatur et omne
Tantalidae Pelopis Tyndareique genus,
Dat mihi Leda Iovem cygno decepta parentem,
Quae falsam gremio credula fovit avem.
I nunc et Phrygiae late primordia gentis
Cumque suo Priamum Laumedonte refer!
Quos ego suspicio; sed qui tibi gloria magnast
Quintus, is a nostro nomine primus erit.
Sceptra tuae quamvis rear esse potentia terrae,
Non tamen haec illis esse minora puto.
Si iam divitiis locus hic numeroque virorum
Vincitur, at certe barbara terra tuast.
Munera tanta quidem promittit epistula dives,
Ut possint ipsas illa movere deas,

Sed si iam vellem fines transire pudoris,
Tu melior culpae causa futurus eras:
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo,
Aut ego te potius quam tua dona sequar;
Utque ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, auctor quae pretiosa facit;
Plus multost, quod amas, quod sum tibi causa laboris,
Quod tam per longas spes tua venit aquas.
Illa quoque, adposita quae nunc facis, inprobe, mensa,
Quamvis experiar dissimulare, noto:
Cum modo me spectas oculis, lascive, protervis,
Quos vix instantes lumina nostra ferunt,
Et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
Sumis, quaque bibi, tu quoque parte bibis.
A! quotiens digitis, quotiens ego tecta notavi
Signa supercilio paene loquente dari!
Et saepe extimui, ne vir meus illa videret,
Non satis occultis erubuique notis.
Saepe vel exiguo vel nullo murmure dixi:
'Nil pudet hunc', nec vox haec mea falsa fuit.
Orbe quoque in mensae legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, AMO.
Credere me tamen hoc oculo renuente negavi:
Ei mihi! iam didici sic ego posse loqui!
His ego blanditiis, si peccatura fuissem,
Flecterer, his poterant pectora nostra capi.
Est quoque, confiteor, facies tibi rara, potestque
Velle sub amplexus ire puella tuos:
Altera vel potius felix sine crimine fiat,
Quam cadat externo noster amore pudor!
Disce meo exemplo formosis posse carere:
Est virtus placitis abstinuisse bonis.
Quam multos credis iuvenes optare, quod optas?
Qui sapiant, oculos an Paris unus habes?
Non tu plus cernis sed plus temerarius audes,
Nec tibi plus cordis sed magis oris adest.
Tunc ego te vellem celeri venisse carina,

Cum mea virginitas mille petita procis:
Si te vidissem, primus de mille fuisses!
Iudicio veniam vir dabit ipse meo.
Ad possessa venis praeceptaque gaudia serus:
Spes tua lenta fuit; quod petis, alter habet.
Ut tamen optarem fieri tua Troica coniunx,
Invitam sic me nec Menelaus habet.
Desine molle, precor, verbis convellere pectus
Neve mihi, quam te dicis amare, noce,
Sed sine, quam tribuit sortem fortuna, tueri
Nec spolium nostri turpe pudoris habe!
At Venus hoc pactast, et in altae vallibus Idae
Tres tibi se nudas exhibuere deae,
Unaque cum regnum, belli daret altera laudem,
'Tyndaridis coniunx' tertia dixit 'eris'!
Credere vix equidem caelestia corpora possum
Arbitrio formam supposuisse tuo,
Utque sit hoc verum, certe pars altera fictast,
Iudicii pretium qua data dicor ego:
Non est tanta mihi fiducia corporis, ut me
Maxima teste dea dona fuisse putem.
Contentast oculis hominum mea forma probari:
Laudatrix Venus est invidiosa mihi!
Sed nihil infirmo, faveo quoque laudibus istis:
Nam mea vox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu succense, nimium mihi creditus aegre:
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima meast igitur Veneri placuisse voluptas,
Proxima, me visam praemia summa tibi,
Nec te Palladios nec te Iunonis honores
Auditis Helenae praeposuisse bonis.
Ergo ego sum virtus, ego sum tibi nobile regnum!
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea, crede mihi, non sum, sed amare repugno
Illum, quem fieri vix puto posse meum.
Quid bibulum curvo proscindere litus aratro
Spemque sequi coner, quam locus ipse negat?

Sum rudis ad Veneris furtum, nullaque fidelem
(Di mihi sunt testes) lusimus arte virum;
Nunc quoque, quod tacito mando mea verba libello,
Fungitur officio littera nostra novo.
Felices, quibus usus adest! ego nescia rerum
Difficilem culpae suspicor esse viam.
Ipse malo metus est: iam nunc confundor et omnes
In nostris oculos vultibus esse reor.
Nec reor hoc falso: sensi mala murmura vulgi,
Et quasdam voces rettulit Aethra mihi.
At tu dissimula, nisi si desistere mavis!
Sed cur desistas? dissimulare potes.
Lude, sed occulte! maior, non maxima, nobis
Est data libertas, quod Menelaus abest;
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus:
Magna fuit subitae iustaque causa viae;
Aut mihi sic visumst: ego, cum dubitaret, an iret,
'Quam primum' dixi 'fac rediturus eas!'
Omine laetatus dedit oscula, 'res' que 'domusque
Et tibi sit curae Troicus hospes' ait.
Vix tenui risum, quem dum conpescere luctor,
Nil illi potui dicere praeter 'erit'.
Vela quidem Creten ventis dedit ille secundis;
Sed tu non ideo cuncta licere puta!
Sic meus hinc vir abest, ut me custodiat absens.
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoquest oneri: nam quo constantius ore
Laudamur vestro, iustius ille timet.
Quae iuvat, ut nunc est, eadem mihi gloria damnost,
Et melius famae verba dedisse fuit.
Nec quod abest hic me tecum mirare relicta:
Moribus et vitae credidit ille meae.
De facie metuit, vitae confidit, et illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data, praecipis, utque
Simplicis utamur commoditate viri:
Et libet et timeo, nec adhuc exacta voluntas

Est satis: in dubio pectora nostra labant;
Et vir abest nobis, et tu sine coniuge dormis,
Inque vicem tua me, te mea forma capit;
Et longae noctes, et iam sermone coimus,
Et tu, me miseram!, blandus, et una domus:
Et peream, si non invitant omnia culpam;
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere posses!
Vi mea rusticitas excutienda fuit.
Utilis interdumst ipsis iniuria passis:
Sic certe felix esse coacta forem. —
Dum novus est, potius coepto pugnemus amori!
Flamma recens parva sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor: errat, ut ipsi,
Cumque nihil speres firmius esse, fuit.
Hypsipyle testis, testis Minoia virgost,
In non exhibitis utraque questa toris.
Tu quoque dilectam multos, infide, per annos
Diceris Oenonen destituisse tuam;
Nec tamen ipse negas, et nobis omnia de te
Quaerere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde, quod, ut cupias constans in amore manere,
Non potes: expediunt iam tua vela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam, iam tibi ventus erit:
Cursibus in mediis novitatis plena relinques
Gaudia; cum ventis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudataque Pergama visam
Pronurus et magni Laumedontis ero?
Non ita contemno volucris praeconia famae,
Ut probris terras inpleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte, quid Achaia tota,
Quid gentes Asiae, quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me, Priami quid sentiet uxor,
Totque tui fratres Dardanidesque nurus?
Tu quoque qui poteris fore me sperare fidelem
Et non exemplis anxius esse tuis?

Quicumque Iliacos intraverit advena portus,
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quotiens iratus 'adultera' dices,
Oblitus nostro crimen inesse tuum!
Delicti fies idem reprehensor et auctor.
Terra, precor, vultus obruat ante meos!
At fruar Iliacis opibus cultuque beato
Donaque promissis uberiora feram:
Purpura nempe mihi pretiosaque texta dabuntur,
Congestoque auri pondere dives ero!
Da veniam fassae! non sunt tua munera tanti;
Nescio quo tellus me tenet ipsa modo.
Quis mihi, si laedar, Phrygiis succurret in oris?
Unde petam fratres, unde parentis opem?
Omnia Medeae fallax promisit Iason:
Pulsast Aesonia num minus illa domo?
Non erat Aeetes, ad quem despecta rediret,
Non Idyia parens Chalciopeque soror.
Tale nihil timeo, sed nec Medea timebat:
Fallitur augurio spes bona saepe suo.
Omnibus invenies, quae nunc iactantur in alto,
Navibus a portu lene fuisse fretum.
Fax quoque me terret, quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua visa parens,
Et vatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum praemonuisse ferunt.
Utque favet Cytherea tibi, quia vicit, habetque
Parta per arbitrium bina tropaea tuum,
Sic illas vereor, quae, si tua gloria verast,
Iudice te causam non tenuere duae.
Nec dubito, quin, te si prosequar, arma parentur:
Ibit per gladios, ei mihi! noster amor.
An fera Centauris indicere bella coegit
Atracis Haemonios Hippodamia viros:
Tu fore tam iusta lentum Menelaon in ira
Et geminos fratres Tyndareumque putas?
Quod bene te iactes et fortia facta loquaris,

A verbis facies dissidet ista suis.
Apta magis Veneri, quam sunt tua corpora Marti:
Bella gerant fortes, tu, Pari, semper ama!
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto!
Militiast operis altera digna tuis.
His ego, si saperem pauloque audacior essem,
Uterer; utetur, siqua puella sapit!
Aut ego deposito sapiam fortasse pudore
Et dabo cunctatas tempore victa manus.
Quod petis, ut furtim praesentes ista loquamur,
Scimus, quid captes conloquiumque voces;
Sed nimium properas, et adhuc tua messis in herbast:
Haec mora sit voto forsan amica tuo.
Hactenus; arcanum furtivae conscia mentis
Littera iam lasso pollice sistat opus,
Cetera per socias Clymenen Aethramque loquamur,
Quae mihi sunt comites consiliumque duae!

LEANDER HERONI.

XVII. *Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
Si cadat unda maris, Sesti puella, tibi.*
Si mihi di faciles et sunt in amore secundi,
Invitis oculis haec mea verba leges.
Sed non sunt faciles! nam cur mea vota morantur
Currere me nota nec patiuntur aqua?
Ipsa vides caelum pice nigrius et freta ventis
Turbida perque cavas vix adeunda rates.
Unus, et hic audax, a quo tibi littera nostra
Redditur, e portu navita movit iter:
Adscensurus eram, nisi quod, cum vincula prorae
Solveret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram celare meos, velut ante, parentes,
Quemque tegi volumus, non latuisset amor.
Protinus haec scribens 'felix, i, littera!' dixi,
'Iam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangere labellis,
Rumpere dum niveo vincula dente volet.'

Talibus exiguo dictis mihi murmure verbis
Cetera cum charta dextra locuta meast.
At quanto mallem, quam scriberet, illa nataret,
Meque per adsuetas sedula ferret aquas!
* Aptior illa quidem placido dare verbera ponto:
Est tamen et sensus apta ministra mei. *
Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis ut mare fervet aquis:
His ego si vidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti!
Rupe sedens aliqua specto tua litora tristis
Et, quo non possum corpore, mente feror;
Lumina quin etiam summa vigilantia turre
Aut videt aut acies nostra videre putat.
Ter mihi depositast in sicca vestis harena,
Ter grave temptavi carpere nudus iter;
Obstitit inceptis tumidum iuvenalibus aequor
Mersit et adversis ora natantis aquis.
At tu, de rapidis inmansuetissime ventis,
Quid mecum certa proelia mente geris?
In me, si nescis, Borea, non aequora, saevis!
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus quod sis, num te tamen, inprobe, quondam
Ignibus Actaeis incaluisse negas?
Gaudia rapturo siquis tibi claudere vellet
Aerios aditus, quo paterere modo?
Parce, precor, facilemque move moderatius auram!
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil!
Vana peto: precibusque meis obmurmurat ipse
Quasque quatit, nulla parte coercet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Daedalus alas,
Icarium quamvis hinc prope litus abest!
Quidquid erit, patiar, liceat modo corpus in auras
Tollere, quod dubia saepe pependit aqua.
Interea, dum cuncta negant ventique fretumque,
Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens, (namquest meminisse voluptas)

Cum foribus patriis egrediebar amans;
Nec mora, deposito pariter cum veste timore
Iactabam liquido bracchia lenta mari;
Luna fere tremulum praebebat lumen eunti
Ut comes in nostras officiosa vias.
Hanc ego suspiciens 'faveas, dea candida,' dixi,
'Et subeant animo Latmia saxa tuo!
Non sinit Endymion te pectoris esse severi;
Flecte, precor, vultus ad mea furta tuos!
Tu, dea, mortalem caelo delapsa petebas:
(Vera loqui liceat!) quam sequor ipse, deast;
Neu referam mores caelesti pectore dignos,
Forma nisi in veras non cadit illa deas.
A Veneris facie non est prior ulla tuaque;
Neve meis credas vocibus, ipsa vide!
Quantum, cum fulges radiis argentea puris,
Concedunt flammis sidera cuncta tuis,
Tanto formosis formosior omnibus illast:
Si dubitas, caecum, Cynthia, lumen habes.'
Haec ego, vel certe non his diversa, locutus
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas:
Unda repercussae radiabat imagine lunae,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat;
Nullaque vox usquam, nullum veniebat ad aures
Praeter dimotae corpore murmur aquae;
Alcyones solae, memores Ceycis amati,
Nescio quid visae sunt mihi dulce queri.
Iamque fatigatis umero sub utroque lacertis
Fortiter in summas erigor altus aquas;
Ut procul aspexi lumen, 'meus ignis in illost:
Illa meum' dixi 'litora lumen habent.'
Et subito lassis vires rediere lacertis,
Visaque, quam fuerat, mollior unda mihi:
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, praestat amor.
Quo magis accedo, propioraque litora fiunt,
Quoque minus restat, plus libet ire mihi;

Cum vero possum cerni quoque, protinus addis
Spectatrix animos, ut valeamque facis:
Nunc etiam nando dominae placuisse laboro
Atque oculis iacto bracchia nostra tuis.
Te tua vix prohibet nutrix descendere in altum
(Hoc quoque enim vidi, nec mihi verba dabas)
Nec tamen effecit, quamvis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu feliciaque oscula iungis,
Oscula, di magni!, trans mare digna peti,
Eque tuis demptos umeris mihi tradis amictus
Et madidam siccas aequoris imbre comam.
Cetera nox et nos et turris conscia novit,
Quodque mihi lumen per vada monstrat iter:
Non magis illius numerari gaudia noctis
Hellespontiaci quam maris alga potest;
Quo brevius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamque fugatura Tithoni coniuge noctem
Praevius Aurorae Lucifer ortus erat:
Oscula congerimus properata sine ordine raptim
Et querimur parvas noctibus esse moras;
Atque ita cunctatus monitu nutricis amaro
Frigida deserta litora turre peto.
Digredimur flentes, repetoque ego virginis aequor
Respiciens dominam, dum licet, usque meam.
Siqua fides verost, veniens hinc esse natator,
Cum redeo, videor naufragus esse mihi;
Hoc quoque, si credis: ad te via prona videtur;
A te cum redeo, clivus inertis aquae.
Invitus repeto patriam, (quis credere possit?)
Invitus certe nunc moror urbe mea.
Ei mihi! cur animis iuncti secernimur undis,
Unaque mens, tellus non habet una duos?
[Vel tua me Sestus, vel te mea sumat Abydos:
Tam tua terra mihi, quam tibi nostra placet.]
Cur ego confundor, quotiens confunditur aequor?

Cur mihi causa levis, ventus, obesse potest?
Iam nostros curvi norunt delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor;
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter multa quam via pressa rota.
Quod mihi non esset nisi sic iter, ante querebar;
At nunc per ventos hoc quoque deesse queror.
Fluctibus inmodicis Athamantidos aequora canent,
Vixque manet portu tuta carina suo:
Hoc mare, cum primum de virgine nomina mersa,
Quae tenet, est nanctum, tale fuisse puto;
Et satis amissa locus hic infamis ab Hellest,
Utque mihi parcat, nomine crimen habet.
Invideo Phrixo, quem per freta tristia tutum
Aurea lanigero vellere vexit ovis;
Nec tamen officium pecoris navisve requiro,
Dummodo, quas findam corpore, dentur aquae;
Arte egeo nulla: fiat modo copia nandi,
Idem navigium, navita, vector ero!
Nec sequor aut Helicen, aut, qua Tyros utitur, Arcton:
Publica non curat sidera noster amor;
Andromedan alius spectet claramque Coronam,
Quaeque micat gelido Parrhasis Ursa polo;
At mihi, quod Perseus et cum Iove Liber amarunt,
Indicium dubiae non placet esse viae!
Est aliud lumen, multo mihi certius istis,
Non errat tenebris quo duce noster amor:
Hoc ego dum spectem, Colchos et in ultima Ponti,
Quaque viam fecit Thessala pinus, eam
Et iuvenem possim superare Palaemona nando
Miraque quem subito reddidit herba deum!
Saepe per adsiduos languent mea bracchia motus
Vixque per inmensas fessa trahuntur aquas;
His ego cum dixi 'pretium non vile laboris,
Iam dominae vobis colla tenenda dabo',
Protinus illa valent atque ad sua praemia tendunt,
Ut celer Eleo carcere missus equus.

Ipse meos igitur servo, quibus uror, amores
  Teque, magis caelo digna puella, sequor:
Digna quidem caelo es, sed adhuc tellure morare;
  Aut dic, ad superos et mihi qua sit iter!
Hic es, et exigue misero contingis amanti,
  Cumque mea fiunt turbida mente freta!
Quid mihi, quod lato non separor aequore, prodest?
  Num minus haec nobis tam brevis obstat aqua?
Num malim, dubito, toto procul orbe remotus
  Cum domina longe spem quoque habere meam:
Quo propius nunc es, flamma propiore calesco,
  Et res non semper, spes mihi semper adest;
Paene manu, quod amo, (tantast vicinia!) tango,
  Saepe sed heu! lacrimas hoc mihi 'paene' movet!
Velle quid est aliud fugientia prendere poma
  Spemque suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te numquam, nisi cum volet unda, tenebo,
  Et me felicem nulla videbit hiemps;
Cumque minus firmum nil sit quam ventus et unda,
  In ventis et aqua spes mea semper erit?
Aestus adhuc tamen est: quid, cum mihi laeserit aequor
  Plias et Arctophylax Oleniumque pecus?
Aut ego non novi, quam sim temerarius, aut me
  In freta non cautus tum quoque mittet Amor;
Neve putes in me, quod abest, promittere tempus,
  Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiamnunc noctibus aequor,
  Ire per invitas experiemur aquas;
Aut mihi continget felix audacia salvo,
  Aut mors solliciti finis amoris erit!
Optabo tamen, ut partis expellar in illas,
  Et teneant portus naufraga membra tuos;
Flebis enim tactuque meum dignabere corpus
  Et 'mortis' dices 'huic ego causa fui.'
Scilicet interitus offenderis omine nostri,
  Litteraque invisast hac mea parte tibi?
Desino: parce queri! sed ut et mare finiat iram,

Accedant, quaeso, fac tua vota meis!
Pace brevi nobis opus est, dum transferor isto;
Cum tua contigero litora, perstet hiemps!
Istic est aptum nostrae navale carinae,
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulce morarist!
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus ero
Nec faciam surdis convicia fluctibus ulla
Triste nataturo nec querar esse fretum:
Me pariter venti teneant tenerique lacerti,
Per causas istic inpediarque duas!
Cum patietur hiemps, remis ego corporis utar,
Lumen in adspectu tu modo semper habe!
Interea pro me pernoctet epistula tecum,
Quam precor ut minima prosequar ipse mora.

HERO LEANDRO.

XVIII. Quam mihi misisti verbis, Leandre, salutem
Ut possim missam rebus habere, veni!
Longa morast nobis omnis, quae gaudia differt;
Da veniam fassae: non patienter amo!
Urimur igne pari, sed sum tibi viribus inpar:
Fortius ingenium suspicor esse viris;
Ut corpus, teneris ita mens infirma puellis:
Deficiam, parvi temporis adde moram!
Vos modo venando, modo rus geniale colendo
Ponitis in varia tempora longa mora;
Aut fora vos retinent aut unctae dona palaestrae,
Flectitis aut freno colla sequacis equi;
Nunc volucrem laqueo, nunc piscem ducitis hamo;
Diluitur posito serior hora mero:
His mihi summotae, vel si minus acriter urar,
Quod faciam, superest praeter amare nihil.
Quod superest, facio teque, o mea sola voluptas,
Plus quoque, quam reddi quod mihi possit, amo.
Aut ego cum cara de te nutrice susurro,
Quaeque tuum, miror, causa moretur iter,

Aut mare prospiciens odioso concita vento
  Corripio verbis aequora paene tuis,
Aut, ubi saevitiae paulum gravis unda remisit,
  Posse quidem, sed te nolle venire, queror,
Dumque queror, lacrimae per amantia lumina manant,
  Pollice quas tremulo conscia siccat anus.
Saepe tui, specto, si sint in litore passus,
  Inpositas tamquam servet harena notas,
Utque rogem de te et scribam tibi, siquis Abydo
  Venerit, aut, quaero, siquis Abydon eat;
Quid referam, quotiens dem vestibus oscula, quas tu
  Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux actast et noctis amicior hora
  Exhibuit pulso sidera clara die,
Protinus in summo vigilantia lumina tecto
  Ponimus, adsuetae signa notamque viae,
Tortaque versato ducentes stamina fuso
  Feminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore, quaeris:
  Nil nisi Leandri nomen in ore meost.
'Iamne putas exisse domo mea gaudia, nutrix,
  An vigilant omnes, et timet ille suos?
Iamne suas umeris illum deponere vestes,
  Pallade iam pingui tinguere membra putas?'
Adnuit illa fere, non nostra quod oscula curet,
  Sed movet obrepens somnus anile caput;
Postque morae minimum 'iam certe navigat' inquam
  'Lentaque dimotis bracchia iactat aquis'
Paucaque cum tacta perfeci stamina terra,
  An medio possis, quaerimus, esse freto,
Et modo prospicimus, timida modo voce precamur,
  Ut tibi det faciles utilis aura vias;
Auribus incertas voces captamus et omnem
  Adventus strepitum credimus esse tui:
Sic ubi deceptae pars est mihi maxima noctis
  Acta, subit furtim lumina fessa sopor.
Forsitan invitus, mecum tamen, inprobe, dormis

Et, quamquam non vis ipse venire, venis:
Nam modo te videor prope iam spectare natantem,
Bracchia nunc umeris umida ferre meis,
Nunc dare, quae soleo, madidis velamina membris,
Pectora nunc nostro iuncta fovere sinu
Multaque praeterea linguae reticenda modestae,
Quae fecisse iuvat, facta referre pudet.
Me miseram! brevis est haec et non vera voluptas;
Nam tu cum somno semper abire soles.
Firmius o! cupidi tandem coeamus amantes,
Nec careant vera gaudia nostra fide!
Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?
Cur totiens a me, lente morator, abes?
Est mare, confiteor, nondum tractabile nanti;
Nocte sed hesterna lenior aura fuit.
Cur ea praeteritast? cur non ventura timebas?
Tam bona cur periit, nec tibi rapta viast?
Protinus ut similis detur tibi copia cursus,
Hoc melior certe, quo prior, illa fuit.
At cito mutatast iactati forma profundi;
Tempore, cum properas, saepe minore venis.
Hic, puto, deprensus nil, quod querereris, haberes,
Meque tibi amplexo nulla noceret hiemps.
Certe ego tum ventos audirem laeta sonantis
Et numquam placidas esse precarer aquas.
Quid tamen evenit, cur sis metuentior undae
Contemptumque prius nunc vereare fretum?
Nam memini, cum te saevum veniente minaxque
Non minus, aut multo non minus, aequor erat,
Cum tibi clamabam 'sic tu temerarius esto,
Ne miserae virtus sit tua flenda mihi!'
Unde novus timor hic, quoque illa audacia fugit?
Magnus ubist spretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius, quam quod prius esse solebas,
Et facias placidum per mare tutus iter,
Dummodo sis idem, dum sic, ut scribis, amemur,
Flammaque non fiat frigidus illa cinis!

Non ego tam ventos timeo mea vota morantes,
Quam similis vento ne tuus erret amor,
Ne non sim tanti, superentque pericula causam,
Et videar merces esse labore minor.
Interdum metuo, patria ne laedar et inpar
Dicar Abydeno Thressa puella toro;
Ferre tamen possum patientius omnia, quam si
Otia nescio qua paelice captus agis,
In tua si veniunt alieni colla lacerti,
Fitque novus nostri finis amoris amor.
A! potius peream, quam crimine vulnerer isto,
Fataque sint culpa nostra priora tua!
Nec, quia venturi dederis mihi signa doloris,
Haec loquor aut fama sollicitata nova:
Omnia sed vereor! quis enim securus amavit?
Cogit et absentes plura timere locus.
Felices illas, sua quas praesentia nosse
Crimina vera iubet, falsa timere vetat!
Nos tam vana movet, quam facta iniuria fallit,
Incitat et morsus error uterque pares.
O! utinam venias, aut ut ventusve paterve
Causaque sit certe femina nulla morae!
Quodsi quam sciero, moriar, mihi crede, dolendo:
Iamdudum pecca, si mea fata petis!
Sed neque peccabis, frustraque ego terreor istis,
Quoque minus venias, invida pugnat hiemps.
Me miseram! quanto planguntur litora fluctu,
Et latet obscura condita nube dies!
Forsitan ad pontum mater pia venerit Helles,
Mersaque roratis nata fleatur aquis;
An mare ab inviso privignae nomine dictum
Vexat in aequoream versa noverca deam?
Non favet, utcumquest, teneris locus iste puellis:
Hac Helle periit, hac ego laedor aqua.
At tibi flammarum memori, Neptune, tuarum
Nullus erat ventis inpediendus amor,
Si neque Amymone nec, laudatissima forma,

Criminis est Tyro fabula vana tui
Lucidaque Alcyone Calyceque Hecataeone nata
Et nondum nexis angue Medusa comis
Flavaque Laudice caeloque recepta Celaeno,
Et quarum memini nomina lecta mihi:
Has certe pluresque canunt, Neptune, poetae
Molle latus lateri conposuisse tuo.
Cur igitur, totiens vires expertus amoris,
Adsuetum nobis turbine claudis iter?
Parce, ferox, latoque mari tua proelia misce!
Seducit terras haec brevis unda duas.
Te decet aut magnas magnum iactare carinas
Aut etiam totis classibus esse trucem;
Turpe deo pelagi iuvenem terrere natantem,
Gloriaquest stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidemst et clarus origine, sed non
A tibi suspecto ducit Ulixe genus.
Da veniam servaque duos! natat ille, sed isdem
Corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
Sternuit et lumen, (posito nam scribimus illo)
Sternuit et nobis prospera signa dedit.
Ecce, merum nutrix faustos instillat in ignes,
'Cras'que 'erimus plures' inquit et ipsa bibit.
Effice nos plures, evicta per aequora lapsus,
O penitus toto corde recepte mihi!
In tua castra redi, socii desertor amoris!
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas, non est: auso Venus ipsa favebit
Sternet et aequoreas aequore nata vias.
Ire libet medias ipsi mihi saepe per undas,
Sed solet hoc maribus tutius esse fretum.
Nam cur hac vectis Phrixo Phrixique sorore
Sola dedit vastis femina nomen aquis?
Forsitan ad reditum metuas ne tempora desint,
Aut gemini nequeas ferre laboris onus;
At nos diversi medium coeamus in aequor
Obviaque in summis oscula demus aquis,

Atque ita quisque suas iterum redeamus ad urbes!
Exiguum, sed plus quam nihil illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos clam cogit amare,
Vel timidus famae cedere vellet amor!
Nunc male res iunctae, calor et reverentia, pugnant:
Quid sequar, in dubiost; haec decet. ille iuvat.
Ut semel intravit Colchos Pagasaeus Iason,
Inpositam celeri Phasida puppe tulit;
Ut semel Idaeus Lacedaemona venit adulter,
Cum praeda rediit protinus ille sua:
Tu quam saepe petis, quod amas, tam saepe relinquis,
Et quotiens grave fit puppibus ire, natas;
Sic tamen, o iuvenis tumidarum victor aquarum,
Sic facito spernas, ut vereare, fretum!
Arte laboratae merguntur ab aequore naves:
Tu tua plus remis bracchia posse putas?
Quod cupis, hoc nautae metuunt, Leandre, natare:
Exitus hic fractis puppibus esse solet.
Me miseram! cupio non persuadere, quod hortor;
Sisque, precor, monitis fortior ipse meis,
Dummodo pervenias excussaque saepe per undas
Inicias umeris bracchia lassa meis.
Sed mihi, caeruleas quotiens obvertor ad undas,
Nescio quid pavidum frigore pectus habet;
Nec minus hesternae confundor imagine noctis,
Quamvis est sacris illa piata meis.
Namque sub aurora, iam dormitante lucerna,
Somnia quo cerni tempore vera solent,
Stamina de digitis cecidere sopore remissis,
Collaque pulvino nostra ferenda dedi;
Hic ego ventosas nantem delphina per undas
Cernere non dubia sum mihi visa fide,
Quem postquam bibulis inlisit fluctus harenis,
Unda simul miserum vitaque deseruit.
Quidquid id est, timeo; nec tu mea somnia ride
Nec nisi tranquillo bracchia crede mari!
Si tibi non parcis, dilectae parce puellae,

Quae numquam nisi te sospite sospes ero!
Spes tamen est fractis vicinae pacis in undis:
Tu placidas tuto pectore finde vias!
Interea nandi, quoniam freta pervia non sunt,
Leniat invisas littera missa moras!

ACONTIUS CYDIPPAE.

XVIIII. * [Accipe, Cydippe, despecti nomen Aconti,
Illius, in pomo qui tibi verba dedit.] *
Pone metum! nihil hic iterum iurabis amanti:
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege! discedat sic corpore languor ab isto,
Quod meus est ulla parte dolere dolor!
Quid pudor ante subit? nam, sicut in aede Dianae,
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Coniugium pactamque fidem, non crimina posco:
Debitus ut coniunx, non ut adulter amo.
Verba licet repetas, quae demptus ab arbore fetus
Pertulit ad castas me iaciente manus:
Invenies illic, id te spondere, quod opto
Te potius, virgo, quam meminisse deam.
Nunc quoque idem timeo, sed idem tamen acrius illud:
Adsumpsit vires auctaque flamma morast,
Quique fuit numquam parvus, nunc tempore longo
Et spe, quam dederas tu mihi, crevit amor.
Spem mihi tu dederas, meus hic tibi credidit ardor:
Non potes hoc factum teste negare dea.
Adfuit et, praesens ut erat, tua verba notavit
Et visast mota dicta probasse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostrae causa feratur amor.
Fraus mea quid petiit, nisi uti tibi iungerer? unum
Id te, quod quereris, conciliare potest!
Non ego natura nec sum tam callidus usu:
Sollertem tu me, crede, puella, facis.
Te mihi conpositis, siquid tamen egimus, a me
Adstrinxit verbis ingeniosus Amor:

Dictatis ab eo feci sponsalia verbis
Consultoque fui iuris Amore vafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicarque dolosus,
Si tamen est, quod ames, velle tenere dolus!
En, iterum scribo mittoque rogantia verba:
Altera fraus haec est, quodque queraris, habes.
Si noceo, quod amo, fateor, sine fine nocebo
Teque petam: caveas tu licet, ipse petam.
Per gladios alii placitas rapuere puellas:
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Di faciant, possim plures inponere nodos,
Ut tua sit nulla libera parte fides!
Mille doli restant: clivo sudamus in imo;
Ardor inexpertum nil sinet esse meus.
Sit dubium, possisne capi, captabere certe:
Exitus in dis est, sed capiere tamen.
Ut partem effugias, non omnia retia falles,
Quae tibi, quam credis, plura tetendit Amor;
Si non proficient artes, veniemus ad arma,
Inque tui cupido rapta ferere sinu.
Non sum, qui soleam Paridis reprehendere factum,
Nec quemquam, qui vir, posset ut esse, fuit;
Nos quoque — sed taceo! mors huius poena rapinae
Ut sit, erit, quam te non habuisse, minor;
Aut esses formosa minus, peterere modeste:
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc oculique tui, quibus ignea cedunt
Sidera, qui flammae causa fuere meae;
Hoc faciunt flavi crines et eburnea cervix,
Quaeque, precor, veniant in mea colla manus,
Et decor et motus sine rusticitate pudentes,
Et, Thetidis qualis vix rear esse, pedes;
Cetera si possem laudare, beatior essem,
Nec dubito, totum quin sibi par sit opus.
Hac ego conpulsus, non est mirabile, forma
Si pignus volui vocis habere tuae;
Denique, dum captam tu te cogare fateri,

Insidiis esto capta puella meis!
Invidiam patiar; passo sua praemia dentur!
Cur suus a tanto crimine fructus abest?
Hesionen Telamon, Briseida cepit Achilles;
Utraque victorem nempe secuta virum.
Quamlibet accuses et sis irata licebit,
Irata liceat dum mihi posse frui!
Idem, qui facimus, factam tenuabimus iram,
Copia placandi sit modo parva tui:
Ante tuos liceat flentes consistere vultus
Et liceat lacrimis addere verba suis,
Utque solent famuli, cum verbera saeva verentur,
Tendere submissas ad tua crura manus!
Ignoras tua iura: voca! cur arguor absens?
Iamdudum dominae more venire iube!
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
Oraque sint digitis livida nostra tuis,
Omnia perpetiar: tantum fortasse timebo,
Corpore laedatur ne manus ista meo.
Sed neque conpedibus nec me conpesce catenis!
Servabor firmo vinctus amore tui.
Cum bene se quantumque volet satiaverit ira,
Ipsa tibi dices 'quam patienter amat!'
Ipsa tibi dices, ubi videris omnia ferre:
'Tam bene qui servit, serviat iste mihi!'
Nunc reus infelix absens agor, et mea, cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit.
Hoc quoque, quod tu vis: sit scriptum iniuria nostrum,
(Quod de me solo nempe queraris, habes)
Non meruit falli mecum quoque Delia; si non
Vis mihi promissum reddere, redde deae!
Adfuit et vidit, cum tu decepta rubebas,
Et vocem memori condidit aure tuam.
Omina re careant: nihil est violentius illa,
Cum sua, quod nolim, numina laesa videt.
Testis erit Calydonis aper sic saevus, ut illo
Vix magis in natum saeva reperta parens;

Testis et Actaeon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit leto cum quibus ante feras,
Quaeque superba parens saxo per corpus oborto
Nunc quoque Mygdonia flebilis adstat humo!
Ei mihi! Cydippe, timeo tibi dicere verum,
Ne videar causa falsa monere mea;
Dicendum tamen est: hoc, tu, mihi crede, quod aegra
Ipso nubendi tempore saepe iaces,
Consulit ipsa tibi, neu sis periura, laborat
Et salvam salva te cupit esse fide:
Inde fit, ut, quotiens existere perfida temptas,
Peccatum totiens corrigat illa tuum.
Parce movere feros animosae virginis arcus:
Mitis adhuc fieri, si patiare, potest;
Parce, precor, teneros corrumpere febribus artus:
Servetur facies ista fruenda mihi;
Serventur vultus ad nostra incendia nati,
Quique subest niveo lenis in ore rubor.
Hostibus et siquis, ne fias nostra, repugnat,
Sic sit, ut invalida te solet esse mihi!
Torqueor ex aequo vel te nubente vel aegra
Dicere nec possum, quid minus ipse velim;
Maceror interdum, quod sim tibi causa dolendi,
Teque mea laedi calliditate puto:
In caput ut nostrum dominae periuria quaeso
Eveniant, poena tuta sit illa mea!
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina crebro
Anxius huc illuc dissimulanter eo;
Subsequor ancillam furtim famulumque requirens,
Profuerint somni quid tibi quidve cibi.
Me miserum, quod non medicorum iussa ministro
Effingoque manus insideoque toro!
Et rursus miserum, quod me procul inde remoto,
Quem minime vellem, forsitan alter adest!
Ille manus istas effingit et adsidet aegrae
Invisus superis cum superisque mihi,
Dumque suo temptat salientem pollice venam,

Candida per causam bracchia saepe tenet
Contrectatque sinus et forsitan oscula iungit:
Officio merces plenior ista suost.
Quis tibi permisit nostras praecerpere messes?
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?
Iste sinus meus est! mea turpiter oscula sumis!
A mihi promisso corpore tolle manus!
Inprobe, tolle manus! quam tangis, nostra futurast:
Postmodo si facies istud, adulter eris.
Elige de vacuis, quam non sibi vindicet alter:
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris: recitetur formula pacti;
Neu falsam dicas esse, fac ipsa legat!
Alterius thalamo (tibi nos, tibi dicimus) exi!
Quid facis hic? exi! non vacat iste torus.
Nam quod habes et tu gemini verba altera pacti,
Non erit idcirco par tua causa meae:
Haec mihi se pepigit, pater hanc tibi, primus ab illa:
Sed propior certe quam pater ipsa sibist;
Promisit pater hanc, haec et iuravit amanti:
Ille homines, haec est testificata deam;
Hic metuit mendax, haec et periura vocari:
An dubitas, hic sit maior an ille metus?
Denique, ut amborum conferre pericula possis,
Respice ad eventus: haec cubat, ille valet.
Nos quoque dissimili certamina mente subimus,
Nec spes par nobis nec timor aequus adest:
Tu petis ex tuto, gravior mihi morte repulsast,
Idque ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi iustitiae, si recti cura fuisset,
Cedere debueras ignibus ipse meis!
Nunc, quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
Ad te, Cydippe, littera nostra redit.
Hic facit, ut iaceas et sis suspecta Dianae:
Hunc tu, si sapias, limen adire vetes!
Hoc faciente subis tam saeva pericula vitae,
*Atque utinam pro te, qui movet illa, cadat!

Quem si reppuleris, nec, quem dea damnat, amaris,
(Et tunc continuo certe ego salvus ero)
Siste metum, virgo! stabili potiere salute,
Fac modo polliciti conscia templa colas:
Non bove mactato caelestia numina gaudent,
Sed, quae praestandast et sine teste, fide.
Ut valeant aliae, ferrum patiuntur et ignes,
Fert aliis tristem sucus amarus opem:
Nil opus est istis; tantum periuria vita
Teque simul serva meque datamque fidem!
Praeteritae veniam dabit ignorantia culpae:
Exciderant animo foedera lecta tuo;
Admonita es modo voce mea modo casibus istis,
Quos, quotiens temptas fallere, ferre soles.
His quoque vitatis in partu nempe rogabis,
Ut tibi luciferas adferat illa manus;
Audiet haec: repetens, quae sunt audita, requiret,
Iste tibi de quo coniuge partus eat;
Promittes votum: scit te promittere falso;
Iurabis: scit te fallere posse deos.
Non agitur de me; cura maiore laboro:
Anxia sunt vitae pectora nostra tuae.
Cur modo te dubiam pavidi flevere parentes,
Ignaros culpae quos facis esse tuae?
Et cur ignorent? matri licet omnia narres:
Nil tua, Cydippe, facta pudoris habent.
Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
Sacra pharetratae dum facit ipsa deae,
Ut te conspecta subito, si forte notasti,
Restiterim fixis in tua membra genis,
Et, te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint umeris pallia lapsa meis;
Postmodo nescio qua venisse volubile malum,
Verba ferens doctis insidiosa notis,
Quod quia sit lectum sancta praesente Diana,
Esse tuam vinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret, scripti sententia quae sit,

Lecta tibi quondam nunc quoque verba refer:
'Nube, precor,' dicet 'cui te bona numina iungunt;
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianae!'
Talis erit mater, si modo mater erit,
Sed tamen (et quaerat!), quis sim qualisque, videto:
Inveniet vobis consuluisse deam:
Insula, Carthaeis quondam celeberrima nymphis,
Cingitur Aegaeo, nomine Cea, mari:
Illa mihi patriast, nec, si generosa probatis
Nomina, despectis arguor ortus avis;
Sunt et opes nobis, sunt et sine crimine mores:
Amplius utque nihil, me tibi iungit amor
Appeteres talem vel non iurata maritum,
Iuratae vel non talis habendus erat.
Haec tibi me in somnis iaculatrix scribere Phoebe,
Haec tibi me vigilem scribere iussit Amor,
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittae,
Alterius noceant ne tibi tela, cave!
Iuncta salus nostrast: miserere meique tuique!
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum iam data signa sonabunt
Tinctaque votivo sanguine Delos erit,
Aurea ponetur mali felicis imago,
Causaque versiculis scripta duobus erit:
'Effigie pomi testatur Acontius huius,
Quae fuerint in eo scripta, fuisse rata.'
Longior infirmum ne lasset epistula corpus
Clausaque consueto sit sibi fine, vale!

CYDIPPE ACONTIO.

XX. * [Littera pervenit tua, quo consuevit, Aconti,
Et paenest oculis insidiata meis.] *
Pertimui scriptumque tuum sine murmure legi,
Iuraret ne quos inscia lingua deos;
Et, puto, captasses iterum, nisi, ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.

Nec lectura fui, sed, si tibi dura fuissem,
   Aucta foret saevae forsitan ira deae;
Omnia cum faciam, cum dem pia tura Dianae,
   Illa tamen iusta plus tibi parte favet,
Utque cupis credi, memori te vindicat ira:
   Talis in Hippolyto vix fuit illa suo.
At melius virgo favisset virginis annis,
   Quos vereor paucos ne velit esse mihi.
* Languor enim causis non apparentibus haeret,
   Adjuvor et nulla fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem vix haec rescribere quamque
   Pallida vix cubito membra levare putas?
Nunc timor accedit, ne quis nisi conscia nutrix
   Colloquii nobis sentiat esse vices.
Ante fores sedet haec quid agamque rogantibus intus,
   Ut possim tuto scribere, 'dormit' ait;
Mox, ubi, secreti longi causa optima, somnus
   Credibilis tarda desinit esse mora,
Iamque venire videt, quos non admittere durumst,
   Excreat et ficta dat mihi signa nota.
Sicut erant, properans verba inperfecta relinquo,
   Et tegitur trepido littera cauta sinu.
Inde meos digitos iterum repetita fatigat:
   Quantus sit nobis adspicis ipse labor,
Quo, peream, si dignus eras, ut vera loquamur:
   Sed melior iusto quamque mereris ego!
Ergo te propter totiens incerta salutis
   Commentis poenas doque dedique tuis?
Haec nobis formae te laudatore superbae
   Contingit merces? et placuisse nocet?
Si tibi deformis, quod mallem, visa fuissem,
   Culpatum nulla corpus egeret ope;
Nunc laudata gemo, nunc me certamine vestro
   Perditis, et proprio vulneror ipsa bono!
Dum neque tu cedis, nec se putat ille secundum,
   Tu votis obstas illius, ille tuis,
Ipsa velut navis iactor, quam certus in altum

Propellit Boreas, aestus et unda refert,
Cumque dies caris optata parentibus instat,
Inmodicus pariter corporis ardor adest.
Ei mihi! coniugii tempus crudelis ad ipsum
Persephone nostras pulsat acerba fores!
Iam pudet, et timeo, quamvis mihi conscia non sim,
Offensos videar ne meruisse deos.
Accidere haec aliquis casu contendit, at alter
Acceptum superis hunc negat esse virum,
Neve nihil credas in te quoque dicere famam,
Facta veneficiis pars putat ista tuis.
Causa latet, mala nostra patent: vos pace movetis
Aspera submota proelia, plector ego!
Dic mihi nunc solitoque tibi ne decipe more:
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si laedis, quod amas, hostem sapienter amabis:
Me, precor, ut serves, perdere velle velis!
Aut tibi iam nullast speratae cura puellae,
Quam ferus indigna tabe perire sinis,
Aut, dea si frustra pro me tibi saeva rogatur,
Qua mihi te iactas, gratia nulla tuast.
Elige, quid fingas: non vis placare Dianam:
Inmemor es nostri; non potes: illa tuist!
Vel numquam mallem vel non mihi tempore in illo
Esset in Aegaeis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficili deductast aequore navis,
Et fuit ad coeptas hora sinistra vias.
Quo pede processi? quo me pede limine movi?
Picta citae tetigi quo pede texta ratis?
Bis tamen adverso redierunt carbasa vento:
Mentior a demens! ille secundus erat;
Ille secundus erat, qui me referebat euntem
Quique parum felix inpediebat iter.
Atque utinam constans contra mea vela fuisset!
Sed stultumst venti de levitate queri.
Mota loci fama properabam visere Delon
Et facere ignava puppe videbar iter;

Quam saepe ut tardis feci convicia remis
Questaque sum vento lintea parca dari!
Et iam transieram Myconon, iam Tenon et Andron,
Inque meis oculis candida Delos erat;
Quam procul ut vidi, 'quid me fugis, insula', dixi,
'Laberis in magno numquid, ut ante, mari?'
Institeram terrae, cum iam prope luce peracta
Demere purpureis Sol iuga vellet equis;
Quos idem solitos postquam revocavit ad ortus,
Comuntur nostrae matre iubente comae,
Ipsa dedit gemmas digitis et crinibus aurum
Et vestes umeris induit ipsa meis.
Protinus egressae superis, quibus insula sacrast,
Flava salutatis tura merumque damus,
Dumque parens aras votivo sanguine tingit
Festaque fumosis ingerit exta focis,
Sedula me nutrix alias quoque ducit in aedes,
Erramusque vago per loca sacra pede,
Et modo porticibus spatior modo munera regum
Miror et in cunctis stantia signa locis,
Miror et innumeris structam de cornibus aram
Et de qua pariens arbore nixa deast,
Et quae praeterea (neque enim meminive libetve,
Quidquid ibi vidi, dicere) Delos habet.
Forsitan haec spectans a te spectabar, Aconti,
Visaque simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianae:
(Tutior hoc ecquis debuit esse locus?)
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali —
Ei mihi! iuravi nunc quoque paene tibi!
Sustulit hoc nutrix mirataque 'perlege' dixit:
Insidias legi, magne poeta, tuas.
Nomine coniugii dicto confusa pudore
Sensi me totis erubuisse genis
Luminaque in gremio veluti defixa tenebam,
Lumina propositi facta ministra tui.
Inprobe, quid gaudes, aut quae tibi gloria partast,

Quidve vir elusa virgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata securi,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo,
Nullus Amazonio caelatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyte, praeda relata tibist.
Verba quid exultas tua si mihi verba dederunt,
Sumque parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schoeneida cepit:
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris?
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere vices,
More bonis solito spem non corrumpere fraude:
Exoranda tibi, non capienda fui!
Cur, me cum peteres, ea non profitenda putabas,
Propter quae nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius quam persuadere volebas,
Si poteram audita condicione capi?
Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris
Linguaque praesentem testificata deam?
Quae iurat, mens est: nil coniuravimus illa;
Illa fidem dictis addere sola potest.
[Consilium prudensque animi sententia iurat,
Et nisi iudicii vincula nulla valent.]
Si tibi coniugium volui promittere nostrum,
Exige polliciti debita iura tori!
Sed si nil dedimus praeter sine pectore vocem,
Verba suis frustra viribus orba tenes.
Non ego iuravi; legi iurantia verba:
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alias; succedat epistula pomo!
Si valet hoc, magnas ditibus aufer opes;
Fac iurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitque tuum, toto quidquid in orbe placet!
Maior es hoc ipsa multo, mihi crede, Diana,
Si tua tam praesens littera numen habet.
Cum tamen haec dixi, cum me tibi firma negavi,
Cum bene promissi causa peracta meist.

Confiteor, timeo saevae Latoidos iram
Et corpus laedi suspicor inde meum.
Nam quare, quotiens socialia sacra parantur,
Nupturae totiens languida membra cadunt?
Ter mihi iam veniens positas Hymenaeus ad aras
Fugit et a thalami limine terga dedit,
Vixque manu pigra totiens infusa resumit
Lumina, vix moto corripit igne faces;
Saepe coronatis stillant unguenta capillis
Et trahitur multo splendida palla croco:
Cum tetigit limen, lacrimas mortisque timorem
Cernit et a cultu multa remota suo,
167 Et pudet in tristi laetum consurgere turba,
168 Quique erat in palla, transit in ora rubor;
165 Proicit ipse suas de ducta fronte coronas
Spissaque de nitidis tergit amoma comis;
169 At mihi vae! miserae torrentur febribus artus
Et gravius iusto pallia pondus habent,
Nostraque plorantes video super ora parentes,
Et face pro thalami fax mihi mortis adest.
Parce laboranti, picta dea laeta pharetra,
Daque salutiferam iam mihi fratris opem:
Turpe tibist, illum causas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meae.
Numquid, in umbroso cum velles fonte lavari,
Inprudens vultus ad tua labra tuli?
Praeteriine tuas de tot coelestibus aras,
Aque tuast nostra spreta parente parens?
Nil ego peccavi, nisi quod periuria legi
Inque parum fausto carmine docta fui.
Tu quoque pro nobis, si non mentiris amorem,
Tura feras: prosint, quae nocuere, manus!
Cur, quae succenset, quod adhuc tibi pacta puella
Non tua sit, fieri ne tua possit, agit?
Omnia de viva tibi sunt speranda: quid aufert
Saeva mihi vitam, spem tibi diva mei?
Nec tu credideris illum, cui destinor uxor,

Aegra superposita membra fovere manu!
Adsidet ille quidem, quantum permittitur, ipse
Sed meminit, nostrum virginis esse torum.
Iam quoque nescio quid de te sensisse videtur:
Nam lacrimae causa saepe latente cadunt,
Et minus audacter blanditur et oscula rara
Admovet et timido me vocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis:
In dextrum versor, cum venit ille, latus
Nec loquor, et tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus reicioque manum.
Ingemit et tacito suspirat pectore, me quod
Offensam, quamvis non mereatur, habet.
Ei mihi, quod gaudes, et te iuvat ipsa voluntas!
Ei mihi, quod sensus sum tibi fassa meos!
Ei mihi! lingua labat! tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras!
Scribis, ut invalidum liceat tibi visere corpus:
Es procul a nobis, et tamen inde noces.
Mirabar, quare tibi nomen Acontius esset:
Quod faciat longe vulnus, acumen habes;
Certe ego convalui nondum de vulnere tali,
Ut iaculo scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc venias? sane miserabile corpus!
Ingenii videas bina tropaea tui!
Concidimus macie, color est sine sanguine, qualem
In pomo refero mente fuisse tuo,
Candida nec mixto sublucent ora rubore:
Forma novi talis marmoris esse solet;
Argenti color est inter convivia talis,
Quod tactum gelidae frigore pallet aquae.
Si me nunc videas, visam prius esse negabis
'arte nec est' dices 'ista petita mea',
Promissique fidem, ne sim tibi iuncta, remittes
Et cupies illud non meminisse deam.
Forsitan et facies, iurem ut contraria rursus,
Quaeque legam mittes altera verba mihi.

Sed tamen adspiceres vellem, quod et ipse rogabas:
Adspiceres sponsae languida membra tuae!
Durius et ferro cum sit tibi pectus, Aconti,
Tu veniam nostris vocibus ipse petas.
Ne tamen ignores: ope qua revalescere possim,
Quaeritur a Delphis fata canente deo;
Is quoque nescio quam, nunc ut vaga fama susurrat,
Neclectam queritur testis habere fidem.
Hoc deus, hoc vates, hoc et mea carmina dicunt:
A! desunt voto carmina nulla tuo!
Unde tibi favor hic? nisi quod nova forte repertast
Quae capiat magnos littera lecta deos . . . . .
Teque tenente deos partis sequor ipsa deorum
Doque libens victas in tua vota manus . . . . .
Fassaque sum matri deceptae foedera linguae
Lumina fixa tenens plena pudoris humo.
Cetera cura tuast: plus hoc quoque virgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Iam satis invalidos calamo lassavimus artus,
Et manus officium longius aegra negat.
Quid, nisi quod cupio me iam coniungere tecum,
Restat? ut adscribat littera nostra 'vale'.*

EPISTULA SAPPHUS.

SAPPHO PHAONI.

[XV.] Ecquid, ut adspectast studiosae littera dextrae,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An, nisi legisses auctoris nomina Sapphus,
Hoc breve nescires unde movetur opus?
Forsitan et quare mea sint alterna requiras
Carmina, cum lyricis sim magis apta modis.
Flendus amor meus est: elegi flebile carmen;
Non facit ad lacrimas barbitos ulla meas.
Uror, ut indomitis ignem exercentibus Euris
Fertilis accensis messibus ardet ager;

Arva, Phaon, celebras diversa Typhoidos Aetnae:
  Me calor Aetnaeo non minor igne tenet.
Nec mihi, dispositis quae iungam carmina nervis,
  Proveniunt, vacuae carmina mentis opus!)
Nec me Pyrrhiades Methymniadesve puellae,
  Nec me Lesbiadum cetera turba iuvant;
Vilis Anactorie, vilis mihi candida Cydro
  Non oculis gratast Atthis, ut ante, meis
Atque aliae centum, quas hic sine crimine amavi:
  Inprobe, multarum quod fuit, unus habes.
Est in te facies, sunt apti lusibus anni:
  O facies oculis insidiosa meis!
Sume fidem et pharetram: fies manifestus Apollo;
  Accedant capiti cornua: Bacchus eris.
Et Phoebus Daphnen, et Gnosida Bacchus amavit,
  Nec norat lyricos illa vel illa modos;
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
  Iam canitur toto nomen in orbe meum,
Nec plus Alcaeus, consors patriaeque lyraeque,
  Laudis habet, quamvis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negavit,
  Ingenio formae damna rependo meae:
[Nec me despicias, si sim tibi corpore parva
  Mensuramque brevis nominis ipsa fero;]
Sum brevis, at nomen, quod terras inpleat omnes,
  Est mihi; mensuram nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheia Perseo
  Andromede, patriae fusca colore suae;
Et variis albae iunguntur saepe columbae,
  Et niger a viridi turtur amatur ave.
Si, nisi quae facie poterit te digna videri,
  Nulla futura tuast, nulla futura tuast:
At mea cum legeres, etiam formosa videbar:
  Unam iurabas usque decere loqui;
Cantabam, memini (meminerunt omnia amantes):
  Oscula cantanti tu mihi rapta dabas;
Haec quoque laudabas, omnique a parte placebam,

Sed tunc praecipue, cum fit Amoris opus.
Tunc te plus solito lascivia nostra iuvabat
Crebraque mobilitas aptaque verba ioco
Et quod, ubi amborum fuerat confusa voluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides veniunt nova praeda puellae:
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse volo.
At vos erronem tellure remittite vestra,
Nisiades matres Nisiadesque nurus,
Nec vos decipiant blandae mendacia linguae!
Quae dicit vobis, dixerat ante mihi.
Tu quoque, quae montes celebras, Erycina, Sicanos,
(Nam tua sum) vati consule, diva, tuae!
An gravis inceptum peragit fortuna tenorem
Et manet in cursu semper acerba suo?
Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
Ante diem lacrimas ossa bibere meas;
Sparsit opes frater meretricis captus amore
Mixtaque cum turpi damna pudore tulit;
Factus inops agili peragit freta caerula remo,
Quasque male amisit, nunc male quaerit opes;
Me quoque, quod monui bene multa fideliter, odit:
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit;
Et tamquam desint, quae me sine fine fatigent,
Accumulat curas filia parva meas;
Ultima tu nostris accedis causa querelis:
Non agitur vento nostra carina suo!
Ecce, iacent collo sparsi sine lege capilli,
Nec premit articulos lucida gemma meos;
Veste tegor vili, nullumst in crinibus aurum,
Non Arabum noster dona capillus habet.
Cui colar infelix, aut cui placuisse laborem?
Ille mei cultus unicus auctor abes.
Molle meum levibusque cor est violabile telis,
Et semper causast, cur ego semper amem,
Sive ita nascenti legem dixere Sorores,
Nec data sunt vitae fila severa meae,

Sive abeunt studia in mores, artisque magistra
  Ingenium nobis molle Thalia facit.
Quid mirum, si me primae lanuginis aetas
  Abstulit atque anni, quos vir amare potest?
Hunc ne pro Cephalo raperes, Aurora, timebam;
  Et faceres! sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quae conspicit omnia, Phoebe,
  Iussus erit somnos continuare Phaon;
Hunc Venus in caelum curru vexisset eburno,
  Sed videt et Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuvenis, nec iam puer, utilis aetas,
  O decus atque aevi gloria magna tui,
Huc ades inque sinus, formose, relabere nostros!
  Non ut ames oro, verum ut amare sinas.
Scribimus, et lacrimis oculi rorantur obortis:
  Adspice, quam sit in hoc multa litura loco!
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses,
  Si modo dixisses 'Lesbi puella, vale!'
Non tecum lacrimas, non oscula nostra tulisti:
  Denique non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecumst nisi tantum iniuria, nec tu,
  Admoneat quod te, pignus amantis habes.
Non mandata dedi, neque enim mandata dedissem
  Ulla, nisi ut nolles inmemor esse mei.
Per tibi, qui numquam longe discedit, Amorem,
  Perque novem iuro, numina nostra, deas,
Cum mihi nescio quis 'fugiunt tua gaudia' dixit,
  Nec me flere diu, nec potuisse loqui:
Et lacrimae deerant oculis et verba palato,
  Adstrictum gelido frigore pectus erat;
Postquam se dolor invenit, nec pectora plangi
  Nec puduit scissis exululare comis,
Non aliter, quam si nati pia mater adempti
  Portet ad exstructos corpus inane rogos.
Gaudet et e nostro crescit maerore Charaxus
  Frater et ante oculos itque reditque meos,
Utque pudenda mei videatur causa doloris,

'Quid dolet haec? certe filia vivit' ait.
Non veniunt in idem pudor atque amor: omne videbat
Vulgus; eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi cura, Phaon! te somnia nostra reducunt,
Somnia formoso candidiora die;
Illic te invenio, quamvis regionibus absis;
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Saepe tuos nostra cervice onerare lacertos,
Saepe tuae videor supposuisse meos;
Oscula cognosco, quae tu committere linguae
Aptaque consueras accipere, apta dare;
Blandior interdum verisque simillima verba
Eloquor, et vigilant sensibus ora meis:
Ulteriora pudet narrare, sed omnia fiunt,
Et iuvat, et sine te non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit et omnia secum,
Tam cito me somnos destituisse queror;
Antra nemusque peto, tamquam nemus antraque prosint:
Conscia deliciis illa fuere meis;
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichtho
Abstulit, in collo crine iacente feror.
Antra vident oculi scabro pendentia tofo,
Quae mihi Mygdonii marmoris instar erant;
Invenio silvam, quae saepe cubilia nobis
Praebuit et multa texit opaca coma,
Sed non invenio dominum silvaeque meumque;
Vile solum locus est: dos erat ille loci.
Cognovi pressas noti mihi caespitis herbas:
De nostro curvum pondere gramen erat;
Incubui tetigique locum, qua parte fuisti:
Grata prius lacrimas conbibit herba meas;
Quin etiam rami positis lugere videntur
Frondibus, et nullae dulce queruntur aves;
Sola virum non ulta pie maestissima mater
Concinit Ismarium Daulias ales Ityn:
Ales Ityn, Sappho desertos cantat amores;
Hactenus ut media cetera nocte silent.

Est nitidus vitroque magis perlucidus omni
  Fons sacer (hunc multi numen habere putant),
Quem supra ramos expandit aquatica lotos,
  Una nemus; tenero caespite terra viret:
Hic ego cum lassos posuissem fletibus artus,
  Constitit ante oculos naias una meos;
Constitit et dixit 'quoniam non ignibus aequis
  Ureris, Ambraciast terra petenda tibi;
Phoebus ab excelso, quantum patet, adspicit aequor
  (Actiacum populi Leucadiumque vocant):
Hinc se Deucalion Pyrrhae succensus amore
  Misit et inlaeso corpore pressit aquas;
Nec mora, versus amor tetigit lentissima Pyrrhae
  Pectora, Deucalion igne levatus erat.
Hanc legem locus ille tenet. pete protinus altam
  Leucada nec saxo desiluisse time!'
Ut monuit, cum voce abiit; ego territa surgo,
  Nec gravidae lacrimas continuere genae.
Ibimus, o nymphe, monstrataque saxa petemus:
  Sit procul insano victus amore timor!
Quidquid erit, melius quam nunc erit! aura, subito:
  Et mea non magnum corpora pondus habent;
Tu quoque, mollis Amor, pennas suppone cadenti,
  Ne sim Leucadiae mortua crimen aquae!
Inde chelyn Phoebo, communia munera, ponam,
  Et sub ea versus unus et alter erunt:
'Grata lyram posui tibi, Phoebe, poetria Sappho:
  Convenit illa mihi, convenit illa tibi.'
Cur tamen Actiacas miseram me mittis ad oras,
  Cum profugum possis ipse referre pedem?
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda:
  Et forma et meritis tu mihi Phoebus eris.
An potes, o scopulis undaque ferocior illa,
  Si moriar, titulum mortis habere meae?
At quanto melius iungi mea pectora tecum
  Quam poterant saxis praecipitanda dari!
Haec sunt illa, Phaon, quae tu laudare solebas,

Visaque sunt totiens ingeniosa tibi.
Nunc vellem facunda forem; dolor artibus obstat
Ingeniumque meis substitit omne malis;
Non mihi respondent veteres in carmina vires:
Plectra dolore tacent, muta dolore lyrast.
Lesbides aequoreae, nupturaque nuptaque proles,
Lesbides, Aeolia nomina dicta lyra,
Lesbides, infamem quae me fecistis amore,
Desinite ad citharas turba venire meas:
Abstulit omne Phaon, quod vobis ante placebat,
Me miseram! dixi quam modo paene 'meus'.
Efficite, ut redeat: vates quoque vestra redibit;
Ingenio vires ille dat, ille rapit.
Ecquid ago? precibus pectusne agreste movetur?
A! riget, et Zephyri verba caduca ferunt!
Qui mea verba ferunt, vellem tua vela referrent:
Hoc te, si saperes, lente, decebat opus.
Sive redis, puppique tuae votiva paranda
Munera, quid laceras pectora nostra mora?
Solve ratem: Venus orta mari mare praestat amanti,
Aura dabit cursum, tu modo solve ratem;
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido,
Ipse dabit tenera vela legetque manu.
Sive iuvat longe fugisse Pelasgida Sapphon,
(Non tamen invenies, cur ego digna fugi)
Hoc saltem miserae crudelis epistula dicat,
Ut mihi Leucadiae fata petantur aquae!

P. OVIDI NASONIS
MEDICAMINA FACIEI FEMINEAE.

Discite, quae faciem commendet cura, puellae,
Et quo sit vobis causa tuenda modo!
Cultus humum sterilem Cerealia pendere iussit
Munera: mordaces interiere rubi;
Cultus et in pomis sucos emendat acerbos,
Fissaque adoptivas accipit arbor opes.
Culta placent: auro sublimia tecta linuntur;
Nigra sub inposito marmore terra latet;
Vellera saepe eadem Tyrio medicantur aeno;
Sectile deliciis India praebet ebur.
Forsitan antiquae Tatio sub rege Sabinae
Maluerint quam se rura paterna coli,
Cum matrona, premens altum rubicunda sedile,
Adsiduo durum pollice nebat opus,
Ipsaque claudebat, quos filia paverat, agnos,
Ipsa dabat virgas caesaque ligna foco;
At vestrae matres teneras peperere puellas:
Vultis inaurata corpora veste tegi,
Vultis odoratos positu variare capillos,
Conspicuam gemmis vultis habere manum;
Induitis collo lapides Oriente petitos,
Et quantos onus est aure tulisse duos.
Nec tamen indignum: sit vobis cura placendi,
Cum comptos habeant saecula nostra viros;
Feminea vestri potiuntur lege mariti,
Et vix ad cultus nupta, quod addat, habet......
Quo se cuique parent et quo venentur amores,
Refert: munditia crimina nulla merent.
Rure latent finguntque comas: licet arduus illas
Celet Athos, cultas altus habebit Athos!

Est etiam placuisse sibi quaecumque voluptas:
  Virginibus cordi grataque forma suast;
Laudatas homini volucris Iunonia pennas
  Explicat, et forma muta superbit avis.
Sic potius vos urget amor quam fortibus herbis,
  Quas maga terribili subsecat arte manus;
Nec vos graminibus nec mixto credite suco
  Nec temptate nocens virus amantis equae:
Nec mediae Marsis finduntur cantibus angues,
  Nec redit in fontes unda supina suos,
Et, quamvis aliquis Temesaea removerit aera,
  Numquam Luna suis excutietur equis.
Prima sit in vobis morum tutela, puellae!
  Ingenio facies conciliante placet.
Certus amor morumst: formam populabitur aetas,
  Et placitus rugis vultus aratus erit;
Tempus erit, quo vos speculum vidisse pigebit,
  Et veniet rugis altera causa dolor;
Sufficit et longum probitas perdurat in aevum,
  Perque suos annos hinc bene pendet amor.....
Dic age, cum teneros somnus dimiserit artus,
  Candida quo possint ora nitere modo.
Hordea, quae Libyci ratibus misere coloni,
  Exue de palea tegminibusque suis;
Par ervi mensura decem madefiat ab ovis,
  Sed cumulent libras hordea nuda duas.
Haec ubi ventosas fuerint siccata per auras,
  Lenta iube scabra frangat asella mola;
Et quae prima cadent vivaci cornua cervo,
  Contere in haec (solidi sexta fac assis eat),
Iamque ubi pulvereae fuerint confusa farinae,
  Protinus innumeris omnia cerne cavis;
Adice narcissi bis sex sine cortice bulbos,
  Strenua quos puro marmore dextra terat,
Sextantemque trahat gummi cum semine Tusco;
  Huc novies tanto plus tibi mellis eat:
Quaecumque afficiet tali medicamine vultum.

Fulgebit speculo levior illa suo.
Nec tu pallentes dubita torrere lupinos,
Et simul inflantis corpora frige fabae:
Utraque sex habeant aequo discrimine libras,
Utraque da nigris comminuenda molis;
Nec cerussa tibi nec nitri spuma rubentis
Desit et Illyrica quae venit iris humo;
Da validis iuvenum pariter subigenda lacertis;
Sed iustum tritis uncia pondus erit;
Addita de querulo volucrum medicamina nido
Ore fugant maculas (alcyonea vocant);
Pondere, si quaeris, quo sim contentus in illis:
Quod trahit in partes uncia secta duas;
Ut coeant apteque lini per corpora possint,
Adice de flavis Attica mella favis.
Quamvis tura deos irataque numina placent,
Non tamen accensis omnia danda focis:
Tus ubi miscueris radenti corpora nitro,
Ponderibus iustis fac sit utrumque triens;
Parte minus quarta direptum cortice gummi
Et modicum e murris pinguibus adde cubum;
Haec ubi contrieris, per densa foramina cerne;
Pulvis ab infuso melle premendus erit.
Profuit et marathos bene olentibus addere murris,
(Quinque parent marathi scripula, murra novem)
Arentisque rosae quantum manus una prehendat,
Cumque Ammoniaco mascula tura sale;
Hordea quem faciunt, illis affunde cremorem;
Aequent expensas cum sale tura rosas:
Tempore sis parvo mollis licet inlita vultus,
Haerebit toto nullus in ore color.
Vidi, quae gelida madefacta papavera lympha
Contereret teneris inlineretque genis.....

P. OVIDI NASONIS ARS AMATORIA.

LIBER PRIMUS.

Siquis in hoc artem populo non novit amandi,
Hoc legat et lecto carmine doctus amet!
Arte citae veloque rates remoque moventur,
Arte leves currus: arte regendus Amor.
Curribus Automedon lentisque erat aptus habenis,
Tiphys in Haemonia puppe magister erat:
Me Venus artificem tenero praefecit Amori;
Tiphys et Automedon dicar Amoris ego.
Ille quidem ferus est et qui mihi saepe repugnet,
Sed puer est, aetas mollis et apta regi.
Phillyrides puerum cithara perfecit Achillem
Atque animos placida contudit arte feros:
Qui totiens socios, totiens exterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem;
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro
Verberibus iussas praebuit ille manus.
Aeacidae Chiron, ego sum praeceptor Amoris:
Saevus uterque puer, natus uterque dea.
Sed tamen et tauri cervix oneratur aratro,
Frenaque magnanimi dente teruntur equi,
Et mihi cedet Amor, quamvis mea vulneret arcu
Pectora iactatas excutiatque faces:
Quo me fixit Amor, quo me violentius ussit,
Hoc melior facti vulneris ultor ero.
Non ego, Phoebe, datas a te mihi mentiar artes,
Nec nos aeriae voce monemur avis,
Nec mihi sunt visae Clio Cliusque sorores

Servanti pecudes vallibus, Ascra, tuis;
Usus opus movet hoc: vati parete perito!
Vera canam: coeptis, mater Amoris, ades!
Este procul, vittae tenues, insigne pudoris,
Quaeque tegis medios instita longa pedes!
Nos Venerem tutam concessaque furta canemus,
Inque meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare velis, reperire labora,
Qui nova nunc primum miles in arma venis!
Proximus huic labor est placitam exorare puellam;
Tertius, ut longo tempore duret amor.
Hic modus: haec nostro signabitur area curru,
Haec erit admissa meta premenda rota.
Dum licet, et loris passim potes ire solutis,
Elige, cui dicas 'tu mihi sola places.'
Haec tibi non tenues veniet delapsa per auras:
Quaerendast oculis apta puella tuis.
Scit bene venator, cervis ubi retia tendat,
Scit bene, qua frendens valle moretur aper;
Aucupibus noti frutices; qui sustinet hamos,
Novit, quae multo pisce natentur aquae:
Tu quoque, materiam longo qui quaeris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quaerentem vento dare vela iubebo,
Nec tibi, ut invenias, longa terenda viast.
Andromedan Perseus nigris portarit ab Indis,
Raptaque sit Phrygio Graia puella viro:
Tot tibi tamque dabit formosas Roma puellas,
'Haec habet,' ut dicas 'quidquid in orbe fuit.'
Gargara quot segetes, quot habet Methymna racemos,
Aequore quot pisces, fronde teguntur aves,
Quot caelum stellas, tot habet tua Roma puellas;
Mater in Aeneae constitit urbe sui.
Seu caperis primis et adhuc crescentibus annis,
Ante oculos veniet vera puella tuos;
Sive cupis iuvenem, iuvenes tibi mille placebunt,
Cogeris et voti nescius esse tui:

Seu te forte iuvat sera et sapientior aetas,
Hoc quoque, crede mihi, plenius agmen erit.
Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
Cum sol Herculei terga Leonis adit,
Aut ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore dives opus;
Nec tibi vitetur quae priscis sparsa tabellis
Porticus auctoris Livia nomen habet,
Quaque parare necem miseris patruelibus ausae
Belides et stricto stat ferus ense pater.
Nec te praetereat Veneri ploratus Adonis
Cultaque Iudaeo septima sacra Syro,
Nec fuge linigerae Memphitica templa iuvencae:
Multas illa facit, quod fuit ipsa Iovi.
Et fora conveniunt (quis credere possit?) Amori,
Flammaque in arguto saepe reperta foro.
Subdita qua Veneris facto de marmore templo
Appias expressis aera pulsat aquis,
Illo saepe loco capitur consultus Amori,
Quique aliis cavit, non cavet ipse sibi;
Illo saepe loco desunt sua verba diserto,
Resque novae veniunt, causaque agenda suast.
Hunc Venus e templis, quae sunt confinia, ridet:
Qui modo patronus, nunc cupit esse cliens.
Sed tu praecipue curvis venare theatris:
Haec loca sunt voto fertiliora tuo.
Illic invenies, quod ames, quod ludere possis,
Quodque semel tangas, quodque tenere velis.
Ut redit itque frequens longum formica per agmen,
Granifero solitum cum vehit ore cibum,
Aut ut apes saltusque suos et olentia nactae
Pascua per flores et thyma summa volant,
Sic ruit in celebres cultissima femina ludos:
Copia iudicium saepe morata meumst.
Spectatum veniunt; veniunt, spectentur ut ipsae:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primos sollicitos fecisti, Romule, ludos,

Cum iuvit viduos rapta Sabina viros.
Tunc neque marmoreo pendebant vela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco;
Illic, quas tulerant nemorosa Palatia, frondes
Simpliciter positae, scaena sine arte fuit;
In gradibus sedit populus de caespite factis,
Qualibet hirsutas fronde tegente comas.
Respiciunt oculisque notant sibi quisque puellam,
Quam velit, et tacito pectore multa movent.
Dumque rudem praebente modum tibicine Tusco
Ludius aequatam ter pede pulsat humum,
In medio plausu (plausus tunc arte carebant)
Rex populo praedae signa petita dedit.
Protinus exiliunt animum clamore fatentes
Virginibus cupidas iniciuntque manus:
Ut fugiunt aquilas, timidissima turba, columbae,
Utque fugit visos agna novella lupos,
Sic illae timuere viros sine more ruentes;
Constitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris:
Pars laniat crines, pars sine mente sedet;
Altera maesta silet, frustra vocat altera matrem:
Haec queritur, stupet haec; haec manet, illa fugit,
Ducuntur raptae, genialis praeda, puellae,
Et potuit multas ipse decere timor.
Siqua repugnarat nimium comitemque negabat,
Sublatam cupido vir tulit ipse sinu
Atque ita 'quid teneros lacrimis corrumpis ocellos?
Quod matri pater est, hoc tibi' dixit 'ero.'
Romule, militibus scisti dare commoda solus!
Haec mihi si dederis commoda, miles ero.
Scilicet, ex illo sollemni more, theatra
Nunc quoque formosis insidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum:
Multa capax populi commoda circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,
Nec tibi per nutus accipienda notast;

Proximus a domina, nullo prohibente, sedeto,
Iunge tuum lateri, qua potes usque, latus.
Et bene, quod cogit, si nolit, linea iungi,
Quod tibi tangendast lege puella loci!
Hic tibi quaeratur socii sermonis origo,
Et moveant primos publica verba sonos.
Cuius equi veniant, facito studiose requiras,
Nec mora, quisquis erit, cui favet illa, fave!
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis,
Tu Veneri dominae plaude favente manu;
Utque fit, in gremium pulvis si forte puellae
Deciderit, digitis excutiendus erit,
Et si nullus erit pulvis, tamen excute nullum:
Quaelibet officio causa sit apta tuo.
Pallia si terra nimium demissa iacebunt,
Collige et inmunda sedulus effer humo;
Protinus, officii pretium, patiente puella
Contingent oculis crura videnda tuis.
Respice praeterea, post vos quicumque sedebit,
Ne premat opposito mollia terga genu.
Parva levis capiunt animos: fuit utile multis
Pulvinum facili conposuisse manu;
Profuit et tenui vento movisse tabellam
Et cava sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus circusque novo praebebit amori
Sparsaque sollicito tristis harena foro.
Illa saepe puer Veneris pugnavit harena,
Et, qui spectavit vulnera, vulnus habet:
Dum loquitur tangitque manum poscitque libellum
Et quaerit posito pignore, vincat uter,
Saucius ingemuit telumque volatile sensit
Et pars spectati muneris ipse fuit.
Quid, modo cum belli navalis imagine Caesar
Persidas induxit Cecropiasque rates?
Nempe ab utroque mari iuvenes, ab utroque puellae
Venere, atque ingens orbis in Urbe fuit.
Quis non invenit turba, quod amaret, in illa?

Eheu! quam multos advena torsit Amor!
Ecce, parat Caesar, domito quod defuit orbi,
Addere: nunc, Oriens ultime, noster eris.
Parthe, dabis poenas: Crassi gaudete sepulti
Signaque barbaricas non bene passa manus!
Ultor adest: primisque ducem profitetur in annis
Bellaque non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare deorum:
Caesaribus virtus contigit ante diem.
Ingenium caeleste suis velocius annis
Surgit et ignavae fert male damna morae:
Parvus erat manibusque duos Tirynthius angues
Pressit et in cunis iam Iove dignus erat;
Nunc quoque qui puer es, quantus tum, Bacche, fuisti,
Cum timuit thyrsos India victa tuos?
Auspiciis animisque patris, puer, arma movebis,
Et vinces animis auspiciisque patris:
Tale rudimentum tanto sub nomine debes,
Nunc iuvenum princeps, deinde future senum;
Cum tibi sint fratres, fratres ulciscere laesos
Cumque pater tibi sit, iura tuere patris!
Induit arma tibi genitor patriaeque tuusque,
Hostis ab invito regna parente rapit:
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas;
Stabit pro signis iusque piumque tuis.
Vincuntur causa Parthi, vicantur et armis!
Eoas Latio dux meus addat opes!
Marsque pater Caesarque pater, date numen eunti!
Nam deus e vobis alter es, alter eris.
Auguror, en, vinces: votivaque carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes aciemque meis hortabere verbis:
O desint animis ne mea verba tuis!
Tergaque Parthorum Romanaque pectora dicam
Telaque, ab averso quae iacit hostis equo.
Qui fugis, ut vincas, quid victo, Parthe, relinquis?
Parthe, malum iam nunc Mars tuus omen habet.

Ergo erit illa dies, qua tu, pulcherrime rerum,
Quattuor in niveis aureus ibis equis!
Ibunt ante duces onerati colla catenis,
Ne possint tuti, qua prius, esse fuga;
Spectabunt laeti iuvenes mixtaeque puellae,
Diffundetque animos omnibus ista dies,
Atque aliqua ex illis cum regum nomina quaeret,
Quae loca, qui montes, quaeve ferantur aquae;
Omnia responde: nec tantum siqua rogabit;
Et quae nescieris, ut bene nota refer!
Hic est Euphrates, praecinctus harundine frontem;
Cui coma dependet caerula, Tigris erit.
Hos facito Armenios, haec est Danaeia Persis;
Urbs in Achaemeniis vallibus ista fuit;
Ille vel ille duces; et erunt quae nomina dicas,
Si poteris, vere, si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum convivia mensis:
Est aliquid praeter vina, quod inde petas.
Saepe illic poti teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua pressit Amor,
Vinaque cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet et capto stat gravis ille loco.
Ille quidem pennas velociter excutit udas,
Sed tamen et spargi pectus amore nocet.
Vina parant animos faciuntque caloribus aptos:
Cura fugit multo diluiturque mero.
Tunc veniunt risus, tum pauper cornua sumit,
Tum dolor et curae rugaque frontis abit;
Tunc aperit mentes aevo rarissima nostro
Simplicitas, artes excutiente deo.
Illic saepe animos iuvenum rapuere puellae,
Et Venus in vinis ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernae:
Iudicio formae noxque merumque nocent.
Luce deas caeloque Paris spectavit aperto,
Cum dixit Veneri 'vincis utramque, Venus;'
Nocte latent mendae, vitioque ignoscitur omni,

Horaque formosam quamlibet illa facit:
Consule de gemmis, de tincta murice lana,
Consule de facie corporibusque diem!
Quid tibi femineos coetus venatibus aptos
Enumerem? numero cedet harena meo.
Quid referam Baias praetextaque litora Bais
Et, quae de calido sulpure fumat, aquam?
Hinc aliquis vulnus referens in pectore dixit:
'Non haec, ut famast, unda salubris erat.'
Ecce suburbanae templum nemorale Dianae
Partaque per gladios regna nocente manu:
Illa quod est virgo, quod tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo vulnera, multa dabit.
Hactenus, unde legas, quod ames, ubi retia ponas,
Praecipit inparibus vecta Thalea rotis;
Nunc tibi, quae placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere praecipuae molior artis opus:
Quisquis ubique, viri, dociles advertite mentes,
Pollicitisque favens vulgus adeste meis!
Prima tuae menti veniat fiducia, cunctas
Posse capi: capies, tu modo tende plagas.
Vere prius volucres taceant, aestate cicadae,
Maenalius lepori det sua terga canis,
Femina quam iuveni blande temptata repugnet:
Haec quoque, quam poteris credere nolle, volet.
Utque viro furtiva Venus, sic grata puellae:
Vir male dissimulat, tectius illa cupit;
Conveniat maribus, ne quam nos ante rogemus,
Femina iam partes victa rogantis agat!
Mollibus in pratis admugit femina tauro,
Femina cornipedi semper adhinnit equo;
Parcior in nobis nec tam furiosa libido:
Legitimum finem flamma virilis habet.
Byblida quid referam, vetito quae fratris amore
Arsit et est laqueo fortiter ulta nefas?
Myrrha patrem, sed non qua filia debet, amavit:
Et nunc obducto cortice pressa latet;

Illius lacrimis, quas arbore fundit odora,
Unguimur, et dominae nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosae vallibus Idae
Candidus, armenti gloria, taurus erat,
Signatus tenui media inter cornua nigro:
Una fuit labes, cetera lactis erant.
Illum Gnosiadesque Cydoneaeque iuvencae
Optarunt tergo sustinuisse suo;
Pasiphae fieri gaudebat adultera tauri:
Invida formosas oderat illa boves.
Nota cano: non hoc, centum quae sustinet urbes,
Quamvis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa novas frondes et prata tenerrima tauro
Fertur inadsueta subsecuisse manu;
It comes armentis: nec ituram cura moratur
Coniugis, et Minos a bove victus erat.
Quo tibi, Pasiphae, pretiosas sumere vestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid totiens positas fingis, inepta, comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse iuvencam.
Quam cuperes fronti cornua nata tuae!
Sive placet Minos, nullus quaeratur adulter;
Sive virum mavis fallere, falle viro!
In nemus et saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha deo.
A! quotiens vaccam vultu spectavit iniquo
Et dixit 'domino cur placet ista meo?
Adspice, ut ante ipsum teneris exultet in herbis!
Nec dubito, quin se stulta decere putet.'
Dixit, et ingenti iamdudum de grege duci
Iussit et inmeritam sub iuga curva trahi,
Aut cadere ante aras commentaque sacra coegit
Et tenuit laeta paelicis exta manu.
Paelicibus quotiens placavit numina caesis
Atque ait exta tenens 'ite, placete meo!'
Et modo se Europen fieri, modo postulat Ion,

Altera quod bos est, altera vecta bove.
Hanc tamen inplevit, vacca deceptus acerna,
Dux gregis, et partu proditus auctor erat.
Cressa Thyesteo si se abstinuisset amore,
(Et quantumst uno posse calere viro!)
Non medium rupisset iter curruque retorto
Auroram versis Phoebus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos
*[Hunc hostem patitur cum reliquis avibus.
Altera Scylla novum Circes medicamine monstrum]*
Pube premit rapidos inguinibusque canes.
Qui Martem terra, Neptunum effugit in undis,
Coniugis Atrides victima dira fuit.
Cui non defletast Ephyraeae flamma Creusae
Et nece natorum sanguinulenta parens?
Flevit Amyntorides per inania lumina Phoenix;
Hippolytum pavidi diripuistis equi.
Quid fodis inmeritis, Phineu, sua lumina natis?
Poena reversurast in caput ista tuum.
Omnia feminea sunt ista libidine mota:
Acrior est nostra plusque furoris habet.
Ergo age, ne dubita cunctas sperare puellas!
Vix erit e multis, quae neget, una tibi.
Quae dant quaeque negant, gaudent tamen esse rogatae;
Ut iam fallaris, tuta repulsa tuast.
Sed cur fallaris, cum sit nova grata voluptas,
Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumque pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captandae nosse puellae
Cura sit: accessus molliet illa tuos;
Proxima consiliis dominae sit ut illa, videto,
Neve parum tacitis conscia fida iocis;
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando:
Quod petis, ex facili, si volet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoque tempora servant),
Quo facilis dominae mens sit et apta capi.

Mens erit apta capi tum, cum laetissima rerum
Ut seges in pingui luxuriabit humo;
Pectora dum gaudent nec sunt adstricta dolore,
Ipsa patent: blanda tum subit arte Venus;
Tum, cum tristis erat, defensast Ilios armis:
Militibus gravidum laeta recepit equum.
Tum quoque temptandast, cum paelice laesa dolebit:
Tum facies opera, ne sit inulta, tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet et velo remigis addat opem
Et secum tenui suspirans murmure dicat:
'At, puto, non poteras ipsa referre vicem.'
Tum de te narret, tum persuadentia verba
Addat et insano iuret amore mori.
Sed propera, ne vela cadant auraeque residant:
Ut fragilis glacies, interit ira mora.
Quaeris, an hanc ipsam prosit violare ministram?
Talibus admissis alea grandis inest.
Haec a concubitu fit sedula, tardior illa;
Haec dominae munus te parat, illa sibi.
Casus in eventust: licet hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per praeceps et acuta cacumina vadam,
Nec iuvenum quisquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi, dum dat recipitque tabellas,
Corpore, non tantum sedulitate placet,
Fac domina potiare prius, comes illa sequatur!
Non tibi ab ancillast incipienda Venus.
Hoc unum moneo, siquid modo creditur arti,
Nec mea dicta rapax per mare ventus agit:
Aut non temptaris aut perfice! tollitur index,
Cum semel in partem criminis ipsa venit;
Non avis utiliter viscatis effugit alis,
Non bene de laxis cassibus exit aper.
Saucius arrepto piscis teneatur ab hamo:
Perprime temptatam nec nisi victor abi!
* [Tunc neque te prodet communi noxia culpa,

  Factaque erunt dominae dictaque nota tibi.] *
Sed bene celetur! bene si celabitur index,
  Notitiae suberit semper amica tuae.
Tempora qui solis operosa colentibus arva,
  Fallitur, et nautis adspicienda putat;
Nec semper credenda Ceres fallacibus arvis,
  Nec semper viridi concava puppis aquae,
Nec teneras semper tutum captare puellas:
  Saepe dato melius tempore fiet idem.
Sive dies suberit natalis, sive Kalendae,
  Quas Venerem Marti continuasse iuvat,
Sive erit ornatus, non, ut fuit ante, sigillis,
  Sed regum positas Circus habebit opes,
Differ opus! tunc tristis hiemps, tunc Pliades instant,
  Tunc tener aequorea mergitur Haedus aqua.
Tunc bene desinitur; tunc, siquis creditur alto,
  Vix tenuit lacerae naufraga membra ratis.
Tu licet incipias, qua flebilis Allia luce
  Vulneribus Latiis sanguinulenta fuit,
Quaque die redeunt rebus minus apta gerendis
  Culta Palaestino septima festa Syro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicae,
  Quaque aliquid dandumst, illa sit atra dies.
Cum bene vitaris, tamen auferet: invenit artem
  Femina, qua cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam veniet discinctus emacem
  Expediet merces teque sedente suas,
Quas illa inspicias, sapere ut videare, rogabit,
  Oscula deinde dabit; deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos iurabit in annos,
  Nunc opus esse sibi, nunc bene dicet emi;
Si non esse domi, quos des, causabere nummos,
  Littera poscetur, ne didicisse iuvet.
Quid, quasi natali cum poscit munera libo
  Et, quotiens opus est, nascitur illa sibi?
Quid, cum mendaci damno maestissima plorat,
  Elapsusque cava fingitur aure lapis?

Multa rogant utenda dari, data reddere nolunt;
Perdis, et in damno gratia nulla tuo:
Non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,
Cum totidem linguis sint satis ora decem.
Cera vadum temptet rasis infusa tabellis,
Cera tuae primum conscia mentis eat;
Blanditias ferat illa tuas imitataque amantum
Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces!
Hectora donavit Priamo prece motus Achilles;
Flectitur iratus voce rogante deus.
Promittas, facito! quid enim promittere laedit?
Pollicitis dives quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta deast.
Si dederis aliquid, poteris ratione relinqui:
Praeteritum tulerit perdideritque nihil;
At quod non dederis, semper videare daturus:
Sic dominum sterilis saepe fefellit ager,
Sic, ne perdiderit, non cessat perdere lusor,
Et revocat cupidas alea saepe manus.
Hoc opus, hic labor est, primo sine munere iungi:
Ne dederit gratis, quae dedit, usque dabit.
Ergo eat et blandis peraretur littera verbis
Exploretque animos primaque temptet iter:
Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Insciaquest verbis capta puella suis.
Disce bonas artes, moneo, Romana iuventus,
Non tantum trepidos ut tueare reos:
Quam populus iudexque gravis lectusque senatus,
Tam dabit eloquio victa puella manus.
Sed lateant vires, nec sis in fronte disertus,
Effugiant voces verba molesta tuae!
Quis, nisi mentis inops, tenerae declamat amicae?
* Saepe valens odii littera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo consuetaque verba,
Blanda tamen, praesens ut videare loqui.
Si non accipiet scriptum inlectumque remittet,

Lecturam spera propositumque tene!
Tempore difficiles veniunt ad aratra iuvenci,*
Tempore lenta pati frena docentur equi;
Ferreus adsiduo consumitur anulus usu,
Interit adsidua vomer aduncus humo.
Quid magis est saxo durum, quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cavantur aqua.
Penelopen ipsam, persta modo, tempore vinces;
Capta vides sero Pergama, capta tamen.
Legerit et nolit rescribere, cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat usque tuas!
Quae voluit legisse, volet rescribere lectis:
Per numeros venient ista gradusque suos.
Forsitan et primo veniet tibi littera tristis,
Quaeque roget, ne se sollicitare velis:
Quod rogat illa, timet; quod non rogat, optat, ut instes;
Insequere, et voti postmodo compos eris!
Interea sive illa toro resupina feretur,
Lecticam dominae dissimulanter adi,
Neve aliquis verbis odiosas offerat auris,
Quam potes, ambiguis callidus abde notis;
Seu pedibus vacuis illi spatiosa teretur
Porticus, hic socias tu quoque iunge moras
Et modo praecedas facito, modo terga sequaris
Et modo festines et modo lentus eas!
Nec tibi de mediis aliquot transire columnas
Sit pudor aut lateri continuasse latus,
Nec sine te curvo sedeat speciosa theatro:
Quod spectes, umeris adferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit,
Multa supercilio, multa loquare notis;
Et plaudas, aliquam mimo saltante puellam,
Et faveas illi, quisquis agatur amans.
Cum surgit, surges; donec sedet illa, sedebis:
Arbitrio dominae tempora perde tuae!
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos,
Nec tua mordaci pumice crura teras:

Ista iube faciant, quorum Cybeleia mater
  Concinitur Phrygiis exululata modis!
Forma viros neclecta decet: Minoida Theseus
  Abstulit a nulla tempora comptus acu;
Hippolytum Phaedra, nec erat bene cultus, amavit;
  Cura deae silvis aptus Adonis erat.
Munditie placeant: fuscentur corpora Campo,
  Sit bene conveniens et sine labe toga;
Linguam ne rigeant; careant rubigine dentes;
  Nec vagus in laxa pes tibi pelle natet,
Nec male deformet rigidos tonsura capillos;
  Sit coma, sit scita barba resecta manu;
Et nihil emineant et sint sine sordibus ungues,
  Inque cava nullus stet tibi nare pilus;
Nec male odorati sit tristis anhelitus oris,
  Nec laedat naris virque paterque gregis!
Cetera lascivae faciant, concede, puellae
  Et siquis male vir quaerit habere virum!
Ecce, suum vatem Liber vocat: hic quoque amantis
  Adiuvat et flammae, qua calet ipse, favet.
Gnosis in ignotis amens errabat harenis,
  Qua brevis aequoreis Dia feritur aquis,
Utque erat e somno tunica velata recincta,
  Nuda pedem, croceas inreligata comas,
Thesea crudelem surdas clamabat ad undas
  Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat flebatque simul; sed utrumque decebat:
  Non factast lacrimis turpior illa suis.
Iamque iterum tundens mollissima pectora palmis
  'Perfidus ille abiit! quid mihi fiet?' ait.
'Quid mihi fiet?' ait: sonuerunt cymbala toto
  Litore et adtonita tympana pulsa manu.
Excidit illa metu rupitque novissima verba;
  Nullus in exanimi corpore sanguis erat.
Ecce Mimallonides sparsis in terga capillis,
  Ecce leves Satyri, praevia turba dei,
Ebrius ecce senex: pando Silenus asello

Vix sedet et pressas continet arte iubas;
Dum sequitur Bacchas, Bacchae fugiuntque petuntque,
Quadrupedem ferula dum malus urget eques,
In caput aurito cecidit delapsus asello:
Clamarunt Satyri 'surge age, surge, pater!'
Iam deus in curru, quem summum texerat uvis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat:
Et color et Theseus et vox abiere puellae
Terque fugam petiit terque retenta metust;
Horruit, ut sterilis agitat quas ventus aristas,
Ut levis in madida canna palude tremit.
Cui deus 'en, adsum tibi cura fidelior,' inquit,
'Pone metum: Bacchi, Gnosias, uxor eris!
Munus habe caelum: caelo spectabere sidus;
Saepe reget dubiam Cressa Corona ratem.'
Dixit, et e curru, ne tigres illa timeret,
Desilit (inposito cessit harena pede)
Inplicitamque sinu (neque enim pugnare valebat)
Abstulit: in facilist omnia posse deo.
Pars 'Hymenaee' canunt, pars clamant Euhion, 'euhoe!'
Sic coeunt sacro nupta deusque toro.
Ergo ubi contigerint positi tibi munera Bacchi,
Atque erit in socii femina parte tori,
Nycteliumque patrem nocturnaque sacra precare,
Ne iubeant capiti vina nocere tuo!
Hic tibi multa licet sermone latentia tecto
Dicere, quae dici sentiat illa sibi,
Blanditiasque leves tenui perscribere vino,
Ut dominam in mensa se legat illa tuam,
Atque oculos oculis spectare fatentibus ignem:
Saepe tacens vocem verbaque vultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula, quaque bibit parte puella, bibas,
Et quemcumque cibum digitis libaverit illa,
Tu pete dumque petes, sit tibi tacta manus!
Sint etiam tua vota viro placuisse puellae:
Utilior vobis factus amicus erit.

Huic, si sorte bibes, sortem concede priorem,
Huic detur capiti missa corona tuo;
Sive erit inferior seu par, prior omnia sumat:
Nec dubites illi verba secunda loqui.
Tuta frequensque viast, per amici fallere nomen;
Tuta frequensque licet sit via, crimen habet.
Inde procurator nimium quoque multa procurat
Et sibi mandatis plura videnda putat.
Certa tibi a nobis dabitur mensura bibendi:
Officium praestent mensque pedesque suum.
Iurgia praecipue vino stimulata caveto
Et nimium faciles ad fera bella manus:
Occidit Eurytion stulte data vina bibendo;
Aptior est dulci mensa merumque ioco.
Si vox est, canta; si mollia bracchia, salta,
Et quacumque potes dote placere, place!
Ebrietas, ut vera nocet, sic ficta iuvabit:
Fac titubet blaeso subdola lingua sono,
Ut, quidquid facias dicasve protervius aequo,
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et 'bene' dic 'dominae; bene, cum quo dormiat illa';
Sed, male sit, tacita mente precare, viro.
At cum discedet mensa conviva remota,
Ipsa tibi accessus turba locumque dabit:
Insere te turbae leviterque admotus eunti
Velle latus digitis et pede tange pedem!
Conloquii iam tempus adest: fuge rustice longe
Hinc Pudor! audentem Forsque Venusque iuvat.
Non tua sub nostras veniat facundia leges;
Fac tantum cupias: sponte disertus eris.
Est tibi agendus amans imitandaque vulnera verbis:
Haec tibi quaeratur qualibet arte fides!
Nec credi labor est: sibi quaeque videtur amanda;
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Saepe tamen vere coepit simulator amare,
Saepe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis o! faciles imitantibus este, puellae:

Fiet amor verus, qui modo falsus erat.
Blanditiis animum furtim deprendere nunc sit,
Ut pendens liquida ripa subitur aqua:
Nec faciem nec te pigeat laudare capillos
Et teretes digitos exiguumque pedem.
Delectant etiam castas praeconia formae:
Virginibus curae grataque forma suast.
Nam cur in Phrygiis Iunonem et Pallada silvis
Nunc quoque iudicium non tenuisse pudet?
Laudatas ostendit avis Iunonia pinnas:
Si tacitus spectes, illa recondit opes;
Quadrupedes inter rapidi certamina cursus
Depexaeque iubae plausaque colla iuvant.
Nec timide promitte: trahunt promissa puellas;
Pollicito testes quoslibet adde deos!
Iuppiter ex alto periuria ridet amantum
Et iubet Aeolios inrita ferre Notos.
Per Styga Iunoni falsum iurare solebat
Iuppiter: exemplo nunc favet ipse suo.
Expedit esse deos, et, ut expedit, esse putemus:
Dentur in antiquos tura merumque focos;
Nec secura quies illos similisque sopori
Detinet: innocue vivite, numen adest.
Reddite depositum, pietas sua foedera servet;
Fraus absit, vacuas caedis habete manus:
Ludite, si sapitis, solas inpune puellas!
Hac magis est una fraude pudenda fides.
Fallite fallentes: ex magna parte profanum
Sunt genus; in laqueos, quos posuere, cadant!
Dicitur Aegyptos caruisse iuvantibus arva
Imbribus atque annos sicca fuisse novem,
Cum Thrasius Busirin adit monstratque piari
Hospitis adfuso sanguine posse Iovem.
Illi Busiris 'fies Iovis hostia primus'
Inquit 'et Aegypto tu dabis hospes aquam.'
Et Phalaris tauro violenti membra Perilli
Torruit: infelix inbuit auctor opus.

Iustus uterque fuit: neque enim lex aequior ullast,
Quam necis artifices arte perire sua.
Ergo ut periuras merito periuria fallant,
Exemplo doleat femina laesa suo!
Et lacrimae prosunt: lacrimis adamanta movebis!
Fac madidas videat, si potes, illa genas;
Si lacrimae (neque enim veniunt in tempore semper)
Deficient, uda lumina tange manu!
Quis sapiens blandis non misceat oscula verbis?
Illa licet non det, non data sume tamen!
Pugnabit primo fortassis et 'inprobe' dicet:
Pugnando vinci se tamen illa volet;
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
Neve queri possit dura fuisse, cave!
Oscula qui sumpsit, si non et cetera sumpsit,
Haec quoque, quae data sunt, perdere dignus erit.
Quantum defuerat pleno post oscula voto?
Ei mihi! rusticitas, non pudor ille fuit!
Vim licet appelles, gratast vis ista puellis:
Quod iuvat, invitae saepe dedisse volunt.
Quaecumquest Veneris subita violata rapina,
Gaudet, et inprobitas muneris instar habet;
At quae cum posset cogi, non tacta recessit,
Ut simulet vultu gaudia, tristis erit.
Vim passast Phoebe, vis est allata sorori;
Et gratus raptae raptor uterque fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri
Scyrias Haemonio iuncta puella viro:
Iam dea laudatae dederat mala praemia formae
Colle sub Idaeo vincere digna duas;
Iam nurus ad Priamum diverso venerat orbe,
Graiaque in Iliacis moenibus uxor erat;
Iurabant omnes in laesi verba mariti:
Nam dolor unius publica causa fuit;
(Turpe! nisi hoc matris precibus tribuisset) Achilles
Veste virum longa dissimulatus erat.
Quid facis, Aeacide? non sunt tua munera lanae:

Tu titulos alia Palladis arte petas!
Quid tibi cum calathis? clipeo manus apta ferendost.
Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
Reice succinctos operoso stamine fusos:
Quassandast ista Pelias hasta manu!
Forte erat in thalamo virgo regalis eodem:
Haec illum stupro conperit esse virum.
Viribus illa quidem victast (ita credere oportet),
Sed voluit vinci viribus illa tamen.
Saepe 'mane!' dixit, cum iam properaret Achilles:
Fortia nam posito sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illast? quid blanda voce moraris
Auctorem stupri, Deidamia, tui?
Scilicet ut pudor est quaedam coepisse priorem,
Sic alio gratumst incipiente pati.
A! nimiast iuveni propriae fiducia formae,
Expectat siquis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat, vir verba precantia dicat:
Excipiat blandas comiter illa preces.
Ut potiare, roga: tantum cupit illa rogari;
Da causam voti principiumque tui!
Iuppiter ad veteres supplex heroidas ibat:
Corrupit magnum nulla puella Iovem.
Si tamen a precibus tumidos accedere fastus
Senseris, incepto parce referque pedem!
Quod refugit, multae cupiunt, odere, quod instat:
Lenius instando taedia tolle tui!
Nec semper Veneris spes est profitenda roganti:
Intret amicitiae nomine tectus amor.
Hoc aditu vidi tetricae data verba puellae:
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color: aequoris unda
Debet et a radiis sideris esse niger;
Turpis et agricolae, qui vomere semper adunco
Et gravibus rastris sub Iove versat humum;
Et tua, Palladiae petitur cui palma coronae,
Candida si fuerint corpora, turpis eris:

Palleat omnis amans! hic est color aptus amanti;
Hoc decet: hoc stulti non valuisse putent!
Pallidus in Side silvis errabat Orion,
Pallidus in lenta naide Daphnis erat.
Arguat et macies animum, nec turpe putaris
Palliolum nitidis inposuisse comis!
Attenuant iuvenum vigilatae corpora noctes
Curaque et, in magno qui fit amore, dolor.
Ut voto potiare tuo, miserabilis esto,
Ut qui te videat, dicere possit 'amas'.
Conquerar, an moneam mixtum fas omne nefasque?
Nomen amicitiast, nomen inane fides.
Ei mihi! non tutumst, quod ames, laudare sodali!
Cum tibi laudanti credidit, ipse subit.
'At non Actorides lectum temeravit Achillis;
Quantum ad Pirithoum, Phaedra pudica fuit;
Hermionam Pylades, qua Pallada Phoebus, amabat,
Quodque tibi geminus, Tyndari, Castor, erat.'
Siquis idem sperat, iacturas poma myricas
Speret et e medio flumine mella petat!
Nil nisi turpe iuvat: curae sua cuique voluptas;
Haec quoque ab alterius grata dolore venit.
Heu facinus! non est hostis metuendus amanti;
Quos credis fidos, effuge: tutus eris.
Cognatum fratremque cave carumque sodalem:
Praebebit veros haec tibi turba metus.
Finiturus eram; sed sunt diversa puellis
Pectora: mille animos excipe mille modis!
Nec tellus eadem parit omnia: vitibus illa
Convenit, haec oleis; hic bene farra virent.
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figurae:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit
Utque leves Proteus modo se tenuabit in undas,
Nunc leo, nunc arbor, nunc erit hirtus aper.
Hic iaculo pisces, illic capiuntur ab hamis,
Hic cava contento retia fune trahunt.
Nec tibi conveniet cunctos modus unus ad annos:

Longius insidias cerva videbit anus;
Si doctus videare rudi petulansve pudenti,
Diffidet miserae protinus illa sibi.
Inde fit, ut quae se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars superat coepti, pars est exhausta laboris:
Hic teneat nostras ancora iacta rates.

LIBER SECUNDUS.

Dicite 'io Paean!' et 'io' bis dicite 'Paean!'
Decidit in casses praeda petita meos;
Laetus amans donat viridi mea carmina palma
Praelata Ascraeo Maeonioque seni:
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge vela dedit;
Talis erat, qui te curru victore ferebat,
Vecta peregrinis Hippodamia rotis.
Quid properas, iuvenis? mediis tua pinus in undis
Navigat, et longe, quem peto, portus abest.
Non satis est venisse tibi me vate puellam:
Arte mea captast, arte tenenda meast.
Nec minor est virtus, quam quaerere, parta tueri:
Casus inest illic, hoc erit artis opus.
Nunc mihi, siquando, puer et Cytherea, favete,
Nunc Erato! nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit Amor remanere per artes,
Dicere, tam vasto pervagus orbe puer.
Et levis est et habet geminas, quibus avolet, alas:
Difficilest illis inposuisse modum.
Hospitis effugio praestruxerat omnia Minos:
Audacem pinnis repperit ille viam.
Daedalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibovemque virum semivirumque bovem,
'Sit modus exilio,' dixit 'iustissime Minos:
Accipiat cineres terra paterna meos!
Et quoniam in patria fatis agitatus iniquis

Vivere non potui, da mihi posse mori;
Da reditum puero, senis est si gratia vilis:
Si non vis puero parcere, parce seni!'
Dixerat haec, sed et haec et multo plura licebat
Dicere: regressus non dabat ille viro.
Quod simul ut sensit, 'nunc, nunc, o Daedale,' dixit
'Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
Possidet et terras et possidet aequora Minos;
Nec tellus nostrae nec patet unda fugae:
Restat iter caeli; caelo temptabimus ire!
Da veniam coepto, Iuppiter alte, meo!
Non ego sidereas adfecto tangere sedes:
Qua fugiam dominum, nulla nisi ista viast;
Per Styga detur iter, Stygias transnabimus undas!
Sunt mihi naturae iura novanda meae.'
Ingenium mala saepe movent: quis crederet umquam
Aerias hominem carpere posse vias?
Remigium volucrum, disponit in ordine pinnas
Et leve per lini vincula nectit opus,
Imaque pars ceris adstringitur igne solutis,
Finitusque novae iam labor artis erat.
Tractabat ceramque puer pinnasque renidens
Nescius, haec umeris arma parata suis.
Cui pater 'his' inquit 'patriast adeunda carinis,
Hac nobis Minos effugiendus ope.
Aera non potuit Minos, alia omnia clausit:
Quem licet, inventis aera rumpe meis!
Sed tibi non virgo Tegeaea comesque Bootae,
Ensiger Orion, adspiciendus erit:
Me pinnis sectare datis; ego praevius ibo:
Sit tua cura sequi! me duce tutus eris.
Nam sive aetherias vicino sole per auras
Ibimus, inpatiens cera caloris erit;
Sive humiles propiore freto iactabimus alas,
Mobilis aequoreis pinna madescet aquis;
Inter utrumque vola! ventos quoque, nate, timeto,
Quaque ferent aurae, vela secunda dato!'

Dum monet, aptat opus puero monstratque moveri,
Erudit infirmas ut sua mater aves;
Inde sibi factas umeris accommodat alas
Perque novum timide corpora librat iter;
Iamque volaturus parvo dedit oscula nato,
Nec patriae lacrimas continuere genae.
Monte minor collis, campis erat altior aequis:
Hinc data sunt miserae corpora bina fugae.
Et movet ipse suas et nati respicit alas
Daedalus et cursus sustinet usque suos;
Iamque novum delectat iter, positoque timore
Icarus audaci fortius arte volat:
* Hos aliquis, tremula dum captat harundine pisces,
Vidit, et inceptum dextra reliquit opus. *
Iam Samos a laeva, (fuerant Naxosque relictae
Et Paros et Clario Delos amata deo)
Dextra Lebynthos erat silvisque umbrosa Calymne
Cinctaque piscosis Astypalaea vadis,
Cum puer, incautis nimium temerarius annis,
Altius egit iter deseruitque patrem.
Vincla labant, et cera deo propiore liquescit,
Nec tenues ventos bracchia mota tenent;
Territus a summo dispexit in aequora caelo:
Nox oculis pavido venit oborta metu.
Tabuerant cerae! nudos quatit ille lacertos
Et trepidat nec, quo sustineatur, habet;
Decidit atque cadens 'pater, o pater, auferor!' inquit:
Clauserunt virides ora loquentis aquae.
At pater infelix nec iam pater 'Icare!' clamat,
'Icare,' clamat 'ubi es quoque sub axe volas?'
'Icare!' clamabat: pinnas adspexit in undis!
Ossa tegit tellus; aequora nomen habent.
Non potuit Minos hominis conpescere pinnas:
Ipse deum volucrem detinuisse paro!
Fallitur, Haemonias siquis decurrit ad artes
Datque, quod a teneri fronte revellit equi;
Non facient, ut vivat amor. Medeides herbae

Mixtaque cum magicis naenia Marsa sonis:
Phasias Aesoniden, Circe tenuisset Ulixem,
Si modo servari carmine posset amor;
Nec data profuerint pallentia philtra puellis:
Philtra nocent animis vimque furoris habent;
Sit procul omne nefas! ut ameris, amabilis esto,
Quod tibi non facies solave forma dabit!
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadumque tener crimine raptus Hylas,
Ut dominam teneas nec te mirere relictum,
Ingenii dotes corporis adde bonis!
Forma bonum fragilest, quantumque accedit ad annos,
Fit minor et spatio carpitur ipsa suo:
Nec violae semper nec ianthina lilia florent,
Et riget amissa spina relicta rosa;
Et tibi iam venient cani, formose, capilli,
Iam venient rugae, quae tibi corpus arent:
Iam molire animum, qui duret, et adstrue formae:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec levis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura sit et linguas edidicisse duas;
Non formosus erat, sed erat facundus, Ulixes
Et tamen aequoreas torsit amore deas:
O! quotiens illum doluit properare Calypso
Remigioque aptas esse negavit aquas!
Haec Troiae casus iterumque iterumque rogabat,
Ille referre aliter saepe solebat idem;
Litore constiterant: illic quoque pulchra Calypso
Exigit Odrysii fata cruenta ducis;
Ille levi virga (virgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in spisso litore pingit opus.
'Haec' inquit 'Troiast,' (muros in litore fecit)
'Hic tibi sit Simois; haec mea castra puta!
Campus erat,' (campumque facit) 'quem caede Dolonis
Sparsimus, Haemonios dum vigil optat equos.
Illic Sithonii fuerant tentoria Rhesi;
Hac ego sum, captis nocte, revectus equis.'

Pluraque pingebat, subitus cum Pergama fluctus
  Abstulit et Rhesi cum duce castra suo;
Tum dea 'quas' inquit 'fidas tibi credis ituro,
  Perdiderint undae nomina quanta, vides?'
Ergo age, fallaci timide confide figurae,
  Quisquis es, atque aliquid corpore pluris habe!
Dextera praecipue capit indulgentia mentes;
  Asperitas odium saevaque bella movet.
Odimus accipitrem, quia vivit semper in armis,
  Et pavidum solitos in pecus ire lupos;
At caret insidiis hominum, quia mitis, hirundo,
  Quasque colat turres, Chaonis ales habet.
Este procul, lites et amarae proelia linguae!
  Dulcibus est verbis mollis alendus amor.
Lite fugent nuptaeque viros nuptasque mariti
  Inque vicem credant res sibi semper agi;
Hoc decet uxores: dos est uxoria lites;
  Audiat optatos semper amica sonos!
Non legis iussu lectum venistis in unum;
  Fungitur in vobis munere legis Amor.
Blanditias molles auremque iuvantia verba
  Adfer, ut adventu laeta sit illa tuo.
Non ego divitibus venio praeceptor amandi:
  Nil opus est illi, qui dabit, arte mea;
Secum habet ingenium, qui, cum libet, 'accipe' dicit.
  Cedimus! inventis plus placet ille meis.
Pauperibus vates ego sum, quia pauper amavi:
  Cum dare non possem munera, verba dabam.
Pauper amet caute, timeat maledicere pauper
  Multaque divitibus non patienda ferat!
Me memini iratum dominae turbasse capillos:
  Haec mihi quam multos abstulit ira dies!
Nec puto nec sensi tunicam laniasse, sed ipsa
  Dixerat: et pretiost illa redempta meo;
At vos, si sapitis, vestri peccata magistri
  Effugite et culpae damna timete meae!
Proelia cum Parthis, cum culta pax sit amica

Et iocus et causas quidquid amoris habet.
Si nec blanda satis nec erit tibi comis amanti,
Perfer et obdura! postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curvatus ab arbore ramus;
Frangis, si vires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquae, nec vincere possis
Flumina, si contra, quam rapit unda, nates;
Obsequium tigrisque domat Numidasque leones;
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius Nonacrina Atalanta?
Subcubuit meritis trux tamen illa viri:
Saepe suos casus nec mitia facta puellae
Flesse sub arboribus Milaniona ferunt;
Saepe tulit iusso fallacia retia collo,
Saepe fera torvos cuspide fixit apros;
Sensit et Hylaei contentum saucius arcum:
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Maenalias armatum scandere silvas
Nec iubeo collo retia ferre tuo,
Pectora nec missis iubeo praebere sagittis:
Artis erunt cautae mollia iussa meae.
Cede repugnanti: cedendo victor abibis;
Fac modo, quas partis illa iubebit, agas!
Arguet: arguito; quidquid probat illa, probato;
Quod dicet, dicas; quod negat illa, neges!
Riserit: adride; si flebit, flere memento!
Inponat leges vultibus illa tuis!
Seu ludet numerosque manu iactabit eburnos,
Tu male iactato, tu male iacta dato;
Seu iacies talos, victam ne poena sequatur,
Damnosi facito stent tibi saepe canes;
Sive latrocinii sub imagine calculus ibit,
Fac pereat vitreo miles ab hoste tuus!
Ipse tene distenta suis umbracula virgis,
Ipse fac in turba, qua venit illa, locum
Nec dubita tereti scamnum producere lecto
Et tenero soleam deme vel adde pedi!

Saepe etiam dominae, quamvis horrebis et ipse,
Algenti manus est calfacienda sinu;
Nec tibi turpe puta, (quamvis sit turpe, placebit)
Ingenua speculum sustinuisse manu!
Ille, fatigata praebendo monstra noverca,
Qui meruit caelum, quod prior ipse tulit,
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur et lanas excoluisse rudes;
Paruit imperio dominae Tirynthius heros:
I nunc et dubita ferre, quod ille tulit!
Iussus adesse foro iussa maturius hora
Fac semper venias nec nisi serus abi!
Occurras aliquo, tibi dixerit: omnia differ!
Curre, nec inceptum turba moretur iter!
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit:
Tunc quoque pro servo, si vocat illa, veni!
Rure erit et dicet 'venias' (Amor odit inertes):
Si rota defuerit, tu pede carpe viam,
Nec grave te tempus sitiensque Canicula tardet
Nec via per iactas candida facta nives.
Militiae species amor est: discedite, segnes!
Non sunt haec timidis signa tuenda viris;
Nox et hiemps longaeque viae saevique dolores
Mollibus his castris et labor omnis inest;
Saepe feres imbrem caelesti nube solutum
Frigidus et nuda saepe iacebis humo.
Cynthius Admeti vaccas pavisse Pheraei
Fertur et in parva delituisse casa:
Quod Phoebum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes!
Si tibi per tutum planumque negabitur ire,
Atque erit opposita ianua fulta sera,
At tu per praeceps tecto delabere aperto,
Det quoque furtivas alta fenestra vias.
Laeta erit: et causam tibi se sciet esse pericli;
Hoc dominae certi pignus amoris erit.
Saepe tua poteras, Leandre, carere puella:

Transnabas, animum nosset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quaeque erit ordine prima,
Nec tibi sit servos demeruisse pudor:
Nomine quemque suo (nullast iactura) saluta,
Iunge tuis humiles ambitiose manus!
Sed tamen et servo (levis est inpensa) roganti
Porrige Fortunae munera parva die;
Porrige et ancillae, qua poenas luce pependit
Lusa maritali Gallica veste manus.
Fac plebem, mihi crede, tuam: sit semper in illa
Ianitor et thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo pretioso munere dones:
Parva, sed e parvis callidus apta dato.
Dum bene dives ager, dum rami pondere nutant,
Adferat in calatho rustica dona puer:
Rure suburbano poteris tibi dicere missa,
Illa vel in Sacra sint licet empta via;
Adferat aut uvas aut, quas Amaryllis amabat,
(At nunc castaneas non amat illa!) nuces;
Quin etiam turdoque licet missaque corona
Te memorem dominae testificere tuae.
Turpiter his emitur spes mortis et orba senectus:
A! pereant, per quos munera crimen habent!
Quid tibi praecipiam teneros quoque mittere versus?
Ei mihi! non multum carmen honoris habet!
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur:
Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.
Aurea sunt vere nunc saecula: plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor;
Ipse licet venias Musis comitatus, Homere,
Si nihil attuleris, ibis, Homere, foras.
Sunt tamen et doctae, rarissima turba, puellae,
Altera non doctae turba, sed esse volunt;
Utraque laudetur per carmina: carmina lector
Commendet dulci qualiacumque sono!
His ergo aut illis vigilatum carmen in ipsas
Forsitan exigui muneris instar erit.

At quod eris per te facturus et utile credis,
Id tua te facito semper amica roget!
Libertas alicui fuerit promissa tuorum:
Hanc tamen a domina fac petat ille tua;
Si poenam servo, si vincula saeva remittis,
Quod facturus eras, debeat illa tibi!
Utilitas tua sit, titulus donetur amicae;
Perde nihil, partis illa potentis agat!
Sed te, cuicumquest retinendae cura puellae,
Attonitum forma fac putet esse sua:
Sive erit in Tyriis, Tyrios laudabis amictus;
Sive erit in Cois, Coa decere puta!
Auratast: ipso tibi sit pretiosior auro;
Gausapa si sumit, gausapa sumpta proba;
Adstiterit tunicata: 'moves incendia' clama,
Sed timida, caveat frigora, voce roga!
Conpositum discrimen erit: discrimina lauda;
Torserit igne comam: torte capille, place!
Bracchia saltantis, vocem mirare canentis,
Et, quod desierit, verba querentis habe;
Ipsos concubitus, ipsum venerere licebit,
Quod iuvat et † quaedam gaudia noctis habe:
Ut fuerit torva violentior illa Medusa,
Fiet amatori lenis et aequa suo.
Tantum, ne pateas verbis simulator in illis,
Effice nec vultu destrue dicta tuo:
Si latet ars, prodest; adfert deprensa pudorem
Atque adimit merito tempus in omne fidem.
Saepe sub autumnum, cum formosissimus annus
Plenaque purpureo subrubet uva mero,
Cum modo frigoribus premitur, modo solvitur aestu,
Aere non certo corpora languor habet:
Illa quidem valeat, sed si male firma cubabit
Et vitium caeli senserit aegra sui,
Tunc amor et pietas tua sit manifesta puellae:
Tum sere, quod plena postmodo falce metas!
Nec tibi morosi veniant fastidia morbi,

Perque tuas fiant, quae sinet ipsa, manus,
Et videat flentem, nec taedeat oscula ferre,
Et sicco lacrimas conbibat ore tuas.
Multa vove, sed cuncta palam, quotiensque libebit,
Quae referas illi, somnia laeta vide;
Et veniat, quae lustret anus lectumque locumque,
Praeferat et tremula sulpur et ova manu:
Omnibus his inerunt gratae vestigia curae;
In tabulas multis haec via fecit iter.
Nec tamen officiis odium quaeratur ab aegra:
Sit suus in blanda sedulitate modus!
Neve cibo prohibe nec amari pocula suci
Porrige: rivalis misceat illa tuus!
Sed non, quo dederas a litore carbasa, vento
Utendum, medio cum potiere freto:
Dum novus errat amor, vires sibi colligat usu;
Si bene nutrieris, tempore firmus erit:
Quem taurum metuis, vitulum mulcere solebas;
Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit;
Nascitur exiguus sed opes adquirit eundo,
Quaque venit, multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat: nil adsuetudine maius,
Quam tu dum capias, taedia nulla fuge!
Te semper videat, tibi semper praebeat aures,
Exhibeat vultus noxque diesque tuos!
Cum tibi maior erit fiducia, posse requiri,
Cum procul absenti cura futurus eris,
Da requiem: requietus ager bene credita reddit,
Terraque caelestes arida sorbet aquas:
Phyllida Demophoon praesens moderatius ussit,
Exarsit velis acrius illa datis;
Penelopen absens sollers torquebat Ulixes;
Phylacides aberat, Laudamia, tuus.
Sed mora tuta brevis; lentescunt tempore curae,
Vanescitque absens et novus intrat amor:
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.

Qui stupor hic, Menelae, fuit? tu solus abibas,
Isdem sub tectis hospes et uxor erant!
Accipitri timidas credis, furiose, columbas,
Plenum montano credis ovile lupo!
Nil Helene peccat, nihil hic committit adulter:
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium dando tempusque locumque:
Quid nisi consiliost usa puella tuo?
Quid faciat? vir abest, et adest non rusticus hospes,
Et timet in vacuo sola cubare toro.
Viderit Atrides: Helenen ego crimine solvo;
Usast humani commoditate viri.
Sed neque fulvus aper media tam saevus in irast,
Fulmineo rabidos cum rotat ore canes,
Nec lea, cum catulis lactantibus ubera praebet,
Nec brevis ignaro vipera laesa pede,
Femina quam socii deprensa paelice lecti
Ardet et in vultu pignora mentis habet;
In ferrum flammasque ruit positoque decore
Fertur, ut Aonii cornibus icta dei:
Coniugis admissum violataque iura maritast
Barbara per natos Phasias ulta suos;
Altera dira parens haec est, quam cernis, hirundo:
Adspice, signatum sanguine pectus habet!
Hoc bene conpositos, hoc firmos solvit amores;
Crimina sunt cautis ista timenda viris.
Nec mea vos uni damnat censura puellae;
Di melius! vix hoc nupta tenere potest.
Ludite, sed furto celetur culpa modesto:
Gloria peccati nulla petenda suist.
Nec dederis munus, cognosse quod altera possit,
Nec sint nequitiae tempora certa tuae,
Et, ne te capiat latebris sibi femina notis,
Non unost omnis convenienda loco,
Et quotiens scribes, totas prius ipse tabellas
Inspice: plus multae, quam sibi missa, legunt.
Laesa Venus iusta arma movet telumque remittit

Et, modo quod questast, ipse querare, facit.
Dum fuit Atrides una contentus, et illa
Casta fuit; vitiost inproba facta viri:
Audierat laurumque manu vittasque ferentem
Pro nata Chrysen non valuisse sua;
Audierat, Lyrnesi, tuos, abducta, dolores
Bellaque per turpis longius isse moras:
Haec tamen audierat: Priameida viderat ipsa
(Victor erat praedae praeda pudenda suae);
Inde Thyestiaden animo thalamoque recepit
Et male peccantem Tyndaris ulta virum.
Quae bene celaris, siquae tamen acta patebunt,
Illa, licet pateant, tu tamen usque nega!
Tum neque subiectus solito nec blandior esto:
Haec animi multum signa nocentis habent;
Sed lateri ne parce tuo: pax omnis in unost:
Concubitu prior est infitianda Venus.
Sunt, quae praecipiant herbas, satureia, nocentis
Sumere: iudiciis ista venena meis;
Aut piper urticae mordacis semine miscent
Tritaque in annoso flava pyrethra mero;
Sed dea non patitur sic ad sua gaudia cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus, Alcathoi qui mittitur urbe Pelasga,
Bulbus et, ex horto quae venit, herba salax
Ovaque sumantur, sumantur Hymettia mella,
Quasque tulit folio pinus acuta nuces.
Docta, quid ad magicas, Erato, deverteris artes?
Interior curru meta terenda meost.
Qui modo celabas monitu tua crimina nostro,
Flecte iter et monitu detege furta meo!
Nec levitas culpanda meast: non semper eodem
Inpositos vento panda carina vehit;
Nam modo Threicio Borea, modo currimus Euro,
Saepe tument Zephyro lintea, saepe Noto;
Adspice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora, modo admissos arte retentet equos.

Sunt, quibus ingrate timida indulgentia servit
Et, si nulla subest aemula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerumque secundis,
Nec facilest aequa commoda mente pati.
Ut levis absumptis paulatim viribus ignis
Ipse latet, summo canet in igne cinis,
Sed tamen extinctas admoto sulpure flammas
Invenit, et lumen, quod fuit ante, redit:
Sic, ubi pigra situ securaque pectora torpent,
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te tepidamque recalface mentem;
Palleat indicio criminis illa tui.
O quater et quotiens numero conprendere non est
Felicem, de quo laesa puella dolet,
Quae, simul invitas crimen pervenit ad aures,
Excidit, et miserae voxque colorque fugit!
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos;
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas,
Quem videat lacrimans, quem torvis spectet ocellis,
Quo sine non possit vivere, posse velit!
Si spatium quaeras, breve sit, quod laesa queratur,
Ne lenta vires colligat ira mora;
Candida iamdudum cingantur colla lacertis,
Inque tuos flens est accipienda sinus.
Oscula da flenti, Veneris da gaudia flenti:
Pax erit! hoc uno solvitur ira modo.
Cum bene saevierit, cum certa videbitur hostis,
Tum pete concubitus foedera: mitis erit;
Illic depositis habitat Concordia telis,
Illo, crede mihi, Gratia nata locost.
Quae modo pugnarunt, iungunt sua rostra columbae,
Quarum blanditias verbaque murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles,
Unaque erat facies sidera, terra, fretum;
Mox caelum inpositum terris, humus aequore cinctast,
Inque suas partes cessit inane chaos;
Silva feras, volucres aer accepit habendas,

In liquida, pisces, delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris,
Idque merae vires et rude corpus erat;
Silva domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes,
Iamque diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse voluptas:
Constiterant uno femina virque loco;
Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet; cum quo sua gaudia iungat,
Invenit in media femina piscis aqua;
Cerva parem sequitur; serpens serpente tenetur;
Haeret adulterio cum cane nexa canis;
Laeta salitur ovis; tauro quoque laeta iuvencast;
Sustinet inmundum sima capella marem;
In furias agitantur equae spatioque remota
Per loca dividuos amne sequuntur equos:
Ergo age et iratae medicamina fortia praebe!
Illa feri requiem sola doloris habent,
Illa Machaonios superant medicamina sucos;
His, ubi peccaris, restituendus eris.
Haec ego cum canerem, subito manifestus Apollo
Movit inauratae pollice fila lyrae;
In manibus laurus, sacris induta capillis
Laurus erat: vates ille videndus adit;
Is mihi 'lascivi' dixit 'praeceptor Amoris,
Duc, age, discipulos ad mea templa tuos,
Est ubi diversum fama celebrata per orbem
Littera, cognosci quae sibi quemque iubet!
Qui sibi notus erit, solus sapienter amabit
Atque opus ad vires exiget omne suas.
Cui faciem natura dedit, spectetur ab illa;
Cui color est, umero saepe patente cubet;
Qui sermone placet, taciturna silentia vitet;
Qui canit arte, canat; qui bibit arte, bibat!
Sed neque declament medio sermone diserti,
Nec sua non sanus scripta poeta legat!'

Sic monuit Phoebus: Phoebo parete monenti!
  Certa dei sacrost huius in ore fides.
Ad propiora vocor: quisquis sapienter amabit,
  Vincet et, e nostra quod petet arte, feret.
Credita non semper sulci cum foenore reddunt,
  Nec semper dubias adiuvat aura rates;
Quod iuvat, exiguum, plus est, quod laedat amantes:
  Proponant animo multa ferenda suo!
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
  Caerula quot bacas Palladis arbor habet,
Litore quot conchae, tot sunt in amore dolores!
  Quae patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, quam tu fortasse videbis:
  Isse foras et te falsa videre puta!
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte:
  Perfer et inmunda ponere corpus humo!
Forsitan et vultu mendax ancilla superbo
  Dicet 'quid nostras obsidet iste fores?'
Postibus et durae supplex blandire puellae
  Et capiti demptas in fore pone rosas!
Cum volet, accedes; cum te vitabit, abibis:
  Dedecet ingenuos taedia ferre sui;
'Effugere hunc non est' quare tibi possit amica
  Dicere? non omni tempore sensus obest.
Nec maledicta puta nec verbera ferre puellae
  Turpe nec ad teneros oscula ferre pedes!
Quid moror in parvis? animus maioribus instat;
  Magna canam: toto pectore, vulgus, ades!
Ardua molimur; sed nulla, nisi ardua, virtus:
  Difficilis nostra poscitur arte labor.
Rivalem patienter habe: victoria tecum
  Stabit; eris magni victor in arte Iovis.
Haec tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
  Dicere! nil istis ars mea maius habet.
Innuet illa: feras; scribet: ne tange tabellas;
  Unde volet, veniat, quoque libebit, eat!
Hoc in legitima praestant uxore mariti,

Cum, tener, ad partes tu quoque, Somne, venis.
Hac ego, confiteor, non sum perfectus in arte:
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Mene palam nostrae det quisquam signa puellae?
Et patiar, nec me quolibet ira ferat?
Oscula vir dederat, memini, suus: oscula questus
Sum data; barbaria noster abundat amor!
Non semel hoc vitium nocuit mihi; doctior ille,
Quo veniunt alii conciliante viro.
Sed melius nescisse fuit; sine, furta tegantur,
Ne fugiat ficto fassus ab ore pudor.
Quo magis, o iuvenes, deprendere parcite vestras:
Peccent, peccantes verba dedisse putent!
Crescit amor prensis: ubi par fortuna duorumst,
In causa damni perstat uterque sui.
Fabula narratur toto notissima caelo
Mulciberis capti Marsque Venusque dolis:
Mars pater insano Veneris turbatus amore
De duce terribili factus amator erat,
Nec Venus oranti (neque enim dea mollior ullast)
Rustica Gradivo difficilisque fuit.
A! quotiens lasciva pedes risisse mariti
Dicitur et duras igne vel arte manus!
Marte palam simul est Vulcanum imitata: decebat,
Multaque cum forma gratia mixta fuit.
Sed bene concubitus primo celare solebant:
Plena verecundi culpa pudoris erat;
Indicio Solis (quis Solem fallere possit?)
Cognita Vulcano coniugis acta suae.
Quam mala, Sol, exempla moves! pete munus ab ipsa:
Et tibi, si taceas, quod dare possit, habet.
Mulciber obscuros lectum circaque superque
Disponit laqueos: lumina fallit opus;
Fingit iter Lemnum: veniunt ad foedus amantes;
Inpliciti laqueis nudus uterque iacent.
Convocat ille deos: praebent spectacula capti;
Vix lacrimas Venerem continuisse putant;

Non vultus texisse suos, non denique possunt
  Partibus obscenis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens 'in me, fortissime Mavors,
  Si tibi sunt oneri, vincula transfer!' ait.
Vix precibus, Neptune, tuis captiva resolvit
  Corpora: Mars Threcen occupat, illa Paphum.
Hoc tibi perfecto, Vulcane, quod ante tegebant,
  Liberius faciunt, ut pudor omnis abest;
Saepe tamen demens stulte fecisse fateris,
  Teque ferunt artis paenituisse tuae.
Hoc vetiti vos este! vetat deprensa Dione
  Insidias illas, quas tulit ipsa, dare.
Nec vos rivali laqueos disponite nec vos
  Excipite arcana verba notata manu;
Ista viri captent, si iam captanda putabunt,
  Quos faciet iustos ignis et unda viros!
En, iterum testor: nihil hic nisi lege remissum
  Luditur; in nostris instita nulla iocis.
Quis Cereris ritus ausit vulgare profanis,
  Magnaque Threicia sacra reperta Samo?
Exiguast virtus praestare silentia rebus;
  At contra gravis est culpa tacenda loqui:
O bene, quod frustra captatis arbore pomis
  Garrulus in media Tantalus aret aqua!
Praecipue Cytherea iubet sua sacra taceri:
  Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax!
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
  Nec cava vaesanis ictibus aera sonant,
Attamen inter nos medio versantur in usu,
  Sed sic, inter nos ut latuisse velint:
Ipsa Venus pubem, quotiens velamina ponit,
  Protegitur laeva semireducta manu.
In medio passimque coit pecus: hoc quoque viso
  Avertit vultus nempe puella suos.
Conveniunt thalami furtis et ianua nostris,
  Parsque sub iniecta veste pudenda latet,
Et si non tenebras, at quiddam nubis opacae

Quaerimus atque aliquid luce patente minus.
Tunc quoque, cum solem nondum prohibebat et imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibumque dabat,
In nemore atque antris, non sub Iove, iuncta voluptas:
Tanta rudi populo cura pudoris erat;
At nunc nocturnis titulos inponimus actis,
Atque emitur magno nil nisi posse loqui!
Scilicet excuties omnis ubiquaque puellas,
Cuilibet ut dicas 'haec quoque nostra fuit'?
Ne desint, quas tu digitis ostendere possis,
Ut quamque adtigeris, fabula turpis erit?
Parva queror: fingunt quidam, quae vera negarent,
Et nulli non se concubuisse ferunt.
Corpora si nequeunt, quae possunt, nomina tangunt,
Famaque non tacto corpore crimen habet.
I nunc, claude fores, custos odiose puellae,
Et centum duris postibus obde seras:
Quid tuti superest, cum nominis extat adulter,
Et credi, quod non contigit esse, cupit?
Nos etiam veros parce profitemur amores,
Tectaque sunt solida mystica furta fide.
Parcite praecipue vitia exprobrare puellis,
Utile quae multis dissimulasse fuit:
Nec suus Andromedae color est obiectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede pinna fuit;
Omnibus Andromache visast spatiosior aequo:
Unus, qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, adsuesce: feres bene; multa vetustas
Lenit, at incipiens omnia sentit amor.
Dum novus in viridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum quaelibet aura, cadet;
Mox etiam ventis spatio durata resistet
Firmaque adoptivas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omnis e corpore mendas,
Quodque fuit vitium, desinit esse mora:
Ferre novae nares taurorum terga recusant;
Adsiduo domitas tempore fallit odor.

Nominibus mollire licet mala: fusca vocetur,
Nigrior Illyrica cui pice sanguis erit;
Si paetast, Veneri similis, si rava, Minervae;
Sit gracilis, macie quae male viva suast;
Dic habilem, quaecumque brevis, quae turgida, plenam,
Et lateat vitium proximitate boni.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
Consule, quae rigidus munera censor habet,
Praecipue si flore caret, meliusque peractum
Tempus, et albentes iam legit illa comas.
Utilis, o iuvenes, aut haec aut serior aetas:
Iste feret segetes, iste serendus ager.
Dum vires annique sinunt, tolerate labores;
Iam veniet tacito curva senecta pede.
Aut mare remigiis, aut vomere findite terras,
Aut fera belligeras addite in arma manus,
Aut latus et vires operamque adferte puellis:
Hoc quoque militiast, hoc quoque quaerit opes.
Adde, quod est illis operum prudentia maior
Solus et, artifices qui facit, usus adest;
Illae munditiis annorum damna rependunt
Et faciunt cura, ne videantur anus,
Utque velis, Venerem iungunt per mille figuras:
Invenit plures nulla tabella modos;
Illis sentitur non inritata voluptas:
Quod iuvet, ex aequo femina virque ferant.
Odi concubitus, qui non utrumque resolvunt
(Hoc est, cur pueri tangar amore minus);
Odi, quae praebet, quia sit praebere necesse,
Siccaque de lana cogitat ipsa sua;
Quae datur officio, non est mihi grata voluptas:
Officium faciat nulla puella mihi!
Me voces audire iuvat sua gaudia fassas;
Atque, morer, me, me sustineamque, roget!
Adspiciam dominae victos amentis ocellos:
Langueat et tangi se vetet illa diu.
Haec bona non primae tribuit natura iuventae,

Quae cito post septem lustra venire solent:
Qui properant, nova musta bibant; mihi fundat avitum
Consulibus priscis condita testa merum!
Nec platanus, nisi sera, potest obsistere Phoebo,
Et laedunt nudos prata novella pedes.
Scilicet Hermionen Helenae praeponere posses,
Et melior Gorge quam sua mater erat?
At Venerem quicumque voles adtingere seram,
Si modo duraris, praemia digna feres.
Conscius, ecce, duos accepit lectus amantes:
Ad thalami clausas, Musa, resiste fores!
Sponte sua sine te celeberrima verba loquentur,
Nec manus in lecto laeva iacebit iners;
Invenient digiti, quod agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula tingit Amor.
Fecit in Andromache prius hoc fortissimus Hector,
Nec solum bellis utilis ille fuit;
Fecit et in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem lassus ab hoste torum:
Illis te manibus tangi, Brisei, sinebas,
Inbutae Phrygia quae nece semper erant;
An fuit hoc ipsum, quod te, lasciva, iuvaret,
Ad tua victrices membra venire manus?
Crede mihi, non est Veneris properanda voluptas,
Sed sensim tarda prolicienda mora.
Cum loca reppereris, quae tangi femina gaudet,
Non obstet, tangas quo minus illa, pudor;
Adspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Ut sol a liquida saepe refulget aqua;
Accedent questus, accedet amabile murmur
Et dulces gemitus aptaque verba ioco.
Sed neque tu dominam velis maioribus usus
Desine, nec cursus anteeat illa tuos:
Ad metam properate simul! tum plena voluptas,
Cum pariter victi femina virque iacent.
Hic tibi versandus tenor est, cum libera dantur
Otia, furtivum nec timor urget opus;

Cum mora non tutast, totis incumbere remis
  Utile et admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi: palmam date, grata iuventus,
  Sertaque odoratae myrtea ferte comae!
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
  Aeacides dextra, pectore Nestor erat,
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
  Automedon curru, tantus amator ego.
Me vatem celebrate, viri, mihi dicite laudes,
  Cantetur toto nomen in orbe meum!
Arma dedi vobis; dederat Vulcanus Achilli:
  Vincite muneribus, vicit ut ille, datis!
Sed quicumque meo superarit Amazona ferro,
  Inscribat spoliis 'Naso magister erat'.

Ecce, rogant tenerae, sibi dem praecepta, puellae.
  Vos eritis chartae proxima cura meae!

LIBER TERTIUS.

Arma dedi Danais in Amazonas: arma supersunt,
  Quae tibi dem et turmae, Penthesilea, tuae.
Ite in bella pares: vincant, quibus alma Dione
  Faverit et, toto qui volat orbe, puer!
Non erat armatis aequum concurrere nudas:
  Sic etiam vobis vincere turpe, viri.
Dixerit e multis aliquis 'quid virus in anguis
  Adicis et rabidae tradis ovile lupae?'
Parcite paucarum diffundere crimen in omnes;
  Spectetur meritis quaeque puella suis!
Si minor Atrides Helenen, Helenesque sororem
  Quo premat Atrides crimine maior habet,
Si scelere Oeclides Talaioniae Eriphylae
  Vivus et in vivis ad Styga venit equis,
Est pia Penelope lustris errante duobus
  Et totidem lustris bella gerente viro.
Respice Phylaciden et quae comes isse marito

Fertur et ante annos occubuisse suos;
Fata Pheretiadae coniunx Pagasaea redemit
Proque virost uxor funere lata viri.
'Accipe me, Capaneu! cineres miscebimur' inquit
Iphias in medios desiluitque rogos.
Ipsa quoque et cultust et nomine femina Virtus:
Non mirum, populo si placet illa suo.
Nec tamen hae mentes nostra poscuntur ab arte:
Conveniunt cumbae vela minora meae.
Nil nisi lascivi per me discuntur amores:
Femina praecipiam quo sit amanda modo.
Femina nec flammas nec saevos discutit arcus·
Parcius haec video tela nocere viris.
Saepe viri fallunt, tenerae non saepe puellae
Paucaque, si quaeras, crimina fraudis habent.
Phasida, iam matrem, fallax dimisit Iaso:
Venit in Aesonios altera nupta sinus;
Quantum in te, Theseu, volucres Ariadna marinas
Pavit, in ignoto sola relicta loco;
Quaere, novem cur una viae dicantur, et audi
Depositis silvas Phyllida flesse comis;
Et famam pietatis habet tamen hospes et ensem
Praebuit et causam mortis, Elissa, tuae.
Quid vos perdiderit, dicam: nescistis amare;
Defuit ars vobis: arte perennat amor.
Nunc quoque nescirent! sed me Cytherea docere
Iussit et ante oculos constitit ipsa meos;
Tum mihi 'quid miserae' dixit 'meruere puellae?
Traditur armatis vulgus inerme viris.
Illos artifices gemini fecere libelli:
Haec quoque pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnaeae qui dixerat ante maritae,
Mox cecinit laudes prosperiore lyra;
Si bene te novi (cultas ne laede puellas!),
Gratia, dum vives, ista petenda tibist.'
Dixit et e myrto (myrto nam vincta capillos
Constiterat) folium granaque pauca dedit;

Sensimus acceptis numen quoque: purior aether
Fulsit, et e toto pectore cessit onus.
Dum facit ingenium, petite hinc praecepta, puellae,
Quas pudor et leges et sua iura sinunt!
Venturae memores iam nunc estote senectae:
Sic nullum vobis tempus abibit iners.
Dum licet, et veros etiamnum degitis annos,
Ludite: eunt anni more fluentis aquae;
Nec quae praeteriit, iterum revocabitur unda,
Nec quae praeteriit, hora redire potest.
Utendumst aetate: cito pede labitur aetas
Nec bona tam sequitur, quam bona prima fuit.
Hos ego, qui canent, frutices violaria vidi,
Hac mihi de spina grata corona datast.
Tempus erit, quo tu, quae nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus,
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa,
Sparsa nec invenies limina mane rosa.
Quam cito, me miserum!, laxantur corpora rugis,
Et perit, in nitido qui fuit ore, color;
Quasque fuisse tibi canas a virgine iuras,
Spargentur subito per caput omne comae.
Anguibus exuitur tenui cum pelle vetustas,
Nec faciunt cervos cornua iacta senes,
Nostra sine auxilio fugiunt bona: carpite florem,
Qui, nisi carptus erit, turpiter ipse cadet.
Adde, quod et partus faciunt seniora iuventae
Tempora: continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi, Luna, rubori,
Nec Cephalus roseae praeda pudenda deae;
Ut Veneri, quem luget adhuc, donetur Adonis,
Unde habet Aenean Harmoniamque suos?
Ite per exemplum, genus o mortale, dearum
Gaudia nec cupidis vestra negate viris!
Ut iam decipiant, quid perditis? omnia constant:
Mille licet sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, silices tenuantur ab usu:

Sufficit et damni pars caret illa metu.
Quis vetet adposito lumen de lumine sumi,
Quisve cavo vastas in mare servet aquas?
Et tamen ulla viro mulier 'non expedit' inquit?
Quid, nisi quam sumes, dic mihi, perdis aquam?
Nec vos prostituit mea vox, sed vana timere
Damna vetat: damnis munera vestra carent.
Sed me flaminibus venti maioris iturum,
Dum sumus in portu, provehat aura levis!
Ordior a cultu: cultis bene Liber ab uvis
Provenit, et culto stat seges alta solo.
Forma dei munus: forma quota quaeque superbit?
Pars vestrum tali munere magna caret.
Cura dabit faciem; facies neclecta peribit,
Idaliae similis sit licet illa deae.
Corpora si veteres non sic coluere puellae,
Nec veteres cultos sic habuere viros:
Si fuit Andromache tunicas induta valentes,
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Aiaci coniunx ornata venires,
Cui tegumen septem terga fuere boum?
Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Romast
Et domiti magnas possidet orbis opes.
Adspice quae nunc sunt Capitolia, quaeque fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Iovis;
Curia consilio nunc est dignissima tanto:
De stipula Tatio regna tenente fuit;
Quae nunc sub Phoebo ducibusque Palatia fulgent,
Quid nisi araturis pascua bubus erant?
Prisca iuvent alios, ego me nunc denique natum
Gratulor: haec aetas moribus apta meis,
Non quia nunc terrae lentum subducitur aurum,
Lectaque diverso litore concha venit,
Nec quia decrescunt effosso marmore montes,
Nec quia caeruleae mole fugantur aquae,
Sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
Rusticitas priscis illa superstes avis.

Vos quoque non caris aures onerate lapillis,
Quos legit in viridi decolor Indus aqua,
Nec prodite graves insuto vestibus auro!
Per quas nos petitis, saepe fugatis, opes.
Munditiis capimur: non sint sine lege capilli;
Admotae formam dantque negantque manus.
Nec genus ornatus unumst: quod quamque decebit,
Elegat et speculum consulat ante suum!
Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laudamia comis;
Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
Ut pateant aures, ora rotunda volunt;
Alterius crines umero iactentur utroque:
Talis es adsumpta, Phoebe canore, lyra;
Altera succinctae religetur more Dianae,
Ut solet, attonitas cum petit illa feras.
Huic decet inflatos laxe iacuisse capillos,
Illa sit adstrictis inpedienda comis;
Hanc placet ornari testudine Cyllenea,
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neque ramosa numerabis in ilice glandes,
Nec quot apes Hyblae, nec quot in Alpe ferae,
Nec mihi tot positus numero conprendere fas est:
Adicit ornatus proxima quaeque dies.
Et neclecta decet multas coma: saepe, iacere
Hesternam credas, illa repexa modost.
Ars casu similis: sic capta vidit ut urbe
Alcides Iolen, 'hanc ego' dixit 'amo';
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus 'euhoe!'
Sustulit in currus, Gnosi relicta, suos.
O quantum indulget vestro natura decori,
Quarum sunt multis damna pianda modis!
Nos male detegimur, raptique aetate capilli
Ut Borea frondes excutiente cadunt;
Femina canitiem Germanis inficit herbis,
Et melior vero quaeritur arte color;
Femina procedit densissima crinibus emptis

Proque suis alios efficit aere suos.
Nec pudor est emisse: palam venire videmus
Herculis ante oculos virgineumque chorum.
Quid de veste loquar? nec nunc segmenta requiro,
Nec quae de Tyrio murice, lana, rubes·
Cum tot prodierint pretio leviore colores,
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aeris ecce color, tum cum sine nubibus aer,
Nec tepidus pluvias concitat Auster aquas;
Ecce tibi similis, quae quondam Phrixon et Hellen
Diceris Inois eripuisse dolis;
Hic undas imitatur, habet quoque nomen ab undis:
Crediderim nymphas hac ego veste tegi;
Ille crocum simulat (croceo velatur amictu,
Roscida luciferos cum dea iungit equos)
Hic Paphias myrtos, hic purpureas amethystos
Albentesve rosas Threiciamve gruem;
Nec glandes, Amarylli, tuae, nec amygdala desunt,
Et sua velleribus nomina cera dedit:
Quot nova terra parit flores, cum vere tepenti
Vitis agit gemmas pigraque fugit hiemps,
Lana tot aut plures sucos bibit; elige certos!
Nam non conveniens omnibus omnis erit.
Pulla decent niveas: Briseida pulla decebant;
Cum raptast, pulla tum quoque veste fuit.
Alba decent fuscas: albis, Cephei, placebas;
Sic tibi vestitae pressa Seriphos erat.
Quam paene admonui, ne trux caper iret in alas,
Neve forent duris aspera crura pilis!
Sed non Caucasea doceo de rupe puellas,
Quaeque bibant undas, Myse Caice, tuas.
Quid, si praecipiam, ne fuscet inertia dentes,
Oraque suscepta mane laventur aqua?
Scitis et inducta candorem quaerere creta;
Sanguine quae vero non rubet, arte rubet.
Arte supercilii confinia nuda repletis,
Parvaque sinceras velat aluta genas.

Nec pudor est oculos tenui signare favilla
  Vel prope te nato, lucide Cydne, croco.
Est mihi, quo dixi vestrae medicamina formae,
  Parvus, sed cura grande, libellus, opus:
Hinc quoque praesidium laesae petitote figurae!
  Non est pro vestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensa deprendat amator
  Pyxidas: ars faciem dissimulata iuvat.
Quem non offendat toto faex inlita vultu,
  Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesopa quid redolent, quamvis mittatur Athenis
  Demptus ab inmundo vellere sucus ovis?
Nec coram mixtas cervae sumpsisse medullas
  Nec coram dentes defricuisse probem;
Ista dabunt formam, sed erunt deformia visu,
  Multaque, dum fiunt, turpia, facta placent:
Quae nunc nomen habent operosi signa Myronis,
  Pondus iners quondam duraque massa fuit;
Anulus ut fiat, primo conliditur aurum;
  Quas geritis vestis, sordida lana fuit;
Cum fieret, lapis asper erat, nunc, nobile signum,
  Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu quoque dum coleris, nos te dormire putemus:
  Aptius a summa conspiciere manu.
Cur mihi nota tuo causast candoris in ore?
  Claude forem thalami! quid rude prodis opus?
Multa viros nescire decet; pars maxima rerum
  Offendat, si non interiora tegas:
Aurea quae splendent ornato signa theatro,
  Inspice, quam tenuis brattea ligna tegat;
Sed neque ad illa licet populo, nisi facta, venire,
  Nec nisi summotis forma paranda viris.
At non pectendos coram praebere capillos,
  Ut iaceant fusi per tua terga, veto:
Illo praecipue ne sis morosa caveto
  Tempore nec lapsas saepe resolve comas!
Tuta sit ornatrix! odi, quae sauciat ora

Unguibus et rapta bracchia figit acu;
Devovet (et tangit!) dominae caput illa simulque
Plorat in invisas sanguinulenta comas.
Quae male crinitast, custodem in limine ponat
Orneturve Bonae semper in aede Deae!
Dictus eram subito cuidam venisse puellae:
Turbida perversas induit illa comas.
Hostibus eveniât tam foedi causa pudoris,
Inque nurus Parthas dedecus illud eat!
Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus
Et sine fronde frutex et sine crine caput.
Non mihi venistis, Semele Ledeve, docendae
Perve fretum falso Sidoni vecta bove
Aut Helene, quam non stulte, Menelae, reposcis,
Tu quoque non stulte, Troice raptor, habes;
Turba docenda venit pulchrae turpesque puellae,
Pluraque sunt semper deteriora bonis.
Formosae non artis opem praeceptaque quaerunt:
Est illis sua dos, forma sine arte potens;
Cum mare conpositumst, securus navita cessat;
Cum tumet, auxiliis adsidet ille suis.
Rara tamen mendo facies caret: occule mendas,
Quaque potes, vitium corporis abde tui!
Si brevis es, sedeas, ne stans videare sedere,
Inque tuo iaceas quantulacumque toro;
Hic quoque, ne possit fieri mensura cubantis,
Iniecta lateant fac tibi veste pedes.
Quae nimium gracilis, pleno velamina filo
Sumat, et ex umeris laxus amictus eat;
Pallida purpureis tangat sua corpora virgis,
Nigrior ad Pharii confuge piscis opem.
Pes malus in nivea semper celetur aluta,
Arida nec vinclis crura resolve suis!
Conveniunt tenues scapulis analectrides altis;
Angustum circa fascia pectus eat!
Exiguo signet gestu, quodcumque loquetur,
Cui digiti pingues et scaber unguis erit;

Cui gravis oris odor, numquam ieiuna loquatur
Et semper spatio distet ab ore viri!
Si niger aut ingens aut non erit ordine natus
Dens tibi, ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellae,
Quaeritur atque illis hac quoque parte decor.
Sint modici rictus parvaeque utrimque lacunae,
Et summos dentes ima labella tegant;
Nec sua perpetuo contendant ilia risu;
Sed leve nescio quid femineumque sonet!
Est, quae perverso distorqueat ora cachinno;
Cum risu quassast altera, flere putes;
Illa sonat raucum quiddam atque inamabile: ridet,
Ut rudit a scabra turpis asella mola.
Quo non ars penetrat? discunt lacrimare decenter,
Quoque volunt plorant tempore quoque modo.
Quid, cum legitima fraudatur littera voce,
Blaesaque fit iusso lingua coacta sono?
In vitio decor est, quaedam male reddere verba:
Discunt posse minus, quam potuere, loqui.
Omnibus his, quoniam prosunt, inpendite curam!
Discite femineo corpora ferre gradu:
Est et in incessu pars non contempta decoris;
Allicit ignotos ille fugatque viros.
Haec movet arte latus tunicisque fluentibus auras
Accipit extensos fertque superba pedes;
Illa velut coniunx Umbri rubicunda mariti
Ambulat ingentis varica fertque gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoque: rusticus alter
Motus, concesso mollior alter erit.
Pars umeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, a laeva conspicienda manu:
Hoc vos praecipue, niveae, decet; hoc ubi vidi,
Oscula ferre umero, qua patet usque, libet.
Monstra maris Sirenes erant, quae voce canora
Quamlibet admissas detinuere rates;
His sua Sisyphides auditis paene resolvit

Corpora; nam sociis inlita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellae,
(Pro facie multis vox sua lena fuit)
Et modo marmoreis referant audita theatris
Et modo Niliacis carmina lusa modis!
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat arbitrio femina docta meo:
Saxa ferasque lyra movit Rhodopeius Orpheus
Tartareosque lacus tergeminumque canem;
Saxa tuo cantu, vindex iustissime matris,
Fecerunt muros officiosa novos;
Quamvis mutus erat, voci favisse putatur
Piscis, Arioniae fabula nota lyrae.
Disce etiam duplici genialia nablia palma
Verrere: conveniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coi nota poetae,
Sit quoque vinosi Teia Musa senis;
Nota sit et Sappho, (quid enim lascivius illa?)
Cuique pater vafri luditur arte Getae.
Et teneri possis carmen legisse Properti,
Sive aliquid Galli, sive, Tibulle, tuum
Dictaque Varroni fulvis insignia villis
Vellera germanae, Phrixe, querenda tuae
Et profugum Aenean, altae primordia Romae,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan et nostrum nomen miscebitur istis,
Nec mea Lethaeis scripta dabuntur aquis,
Atque aliquis dicet 'nostri lege culta magistri
Carmina, quis partes instruit ille duas,
†Deve tribus† libris, titulo quos signat Amorum,
Elige, quod docili molliter ore legas,
Vel tibi conposita cantetur Epistula voce:
Ignotum hoc aliis ille novavit opus.'
O ita, Phoebe, velis, ita vos, pia numina vatum,
Insignis cornu Bacche novemque deae!
Quis dubitet, quin scire velim saltare puellam,
Ut moveat posito bracchia iussa mero?

Artifices lateris, scaenae spectacula, amantur:
  Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parva monere pudet, talorum dicere iactus
  Ut sciat et vires, tessera missa, tuas
Et modo tres iactet numeros, modo cogitet, apte
  Quam subeat partem callida, quamque vocet
Cautaque non stulte latronum proelia ludat,
  Unus cum gemino calculus hoste perit,
Bellatorque sua prensus sine conpare bellat,
  Aemulus et coeptum saepe recurrit iter;
Reticuloque pilae leves fundantur aperto,
  Nec, nisi quam tolles, ulla movenda pilast;
Est genus in totidem tenui ratione redactum
  Scriptula, quot menses lubricus annus habet;
Parva tabella capit ternos utrimque lapillos,
  In qua vicissest continuasse suos.
Mille facesse iocos! turpest nescire puellam
  Ludere: ludendo saepe paratur amor.
Sed minimus labor est sapienter iactibus uti:
  Maius opus mores conposuisse suos.
Tum sumus incauti studioque aperimur in ipso,
  Nudaque per lusus pectora nostra patent:
Ira subit, deforme malum, lucrique cupido
  Iurgiaque et rixae sollicitusque dolor;
Crimina dicuntur, resonat clamoribus aether;
  Invocat iratos et sibi quisque deos.
Nulla fides tabulae! quae non per vota petuntur!
  Et lacrimis vidi saepe madere genas.
Iuppiter a vobis tam turpia crimina pellat,
  In quibus est ulli cura placere viro.
Hos ignava iocos tribuit natura puellis;
  Materia ludunt uberiore viri.
Sunt illis celeresque pilae iaculumque trochique
  Armaque et in gyros ire coactus equus;
Nec vos Campus habet, nec vos gelidissima Virgo,
  Nec Tuscus placida devehit amnis aqua:
At licet et prodest Pompeias ire per umbras,

Virginis aetheriis cum caput ardet equis;
Visite laurigero sacrata Palatia Phoebo
(Ille Paraetonicas mersit in alta rates)
Quaeque soror coniunxque ducis monimenta pararunt
Navalique gener cinctus honore caput;
Visite turicremas vaccae Memphitidos aras,
Visite conspicuis terna theatra locis!
Spectentur tepido maculosae sanguine harenae,
Metaque ferventi circueunda rota!
Quod latet, ignotumst: ignoti nulla cupido;
Fructus abest, facies cum bona teste caret:
Tu licet et Thamyram superes et Amoebea cantu,
Non erit ignotae gratia magna lyrae;
Si Venerem Cous nusquam posuisset Apelles,
Mersa sub aequoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantum fama, poetis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura deum fuerunt olim regumque poetae,
Praemiaque antiqui magna tulere chori,
Sanctaque maiestas et erat venerabile nomen
Vatibus, et largae saepe dabantur opes:
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus
Contiguus poni, Scipio magne, tibi;
Nunc hederae sine honore iacent, operataque doctis
Cura vigil Musis nomen inertis habet.
Sed famae vigilare iuvat: quis nosset Homerum,
Ilias aeternum si latuisset opus?
Quis Danaen nosset, si semper clusa fuisset
Inque sua turri perlatuisset anus?
Utilis est vobis, formosae, turba, puellae;
Saepe vagos ultra limina ferte pedes!
Ad multas lupa tendit oves, praedetur ut unam,
Et Iovis in multas devolat ales aves.
Se quoque det populo mulier speciosa videndam:
Quem trahat, e multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi
Et curam tota mente decoris agat!

Casus ubique valet: semper tibi pendeat hamus;
  Quo minime credis gurgite, piscis erit;
Saepe canes frustra nemorosis montibus errant,
  Inque plagam nullo cervus agente venit.
Quid minus Andromedae fuerat sperare revinctae,
  Quam lacrimas ulli posse placere suas?
Funere saepe viri vir quaeritur: ire solutis
  Crinibus et fletus non tenuisse decet.
Sed vitate viros cultum formamque professos,
  Quique suas ponunt in statione comas!
Quae vobis dicunt, dixerunt mille puellis:
  Errat et in nulla sede moratur Amor.
Femina quid faciat, cum sit vir levior ipsa,
  Forsitan et plures possit habere viros?
Vix mihi credetis, sed credite! Troia maneret,
  Praeceptis Priami si foret usa sui.
Sunt, qui mendaci specie grassentur amoris
  Perque aditus talis lucra pudenda petant.
Nec coma vos fallat liquido nitidissima nardo
  Nec brevis in rugas lingula pressa suas,
Nec toga decipiat filo tenuissima, nec si
  Anulus in digitis alter et alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
  Fur sit et uratur vestis amore tuae.
'Redde meum!' clamant spoliatae saepe puellae,
  'Redde meum!' toto voce boante foro:
Has, Venus, e templis multo radiantibus auro
  Lenta vides lites Appiadesque tuae.
Sunt quoque non dubia quaedam mala nomina fama:
  Deceptae a! multi crimen amantis habent.
Discite ab alterius vestris timuisse querelis:
  Ianua fallaci ne sit aperta viro!
Parcite, Cecropides, iuranti credere Theseo:
  Quos faciet testis, fecit et ante, deos;
Et tibi, Demophoon, Thesei criminis heres,
  Phyllide decepta nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite verbis,

Si dederint, et vos gaudia pacta date!
Illa potest vigiles flammas extinguere Vestae
Et rapere e templis, Inachi, sacra tuis
Et dare mixta viro tritis aconita cicutis,
Accepto Venerem munere siqua negat.
Fert animus propius consistere: supprime habenas,
Musa, nec admissis excutiare rotis!
Verba vadum temptent abiegnis scripta tabellis,
(Accipiat missas apta ministra notas)
Inspice, quodque leges, ex ipsis collige verbis
Fingat an ex animo sollicitusque roget,
Postque brevem rescribe moram! mora semper amantes
Incitat, exiguum si modo tempus habet.
Sed neque te facilem iuveni promitte roganti
Nec tamen e duro, quod petit ille, nega!
Fac timeat speretque simul, quotiensque remittes,
Spesque magis veniat certa minorque metus.
Munda sed e medio consuetaque verba, puellae,
Scribite: sermonis publica forma placet.
A! quotiens dubius scriptis exarsit amator,
Et nocuit formae barbara lingua bonae!
Sed quoniam, quamvis vittae careatis honore,
Est vobis vestros fallere cura viros,
Ancillae puerique manu perarate tabellas,
Pignora nec puero credite vestra novo:
Vidi ego fallentis isto terrore puellas
Servitium miseras tempus in omne pati;
Perfidus ille quidem, qui talia pignora servat,
Sed tamen Aetnaei fulminis instar habet.
Iudice me fraus est concessa repellere fraudem,
Armaque in armatos sumere iura sinunt:
Ducere consuescat multas manus una figuras
(A! pereant, per quos ista monenda mihi),
Nec nisi deletis tutum rescribere ceris,
Ne teneat geminas una tabella manus;
Femina dicatur scribenti semper amator:
Illa sit in vestris, qui fuit ille, notis!

Si licet a parvis animum ad maiora referre
Plenaque curvato pandere vela sinu,
Pertinet ad faciem rabidos conpescere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument ira, nigrescunt sanguine venae,
Lumina Gorgoneo saevius igne micant.
'I procul hinc,' dixit 'non es mihi, tibia, tanti',
Ut vidit vultus Pallas in amne suos:
Vos quoque si media speculum spectetis in ira,
Cognoscat faciem vix satis ulla suam;
Nec minus in vultu damnosa superbia vestro:
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus inmodicos (experto credite!) fastus:
Saepe tacens odii semina vultus habet.
Spectantem specta, ridenti mollia ride!
Innuet: acceptas tu quoque redde notas!
Sic ubi prolusit, rudibus puer ille relictis
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus et maestas: Tecmessam diligat Aiax!
Nos, hilarem populum, femina laeta capit.
Numquam ego te, Andromache, nec te, Tecmessa rogarem,
Ut mea de vobis altera amica foret;
Credere vix videor, cum cogar credere partu,
Vos ego cum vestris concubuisse viris.
Scilicet Aiaci mulier maestissima dixit
'Lux mea' quaeque solent verba iuvare viros?
Quis vetat a magnis ad res exempla minores
Sumere nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic centum commisit vite regendos,
Huic equites, illi signa tuenda dedit:
Vos quoque, de nobis quem quisque erit aptus ad usum,
Inspicite et certo ponite quemque loco!
Munera det dives; ius qui profitebitur, adsit;
Facundus causam saepe clientis agat;
Carmina qui facimus, mittamus carmina tantum:
Hic chorus ante alios aptus amare sumus;
Nos facimus placitae late praeconia formae:

Nomen habet Nemesis, Cynthia nomen habet;
Vesper et Eoae novere Lycorida terrae,
Et multi, quae sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quod insidiae sacris a vatibus absunt,
Et facit ad mores ars quoque nostra suos.
Nec nos ambitio nec amor nos tangit habendi:
Contempto colitur lectus et umbra foro.
Sed facile haeremus validoque perurimur aestu
Et nimium certa scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
Et studio mores convenienter eunt.
Vatibus Aoniis faciles estote, puellae:
Numen inest illis, Pieridesque favent.
Est deus in nobis, et sunt commercia caeli:
Sedibus aetheriis spiritus ille venit.
A doctis pretium scelus est sperare poetis:
Me miserum! scelus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen nec prima fronte rapaces
Este: novus viso casse resistet amans.
Sed neque vector equum, qui nuper sensit habenas,
Conparibus frenis artificemque reget,
Nec stabilis animos annis viridemque iuventam
Ut capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis et castris nunc primum notus Amoris,
Qui tetigit thalamos praeda novella tuos,
Te solam norit, tibi semper inhaereat uni:
Cingendast altis saepibus ista seges.
Effuge rivalem! vinces, dum sola tenebis:
Non bene cum sociis regna Venusque manent.
Ille vetus miles sensim et sapienter amabit
Multaque tironi non patienda feret:
Nec franget postes nec saevis ignibus uret
Nec dominae teneras adpetet ungue genas
Nec scindet tunicasve suas tunicasve puellae,
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros aetate et amore calentes,
Hic fera conposita vulnera mente feret;

Ignibus heu! lentis uretur, ut umida faena,
  Ut modo montanis silva recisa iugis.
Certior hic amor est, gravis et fecundior ille:
  Quae fugiunt, celeri carpite poma manu!
Omnia tradantur (portas reseravimus hosti),
  Et sit in infida proditione fides!
Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem:
  Miscendast laetis rara repulsa iocis.
Ante fores iaceat, 'crudelis ianua!' dicat
  Multaque summisse, multa minanter agat!
Dulcia non ferimus: suco renovemur amaro!
  Saepe perit ventis obruta cumba suis;
Hoc est, uxores quod non patiatur amari:
  Conveniunt illas, cum voluere, viri;
Adde forem, et duro dicat tibi ianitor ore
  'Non potes': exclusum te quoque tanget amor!
Ponite iam gladios hebetes: pugnetur acutis!
  Nec dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadit in laqueos, captus quoque nuper, amator
  Solum se thalamos speret habere tuos;
Postmodo rivalem partitaque foedera lecti
  Sentiat! has artes tolle: senescit amor.
Tum bene fortis equus reserato carcere currit,
  Cum, quos praetereat quosque sequatur, habet.
Quamlibet extinctos iniuria suscitat ignes;
  En ego confiteor: non nisi laesus amo.
Causa tamen nimium non sit manifesta doloris,
  Pluraque sollicitus, quam sciet, esse putet!
Incitat et ficti tristis custodia servi
  Et nimium duri cura molesta viri.
Quae venit ex tuto, minus est accepta voluptas:
  Ut sis liberior Thaide, finge metus!
Cum melius foribus possis, admitte fenestra
  Inque tuo vultu signa timentis habe;
Callida prosiliat dicatque ancilla 'perimus!'
  Tu iuvenem trepidum quolibet abde loco!
Admiscenda tamen Venus est secura timori.

Ne tanti noctes non putet esse tuas.
Qua vafer eludi possit ratione maritus,
Quaque vigil custos, praeteriturus eram:
Nupta virum timeat; rata sit custodia nuptae:
Hoc decet, hoc leges iusque pudorque iubent;
Te quoque servari, modo quam vindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas, ad mea sacra veni!
Tot licet observent, adsit modo certa voluntas,
Quot fuerant Argo lumina, verba dabis.
Scilicet obstabit custos, ne scribere possis,
Sumendae detur cum tibi tempus aquae,
Conscia cum possit scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu,
Cum possit sura chartas celare ligatas
Et vincto blandas sub pede ferre notas?
Caverit haec custos, pro charta conscia tergum
Praebeat inque suo corpore verba ferat!
Tuta quoquest fallitque oculos e lacte recenti
Littera (carbonis pulvere tange: leges),
Fallet et, umiduli quae fiet acumine lini,
Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrisio servandae cura puellae:
Hunc tamen illa suo crimine fecit avum.
Quid faciat custos, cum sint tot in Urbe theatra,
Cum spectet iunctos illa libenter equos,
Cum sedeat Phariae sistris operata iuvencae,
Quoque sui comites ire vetantur, eat,
Cum fuget a templis oculos Bona Diva virorum,
Praeterquam siquos illa venire iubet,
Cum, custode foris tunicas servante puellae,
Celent furtivos balnea multa iocos,
Cum, quotiens opus est, fallax aegrotet amica
Et cedat lecto quamlibet aegra suo,
Nomine cum doceat, quid agamus, adultera clavis,
Quasque petas, non det ianua sola vias?
Fallitur et multo custodis cura Lyaeo:
Illa vel Hispano lecta sit uva iugo:

Sunt quoque quae faciant altos medicamina somnos
Victaque Lethaea lumina nocte premant;
Nec male deliciis odiosum conscia tardis
Detinet et longa iungitur ipsa mora.
Quid iuvat ambages praeceptaque parva movere,
Cum minimo custos munere possit emi?
Munera, crede mihi, capiunt hominesque deosque:
Placatur donis Iuppiter ipse datis.
Quod sapiens, faciet stultus quoque: munere gaudens
Ipse quoque accepto munere mutus erit.
Sed semel est custos longum redimendus in aevum:
Saepe dabit, dederit quas semel, ille manus.
Questus eram, memini, metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela viros.
Credula si fueris, aliae tua gaudia carpent,
Et lepus hic aliis exagitatus erit.
Haec quoque, quae praebet lectum studiosa locumque,
Crede mihi, mecum non semel illa fuit.
Nec nimium vobis formosa ancilla ministret:
Saepe vicem dominae praebuit illa mihi.
Quo feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor et indicio prodor ab ipse meo?
Non avis aucupibus monstrat. qua parte petatur;
Non docet infestos currere cerva canes.
Viderit utilitas! ego coepta fideliter edam
Lemniasi et gladios in mea fata dabo.
Efficite (et facilest), ut nos credamus amari:
Prona venit cupidis in sua vota fides.
Spectet amabilius iuvenem et suspiret ab imo
Femina, tam sero cur veniatque roget;
Accedant lacrimae dolor et de paelice fictus,
Et laniet digitis illius ora suis:
Iamdudum persuasus erit; miserebitur ultro
Et dicet 'cura carpitur ista mei.'
Praecipue si cultus erit speculoque placebit,
Posse suo tangi credet amore deas.
Sed te, quaecumquest, moderate iniuria turbet:

Nec sis audita paelice mentis inops,
Nec cito credideris! quantum cito credere laedat,
Exemplum vobis non leve Procris erit.
Est prope purpureos collis florentis Hymetti
Fons sacer et viridi caespite mollis humus:
Silva nemus non alta facit; tegit arbutus herbam;
Ros maris et lauri nigraque myrtus olent;
Nec densum foliis buxum fragilesque myricae
Nec tenues cytisi cultaque pinus abest;
Lenibus inpulsae Zephyris auraque salubri
Tot generum frondes herbaque summa tremit.
Grata quies Cephalo; famulis canibusque relictis
Lassus in hac iuvenis saepe resedit humo,
'Quae'que 'meos releves aestus,' cantare solebat
'Accipienda sinu, mobilis aura, veni!'
Coniugis ad timidas aliquis male sedulus aures
Auditos memori rettulit ore sonos:
Procris ut accepit nomen, quasi paelicis, Aurae,
Excidit et subito muta dolore fuit:
Palluit, ut serae lectis de vite racemis
Pallescunt frondes, quas nova laesit hiemps,
Quaeque suos curvant matura Cydonia ramos,
Cornaque adhuc nostris non satis apta cibis.
Ut rediit animus, tenues a pectore vestes
Rumpit et indignas sauciat ungue genas;
Nec mora, per medias passis furibunda capillis
Evolat, ut thyrso concita Baccha, vias.
Ut prope perventum, comites in valle relinquit,
Ipsa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum sic male sana lateres,
Procri? quis adtoniti pectoris ardor erat?
Iam iam venturam, quaecumque erat Aura, putabas
Scilicet atque oculis probra videnda tuis.
Nunc venisse piget (neque enim deprendere velles),
Nunc iuvat: incertus pectora versat amor;
Credere quae iubeant, locus est et nomen et index
Et quia mens semper, quod timet, esse putat.

Vidit ut oppressa vestigia corporis herba,
  Pulsantur trepidi corde micante sinus;
Iamque dies medius tenues contraxerat umbras,
  Inque pari spatio vesper et ortus erant:
Ecce, redit Cephalus silvis, Cyllenia proles,
  Oraque fontana fervida pulsat aqua.
Anxia, Procri, lates; solitas iacet ille per herbas,
  Et 'Zephyri molles auraque' dixit 'ades!'
Ut patuit miserae iucundus nominis error,
  Et mens et rediit verus in ora color:
Surgit et oppositas agitato corpore frondes
  Movit in amplexus uxor itura viri;
Ille feram vidisse ratus iuvenaliter artus
  Corripit: in dextra tela fuere manu.
Quid facis, infelix? non est fera; supprime tela!
  Me miserum! iaculo fixa puella tuost.
'Ei mihi!' conclamat 'fixisti pectus amicum:
  Hic locus a Cephalo vulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla paelice laesa:
  Hoc faciet positae te mihi, terra, levem.
Nomine suspectas iam spiritus exit in auras:
  Labor, io! cara lumina conde manu!'
Ille sinu dominae morientia corpora maesto
  Sustinet et lacrimis vulnera saeva lavat:
Exit et incauto paulatim pectore lapsus
  Excipitur miseri spiritus ore viri.
Sed repetamus opus! mihi nudis rebus eundumst,
  Ut tangat portus fessa carina suos.
Sollicite expectas, dum te in convivia ducam,
  Et quaeris monitus hac quoque parte meos.
Sera veni positaque decens incede lucerna:
  Grata mora venies; maxima lena morast.
Etsi turpis eris, formosa videbere potis,
  Et latebras vitiis nox dabit ipsa tuis.
Carpe cibos digitis: est quiddam gestus edendi;
  Ora nec inmunda tota perungue manu;
Neve domi praesume dapes, sed desine citra,

Quam capis: es paulo, quam potes esse, minus;
Priamides Helenen avide si spectet edentem,
Oderit et dicat 'stulta rapina meast.'
Aptius est deceatque magis potare puellas:
Cum Veneris puero non male, Bacche, facis;
Hoc quoque, qua patiens caput est, animusque pedesque
Constant! ne, quae sunt singula, bina vide!
Turpe iacens mulier multo madefacta Lyaeo:
Dignast concubitus quoslibet illa pati;
Nec somnis posita tutum succumbere mensa:
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Ulteriora pudet docuisse; sed alma Dione
'Praecipue nostrumst, quod pudet' inquit 'opus.'
Nota sibi sint quaeque: modos a corpore certos
Sumite; non omnis una figura decet.
Quae facie praesignis erit, resupina iaceto;
Spectentur tergo, quis sua terga placent.
Milanion umeris Atalantes crura ferebat:
Si bona sunt, hoc sunt accipienda modo.
Parva vehatur equo; quod erat longissima, numquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo;
Strata premat genibus, paulum cervice reflexa,
Femina per longum conspicienda latus;
Cui femur est iuvenale, carent quoque pectora menda,
Stet vir, in obliquo fusa sit ipsa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleia mater,
Solvere et effusis colla reflecte comis.
Tu quoque, cui rugis uterum Lucina notavit,
Ut celer aversis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris: simplex minimique laboris,
Cum iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neque Phoebei tripodes nec corniger Ammon
Vera magis vobis, quam mea Musa, canet:
Siqua fides, arti, quam longo fecimus usu,
Credite! praestabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Femina, et ex aequo res iuvet illa duos!

Nec blandae voces iucundaque murmura cessent,
Nec taceant mediis inproba verba iocis!
Tu quoque, cui Veneris sensum natura negavit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono:
(Infelix, cui torpet hebes locus ille, puellast,
Quo pariter debent femina virque frui!)
Tantum, cum finges, ne sis manifesta, caveto;
Effice per motum luminaque ipsa fidem!
Quid iuvet, et voces et anhelitus arguat oris!
A! pudet: arcanas pars habet ista notas.
Gaudia post Veneris quae poscet munus amantem,
Illa suas nollet pondus habere preces . . . .
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris:
Aptius in vestro corpore multa latent.
Lusus habet finem! cygnis descendere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Ut quondam iuvenes, ita nunc, mea turba, puellae
Inscribant spoliis 'Naso magister erat.'

P. OVIDI NASONIS REMEDIA AMORIS.

Legerat huius Amor titulum nomenque libelli:
'Bella mihi, video, bella parantur' ait.
'Parce tuum vatem sceleris damnare, Cupido,
Tradita qui totiens te duce signa tuli:
Non ego Tydides, a quo tua saucia mater
In liquidum rediit aethera Martis equis.
Saepe tepent alii iuvenes, ego semper amavi,
Et si, quid faciam nunc quoque, quaeris, amo.
* Quin etiam docui, qua posses arte parari,
Et quod nunc ratiost, impetus ante fuit. *
Nec te, blande puer, nec nostras prodimus artes,
Nec nova praeteritum Musa retexit opus.
Siquis amans, quod amare iuvat, feliciter ardet,
Gaudeat et vento naviget ille suo;
At siquis male fert indignae regna puellae,
Ne pereat, nostrae sentiat artis opem!
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodit sua pectora ferro?
Invidiam caedis, pacis amator, habes.
Qui, nisi desierit, misero periturus amorest,
Desinat: et nulli funeris auctor eris.
Et puer es, nec te quicquam nisi ludere oportet:
Lude! decent annos mollia regna tuos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis!
Sed tua mortifero sanguine tela carent.
Vitricus et gladiis et acuta dimicet hasta,
Et victor multa caede cruentus eat:

Tu cole maternas, tuto quibus utimur, artes,
  Et quarum vitio nulla fit orba parens!
Effice, nocturna frangatur ianua rixa,
  Et tegat ornatas multa corona fores;
Fac, coeant furtim iuvenes timidaeque puellae
  Verbaque dent cauto qualibet arte viro,
Et modo blanditias, rigido modo iurgia posti
  Dicat et exclusus flebile cantet amans!
His lacrimis contentus eris sine crimine mortis:
  Non tua fax avidos digna subire rogos'
Haec ego; movit Amor gemmatas aureus alas
  Et mihi 'propositum perfice' dixit 'opus!'
Ad mea, decepti iuvenes, praecepta venite,
  Quos suus ex omni parte fefellit amor;
Discite sanari, per quem didicistis amare:
  Una manus vobis vulnus opemque feret.
Terra salutares herbas eademque nocentes
  Nutrit, et urticae proxima saepe rosast.
Vulnus in Herculeo quae quondam fecerat hoste,
  Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quaecumque viris, vobis quoque dicta, puellae,
  Credite! diversis partibus arma damus,
E quibus ad vestros siquid non pertinet usus,
  Attamen exemplo multa docere potest.
Utile propositumst saevas extinguere flammas
  Nec servum vitii pectus habere sui:
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro,
  Et per quod noviens, saepius isset iter;
Nec moriens Dido summa vidisset ab arce
  Dardanias vento vela dedisse rates;
Nec dolor armasset contra sua viscera matrem,
  Quae socii damno sanguinis ulta virumst;
Arte mea Tereus, quamvis Philomela placeret,
  Per facinus fieri non meruisset avis.
Da mihi Pasiphaen: iam tauri ponet amorem;
  Da Phaedram: Phaedrae turpis abibit amor;
Redde Parim nobis: Helenen Menelaus habebit,

Nec manibus Danais Pergama victa cadent;
Inpia si nostros legisset Scylla libellos,
Haesisset capiti purpura, Nise, tuo.
Me duce damnosas, homines, conpescite curas,
Rectaque cum sociis me duce navis eat!
Naso legendus erat tum, cum didicistis amare:
Idem nunc vobis Naso legendus erit.
Publicus assertor dominis suppressa levabo
Pectora: vindictae quisque favete suae!
Te precor incipiens, adsit tua laurea nobis,
Carminis et medicae, Phoebe, repertor opis;
Tu pariter vati, pariter succurre medenti:
Utraque tutelae subdita cura tuaest.
Dum licet, et modici tangunt praecordia motus,
Si piget, in primo limine siste pedem;
Opprime, dum nova sunt, subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus!
Nam mora dat vires: teneras mora percoquit uvas
Et validas segetes, quod fuit herba, facit.
Quae praebet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo positast primum tempore, virga fuit:
Tum poterat manibus summa tellure revelli;
Nunc stat in inmensum viribus acta suis.
Quale sit id, quod amas, celeri circumspice mente
Et tua laesuro subtrahe colla iugo.
Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas convaluere moras.
Sed propera nec te venturas differ in horas:
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amor reperitque alimenta morando:
Optima vindictae proxima quaeque dies.
Flumina pauca vides de magnis fontibus orta:
Plurima collectis multiplicantur aquis;
Si cito sensisses, quantum peccare parares,
Non tegeres vultus cortice, Myrrha, tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo sanabile, vulnus
Dilatum longae damna tulisse morae;

Sed quia delectat Veneris decerpere fructum,
Dicimus adsidue 'cras quoque fiet idem.'
Interea tacitae serpunt in viscera flammae,
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilii perierunt tempora primi,
Et vetus in capto pectore sedit amor,
Maius opus superest; sed non, quia serior aegro
Advocor, ille mihi destituendus erit.
Quam laesus fuerat partem, Poeantius heros
Certa debuerat praesecuisse manu;
Post tamen hic multos sanatus creditur annos
Supremam bellis inposuisse manum:
Qui modo nascentis properabam pellere morbos,
Admoveo tardam nunc tibi lentus opem.
Aut nova, si possis, sedare incendia temptes,
Aut ubi per vires procubuere suas;
Cum furor in cursust, currenti cede furori!
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum descendere possit,
Pugnat in adversas ire natator aquas.
Inpatiens animus nec adhuc tractabilis arte
Respuit atque odio verba monentis habet;
Adgrediar melius tum, cum sua vulnera tangi
Iam sinet et veris vocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere vetet? non hoc illa monenda locost;
Cum dederit lacrimas animumque inpleverit aegrum,
Ille dolor verbis emoderandus erit.
Temporis ars medicina ferest: data tempore prosunt,
Et data non apto tempore vina nocent;
Quin etiam accendas vitia inritesque vetando,
Temporibus si non adgrediare suis.
Ergo ubi visus eris nostrae medicabilis arti,
Fac monitis fugias otia prima meis:
Haec, ut ames, faciunt; haec, ut fecere, tuentur;
Haec sunt iucundi causa cibusque mali;
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus,

Contemptaeque iacent et sine luce faces.
Quam platanus vino gaudet, quam populus unda,
Et quam limosa canna palustris humo,
Tam Venus otia amat: qui finem quaeris amoris,
(Cedit amor rebus) res age: tutus eris.
Languor et inmodici sub nullo vindice somni
Aleaque et multo tempora quassa mero
Eripiunt omnes animo sine vulnere nervos:
Adfluit incautis insidiosus Amor.
Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes:
Da vacuae menti, quo teneatur, opus!
Sunt fora, sunt leges, sunt, quos tuearis, amici:
Vade per urbanae splendida castra togae;
Vel tu sanguinei iuvenalia munera Martis
Suscipe: deliciae iam tibi terga dabunt!
Ecce, fugax Parthus, magni nova causa triumphi,
Iam videt in campis Caesaris arma suis:
Vince Cupidineas pariter Parthasque sagittas
Et refer ad patrios bina tropaea deos!
Ut semel Aetola Venus est a cuspide laesa,
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quaeritis, Aegisthus quare sit factus adulter;
In promptu causast: desidiosus erat.
Pugnabant alii tardis apud Ilion armis;
Transtulerat vires Graecia tota suas:
Sive operam bellis vellet dare, nulla gerebat,
Sive foro, vacuum litibus Argos erat;
Quod potuit, ne nil illic ageretur, amavit!
Sic venit ille puer, sic puer ille manet.
Rura quoque oblectant animos studiumque colendi:
Quaelibet huic curae cedere cura potest.
Colla iube domitos oneri supponere tauros,
Sauciet ut duram vomer aduncus humum;
Obrue versata Cerealia semina terra,
Quae tibi cum multo faenore reddat ager.
Adspice curvatos pomorum pondere ramos,
Ut sua, quod peperit, vix ferat arbor onus;

Adspice labentes iucundo murmure rivos;
  Adspice tondentes fertile gramen oves!
Ecce, petunt rupes praeruptaque saxa capellae:
  Iam referent haedis ubera plena suis.
Pastor inaequali modulatur harundine carmen,
  Nec desunt comites, sedula turba, canes.
Parte sonant alia silvae mugitibus altae,
  Et queritur vitulum mater abesse suum.
Quid, cum suppositos fugiunt examina fumos,
  Ut relevent dempti vimina curva favi?
Poma dat autumnus; formosast messibus aestas;
  Ver praebet flores; igne levatur hiemps.
* Temporibus certis maturam rusticus uvam
  Deligit, et nudo sub pede musta fluunt;*
Temporibus certis desectas alligat herbas,
  Et tonsam raro pectine verrit humum.
Ipse potes riguis plantam deponere in hortis,
  Ipse potes rivos ducere lenis aquae.
Venerit insitio: fac, ramum ramus adoptet,
  Stetque peregrinis arbor operta comis.
Cum semel haec animum coepit mulcere voluptas,
  Debilibus pinnis inritus exit Amor.
Vel tu venandi studium cole: saepe recessit
  Turpiter a Phoebi victa sorore Venus;
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci,
  Nunc tua frondosis retia tende iugis;
Aut pavidos terre varia formidine cervos,
  Aut cadat adversa cuspide fossus aper;
Nocte fatigatum somnus, non cura puellae
  Excipit et pingui membra quiete levat.
Lenius est studium, studium tamen, alite capta
  Aut lino aut calamis praemia parva sequi,
Vel, quae piscis edax avido male devoret ore,
  Abdere sub parvis aera recurva cibis.
Aut his aut aliis, donec dediscis amare,
  Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tantum, quamvis firmis retinebere vinclis,

I procul et longas carpere perge vias!
Flebis, et occurret desertae nomen amicae,
Stabit et in media pes tibi saepe via;
Sed quanto minus ire voles, magis ire memento:
Perfer et invitos currere coge pedes!
Nec pluvias opta, nec te peregrina morentur
Sabbata nec damnis Allia nota suis;
Nec quot transieris, sed quot tibi, quaere, supersint
Milia, nec, maneas ut prope, finge moras;
Tempora nec numera nec crebro respice Romam,
Sed fuge: tutus adhuc Parthus ab hoste fugast.
Dura aliquis praecepta vocet mea: dura fatemur
Esse, sed ut valeas, multa dolenda feres.
Saepe bibi sucos, quamvis invitus, amaros
Aeger, et oranti mensa negata mihi.
Ut corpus redimas, ferrum patieris et ignes
Arida nec sitiens ora levabis aqua:
Ut valeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars haec corpore maius habet.
Sed tamen est artis tristissima ianua nostrae,
Et labor est unus, tempora prima pati.
Adspicis, ut prensos urant iuga prima iuvencos,
Et nova velocem cingula laedat equum?
Forsitan a Laribus patriis exire pigebit:
Sed tamen exibis; deinde redire voles,
Nec te Lar patrius, sed amor revocabit amicae
Praetendens culpae splendida verba tuae.
Cum semel exieris, centum solacia curae
Et rus et comites et via longa dabit;
Nec satis esse putes discedere: lentus abesto,
Dum perdat vires sitque sine igne cinis;
Quod nisi firmata properaris mente reverti,
Inferet arma tibi saeva rebellis Amor;
Quidquid et afueris, avidus sitiensque redibis,
Et spatium damno cesserit omne tuo!
Viderit, Haemoniae siquis mala pabula terrae
Et magicas artes posse iuvare putat:

Ista veneficii vetus est via; noster Apollo
  Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce non tumulo prodire iubebitur umbra,
  Non anus infami carmine rumpet humum,
Non seges ex aliis alios transibit in agros,
  Nec subito Phoebi pallidus orbis erit;
Ut solet, aequoreas ibit Tiberinus in undas,
  Ut solet, in niveis Luna vehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas,
  Nec fugiet vivo sulpure victus amor.
Quid te Phasiacae iuverunt gramina terrae,
  Cum cuperes patria, Colchi, manere domo?
Quid tibi profuerunt, Circe, Perseides herbae,
  Cum sua Neritias abstulit aura rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret:
  Ille dedit certae lintea plena fugae;
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
  Longus et invito pectore sedit amor;
Vertere tu poteras homines in mille figuras:
  Non poteras animi vertere iura tui;
Diceris his etiam, cum iam discedere vellet,
  Dulichium verbis detinuisse ducem:
'Non ego, quod primo, memini, sperare solebam,
  Iam precor, ut coniunx tu meus esse velis,
Et tamen, ut coniunx essem tua, digna videbar,
  Quod dea, quod magni filia Solis eram:
Ne properes, oro; spatium pro munere posco:
  Quid minus optari per mea vota potest?
Et freta mota vides et debes illa timere:
  Utilior velis postmodo ventus erit.
Quae tibi causa fugae? non hic nova Troia resurgit;
  Non aliquis socios rursus ad arma vocat;
Hic amor et pax est, in qua male vulneror una,
  Totaque sub regno terra futura tuost.'
Illa loquebatur, navem solvebat Ulixes:
  Inrita cum velis verba tulere Noti.
Ardet et adsuetas Circe decurrit ad artes,

Nec tamen est illis adtenuatus amor.
Ergo, quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme veneficiis carminibusque fidem!
Si te causa potens domina retinebit in Urbe,
Accipe, consilium quod sit in Urbe meum:
Optimus ille fuit vindex, laedentia pectus
Vincula qui rupit dedoluitque semel;
Sicui tantum animist, illum mirabor et ipse
Et dicam 'monitis non eget iste meis.'
Tu mihi, qui, quod amas, aegre dediscis amare
Nec potes et velles posse, docendus eris.
Saepe refer tecum sceleratae facta puellae
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
'Illud et illud habet nec ea contenta rapinast;
Sub titulum nostros misit avara Lares;
Sic mihi iuravit, sic me iurata fefellit,
Ante suas quotiens passa iacere fores!
Diligit ipsa alios, a me fastidit amari:
Institor, heu! noctes, quas mihi non dat, habet!'
Haec tibi per totos inacescant omnia sensus,
Haec refer, hinc odii semina quaere tui!
Atque utinam possis etiam facundus in illis
Esse! dole tantum: sponte disertus eris.
Haeserat in quadam nuper mea cura puella:
Conveniens animo non erat illa meo;
Curabar propriis aeger Podalirius herbis
Et, fateor, medicus turpiter aeger eram.
Profuit adsidue vitiis insistere amicae,
Idque mihi factum saepe salubre fuit.
'Quam mala' dicebam 'nostrae sunt crura puellae!'
Nec tamen, ut vere confiteamur, erant;
'Bracchia quam non sunt nostrae formosa puellae!'
Et tamen, ut vere confiteamur, erant;
'Quam brevis est;' nec erat. 'quam multum poscit amantem!'
Haec odio venit maxima causa meo.
Et mala sunt vicina bonis; errore sub illo
Pro vitio virtus crimina saepe tulit.

Qua potes, in peius dotes deflecte puellae
Iudiciumque brevi limite falle tuum.
Turgida, si plenast, si fuscast, nigra vocetur;
In gracili macies crimen habere potest;
Et poterit dici petulans, quae rustica non est,
Et poterit dici rustica, siqua probast.
Quin etiam, quacumque caret tua femina dote,
Hanc moveat, blandis usque precare sonis:
Exige, uti cantet, siquast sine voce puella;
Fac, saltet, nescit siqua movere manum!
Barbara sermonest: fac, tecum multa loquatur;
Non didicit chordas tangere: posce lyram!
Durius incedit: fac, inambulet; omne papillae
Pectus habent: vitium fascia nulla tegat!
Si male dentatast, narra, quod rideat, illi;
Mollibus est oculis: quod fleat illa, refer!
Proderit et subito, cum se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tulisse gradus;
Auferimur cultu: gemmis auroque teguntur
Omnia; pars minimast ipsa puella sui.
Saepe, ubi sit, quod ames, inter tam multa, requiras:
Decipit hac oculos aegide dives Amor.
Inprovisus ades: deprendes tutus inermem;
Infelix vitiis excidet illa suis.
Non tamen huic nimium praecepto credere tutumst:
Fallit enim multas forma sine arte decens.
Tum quoque, conpositis cum conlinit ora venenis,
Ad dominae vultus (nec pudor obstet!) eas:
Pyxidas invenies et rerum mille colores,
Et fluere in tepidos oesopa lapsa sinus;
Illa tuas redolent, Phineu, medicamina mensas:
Non semel hinc stomacho nausea facta meost.
Nunc tibi, quae medio Veneris praestemus in usu,
Eloquar: ex omnist parte fugandus Amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere, sed tu
Ingenio verbis concipe plura meis;
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos,

Quorum censura Musa proterva meast:
Dummodo sic placeam, dum toto canter in orbe,
Quod volet, inpugnent unus et alter opus!
Ingenium magni livor detractat Homeri:
Quisquis es, ex illo, Zoile, nomen habes;
Et tua sacrilegae laniarunt carmina linguae,
Pertulit huc victos quo duce Troia deos.
Summa petit livor: perflant altissima venti;
Summa petunt dextra fulmina missa Iovis.
At tu, quicumque es, quem nostra licentia laedit,
Si sapis, ad numeros exige quidque suos:
Fortia Maeonio gaudent pede bella referri;
Deliciis illic quis locus esse potest?
Grande sonant tragici: tragicos decet ira cothurnos;
Usibus e mediis soccus habendus erit;
Liber in adversos hostes stringatur iambus,
Seu celer, extremum seu trahat ille pedem;
Blanda pharetratos Elegeia cantet Amores
Et levis arbitrio ludat amica suo!
Callimachi numeris non est dicendus Achilles,
Cydippe non est oris, Homere, tui.
Quis feret Andromaches peragentem Thaida partes?
Peccat, in Andromache Thaida quisquis agat.
Thais in arte meast: lascivia libera nostrast;
Nil mihi cum vitta: Thais in arte meast.
Si mea materiae respondet Musa iocosae,
Vicimus, et falsi criminis acta reast.
Rumpere, Livor edax: magnum iam nomen habemus;
Maius erit, tantum, quo pede coepit, eat!
Sed nimium properas: vivam modo, plura dolebis;
Et capiunt animi carmina multa mei.
Nam iuvat et studium famae mihi crevit honore:
Principio clivi noster anhelat equus;
Tantum se nobis elegi debere fatentur,
Quantum Vergilio nobile debet epos.
Hactenus invidiae respondimus: attrahe lora
Fortius et gyro curre, poeta, tuo!

Ergo ubi concubitus et opus iuvenale petetur,
Et prope promissae tempora noctis erunt,
Gaudia ne dominae, pleno si corpore sumes,
Te capiant, ineas quamlibet ante, velim;
Quamlibet invenias, in qua tua prima voluptas
Desinat: a prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima: frigore soles,
Sole iuvant umbrae, grata fit unda siti.
Et pudet, et dicam: Venerem quoque iunge figura,
Qua minime iungi quamque decere putas;
Nec labor efficerest: rarae sibi vera fatentur,
Et nihil est, quod se dedecuisse putent;
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras
Turpiaque admisso membra notare die.
At simul ad metas venit finita voluptas,
Lassaque cum tota corpora mente iacent,
Dum piget, et malis nullam tetigisse puellam
Tacturusque tibi non videare diu,
Tunc animo signa, quodcumque in corpore mendumst,
Luminaque in vitiis illius usque tene;
Forsitan haec aliquis (nam sunt quoque) parva vocabit,
Sed quae non prosunt singula, multa iuvant:
Parva necat morsu spatiosum vipera taurum;
A cane non magno saepe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna praeceptaque in unum
Contrahe: de multis grandis acervus erit.
Sed quoniam totidem mores totidemque figurae,
Non sunt iudiciis omnia danda meis;
Quo tua non possunt offendi pectora facto,
Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
Ille quod obscenas in aperto corpore partes
Viderat, in cursu qui fuit, haesit amor,
Ille quod a Veneris rebus surgente puella
Vidit in inmundo signa pudenda toro.
Luditis, o siquos potuerunt ista movere:
Adflarant tepidae pectora vestra faces.
Adtrahet ille puer contentos fortius arcus;

Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid, qui clam latuit reddente obscena puella
Et vidit, quae mos ipse videre vetat?
Di melius, quam nos moneamus talia quemquam!
Ut prosint, non sunt expedienda tamen.
Hortor et, ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior est, plures siquis habere potest;
Secta bipertito cum mens discurrit utroque,
Alterius vires subtrahit alter amor:
Grandia per multos tenuantur flumina rivos,
Cassaque seducto stipite flamma perit;
Non satis una tenet ceratas ancora puppes,
Nec satis est liquidis unicus hamus aquis.
Qui sibi iam pridem solacia bina paravit,
Iam pridem summa victor in arce fuit;
At tibi, qui fueris dominae male creditus uni,
Nunc saltem novus est inveniendus amor:
Pasiphaes Minos in Procride perdidit ignes;
Cessit ab Idaea coniuge victa prior;
Amphilochi frater ne Phegida semper amaret,
Callirhoe fecit parte recepta tori;
Et Parin Oenone summos tenuisset ad annos,
Si non Oebalia paelice laesa foret;
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno:
Sed melior clausae forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore novo vincitur omnis amor;
Fortius e multis mater desiderat unum
Quam quem flens clamat 'tu mihi solus eras.'
Et ne forte putes nova me tibi condere iura:
(Atque utinam inventi gloria nostra foret!)
Vidit ut Atrides (quid enim non ille videret,
Cuius in arbitrio Graecia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseida, victor amabat,
At senior stulte flebat ubique pater;
Quid lacrimas, odiose senex? bene convenit illis:
Officio natam laedis, inepte, tuo.

Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
  Iusserat, et patriast illa recepta domo,
'Est' ait Atrides 'illius proxima forma,
  Et, si prima sinat syllaba, nomen idem:
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles;
  Si minus, imperium sentiat ille meum!
Quod siquis vestrum factum hoc accusat, Achivi,
  Est aliquid valida sceptra tenere manu:
Nam si rex ego sum, nec mecum dormiat ulla,
  In mea Thersites regna licebit eat.'
Dixit et hanc habuit solacia magna prioris,
  Et positast cura cura repulsa nova.
Ergo adsume novas auctore Agamemnone flammas,
  Ut tuus in bivio distineatur amor!
Quaeris, ubi invenias: artes, i, perlege nostras:
  Plena puellarum iam tibi navis erit.
Quod siquid praecepta valent mea, siquid Apollo
  Utile mortales perdocet ore meo,
Quamvis infelix media torreberis Aetna,
  Frigidior glacie fac videare tuae;
Et sanum simula, ne, siquid forte dolebis,
  Sentiat, et ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere curas:
  Non sunt imperii tam fera iussa mei.
Quod non est, simula positosque imitare furores.
  Sic facies vere, quod meditatus eris.
Saepe ego, ne biberem, volui dormire videri:
  Dum videor, somno lumina victa dedi.
Deceptum risi, qui se simulabat amare
  In laqueos auceps deciderat que suos.
Intrat amor mentes usu, dediscitur usu:
  Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut venias: pacta tibi nocte venito;
  Veneris, et fuerit ianua clausa: feres;
Nec dic blanditias nec fac convicia posti
  Nec latus in duro limine pone tuum;
Postera lux aderit: careant tua verba querelis,

Et nulla in vultu signa dolentis habe!
Iam ponet fastus, cum te languere videbit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres.
Te quoque falle tamen, nec sit tibi finis amandi
Propositus: frenis saepe repugnat equus.
Utilitas lateat, quod non profitebere, fiet:
Quae nimis apparent retia, vitat avis.
Nec sibi tam placeat nec te contemnere possit!
Sume animos, animis cedat ut illa tuis!
Ianua forte patet: quamvis revocabere, transi;
Est data nox: dubita nocte venire data!
Posse pati facilest, ubi, ni sapientia desit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et quisquam praecepta potest mea dura vocare?
En, etiam partes conciliantis ago.
Nam quoniam variant animi, variabimus artes:
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora vix ferro quaedam sanantur acuto;
Auxilium multis sucus et herba fuit.
Mollior es neque abire potes vinctusque teneris,
Et tua saevus Amor sub pede colla premit:
Desine luctari! referent tua carbasa venti;
Quaque vocant fluctus, hac tibi remus eat!
Explendast sitis ista tibi, qua perditus ardes:
Cedimus; e medio iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quam quod praecordia poscunt;
Gutture fac pleno sumpta redundet aqua!
Perfruere usque tua nullo prohibente puella:
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Taedia quaere mali: faciunt et taedia finem;
Iam quoque, cum credes posse carere, mane,
Dum bene te cumules et copia tollat amorem,
Et fastidita non iuvet esse domo.
Fit quoque longus amor, quem diffidentia nutrit:
Hunc tu si quaeres ponere, pone metum!
Qui timet, ut sua sit, nequis sibi detrahat illam,
Ille Machaonia vix ope sanus erit:

Plus amat e natis mater plerumque duobus,
  Pro cuius reditu, quod gerit arma, timet.
Est prope Collinam templum venerabile portam
  (Inposuit templo nomina celsus Eryx):
Est illic Lethaeus Amor, qui pectora sanat
  Inque suas gelidam lampadas addit aquam;
Illic et iuvenes votis oblivia poscunt,
  Et siquast duro capta puella viro.
Is mihi sic dixit (dubito, verusne Cupido,
  An somnus fuerit; sed puto, somnus erat):
'O qui sollicitos modo das, modo demis amores,
  Adice praeceptis hoc quoque, Naso, tuis:
Ad mala quisque animum referat sua, ponet amorem;
  Omnibus illa deus plusve minusve dedit.
Qui Puteal Ianumque timet celeresque Kalendas,
  Torqueat hunc aeris mutua summa sui;
Cui durus pater est, ut voto cetera cedant,
  Huic pater ante oculos durus habendus erit;
Hic male dotata pauper cum coniuge vivit:
  Uxorem fato credat obesse suo;
Est tibi rure bono generosae fertilis uvae
  Vinea: ne nascens usta sit uva, time;
Ille habet in reditu navim: mare semper iniquum
  Cogitet et damno litora foeda suo;
Filius hunc miles, te filia nubilis angat!
  Et quis non causas mille doloris habet?
Ut posses odisse tuam, Pari, funera fratrum
  Debueras oculis substituisse tuis.'
Plura loquebatur: placidum puerilis imago
  Destituit somnum, si modo somnus erat.
Quid faciam? media navim Palinurus in unda
  Deserit; ignotas cogor inire vias.
Quisquis amas, loca sola nocent: loca sola caveto!
  Quo fugis? in populo tutior esse potes.
Non tibi secretis (augent secreta furores)
  Est opus; auxilio turba futura tibist.
Tristis eris, si solus eris, dominaeque relictae

Ante oculos facies stabit, ut ipsa, tuos;
Tristior idcirco nox est, quam tempora Phoebi:
Quae relevet luctus, turba sodalis abest.
Nec fuge conloquium, nec sit tibi ianua clausa,
Nec tenebris vultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Orestem:
Hic quoque amicitiae non levis usus erit.
Quid, nisi secretae laeserunt Phyllida silvae?
Certa necis causast: incomitata fuit.
Ibat, ut Edono referens trieterica Baccho
Ire solet fusis barbara turba comis,
Et modo, qua poterat, longum spectabat in aequor,
Nunc in harenosa lassa iacebat humo.
'Perfide Demophoon!' surdas clamabat ad undas,
Ruptaque singultu verba loquentis erant.
Limes erat tenuis longa subnubilus umbra,
Qua tulit illa suos ad mare saepe pedes.
Nona terebatur miserae via: 'viderit!' inquit
Et spectat zonam pallida facta suam,
Adspicit et ramos; dubitat refugitque, quod audet;
Et timet et digitos ad sua colla refert.
Sithoni, tunc certe vellem non sola fuisses:
Non flesset positis Phyllida silva comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta timete,
Laese vir a domina, laesa puella viro!
Praestiterat iuvenis, quidquid mea Musa iubebat,
Inque suae portu paene salutis erat:
Reccidit, ut cupidos inter devenit amantes,
Et, quae condiderat, tela resumpsit Amor.
Siquis amas nec vis, facito contagia vites:
Haec etiam pecori saepe nocere solent.
Dum spectant laesos oculi, laeduntur et ipsi,
Multaque corporibus transitione nocent;
In loca nonnumquam siccis arentia glebis
De prope currenti flumine manat aqua:
Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaque in hoc omnes ingeniosa sumus.

Alter item iam sanus erat: vicinia laesit,
Occursum dominae non tulit ille suae;
Vulnus in antiquum rediit male firma cicatrix,
Successumque artes non habuere meae.
Proximus a tectis ignis defenditur aegre:
Utile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quae ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat, officium neve colatur idem.
Quid iuvat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si possis, orbis habendus erit:
Non facile esuriens posita retinebere mensa,
Et multam saliens incitat unda sitim;
Non facilest taurum visa retinere iuvenca;
Fortis equus visae semper adhinnit equae.
Haec ubi praestiteris, ut tandem litora tangas,
Non ipsam satis est deseruisse tibi:
Et soror et mater valeant et conscia nutrix,
Et quisquis dominae pars erit ulla tuae;
Nec veniat servus, nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominae nomine dicat 'have'!
Nec si scire voles, quid agat, tamen, illa, rogabis:
Perfer! erit lucro lingua retenta tuo.
Tu quoque, qui causam finiti reddis amoris
Deque tua domina multa querenda refers,
Parce queri: melius sic ulciscere tacendo,
Ut desideriis effluat illa tuis.
Et malim, taceas, quam te desisse loquaris:
Qui nimium multis 'non amo' dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quam subito; lente desine: tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet acrior ire;
Sed tamen haec brevis est, illa perennis aqua.
Fallat et in tenues evanidus exeat auras
Perque gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam scelus est odisse puellam:
Exitus ingeniis convenit iste feris;
Non curare sat est: odio qui finit amorem,

Aut amat, aut aegre desinet esse miser.
Turpe vir et mulier, iuncti modo, protinus hostes:
Non illas lites Appias ipsa probat.
Saepe reas faciunt, et amant: ubi nulla simultas
Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Forte aderam iuveni: dominam lectica tenebat;
Horrebant saevis omnia verba minis;
Iamque vadaturus 'lectica prodeat' inquit;
Prodierat: visa coniuge mutus erat;
Et manus et manibus duplices cecidere tabellae:
Venit in amplexus atque ita 'vincis' ait.
Tutius est aptumque magis discedere pace
Nec petere a thalamis litigiosa fora.
Munera, quae dederas, habeat sine lite, iubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quod si vos aliquis casus conducet in unum,
Mente memor tota, quae damus arma, tene.
Nunc opus est armis; hic, o fortissime, pugna:
Vincendast telo Penthesilea tuo;
Nunc tibi rivalis, nunc durum limen amanti,
Nunc subeant mediis inrita verba deis;
Nec conpone comas, quia sis venturus ad illam,
Nec toga sit laxo conspicienda sinu;
Nulla sit ut placeas alienae cura puellae:
Iam facito, e multis una sit illa tibi!
Sed quid praecipue nostris conatibus obstat?
Eloquar exemplo quemque docente suo:
Desinimus tarde, quia nos speramus amari;
Dum sibi quisque placet, credula turba sumus.
At tu nec voces (quid enim fallacius illis?)
Crede nec aeternos pondus habere deos;
Neve puellarum lacrimis moveare, caveto:
Ut flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Ut lapis aequoreis undique pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare divortia malis,
Nec dic, quid doleas; clam tamen usque dole!

Nec peccata refer, ne diluat: ipse favebis,
  Ut melior causa causa sit illa tua.
Qui silet, est firmus; qui dicit multa puellae
  Probra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichio frustrari more sagittas
  Nec raptas ausim tinguere in amne faces;
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas,
  Nec sacer arte mea laxior arcus erit;
Consiliumst, quodcumque cano; parete canenti,
  Utque facis, coeptis, Phoebe saluber, ades!
Phoebus adest: sonuere lyrae, sonuere pharetrae;
  Signa deum nosco per sua: Phoebus adest.
Confer Amyclaeis medicatum vellus aenis
  Murice cum Tyrio: turpius illud erit;
Vos quoque formosis vestras conferte puellas:
  Incipiet dominae quemque pudere suae.
Utraque formosae Paridi potuere videri:
  Sed sibi conlatam vicit utramque Venus.
Nec solam faciem, mores quoque confer et artem:
  Tantum iudicio ne tuus obsit amor.
Exiguumst, quod deinde canam; sed profuit illud
  Exiguum multis: in quibus ipse fui.
Scripta cave relegas blandae servata puellae:
  Constantis animos scripta relecta movent.
Omnia pone feros (pones invitus) in ignes
  Et dic 'ardoris sit rogus iste mei!'
Thestias absentem succendit stipite natum:
  Tu timide flammae perfida verba dabis?
Si potes, et ceras remove! quid imagine muta
  Carperis? hoc periit Laudamia modo.
Et loca muta nocent: fugito loca conscia vestri
  Concubitus; causas illa doloris habent.
'Hic fuit, hic cubuit! thalamo dormimus in illo;
  Hic mihi lasciva gaudia nocte dedit!'
Admonitus refricatur amor, vulnusque novatum
  Scinditur: infirmis culpa pusilla nocet.
Ut paene extinctum cinerem si sulpure tangas,

Vivet et e minimo maximus ignis erit,
Sic, nisi vitaris, quidquid renovabit amorem,
Flamma redardescet, quae modo nulla fuit.
Argolides cuperent fugisse Capherea puppes,
Teque, senex luctus ignibus ulte tuos;
Praeterita cautus Niseide navita gaudet:
Tu loca, quae nimium grata fuere, cave!
Haec tibi sint Syrtes; haec Acroceraunia vita;
Hic vomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quae non possunt aliquo cogente iuberi,
Saepe tamen casu facta iuvare solent.
Perdat opes Phaedra: parces, Neptune, nepoti,
Nec faciet pavidos taurus avitus equos.
[Gnosida fecisses inopem, sapienter amasset:
Divitiis alitur luxuriosus amor.]
Cur nemost, Hecalen, nullast, quae ceperit Iron?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet, unde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tantist, pauper ut esse velis.
At tanti tibi sit, non indulgere theatris,
Dum bene de vacuo pectore cedat amor.
Enervant animos citharae lotosque lyraeque
Et vox et numeris bracchia mota suis.
Illic adsidue ficti saltantur amantes:
Quid caveas, actor, quid iuvet, arte docet.
Eloquar invitus: teneros ne tange poetas!
Summoveo dotes ipsius ipse meas.
Callimachum fugito: non est inimicus Amori;
Et cum Callimacho tu quoque, Coe, noces;
Me certe Sappho meliorem fecit amicae,
Nec rigidos mores Teia Musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
Quis poterit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina tale sonant.
Quod nisi dux operis vatem frustratur Apollo,
Aemulus est nostri maxima causa mali.

At tu rivalem noli tibi fingere quemquam,
Inque suo solam crede iacere toro!
Acrius Hermionen ideo dilexit Orestes,
Esse quod alterius coeperat illa viri.
Quid, Menelae, doles? ibas sine coniuge Creten
Et poteras nupta lentus abesse tua;
Ut Paris hanc rapuit, nunc demum uxore carere
Non potes: alterius crevit amore tuus.
Hoc et in abducta Briseide flebat Achilles,
Illam Plisthenio gaudia ferre toro;
Nec frustra flebat, mihi credite: fecit Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem nec sum sapientior illo:
Invidiae fructus maximus ille fuit;
Nam sibi quod numquam tactam Briseida iurat
Per sceptrum, sceptrum non putat esse deos.
Di faciant, possis dominae transire relictae
Limina, proposito sufficiantque pedes!
Et poteris! modo velle tene! nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Sirenas in antro
Esse puta; remis adice vela tuis!
Hunc quoque, quo quondam nimium rivale dolebas,
Vellem, desineres hostis habere loco.
At certe, quamvis odio remanente, saluta!
Oscula cum poteris iam dare, sanus eris.
Ecce, cibos etiam, medicinae fungar ut omni
Munere, quos fugias quosque sequare, dabo:
Daunius, an Libycis bulbus tibi missus ab oris,
An veniat Megaris, noxius omnis erit;
Nec minus erucas aptum vitare salaces,
Et quidquid Veneri corpora nostra parat;
Utilius sumas acuentis lumina rutas,
Et quidquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi praecipiam de Bacchi munere, quaeris:
Spe brevius monitis expediere meis.
Vina parant animum Veneri, nisi plurima sumas,

Et stupeant multo corda sepulta mero;
Nutritur vento, vento restinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat,
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat: siquast inter utrumque, nocet.

Hoc opus exegi: fessae date serta carinae!
Contigimus portus, quo mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia vota poetae,
Carmine sanati femina virque meo.

INDEX NOMINUM.